

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SIĞINMACILARIN
TOPLUMUN GÜVENLİK ALGISINA ETKİSİ:
GAZİANTEP VE BALIKESİR ÖRNEKLERİ**

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ
MALATYA-2019

HAZIRLAYAN
Hakan Ömer TUNCA

Bu Araştırma İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi Tarafından
SDK-2018-1405 Proje Numarası ile Desteklenmiştir.

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
**TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ
SIĞINMACILARIN TOPLUMUN GÜVENLİK
ALGISINA ETKİSİ: GAZİANTEP VE
BALIKESİR ÖRNEKLERİ**

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ

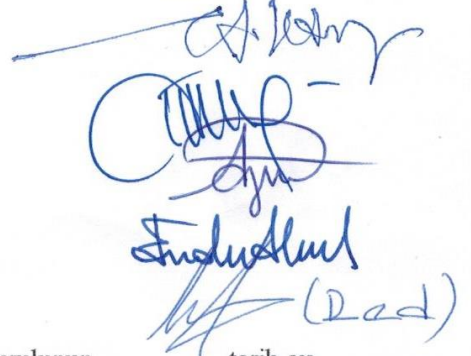
HAZIRLAYAN
Hakan Ömer TUNCA

Jürimiz .../04/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda bu doktora tezini oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bularak İnönü Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim dalında doktora tezi olarak kabul etmiştir.

Jüri Üyelerinin Ünvanı, Adı ve Soyadı

1. Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ (Danışman)
2. Prof. Dr. Hüseyin ALTAY
3. Dr. Öğ. Üyesi Osman AĞIR
4. Dr. Öğ. Üyesi Ender AKYOL
5. Dr. Öğ. Üyesi Işıl ARPACI

İmzası

İNönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun.....tarih ve
.....sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet KUBAT
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ONUR SÖZÜ

Doktora tezi olarak savunduğum “Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi: Gaziantep ve Balıkesir Örnekleri” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın tarafımda yazıldığını ve yararlandığım tüm eserlerin, hem metin içinde hem de kaynakça yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Hakan Ömer TUNCA

BİLDİRİM

Hazırlamış olduğum doktora tezinin, kendi çalışmam olduğunu, faydalandığım alıntılara atıfta bulunup kaynakçada belirttiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim, sadece İnönü Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin,.....yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda, uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerde erişime açılabilir.

Hakan Ömer TUNCA

ÖNSÖZ

Tarih boyunca insanlık dünya üzerinde değişik sebeplerle yer değiştirmiştir. Bu hareketlilik dünyada son yıllarda artan şiddet olayları ve silahlı çatışmalar ile anılır olmuştur. Başta hayatta kalma içgüdüğü ve sonra daha iyi şartlarda yaşam elde etmek amacı insanları yerlerinden etmiştir. Suriye Arap Cumhuriyeti; 2011'den bu yana yaşadığı iç savaş ile ülke içi ve dışına olmak üzere vatandaşlarını göç etmek zorunda bırakmıştır. Türkiye Cumhuriyeti; sınır komşusu olması ve açık kapı politikası izlemesi sebebi ile göç edenlerin durağı haline gelmiştir. Göçlerle şekillenmiş Anadolu coğrafyasında kalıcı bir şekilde yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları cereyan eden bu kitlesel zorunlu göçe ve göçmenlere karşı değişik algılamalar içerisine girmiştir. Bu çalışmada, Suriye'den ülkemize misafir olan geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacıların Türk toplumunda yarattığı güvenlik algısı geliştirilen bir anket ile ölçülmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar Gaziantep ve Balıkesir illerinde yaşayan Türk vatandaşlarının anketin yapıldığı döneme ait algılarına dayanmaktadır. Çalışmanın iki toplumun birbirlerinin düşüncelerini anlayarak barış ve huzur içerisinde güzel bir geleceğe yürütmesine katkıda bulunmasını temenni ederim.

Öncelikle tez konusunu seçerken isteklerimi, yeteneklerimi göz önünde bulundurup desteğini esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ'a, yapmış oldukları katkılarla tezin içerik ve niteliğinin belirlenmesinde yardımları olan Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Dr. Öğ. Üyesi Ender AKYOL ve Dr. Öğ. Üyesi Işıl ARPACI'ya ve tez sürecinde değerli bilgi ve tecrübelerini paylaşan Türk-Alman Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı, Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü Prof. Dr. M. Murat ERDOĞAN'a, tezin metodolojisi, ölçeğin oluşturulması ile alan tecrübelerini de paylaşan TOBB ETÜ Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğ. Üyesi Doç. Dr. Başak YAVCAN'a ve Muharrem SARIKAYA'ya, istatistik konularında Okan OYMAK, İstatistikçi Emine EKİNCİ, Dr. Çağdaş Akif KAHRAMAN'a, hiçbir yardımı esirgemeyen Ali YALÇIN'a ve son olarak her aşamasında hayatlarından fedakârlık yaparak bana destek olan sevgili eşim Işıl ve kızlarım İpek ile Defne'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hakan Ömer TUNCA
MALATYA-2019

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SİĞİNMACILARIN TOPLUMUN GÜVENLİK ALGISINA ETKİSİ: GAZİANTEP VE BALIKESİR ÖRNEKLERİ

Doktora Tezi

Hakan Ömer TUNCA

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı

2019

Danışman: Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ

ÖZET

İnsanların dünya tarihinde önceleri üzerinde yaşadıkları coğrafyadaki yer altı ve üstü kaynakların eksikliği veya dengesiz dağılımı ve iklim şartları nedeniyle yer değişiklikleri, yakın dönemde doğal şartlara ilave olarak silahlı çatışmalar, işgaller, ayrımcılık, insan hakları ihlalleri, teknolojinin gelişimi ve buna bağlı olarak farkındalığın artması, daha iyi bir yaşam talebi ile özgürlüklere ulaşma isteği zorunlu, düzenli veya düzensiz göç haline dönüşmüştür. Ortadoğuda 2011 yılında başlayan Arap Baharı ile Suriye'deki olaylar iç savaşa dönüşmüş, uluslararası aktörlerin de rol almasıyla Suriyeliler ülke içi ve dışına göç etmek zorunda kalmıştır. Bu kapsamda 2018 yılı sonunda 3.5 milyonu aşan Suriyeliler kitlesel olarak Türkiye'ye gelmiştir. Bu kadar insanın çok kısa bir zaman diliminde kitlesel olarak Türkiye'nin her şehrine dağılımı geniş perspektifte sosyal, ekonomik, siyasal ve güvenlik alanlarında toplumu etkilemiştir. Bu göçün kalıcı veya geçici olacağı ile ilgili tartışmalar devam ederken yedi yılı aşan misafirlerin yarattığı etkilerden güvenlik algısının tespiti bu tezin ana konusunu oluşturmuştur.

Tezde, fiziksel, sosyo-ekonomik ve kültürel ile siyasal güvenlik algısı boyutlarında yeni geliştirilen 35 sorudan oluşan bir anket ile Türk toplumunda Suriyeli Sığınmacıların oluşturduğu güvenlik algısı ölçülmüştür. Tüm illerde dağınık yaşayan Suriyelilere yönelik algının ölçülebilmesi için sosyal bilimlerde sıkça kullanılan ve karşılaştırma yapmaya imkân sağlayan benzer sistemler tasarımı kullanılmış, tasarıma uygun olan Gaziantep ve Balıkesir illerinde anket uygulanarak toplumun güvenlik algısı karşılaştırmalı şekilde ölçülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Göç, Güvenlik, Güvenlik Algısı, Suriyeli Sığınmacılar.

**THE EFFECT OF SYRIAN REFUGEES LIVING IN TURKEY
ON THE SECURITY PERCEPTIONS OF SOCIETY:
GAZIANTEP AND BALIKESIR EXAMPLES**

Doctoral Dissertation

Hakan Ömer TUNCA

Inonu University Institute of Social Sciences

Department of Politics and Social Sciences

2019

Advisor: Prof. Ahmet KARADAĞ

ABSTRACT

Early stages of the world history witnessed human mobility due to the lack or unbalanced distribution of ground and underground resources and climate conditions in the geographies where people lived. Lately, in addition to natural causes mentioned above armed conflicts, occupations, discriminations, human rights violations, developed technologies and their awareness, demand of better life and the desire to achieve liberties have transformed mobility into forced, regular and irregular migration. The events in Syria turned into civil war starting with the Arab Spring in the early 2011 in the Middle East. Taking part of international actors made Syrians migrate internally and internationally. In this context, Syrians mass migrated to Turkey over 3.5 millions by the end of 2018. The distribution of this number of people to each city of Turkey has affected the Turkish society in terms of social, economy, politics and security. The main goal of the research is to identify the security perception caused by the Syrians who stay in Turkey for more than 7 years while their discussions about their permanent or temporary status continue.

The security perception of Turkish society about Syrian Asylees is measured by newly developed 35-question questionnaire consists of physical security, socio-economic and cultural and political dimensions. In order to measure this perception about Syrians, scattered all over the provinces, most similar system design which frequently used in social sciences and allows to make comparison is used. The cities Gaziantep and Balıkesir which are best fitted to the design are awarded and the questionnaire is applied. Finally, security perception is measured comparatively.

Key Words: Migration, Security, Security Perception, Syrian Asylees.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1: Türkiye'deki Suriyeliler (GİGM Verisidir. 24.05.2018 tarihi itibarı ile).....	48
Tablo 3.2: Suriyelilerin İllere Göre Sayısal Dağılımı (GİGM Verisidir. 24.05.2018 tarihi itibarı ile).....	49
Tablo 3.3: Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezleri Dağılımı (GİGM Verisidir. 24.05.2018 tarihi itibarı ile).....	49
Tablo 3.4: Suriyelilerin Yaş Dağılımı (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Verisidir. 24.05.2018 tarihi itibarı ile).....	50
Tablo 4.1: Genişletilmiş Güvenlik Kavramları (Waever, 2008:151-178).....	62
Tablo 6.1: Pilot Uygulama Verileri Betimsel İstatistikleri	75
Tablo 6.2: Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri (Tabachnick, Fidell, 2012)	80
Tablo 6.3: Uygulanan Anketin Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri.....	81
Tablo 6.4: Katılımcıların Kişisel Bilgilerinin Dağılımları.....	93
Tablo 6.5: Katılımcıların Cinsiyet ve Yaş Histogramları	93
Tablo 6.6: Katılımcıların Eğitim Durumu Histogramı	94
Tablo 6.7: Katılımcıların Meslek ve Çalışma Durumu Histogramları	94
Tablo 6.8: Katılımcıların En Son İş Değiştirme ve Gelir Histogramları	95
Tablo 6.9: Katılımcı ile Aile Büyüklerinin Yaşanılan İle Gelişleri Histogramları	95
Tablo 6.10: Anketin Güvenlik Algısı Boyutu İfadelerine Katılım Düzeyleri.....	97
Tablo 6.11: Anketin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı Boyutu İfadelerine Katılım Düzeyleri	101
Tablo 6.12: Anketin Siyasi Algı Boyutu İfadelerine Katılım Düzeyleri	103
Tablo 6.13: Anketin Algı Puanlarının Normallik Testi Sonuçları.....	104
Tablo 6.14: Güvenlik Algısı Verileri Histogramı	105
Tablo 6.15: Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı Verileri Histogramı.....	105
Tablo 6.16: Siyasi Algı Verileri Histogramı.....	105
Tablo 6.17: Genel Toplumsal Algı Verileri Histogramı	106
Tablo 6.18: Anketin Algı Puanlarının Betimleyici İstatistikleri	106
Tablo 6.19: Katılımcıların Şehirlerinin Suriyeli Sığınmacıların Güvenlik Algısına İlişkin İfadelere Katılım Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması	107

Tablo 6.20: Katılımcıların Şehirlerinin Suriyeli Sığınmacıların Sosyo-Ekonomik, Kültürel Algısına İlişkin İfadelere Katılım Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması	110
Tablo 6.21: Katılımcıların Şehirlerinin Suriyeli Sığınmacıların Siyasi Algısına İlişkin İfadelere Katılım Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması.....	112
Tablo 6.22: Katılımcıların Şehirlerinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması.....	113
Tablo 6.23: Katılımcıların Cinsiyetinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması.....	114
Tablo 6.24: Katılımcıların Yaşının Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması.....	115
Tablo 6.25: Katılımcıların Eğitim Durumunun Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması	115
Tablo 6.26: Katılımcıların Mesleğinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması.....	117
Tablo 6.27: Katılımcıların Çalışma Durumunun Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması	118
Tablo 6.28: Katılımcıların En Son İş Değiştirilen Zamanın Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması	119
Tablo 6.29: Katılımcıların Yaşanılan Şehre Gelme Zamanının Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması	120
Tablo 6.30: Katılımcıların Aile Büyüğünün Yaşanılan Şehre Gelme Zamanının Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması	121
Tablo 6.31: Katılımcıların Hane Gelir Düzeyinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması	123

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 6.1: Faktörlerin Grafikselsel Gösterimi	77
Şekil 6.2: Katılımcıların Cinsiyeti Bazlı Ağaç Diyagramı	124
Şekil 6.3: Katılımcıların Yaş Bazlı Ağaç Diyagramı	125
Şekil 6.4: Katılımcıların Eğitim Durumu Bazlı Ağaç Diyagramı	126
Şekil 6.5: Katılımcıların Meslek Bazlı Ağaç Diyagramı	128
Şekil 6.6: Katılımcıların Çalışma Durumu Bazlı Ağaç Diyagramı	129
Şekil 6.7: Katılımcıların En Son iş Değişirme Durumu Bazlı Ağaç Diyagramı	131
Şekil 6.8: Katılımcıların Yaşanılan İle Gelme Zamanı Bazlı Ağaç Diyagramı	133
Şekil 6.9: Katılımcıların Yaşanılan İle Aile Büyüğünün Gelme Zamanı Bazlı Ağaç Diyagramı	135
Şekil 6.10: Katılımcıların Hane Geliri Bazlı Ağaç Diyagramı	137

KISALTMALAR LİSTESİ

- AB: Avrupa Birliği
- ABD: Amerika Birleşik Devletleri
- AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı
- AGFI: Adjustment Goodness of Fit Index (Serbestlik Derecesinden Arındırılmış Uyum İyiliği Endeksi-İstatistik Terimi)
- AK PARTİ: Adalet ve Kalkınma Partisi
- AMOS: Analysis of Moment Structures (İstatistik Paket Programı Adı)
- ANOVA: Analysis of Variance (Varyans Analizi-İstatistik Terimi)
- BAE: Birleşik Arap Emirlikleri
- BM: Birleşmiş Milletler
- BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)
- CFI: Comparative Fit Index (Kıyaslamalı Uyum Endeksi-İstatistik Terimi)
- CHAID: Chi-squared Automatic Inteaction Detection (Değişkenlerdeki Etkileşim Bulan Yöntem-İstatistik Terimi)
- CHP: Cumhuriyet Halk Partisi
- CMIN/DF: Minimum Discrepancy, Divided by its Degrees of Freedom (Serbestlik Derecesine Bölünmüş Tutarsızlık-İstatistik Terimi)
- DİB: Diyanet İşleri Başkanlığı
- DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi (Gözlenen ve Gizli Değişkenler Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yarayan Analiz-İstatistik Terimi)
- GIF/I: Goodness of Fit Index (Uyum İyiliği Endeksi-İstatistik Terimi)
- GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
- GKY: Geçici Koruma Yönetmeliği
- GTBA: Güçlü Temel Bileşenler Analizi (Çok Boyutlu Veri Kümelerinde Kullanılan Boyut Düşürme Tekniği-İstatistik Terimi)
- HÜGO: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Uygulama ve Araştırma Merkezi
- IFI: Incremental Fit Index (Artan Uyum Endeksi-İstatistik Terimi)
- IOM: International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)
- KFA: Keşfedici Faktör Analizi (Çok Sayıda Değişkenin Altında Yatan Ortak Değişkeni Bulmak Amacıyla Yapılan Analiz-İstatistik Terimi)

KMO: Keiser-Meyer-Olkin (Değişkenler Arasındaki Korelasyonları ve Faktör Analizinin Uygunluğun Ölçen Test-İstatistik Terimi)

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi

MDSD: Most Different System Design (Farklı Sistemler Tasarımı)

MİREKOÇ: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

MSSD: Most Similar System Design (Benzer Sistemler Tasarımı)

NFI: Normed Fit Index (NormalUyum Endeksi-İstatistik Terimi)

ORSAM: Ortadoğu Stratejik Araştırmaları Merkezi

RMSEA: Root Mean Square Error of Approximation (Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü-İstatistik Terimi)

SEGE: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi

SPSS: Statistical Package for Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

TDK: Türk Dil Kurumu

TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

UNICEF: United Nations International Children's Emergency Fund-Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)

YUKK: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

**TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SİĞİNMACILARIN
TOPLUMUN GÜVENLİK ALGISINA ETKİSİ:
GAZİANTEP VE BALIKESİR ÖRNEKLERİ**

Hakan Ömer TUNCA

İÇİNDEKİLER

Onay Sayfası	ii
Onur Sözü	iii
Bildirim	iv
Önsöz	v
Özet/Abstract	vi
Tablolar Listesi	viii
Şekiller Listesi	x
Kısaltmalar	xi
İçindekiler	xiii
GİRİŞ	1
1. GÖÇ: KAVRAM VE TEORİLER	6
1.1. Göç Tanımları	6
1.2. Göçün Temel Dinamikleri	8
1.2.1. Çevre ve İklim Kaynaklı Göçler	9
1.2.2. Ekonomik Tabanlı Göçler	10
1.2.3. Siyasi/Politik Nedenli Göçler	10
1.2.4. Sosyal ve Kültürel Tabanlı Göçler.....	12
1.3. Göç Teorileri	12
1.3.1. Ravenstein Göç Kanunları	12
1.3.2. İtme-Çekme Teorisi	15
1.3.3. Petersen'in Beş Göç Tipi	16
1.3.4. Neo-Klasiklerin Makro Ekonomik Teorisi	17
1.3.5. Neo-Klasiklerin Mikro Ekonomik Teorisi	18
1.3.6. Yeni Ekonomi Teorisi.....	19
1.3.7. İkiye Bölünmüş Emek Piyasası Teorisi	20

1.3.8.	Merkez Çevre (Dünya) Teorisi	22
1.3.9.	Ağ Teorisi	22
1.3.10.	Göç Sistemleri Teorisi.....	24
1.4.	Göç Çeşitleri.....	24
1.5.	Göçün Etkileri	26
1.5.1.	Göçün Devlet Üzerine Etkileri	27
1.5.2.	Göçün Toplum-Aile Üzerine Etkileri	28
1.5.3.	Göçün Birey Üzerine Etkileri	29
2.	DÜNYADA GÖÇ	30
2.1.	Tarih Öncesinde Yaşanan Yerleşik Hayata Geçiş, Doğa Şartları ve Dinî Nedenli Göçler...	30
2.2.	Miladi Dönemde Yaşanan Güç Mücadelesi ve Dinî Nedenli Göçler.....	31
2.3.	16. Yüzyıl Sonrası Coğrafi Keşifler ve Ulus-Devlet Fikrinin Yarattığı Göçler	32
2.4.	Modern Devlet Dönemi Ekonomi ve Siyasi Temelli Göçler	33
3.	TÜRKİYE'DE GÖÇ	39
3.1.	Osmanlı'da Göçler	40
3.1.1.	Doğa ve İklim Koşulları, Devlet Kurma ve İmparatorluğu Genişletme Nedenli Göçler	40
3.1.2.	Yakın Dönem Gerileme, Savaşlar ve Toprak Kaybı Nedenli Göçler.....	42
3.2.	Cumhuriyet Döneminde Göçler.....	43
3.2.1.	Ulus-Devletin Kuruluşu ve Etnik Yapı Oluşturma Amaçlı Göçler (1923- 1945)	44
3.2.2.	II. Dünya Savaşı ve Yeni Dünya Düzeni Temelli Göçler (1945-1980).....	45
3.2.3.	Siyasî ve Ekonomi Temelli Göçler (1980-2011)	45
3.2.4.	Suriyelilerin Zorunlu Göçü (2011-Günümüz)	47
3.3.	Göçmenlere Yönelik Koruma.....	50
3.3.1.	AB'de Geçici Koruma	51
3.3.2.	Türkiye'de Geçici Koruma	52
4.	GÜVENLİK: KAVRAM VE TEORİLER.....	53
4.1.	Güvenlik Kavramı	55
4.2.	Güvenliğin Ulusal, Uluslararası Boyutları ve Bunların Teorik Temelleri.....	56
4.2.1.	İdealizm	56

4.2.2.	Realizm	57
4.2.3.	Neorealizm.....	58
4.2.4.	Liberalizm	59
4.2.5.	Plüralizm.....	60
4.2.6.	Konstrüktivizm	61
4.3.	Yeni Güvenlik Kavramı	61
4.4.	Yeni Güvenlik Kavramı Açısından Tehdit Algılamaları	63
5.	GÖÇ ve GÜVENLİK.....	65
5.1.	Göç ve Güvenlik İlişkisi.....	65
5.2.	Güvenlik Algısı	66
6.	ALAN ÇALIŞMASI: GAZİANTEP VE BALIKESİR.....	70
6.1.	Metodoloji.....	70
6.1.1.	Anket (Ölçek) Oluşturma.....	71
6.1.2.	Benzer Sistemler Tasarımı.....	82
6.1.3.	Anlamlılık Testleri.....	84
6.2.	Anketin Uygulanması ve İlk Tanımlamalar.....	91
6.3.	Bulgular.....	96
6.3.1.	Güvenlik Algısı.....	96
6.3.2.	Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Güvenlik Algısı	99
6.3.3.	Siyasi Güvenlik Algısı	102
6.4.	Toplumsal Güvenlik Algısı Bulgularını Açıklayan Analizler	104
6.4.1.	Normallik Testi	104
6.4.2.	Bağımsız Gruplar t Testleri.....	106
6.4.3.	Toplumsal Güvenlik Algısı İkili ve Çoklu Karşılaştırma	113
6.4.4.	Toplumsal Güvenlik Algısının CHAID Analizi	123
6.5.	Analiz Sonuçları ve Değerlendirme.....	138
	SONUÇ	150
	KAYNAKÇA.....	154
	EKLER	168

GİRİŞ

Bu çalışmada; Türkiye'ye göç ederek neredeyse yedi yılı aşkın süre ülkemizde ikamet eden ve resmi terminolojiye göre geçici misafir olan Suriyeli Sığınmacıların Türk toplumu üzerinde yarattığı etkilerden güvenlik hususu araştırılmıştır. Türkiye'deki mevcudiyetlerinin ne zaman sonlanacağı belli olmayan Suriyeli Sığınmacıların Türk toplumunda hangi derecede bir güvenlik algısı oluşturduğu yeni geliştirilen bir güvenlik algısı anketi vasıtasıyla seçilen iki şehirde karşılaştırma sağlayacak şekilde ölçülmüştür. İki şehir arasında algı farkı bulunup bulunmadığı ana amaç olarak belirlenmiştir. Bu amaca yönelik olarak tezin birinci bölümünde göç kavramı, tanımları, nedenleri, göç hakkında tarihte ele alınmış teoriler, göç çeşitleri ve göçün toplum üzerindeki etkileri ele alınmıştır. İkinci bölümde göç kavramının dünyada nasıl cereyan ettiği tarihsel, nedensel ve bölgesel bir yaklaşımla ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise Osmanlı'dan itibaren Türkiye'de göç deneyimleri iç ve dış veya uluslararası göç perspektifinde anlatılarak AB ve Türkiye'de geçici koruma mevzuatı üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde güvenlik kavramı, güvenliğin ulusal, uluslararası boyutları ve bunların teorik temelleri, siyasi ideojilerin güvenlik yaklaşımları, yeni güvenlik kavramı ve tehdit algılamalarından bahsedilmiştir. Beşinci bölümde göç ve güvenlik ilişkisi üzerinde durulmuş, güvenlik algısı kavramı açıklanmıştır. Altıncı bölüm tamamen alan uygulamasına ayrılmış, kullanılan yöntem olan benzer sistemler tasarımı ile anket, anketin oluşturulması, geçeleme ve doğrulanması kapsamındaki istatistiksel analizler, anket sonrası bulgular ve bulgulara ait değerlendirmeler bölümü şekillendirmiştir. Sonuç bölümünde Gaziantep ve Balıkesir şehirlerinde uygulanan anket sonuçları karşılaştırmalı bir şekilde sunulmuştur.

İnsanlar tarihin en eski dönemlerinden itibaren öncelikle ekonomik olmak üzere siyasi çalkantılar, daha iyi yaşam ortamı arayışı, silahlı silahsız çatışlar gibi nedenlerle göç etmişlerdir. Dünya coğrafyasında Türkiye Cumhuriyeti toprakları, Osmanlı ve sonrası dönemde bulunduğu bölgenin çok fazla göçmen hareketine maruz kalmış yerlerinden biri olmuştur. Bu Anadolu topraklarına doğru hareketliliğin en önemli nedenlerinden biri bu coğrafyada yaşayanların, "dışarıdan" gelenlere hem devlet hem de toplum olarak ortaya koydukları sıcak, yakın, hoşgörülü ve misafirperver yaklaşımdır. Etnik, dini, ekonomik ya da kültürel nedenlerle yaşadıkları yerden ayrılmak zorunda kalanların yönünü döndüğü Anadolu ve Rumeli toprakları toplumsal kültürde derin izler

bırakmış, göçmene, yabancıya, misafire yönelik “kabul kültürü” varlığını günümüze kadar sürdürmüştür (Erdoğan, Kaya, 2015).

Türkiye Cumhuriyeti’ne son yapılan kitlesel göç ise Suriye’den gerçekleşmiştir. 15 Mart 2011 tarihinde, Arap Baharı olarak bilinen gösteriler ile başlayan Suriye krizinde Nisan ayından itibaren boy gösteren çatışma ortamı ülkeyi üstesinden gelinemeyecek bir iç savaşa doğru götürmüş, iç savaşın genele sıçraması ve hayatın durma seviyesine gelmesiyle Suriyeliler kendilerini risk altında hissetmiş, en temel ihtiyaçlarını ve güvenliklerini sağlayamayınca ülkelerini terk etmek zorunda kalmışlardır (Tunç, 2015).

Suriye’den Türkiye’ye yönelik ilk toplu nüfus hareketi, 29 Nisan 2011 tarihinde başlamış, 2018 yılı sonunda 3.5 milyonu aşan rakamlara ulaşmıştır. Bunların % 6 gibi küçük bir bölümü barınma merkezlerinde yaşarken büyük bir bölümü Türkiye’nin dört bir tarafına dağılmış durumdadır.

Bu kadar insanın Türkiye'nin her şehrinde bulunuyor olması sosyal, ekonomik, siyasal ve güvenlik vb. birçok yönden Türk vatandaşlarını etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Açık kapı politikası ve insani duygularla uygulanan Suriyelilerin kabulü özellikle 2013 ve 2014 yılından itibaren sadece Esad’ın zulmünden kaçanların değil değişik örgüt ve tehditlerden dolayı da yer değiştirenlerin ülkemize girmesine neden olmuştur (BBC, 2018; Güngörmüş Kona, 2011; Ak, Dindar, Altıntaş, 2017:22). Bu kontrolsüzlük güvenlik konusunda zafiyet olduğu izlenimi yaratmıştır. İstanbul, Sultanahmet, Suruç, Ankara Tren Garı, Ankara Devlet Mahallesi, Ankara Kızılay Meydanı, İstanbul İstiklal Caddesi, Gaziantep, Kayseri, Akçakale, Cilve Gözü Sınır Kapısı, Reyhanlı, Kilis, Diyarbakır, Ağrı Doğubayazıt, İstanbul Dış Hatlar Terminali, Diyarbakır Bölge Trafik, Van Polis Merkezi ve Gaziantep Şahinbey gibi yerlerde son dört yıldır meydana gelen bombalı saldırılar, havan tacizleri ve canlı bomba eylemleri güvenliğin kayıtsız bir şekilde ülkemize alınan kişiler tarafından gerçekleştirildiğine yönelik bir kanı oluşturmuştur. Suç olduğu bilinen hırsızlık, yan kesicilik ve dilencilik gibi adi suçlarda görülen artışın da Suriyeliler’den kaynaklandığı görüşü toplumda ortaya çıkmaya başlamıştır. Değişik alanlarda kişisel ve ulusal güvenlik ile ilgili örnekler çoğaltılabilir.

Güvenlik ile ilgili ülkemizde göç ve güvenlik konusunu değişim paradigması üzerinden açıklamak, belirlenmiş alandan elde edilen verilerle güvenlik ve kimlik

algılamalarını incelemek ve mevcut durumu analiz etmek amacıyla doktora tezleri¹ yapılmıştır.

Yüksek lisans tezlerinde² ise uluslararası sistemde Türkiye'nin güvenlik ve barış algısının durumu araştırılmış, yeni güvenlik algısı kavramı ve çevre ile bağlantısı araştırılmış, göç, yasa dışı göç, yasa dışı göçmen, göçmen kaçakçılığı, mülteci ve iltica kavramları ile bu hareketlerin devletlerin güvenlik politikalarına etkisini analiz etmeyi amaçlanmış, uluslararası ilişkiler teorilerindeki güvenlik kavramının ulus-devleti ve onun geleceğini beslediği araştırılmıştır.

Suriyeli sığınmacılar kapsamında; BMMYK, Uluslararası Göç Örgütü, UNICEF, AB, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, AFAD, ORSAM, Stratejik Düşünce Enstitüsü, HÜGO, MİREKOÇ vb. uluslararası/ulusal hükümet, hükümet dışı organizasyonlar, Sivil Toplum Kuruluşları ve Üniversiteler tarafından yayınlanan birçok resmi/gayri resmi istatistik, rapor, değerlendirme ve kitaplar da bulunmaktadır. Bugüne kadar yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin çoğunun hukuk eksenli bir yaklaşımla dünyada ve Türkiye'de mültecilik, sığınmacılık kavramları ve bunlarla ilgili tarihsel yaklaşımlar, politikalar ve dönemsel gelişmelere odaklı çözümler sunmuş olduğu söylenebilir. Yazılan kitaplar ve makaleler de bunlara odaklanmış, sadece bir kısmı alandan alınan bilgilere dayandırılmış ve genel hatlarıyla Suriyeli göçmenlerin ekonomik, sağlık, sosyolojik açıdan etkileri tartışılmıştır. Oysa Suriyeli mültecilerin toplumun güvenlik algısına etkisi; alandan alınan bilgilerle donatılarak çalışılmamıştır. Bu tezin ana katkısı bu eksikliği doldurmak olarak özetlenebilir.

Suriyeli Sığınmacıların yarattığı etkilerden güvenlik hususunun toplumda nasıl bir algı oluşturduğu bu tez çalışmasında ana amaç olarak belirlenmiştir. Güvenlik bilindiği üzere hayatın bütün alanlarını kaplayan endişelerin göz önünde bulundurulmasıdır.

¹ (1) 21.Yüzyılda Türkiye'nin Tehdit Algılamaları ve Güvenlik Açılımları (Nihat Akçay, 2008, Uludağ Üniversitesi), (2) Türkiye'nin Yoğun Göç Alan Bölgelerinde Meydana Gelen Sorunların Güvenlik Bağlamında Analizi; Tuzla, Şifa Mahallesi Örneği (Kemal Olçar, 2013, Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü), (3) Türk Toplumunda Suriyeli Çocuklar Algısı: Fatih ve Esenler Örneği (Ersin Doyran, 2017, Marmara Üniversitesi)

² (1) Sosyal Kimlik ve Temel Kişilik Özellikleri Bakımından Türkiye'deki Toplumsal Güvenlik Algıları (Duygu Dinçer, 2009, Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü), (2) Yeni Güvenlik Algılaması Kapsamında Küresel Isınma (Ayça Eminoğlu, 2009, Karadeniz Teknik Üniversitesi), (3) Küresel Göçlerin Ülkelerin Güvenlik İhtiyacı Üzerine Etkisi (Yasin Özcanlı, 2007, İstanbul Ticaret Üniversitesi), (4) Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Güvenlik Kavramı (Hakan Kıyıcı, 2012, Akdeniz Üniversitesi), (5) Güvenlik Sektörleri Yaklaşımı ile Suriye'den Türkiye'ye Yönelen Zorunlu Göçün Analizi (Gülin Merve Ayaz, 2016, Kara Harp Okulu), (6) Gaziantep'teki Suriyeli Sığınmacılar Üzerinde Güvenlik Politikası ve Neoliberalizm Eleştirisi (Zeynep Beşlioğlu, 2016, Hacettepe Üniversitesi)

Birey/kişi güvenliğinden küresel güvenliğe kadar uzanan geniş bir yelpazede, askeri ve politik alanların ötesinde çevresel, ekonomik ve toplumsal alanlarda ortaya çıkan tehditlerin kapsama alındığı bu genişletmeci perspektife göre; göç, ulus aşırı suçlar, salgın hastalıklar, çevre kirliliği, kıt kaynaklar, aşırı nüfus artışı, ekonomik dengesizlikler ve daha birçok konu güvenliğin asıl gündemini oluşturmaktadır. Tezin amacına Türk vatandaşlarına Toplumun Güvenlik Algısı Ölçeği uygulaması ve analizleri ile ulaşılmıştır.

Sosyal bilimlerde veri toplama tekniklerinden biri ve sıklıkla kullanılan anket; "Toplumun Güvenlik Algısı Soru Kâğıdı" ile kavramların toplanması, kavramların tespiti ve frekanslarının belirlenmesi, frekansları çok olan ve literatürden elde edilen kavramlara soru üretilmesi, görünüm geçerliliğinin sağlanması, içerik geçerliliğinin sağlanması (Uzman görüşüne başvurma-önem derecesi-kapsama uygunluk-anlaşılrlık), görünüm geçerliliğinin sağlanması, pilot uygulama ve iç tutarlılığın analizi, madde analizi, güvenirliliğin ölçülmesi, keşfedici faktör analizi, güvenirliliğin ölçülmesi, doğrulayıcı faktör analizi, benzeşim, ayrışım ve yordama geçerliliğinin analizi, ölçeğin belirlenen illerde tespit edilen miktarda uygulanması ve anket sonuçlarının analizi safhalarından oluşarak icra edilmiştir.

Konudaki anket hazırlanırken sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan bir araştırma stratejisi olan gömülü teori kullanılmıştır. Bu teorinin sistematik bir sürece sahip olması, eşgüdümlü, esnek, bütüncül bir araştırma stratejisi olması, disiplinli ve örgütlenmiş bir yaklaşım olması ile düzensiz ve gereksiz bilgi toplamayı önlemesi gibi güçlü taraflarından faydalanılmıştır.

Problem tanımına uygun gömülü teori tümevarım tekniği ile düşünceleri ve konu ile ilgili kavramların bir havuzda toplanması için 114 kişiye toplumsal güvenlik tanımı yapılarak "Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenliğine Hangi Konularda Tehdit Oluşturduğunu Düşünüyorsunuz?" sorusu sorulmuş ve veri havuzu oluşturularak frekansları belirlenmiştir. Kavramlara ait ölçekte kullanılabilecek sorular önce dört boyutta 54 soru şekilde soru havuzu şeklinde oluşturulmuştur. Soru havuzu konu uzmanları tarafından değerlendirildikten sonra anket 37 sorudan oluşun hâli almıştır. 37 soruluk anket; tekrar uzmanlar tarafından incelenmiş, Fiziksel, Siyasi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Güvenlik boyutlarında toplam dört boyut (faktör) 36 soruluk anket hâlini almıştır. 36 sorudan oluşun anket bir pilot uygulama ve ardından

tekrar edilmesi ile denenmiştir. Bu deneme sonrası yapılan istatistiksel analizler anketin geçerli ve tutarlı olduğunu göstermiştir.

81 ilde dağınık olarak yaşayan Suriyeli Sığınmacılar ile birlikte yaşayan tüm Türk vatandaşlarının ülke çapında bu anketin uygulanmasının güçlüğü ve bazı illerde çok sayıda mevcut bulunurken bazılarında çok az sayıda olmaları dikkate alınarak ana evrenden seçilecek örneklem ile ilgili karara ulaşılmıştır. Literatürde Benzer Sistemler Tasarımı (Most Similar System Design-MSSD) diye adlandırılan tasarımın tezin sorunsalına uygun olduğu değerlendirilmiştir. Benzer Sistemler Tasarımı mümkün olduğu kadar çok birbirine benzeyen sistemlerin sosyal bilimlerde en uygun örneklerde kullanılacağı ilkesine dayanır. Sistemler arası benzerlikler ve farklılıklar bu tasarımın odak noktasıdır. Bu tasarımda ortak sistematik özellikler kontrol edilebilirken sistematik farklılıklar ise açıklayıcı tanımlamalar olarak ele alınır.

Bu tasarımı uygulamak amacı ile sosyo-ekonomik göstergeleri birbirine oldukça yakın illeri tespit etmek için bir literatür taraması yapılmıştır. Sosyo-ekonomik göstergelerin araştırılması; Türkiye'de Kalkınma Bakanlığı tarafından ülkenin kalkınması kapsamında ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda ilerleme, insan kaynakları niteliğinin artması, çevreye duyarlılığın gelişmesi ve bireysel refahın yükselmesi için çok boyutlu ve kapsamlı bir şekilde yapıldığı tespit edilmiştir. Türkiye'deki gelişmişlik düzeyi, çok sayıda ekonomik, sosyal ve kültürel değişkenin kullanıldığı ve coğrafi bazda mukayese olanağı sağlayan sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi (SEGE) vasıtasıyla ölçülmüş ve karşılaştırılmıştır.

Metodolojik olarak bu endeksten yararlanılarak illerin gelişmişlik endeksleri ile illerde bulunan Suriyeli Sığınmacı mevcutları çıkarılmıştır. 3'üncü SEGE kademesinde bulunan Gaziantep ve Balıkesir şehirleri sosyo-ekonomik değerleri birbirine en çok benzeyen ancak bir ilde fazla Suriyeli mevcudu olduğu diğerinde ise az sayıda Suriyeli olduğu örneklemin evreni en iyi temsil edeceği kararına ulaşılmıştır. Anket bu iki ilde uygulanmış, tezin konusu kapsamında Gaziantep ve Balıkesir sonuçları Benzer Sistemler Tasarımı ile karşılaştırılmıştır.

1. GÖÇ: KAVRAM VE TEORİLER

Göç kavramı; insanların birey veya grup olarak çeşitli sebeplerle gönüllü veya zorunluluklardan dolayı yaşadıkları ülke içerisinde veya ülke dışında coğrafi olarak sürekli veya geçici olarak yer değiştirmelerini ifade etmektedir.

İnsanlık tarihine bakıldığında büyük ölçüde ekonomik nedenler olmak üzere, siyasi iniş çıkışlar, refah seviyesini artırma isteği ve savaşların göç etme nedenlerinin başında geldiği görülmektedir. Bu yönüyle göç uygarlıkların şekillenmesine neden olmaktadır (Apak, 2014:53-70).

1.1. Göç Tanımları

Türk Dil Kurumuna göre göç; ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret olarak tanımlanmıştır (TDK, 2018). Diğer bir ifade ile göç; göç kararı almış kişilerin belli bir zaman dilimi içerisinde buldukları yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine geçişidir (İçduygu, Sirkeci, 1999). İnsanların, doğdukları yerlerden dini, ekonomik, siyasi, sosyal gibi birçok sebep ile başka yerlere geçici veya sürekli yerleşmek üzere taşınmasına göç denir (Memiş ve Bülbül, 2014:5).

Göç ile ilgili kavramlar ve tanımlar, bir göç terimleri sözlüğü oluşturacak kadar geniş bir yelpazeye sahiptir. Göç konusu bireyden topluma, ulus devletten uluslararası örgütlere kadar geniş bir alanı kapsamaktadır (Adıgüzel, 2018). Bu geniş alanda tüm aktörlerin işbirliği içerisinde kavram kargaşası yaşamadan ortak bir dil kullanması için IOM tarafından bir “Göç Terimleri Sözlüğü” oluşturulmuştur (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009). Bu sözlükten faydalanılarak göç ve güvenlik terimleri kısaca aşağıda sunulmuştur.

* Göç (Migration): Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir.

* Düzenli Göç (Regular Migration): Tanınan, yasal kanallar kullanılarak gerçekleşen göçtür.

* Düzensiz Göç (İrregular Migration): Bir ülkeye yasadışı giriş yapmak, bir ülkede yasadışı şekilde kalmak veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde

çıkılmamak anlamına gelmektedir. Düzensiz göç; hedef ülkeler için ülkelerine yasadışı yollardan gelen veya yasal yollarla gelip yasal çıkış süreleri içerisinde çıkmayan kişileri kapsarken; kaynak ülke için ülkesini terk ederken gerekli prosedürlere uymayarak ülke sınırlarını geçen kişileri içerir. Transit ülkeler içinse; kaynak ülkelerden hedef ülkeye ulaşmak için yasal ya da yasal olmayan yollarla ülkeye girip bu ülkeyi bir geçiş ülkesi olarak kullanıp ülke sınırını terk eden kişilerdir.

* Zorla/Zorunlu Göç: Doğal ya da insan yapımı nedenlerden dolayı içerisinde yaşama ve refaha yönelik tehditleri de içeren bir zorlama unsuru bulunan göç hareketini tanımlamak için kullanılan genel terimdir.

* Dairesel Göç (Circular Migration): Dairesel göç, ülkeler arasında geçici ya da daha kalıcı şekilde gerçekleşen akışkan insan hareketi. Dairesel göç gönüllü olarak gerçekleştiği zaman ve hem menşei ülke hem hedef ülkenin işgücü ihtiyaçları ile ilişkilendirildiğinde ilgili herkes için yararlı olabilir.

* Toplam Göç: Ülkeye gelen göçmenlerin giriş ve varışları ile ülkeden göç edenlerin çıkış ya da ayrılışlarının toplamı, toplam göç hacmini verir.

* Net Göç: Giriş ve çıkışlardaki farktan doğan göçe denir. Giren ve çıkan net göç kavramları vardır.

* Göçmen (Migrant): Kişisel rahatlık amacıyla ve dışarıdan herhangi bir zorlama unsuru olmaksızın ilgili kişinin hür iradesiyle göç etmeye karar verdiği durumları kapsar.

* Düzensiz Göçmen (Irregular Migrant): Yasadışı giriş veya vizenin geçerliliğinin sona ermesi yüzünden transit veya evsahibi ülkede hukuki statüden yoksun kişidir.

* Ekonomik Göçmen (Economic Migrant): Yaşam kalitesini artırmak amacıyla kendi menşei ülkesinin dışına yerleşmek üzere ikamet yerini terk eden kişidir.

* Mülteci (Refugee): Mültecilerin Hukuki Statüsüne ilişkin Sözleşme (1951) ile Mültecilerin Statüsüne ilişkin 1967 Protokolü'ne göre Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) korumasından yararlanmaya hak kazanan kişidir. İçinde bulunduğu koşullar ile özelliklerine dayalı sınıflandırılan mülteci aday, ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişidir.

* Sığınmacı (Asylee/Asylum Seeker): İlgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişidir.

* Geçici Koruma (Temporary Protection): Menşe ülkelerine dönemeyen üçüncü ülke kişilerinden kaynaklanan kitlesel bir akının meydana gelmesi ya da derhal meydana gelecek olması durumunda, özellikle söz konusu kişilerin ya da koruma gerektiren diğer kişilerin yararına olarak, sığınma sisteminin etkin işleyişi üzerinde olumsuz etki yaratmadan sığınma sisteminin işletilememesi riski varsa, bu kişilere acil ve geçici koruma sağlamak amacıyla sağlanan istisnai özellikte işlemlerdir.

* Entegrasyon: Göçmenlerin hem birey hem de grup olarak toplumun bir parçası kabul edildiği süreç.

Tezin ilerleyen bölümlerinde özellikle göç ve güvenlik kapsamındaki kavramlar yukarıda açıklanan anlamlarında kullanılmıştır.

1.2. Göçün Temel Dinamikleri

Sosyal bir hareketlilik olarak da tanımlanabilen göçün tarihi dünyada yaşanan savaşlar, sürgünler, açlık, işsizlik gibi tüm olumsuzluklar nedeniyle insanlık tarihi kadar eskidir. Göçler gelecekte de devam edecektir çünkü insan hayatını ilgilendiren barış, demokrasi, insan hakları, fikir özgürlüğü, gelir dağılımı, istihdam, ücretler gibi konularda yerel, ulusal, uluslararası kapsamda adaletli paylaşım sağlanması mümkün görülmemektedir (Adıgüzel, 2018:1). Adaletsiz gelişim yaratan kapitalizm, göçün tetikleyicisidir (Çağlayan, 2006:12-15).

İnsanlık tarihinde, göçlerin nedenleri içinde bulunulan zamanın şartlarına uygun olarak sürekli değişse de kabileler arası anlaşmazlık ve çatışmalar, iç savaşlar, ülke işgalleri, ulus devlet yapısının bozularak sınırların değişmesi, din ve millet ayrımları, siyasal sistemlerin değişimi, insan hakları ihlalleri, salgınlar, nüfusun artması, dünya coğrafyasındaki yer üstü ve yer altı kaynakların dengesiz dağılımı ile kıtlıkların sertliği ve kuraklığın artması yani iklim değişiklikleri, kıtlık, teknolojinin gelişimi gibi nedenler, hayatlarından endişe duyan insanların doğdukları ve büyüdüğü yerleri farklı sosyokültürel özelliklere sahip başka coğrafyalara zorunlu olarak göç etmelerini sağlamıştır. Yakın tarih bu hareketlerin azalmaktan ziyade yaygınlaştığını, çeşitlendiğini ve artış gösterdiğini işaret etmektedir.

Yoksulluğun ve siyasi düzensizliğin belirli seviyelerde bulunduğu/bulunmadığı gelişmemiş ve gelişmekte olan coğrafyalardan gelişmiş ülkelere olan göçün ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel olmak üzere dört kaynağı bulunmaktadır (İçduygu, Toktaş, 2002:27). Göçü; oluş sebepleri, amaçları ve hangi yöntemler kullanıldığı gibi dinamiklerle açıklamak mümkünse de bu çeşitlilik konunun interdisipliner yapısı ile coğrafya, tarih, demografi, sosyoloji, psikoloji, ekonomi, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler gibi bilim dallarını ilgilendiriyor olmasından kaynaklanmaktadır (İçduygu, Sirkeci, 1999:249).

Bu tezde göçün meydana geliş nedenleri kapsamında aşağıda başlıkları bulunan çevre ve iklim, ekonomi, siyasi/politik, sosyal ve kültürel kaynaklı göçler şeklinde dört sınıflandırma yapılmıştır.

1.2.1. Çevre ve İklim Kaynaklı Göçler

Göç sebeplerinin en başında; nüfusun artışı, bunun sonucunda nüfusun ihtiyaç duyduğu kaynaklarda sıkıntı çekilmesi ve iklim değişiklikleri gelmektedir (Karpaz, 2013:11). İklim şartlarının ağırlığı, toprakların verimliliğinin azalması, kuraklığın oluşması insanların başka coğrafyalara gitmesine sebep olmuştur. 4 ve 5. yüzyıllarda yaşanan Hun ve Moğolların Orta Asya'dan göçü buna örnek olarak verilebilir (Mutluer, 2003:17). MÖ.2000 yıllarında meydana gelen Ege göçleri, İsrailoğullarının Mısır'a göçü ve Etrükslerin İtalya'ya göçü (Herodotos'da anlatılmaktadır) kıtlık sebebiyle gerçekleşmiştir. MÖ.8. yüzyılın sonlarında İskit ve Kimmer göçleri ile MS.10. yüzyıldaki Oğuz göçleri otlakların yetersizliğinden olan göçlerdir (Memiş ve Bülbül, 2014:268).

Küresel ısınma ve bağlantılı olarak gelen kuraklıklar, çölleşme ve ormanlık alanların azalması da diğer bir göç nedeni olmuştur (Abadan-Unat, 2017:302). Aral Gölü çevresinin kuruması son yüzyıllarda görülmüş en büyük yeryüzü dönüşümü olarak kabul ediliyor. Bu çevre felaketi sebebi ile 1992'den günümüze 100.000 kişi yer değiştirmiştir (BM, 2019). Sadece geçmişte ve günümüzde değil yakın gelecekte de kuraklık, su kıtlığı, doğal çevrenin değişmesi, elverişsiz iklim şartları, seller, hortum, kasırgalar ve tsunamiler vb. doğal afetler nedenleri ile dünya göç akımlarının hacminin genişlemesi görülebilir (Global Migration Group, 2011).

ABD San Andreas fayında meydana gelen depremler ile Ağustos ve Kasım 1999'da yaşanan Marmara ve Düzce Depremleri de büyüklükleri, yıkımları, verdiği

maddi manevi zararlar ve sonrasında yaşanan insan göçleri ile doğal sebeplerle oluşan göçün örnekleri olarak verilebilir.

1.2.2. Ekonomik Tabanlı Göçler

İnsanlar sadece savaşlar veya doğal afetler gibi zorunlu nedenler yüzünden değil bazen iş bulmak, çalışmak ve daha kaliteli yaşam için de kendi istekleri ile doğru büyüdükleri yerlerden ayrılabilirler (Adıgüzel, 2018:3). 20. yüzyılın sonlarına doğru ve özellikle içerisinde bulunduğumuz 21. yüzyılda göçlerin ekonomik yönü diğer nedenlere göre daha ağır basmaya başlamıştır (Erdoğan, Kaya, 2015). Ekonomik olarak gelişmemiş bölgelerden gelişmiş bölgeler doğru bir akış meydana gelmektedir (Karpat, 2013:460).

Sanayileşmenin artması ve teknolojiadaki gelişmeler makinalaşmayı getirmiş, kırsal kesimde insan gücü ile yürütülen işler artık araç gereçlerle yapılı hale gelmiştir. Bu durum işsizliği doğurmuş, kentlere iş imkânı aramak için insanlar taşınmıştır (Kocaman, Beyazıt, 1993:2).

Amerika'nın tarımda hissedilen işgücü ihtiyacını gidermek maksadıyla 17 ve 18. yüzyıllarda getirilen köleler ilk ekonomik kaynaklı göçlerdir. Buna ilave olarak Avrupa'da sanayi devriminin yaşandığı 19 ve 20. yüzyılın başlarında da benzer nitelikli insanların emek gücünü tamamlamak için bu bölgeye geldikleri görülmektedir (Başçeri, 1998:494).

Ülkeler arasında ekonomik açıdan sahip olunan yüksek ve düşük milli gelirler ile milli gelirlere dayalı insanların günlük yaşamlarındaki standartların farklılıkları ve ekonomik krizler göçe neden olmaktadır (Mutluer, 2003:12).

Venezuela'nın halen içerisinde bulunduğu durum, Afrika'nın fakirliği, SSCB'nin ekonomik ve siyasal çöküşü ardından yaşanan tüm göçler bu ekonomi temelli göçlere örnek verilebilir.

1.2.3. Siyasi/Politik Nedenli Göçler

Modernite öncesi yaşayan toplumlarda göç gerçek olarak yerleşme amaçlı oluşmamıştır. Bu dönemdeki göçler ziyaretler, dini icraatlar ve savaşlar nedeniyle gerçekleşmiştir. Daha sonraları kırsaldan kentlere çekici bölgelere göç edilmiştir (Zelinsky, 1971:219-249).

Ülkelerin yürüttükleri politikalar uluslararası göçte önemli bir göç nedenidir. Dünyada bazı ülkeler nüfus eksikliğini gidermek ve işgücü açığını kapatmak

maksadıyla göçmen kabul ederler. II. Dünya Savaşının ardından hızlı kalkınma sürecine giren, endüstrileşen ve bunun için yeterli işçiye veya nüfusa sahip olmayan Avrupanın bazı ülkelerinin göçmen işçi davet etmeleri bu konuya örnek olabilir. Nüfusü geniş gelişmekte olan ülkeler ise, bu göçü işsizlik, istihdam ve para politikalarını döviz bazlı düzeltmek maksadıyla kabul ederler.

Hükümette yer alanların kendi ülkelerinde yaşayan insanların ekonomik sorunlarını dikkate almadan hareket etmeleri, eğitim ihtiyaçlarını karşılamamaları, baskıcı yönetim sergilemeleri ve insan hakları ihlalleri yapmaları vatandaşlarının göç etmesine sebep olabilir. Ayrıca savaşlar cereyan ederken de insanlar zarar görüp insan hakları ihlalleri ile karşı karşıya kalabilir, temel ihtiyaçlarda yoksunluk yaşanabilir, fahiş fiyat artışları nedeniyle insanlar göç kararı alırlar (Ferris, 1998:26-31).

Yaşanılan ülkedeki siyasi istikrarsızlıklar ve buna bağlı iç karışıklıklar, siyasal rejimin çöküşü de insanları göçe sevk eden nedenlerdir. Yöneticilerin bu sorunları çözmeye yetersiz olması veya çözmek istememesi vatandaşlarını yer değiştirmeye sevk eder (Sander, 1998:219-220).

Siyasi askeri nedenle oluşan göçün bir alt kırılımı terör kaynaklı olarak ifade edilebilir. Terör bulunulan coğrafyada güvenlik zafiyeti yaratıyorsa hem yaşayanlar hem de politika üretkenler etkilenirler. Etki yaşayan insanlara kişisel ve ailevi güvenlik endişesi yaratırken yöneticilere egemenliğin kaybedilmesi kaygısı vermektedir. Bu durumda bireyler göç kararı verirken yöneticiler ise politikalarını değiştirirler. Terör nedeniyle 1984-1997 yılları arasında 2 milyon kişi önce yakındaki illere sonra büyük şehirlere göç etmişlerdir (Akgür, 1997:67-68).

Yunanistan'daki Akaların Dorlar tarafından istilaya uğraması sonucu Batı Anadolu kıyılarına göçü, Kimmerlerin güney Rusya'daki topraklarının İskitler tarafından işgali ile Anadolu'ya göç etmeleri, tarih boyunca yapılan istilalar sonucu olan göçler ile I. ve II. Dünya Savaşları sonunda zorunlu yapılan göçler bu tip göçlere örnek olarak verilebilir. Hitler'in baskıcı ve ırkçı rejiminden kaçan Yahudilerin göçü, Suriye iç çatışmasından kaçanların göçü, İran'daki rejim değişikliği sonrası yapılan göçler, Yugoslavya'nın savaş sonrası dağılması ile gerçekleşen göçler, I. Dünya Savaşının ülke sınırlarını değiştirmesi Avrupa, Asya ve Afrika'da yoğun göçü ve SSCB'nin Afganistan'ı işgali ve Taliban Rejiminin uygulamaları siyasi/politik nedenli göçlere diğer örnekler olabilir.

1.2.4. Sosyal ve Kültürel Tabanlı Göçler

Sosyal ve kültürel nedenle yapılan göçler, nüfus yapısı, eğitim ve sosyal dokular altında sınıflandırılabilir (Taşçı, 2009:189). Bu sınıflandırmaya uygun olarak nüfus artışına paralel olarak yaşam şartları, iş olanakları ve ekonomik kazanç nedeni ile kırsal kesimden kente bir eğilim bulunmakta bu da nüfusun belli bölgelere kaymasına neden olmaktadır (Akgür, 1997:41). Eğitim nedeni ile okul bulunmayan ve kalitesi düşük okulda okumak istemeyenler ile isim yapmış okullarda okumak isteyenlerin göçünden bahsedilebilir (Mutluer, 2003:16). Kız kaçırma, kan davası ve ailevi huzursuzluklar kaynaklı göçler de sosyal doku ile ilgili göçlerdir (Akgür, 1997:65).

Evlilik, eğitim, iş değişikliği gibi sebepler ile kan davası ve töre göçün diğer bir boyutunu göstermektedir (Nüfus Etütleri Merkezi, 2006).

Göç kararının alınmasında etkili olan yukarıda açıklanan nedenlerin dışında insanların toplumsal hayat içerisinde kurdukları zayıf veya kuvvetli bağların da katkısı bulunmaktadır. Biyolojik bağ gibi kuvvetli bağlar göçü hızlandırırken beklentiler, umutlar ve ortak anlam içeren bağlara da zincirleme göç yaratmak için ihtiyaç duyulmaktadır (Miller, 1998:17). 1979 yılında yapılan araştırma kapsamındaki Konya’da yapılan göçler buna örnek olarak verilebilir. Kırsalda yaşayan Konya’lılar şehirlerdeki akrabalarının yanına akrabalık ilişkileri nedeniyle göç etmektedirler (Faist, 2003:192-199).

1.3. Göç Teorileri

Göç, uluslararası ilişkilerden siyaset bilimine, ekonomiden sosyolojiye, hukuk, demografi, antropoloji, tarih, coğrafya gibi birçok bilim dalının çok yönlü ve çok disiplinli ortak bir çalışma alanıdır (Adıgüzel, 2018:9-14). Göçün teorileri oluşturulurken özellikle ekonomik boyutun ön plana çıktığı yukarıda açıklanan nedenler ile göç eğilimlerinin (kuzeyden güneye, doğudan batıya, çevreden merkeze, sömürülen ülkelerden sömüren ülkelere, küçükten büyüğe, fakirden zengine, kırdan kente) katkısını dikkate almak gerekir. Aşağıda hem tarihsel bir yaklaşım hem de ekonomik eksenli gelişen teoriler tezin konusu olan göç kavramının açıklanması amacıyla sıralanmıştır.

1.3.1. Ravenstein Göç Kanunları

Göç ile ilgili yapılmış bilinen ilk çalışma, Ravenstein’in 1885 yılında yaptığı ve İngiltere’de 1871 ve 1881 yıllarında yapılmış olan nüfus sayımı verilerine dayandırdığı

çalışmadır. Ravenstein, sonradan yazılacak olan birçok göç teorisi ve modeline öncülük edecek olan bu çalışması neticesinde yedi adet göç kanunu ortaya koymuştur (Yalçın, 2004: 22; Grigg, 1977). Ravenstein göç kanunları aşağıda sunulmuştur (Ravenstein, 1885:167-235):

1.3.1.1. Göç ve Mesafe

Ravenstein'a göre göçmenler uzak mesafeli göçlerden ziyade kısa mesafeli göçleri tercih ederler. Kısa mesafeli göçler, göç edilen bölgelerde giderek artış gösteren bir dalga ortaya çıkarma etkisine sahiptir. Bu göç dalgalanmaları neticesinde büyük göçmen kitlelerinin hareketleri daha çok üretim ve ticaret merkezlerine doğru yönelmektedir. Göç hareketlerinin yöneldiği sanayileşmiş yerleşim yerlerindeki yerli nüfusun yoğunluğu göçün boyutlarını belirleyen en temel etkenlerden biridir. Bir başka deyişle, göç için tercih edilen yerleşim alanlarındaki iş imkânlarının o şehirde yaşayan yerli nüfusa oranı göçün boyutuna etki etmektedir.

1.3.1.2. Göç ve Basamakları

Kentlerde sanayi ve ticaret imkânlarının artmasına paralel olarak artan işgücü ihtiyacı öncelikle o kentin yakınındaki kırsal alanlarda yaşayanların göç etmesiyle karşılanmaktadır. Bu göç sonucunda kentin yakınındaki kırsal alanda meydana gelen nüfus seyrelmesi, daha uzak yerlerden gelen göçmenler tarafından doldurulmaktadır. Uzak yerlerden gelen bu göçmenlerin yarattıkları seyrelme ise, o bölgelere gelecek başka göçmenlerce doldurulacaktır. Oluşan her bir göç basamağı kente yaklaştıkça ve kentin sağladığı imkânlar diğer göçmenler tarafından fark edildikçe, göç tüm ülke çapında yayılacak ve etkileri ülkenin tamamında hissedilecektir. Ravenstein'a göre göç kademeli olarak seyrelen ve boşalan alanların bu bölgelere yakın alanlardan gelen göçmenler tarafından doldurulmasıyla meydana gelen dalgalarıdır. Aslında Ravenstein'ın ikinci kanununun, ilk kanunun destekçisi veya onun daha net ifade edilmesine yönelik açıklayıcısı olduğu da söylenebilir. Zira birinci kanunda göç dalgalarının oluşumu ve nasıl meydana geldiği ile söz konusu göç sisteminin işleyişi hakkında yeterli açıklama bulunmamaktadır. Ravenstein tarafından ifade edilmiş olan kısa mesafeli göç kavramı, kendisince iki tip olarak belirtilmiş olan göç tiplerinden birincisini oluşturmaktadır. Müteakip kanunlarda ikinci göç tipi olarak uzun mesafeli göçlerden bahsedilmektedir.

1.3.1.3. Yayılma ve Emme Süreci

Göç kavramı içerisinde yayılma ve emme süreci karşılıklı olarak birbirini destekler durumdadır. Ravenstein'a göre göç, tek başına bir amaç değildir. Bireyler keyfi olarak sadece göç etmek istediklerinden dolayı yaşadıkları alanları terk edip başka yerlere gitmezler. Göçmenler için esas amaç, kentlerin sağladığı ekonomik ve ticari faaliyetlerin getireceği gelirlerden pay almaktır. Bu amaca ulaşma isteği veya bireylerin aileleriyle beraber daha iyi koşullarda yaşama istekleri, yayılma sürecine büyüme yönünde katkı sağlamaktadır. Yeni kurulan veya hızlı bir gelişme kaydeden sanayi bölgelerinde ortaya çıkan işgücü ihtiyacı göç ile karşılanmakta, bunun sonucunda ise bölgeye gelen göç, bahse konu sanayi merkezleri tarafından emilmektedir. Ravenstein tarafından ifade edilmiş olan bu döngüde görüleceği gibi, iki süreç de ortaya çıkan ihtiyacı göç ile karşılamakta ve amaca yönelik ortak hizmet sağlamaktadır.

1.3.1.4. Göç Zincirleri

Ravenstein'a göre göç alan yerleşim merkezleri aynı zamanda göç de vermektedir. Dolayısıyla göçler zaman içerisinde birbiri ardına ve birbirlerini başlatacak şekilde gelişmektedir. Ona göre göç, bir kısmıyla zincirleme ve bir kez başladığında birbiri ardına devam eden bir süreçtir.

1.3.1.5. Doğrudan Göç

Ravenstein yukarıda ilk dört kanunda basamaklardan oluşan ve zincirleme bir göçten bahsederken beşinci kanunda doğrudan, uzun mesafeli ve basamak içermeyen; farklı bir tür göçten söz etmektedir. Uzun mesafeli göçlerde, insanlar yeni teşkil edilen veya gelişmekte olan sanayi merkezlerine doğrudan ve basamaksız bir şekilde göç etmeyi tercih etmektedirler. Şu ana kadar ortaya konulmuş olan ilk beş göç kanunu, esasen iki göç modeline değinmektedir. Bu durumda ilk modele göre göç basamaklar halinde, kısa mesafeli ve birbiri ardına endüstriyel/ticaret alanlarına doğru oluşurken; diğer modelde göçler basamaksız, daha uzun mesafeli ve doğru endüstriyel/ticaret alanlarına yönelmektedir. Tüm bu göç modelleri ışığında geline ortak nokta, göçün kırsaldan büyük kentlere yani sanayi ve ticaretin gelişmiş olduğu büyük yerleşim yerlerine doğru olduğudur.

1.3.1.6. Kır Kent Yerleşimcileri Farkı

Ravenstein'a göre kırsal alanlarda yerleşmiş olanlara oranla şehirlerde yerleşmiş olarak yaşayan kişiler daha az göç etme eğilimindedirler. Kente dışarıdan gelen göçler

kentte hâlihazırda bulunan yerleşikleri yer değiştirme bağlamında etkilememektedir. Diğer taraftan kırsal kesime yapılan bir göç, orada yaşayan yerel halkın yaşam dinamiklerini etkilemekte, dolayısıyla onları dalgalar halinde ve basamaklı bir göçe sevk etme eğilimindedir.

1.3.1.7. Kadın Erkek Farkı

Ravenstein'in son göç kanunu göç edenlerin cinsiyetleriyle ilgilidir. Bu kanuna göre erkekler, kadınlara göre daha az göç etme eğilimindedir. Ravenstein tarafından 1889 yılında yayınlanan ikinci makalede, kadınların eğilim olarak kısa mesafeli/iç göçlere, erkeklerin ise uzun mesafeli/yurt dışı göçlere daha yakın olduğu belirtilmiştir (Yalçın, 2004:25).

Görüldüğü üzere göçün ilk teorisi; ekonomik koşulları esas alan kapsamda çizilmiş, iç ve dış göçü tanımlamaya çalışmış, göçün nedenlerinden olan ekonomik dengesizliklerin doğuracağı sonuçlara odaklanmış, bireysel tercihlere önem vermiş, sanayi gelişmeye devam ettikçe göçün de devam edeceğini vurgulamıştır.

1.3.2. İtme-Çekme Teorisi

Everett Lee, göçmenden ziyade göçe odaklanmış, ancak göçmenin de gözardı edilmemesi gerekliliğini teorisinde ifade etmiştir. Lee'nin itme çekme teorisine göre, hem yaşanan yerde hem de gidilecek yerde, itici ve çekici faktörler vardır. Bunlar; yaşanan yerle ilgili faktörler, gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler, işe karışan engeller, bireysel faktörlerdir.

Bireyleri yaşadıkları yerlerden başka bir yere göç etmeye iten ekonomik, sosyal, kültürel, ailevi veya başka kişisel sebepler olabilir. Bu itici ve çekici faktörler kişiden kişiye göre değişebilmektedir. Teorinin temel yapısı, itme ve çekme faktörleri kişisel ve görelidir. Dolayısıyla kişisel düzlemde göç için avantajları ve dezavantajları belirleyen yaş, cinsiyet, eğitim, ırk vb. gibi demografik faktörlerin değerlendirilmesi, itme çekme teori için çok önemlidir. Çocuklu bir aile için gidilecek yerdeki eğitim imkânları çekici bir faktör olurken, çocuksuz veya bekâr bir göçmen için bu durum nötr bir durum olabilir (Adıgüzel, 2018:26).

Göç analizini daha iyi yapabilmek için yaşanan yer ile göç edilecek yer arasındaki engelleri de analizin içine katmak gerekmektedir. Göçün beraberinde getireceği hukuksal ve sosyal belirsizlik, göç mesafesi, ulaşım için ödenecek bedel ve ulaşım imkânları gibi çeşitli mikro engeller yanında, katı göç kanunları, ırk ya da ulusal

kimliğe gönderme yapan göç sistemleri, göç için fiziksel uygunluk ve sağlamlık kontrolleri gibi göçmenlerin karşılaşılabileceği makro engeller de bulunmaktadır (Çağlayan, 2006:74-75).

Ülke içinde veya uluslararası boyutta göçü etkileyen temel faktörler itme ve çekme faktörleri olarak ikiye ayrılabilir. İtme faktörü göçün kaynak noktası, çekme faktörü ise göçün hedef noktası olan coğrafi kesim ile ilişkilidir. İtme faktörleri, insanların yaşadıkları yerdeki koşulların katlanılamayacak boyuta varmasıdır. Bunlar; işsizlik, düşük ücretler, toprağın verimsizliği, eğitim ve sağlık imkânlarından; yoksunluk, kıtlık, savaş şartları, çatışmalar, terör olayları, siyasi baskılar olabilir. Çekme faktörleri ise, yüksek ücretler, ucuz ve verimli topraklar, kariyer olanakları, daha iyi bir sağlık ve eğitim imkânı, bireysel ve toplumsal huzur, can güvenliği olarak özetlenebilir.

1.3.3. Petersen'in Beş Göç Tipi

Ekonomide yaşanan genel durumun göç için her zaman kaydedeğer bir faktör olduğunu kabullenen Petersen, göçleri anlayıp sınıflandırabilmek amacıyla ekonomik yapıların belirli sınıflar için ne anlama geldiğini ve ekonomik gelişimlerin göçü nasıl etkilediğinin araştırılması gerektiği fikrindedir. Bu kapsamda Petersen bireysel ve sınıfsal farklılıkları da göz önünde bulundurarak beş göç tipi ortaya koymuştur (Petersen, 1958:259–263).

1.3.3.1. İlkel (Primitive) Göçler

Bu tip göçler doğanın yarattığı etkiler nedeni ile ortaya çıkan göçlerdir. Petersen, mevsimsel şartlara bağlı olarak göçebe topluluklarca dönemlik olarak yapılan göçleri de bu göç tipine dâhil etmektedir. Uzun süreli kuraklıklar, kötü hava şartları, deprem ve yanardağ gibi çevresel şartlardan kaynaklı fiziksel zorluklar gibi sebeplerle yaşanan toplu göçler ilkel göçlere örnek olarak verilebilir.

1.3.3.2. Zoraki (Forced) ve Yönlendirilen (Impelled) Göçler

Göçmenler, istekleri dışında bir göçe zorunlu kalıyor veya göç kararına ilişkin herhangi bir inisiyatifte bulunamıyorsa oluşan bu göç zoraki göçtür. Çeşitli sosyal baskılara rağmen bireyler veya bir toplum göç etmeye yönelik bir karar mekanizması kullanıp bu karar mekanizmasını işletebiliyorsa bu göç yönlendirilen göç olarak adlandırılmaktadır.

1.3.3.3. Serbest (Free) Göç

Serbest göç tipinde zorlayıcı bir durum bulunmamaktadır. Kişiler, topluluklar ve toplumlara yönelik zorlayıcı veya itici bir güç yoktur. Petersen'in tip olarak kabul ettiği serbest göç kapsamında göçmen kesin olarak ve kendi kararı ile göç kararı vermekte ve verdiği karara göre hareket etmektedir. Bu göç tipinde büyük kitlesel göçlerden ziyade bireysel tercihler doğrultusunda hareket eden kişisel göçler tanımlanmaktadır.

1.3.3.4. Kitlesel (Mass) Göç

Petersen dünyadaki ulaşım ağlarının, yolların ve imkânların gittikçe gelişmesi ve düzmesiyle, göçün kitlesel bir hâl aldığını vurgulamaktadır. Bu göç çeşidinin tanınan ve diğer göçlerden farklılaşan özelliği, göçün birçok kişiyi içine alan bir olgu durumuna gelmesidir. Bir diğer ifadeyle, teknolojik gelişmeler ile sağlanan insan hayatını kolaylaştırıcı imkânlar ve öncü göçmenlerin meydana getirdiği göçmen ağları, yeni göç potansiyeli olan kişileri göçe yönlendirmiş ve kitlesel göçün oluşmasını sağlamıştır.

Petersen'in içinde bulunduğu döneme göre kapsamlı hazırladığı bu sınıflama ve tipleştirme kriterleri, kitlesel göçü tanımlamaya çalışmıştır. Bu kanunda ifade edilen kitlesel göç daha önceki kanunlarda ifade edilen sadece itme ve çekme faktörleri ile değil kronolojik gelişmeler ile sosyal değişimleri içeren bireysel ve toplumsal motivasyonlardan ortaya çıkan nedenler çerçevesindeki faktörler ile açıklanmıştır. Petersen'in çalışması, göçün bireysel ve toplumsal nedenlerine eğildiği için göçün sosyoloji ile ilintisini de kapsamaktadır. Yönlendirilen ve zoraki göç farklılığını iyi açıklayan bu göç kanunu birden çok parametrenin göç analizinde yararlanılmasına imkân sağladığından dolayı günümüzdeki insan hareketliliklerinin de anlaşılmasına yardımcı olmuştur. Özellikle çağımızda yaşanan çeşitli uluslararası göçler (Afrika'da savaştan kaçan kişiler, sömürge döneminde bazı Afrika ülkeleriyle Fransa arasında oluşan göçmen ilişkisi vb.) aracılığıyla teorinin geneline bakıldığında, teori bir analiz ve açıklamaya aracılık etmektedir (Çağlayan, 2006:76-77).

1.3.4. Neo-Klasiklerin Makro Ekonomik Teorisi

Ekonomik gelişme süreci içerisindeki emek göçünün gelişmesini açıklamaktadır. Bu teoriye göre, emek piyasasındaki arz ve talep farklılıkları, göçün ana nedenini oluşturur. Emegın, düşük ücretli ülkelere, yüksek ücretli ülkelere doğru göçü söz konusudur. Ücretler arasındaki farklılıklar göçü çoğaltabileceği gibi, ücret

farklılıklarının azalması göçü de azaltacaktır. Tamamen emek pazarlarına odaklanan modelde değişken, emeğin ücretidir (Schoorl, 2000: 3).

Bu teoride uluslararası göçü meydana getiren şey dünya üzerindeki farklı coğrafyalarda, aynı iç göçde olduğu gibi emek arz ve talebindeki farklardır. Sermayesi diğerlerine göre büyük olan genelde gelişmiş ülkelerde emek gücü de fazladır, bu fazlalık ücretlerin yüksek olmasına neden olur. Bu yüksek ücretler, sermayesi az, işçi ücretleri düşük ülkelerde cazip bir hal alır ve böylelikle yüksek ücrete doğru bir göç meydana gelir. Göç hedef ülkede ücretlerin düşmesine neden olurken göç veren ülkede emek arzı azalır ücretler artar. Benzer şekilde sermaye de bir hareket içine girer. Bu sermaye ile birlikte üst düzey, bilgi ve yeteneğe sahip yöneticiler ve nitelikli işçiler de harekete geçerek daha yüksek gelir elde etmeye çalışırlar (Massey vd., 1993:13-14).

Bu teoride, ülkeler arası işçi ücretleri ve işçi ihtiyacı farklılıklarından göçün meydana geldiği, göçün emek piyasasını dengelediği düşünülür. Makro düzeyde ise göçün adaletsiz sermaye ve emek dağılımından oluştuğu, bu hareketin ise ülkeler arasındaki işçi ücret farklarını gün geçtikçe azaltarak göçün yavaşlamasına ve sona ermesine neden olacağı düşünülmektedir. Bu düşünce tarzı bireyseldir. Bireylerin akla dayalı bir şekilde ekonomik yönden mantıklı davranacaklarını varsayar. Bireylerin göçe karar vermede sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel öğeleri de dikkate aldığı konusunu hiçe sayar.

Neoklasik teori kavramsal olarak sorgulanmış, yapılan eleştiriler birçok sayısal veri ile denenmiştir. Bu denemelere rağmen göçü belirleyen nedenler kapsamında mekanik bir tutum sergilemesi, göç edeceklerin hepsinin aynı şekilde davranacağını ve piyasanın kusursuz olacağını varsayması, zamanı dikkate almaması, göçü teşvik edici siyasi kararları ve düzenlemeleri sadece maliyet olarak görmesi hususlarında yeterli görülmemiştir (Özcan, 2017:197).

1.3.5. Neo-Klasiklerin Mikro Ekonomik Teorisi

Mikro ekonomik teori de makroekonomik teori gibi emek pazarına odaklanmakla beraber, bireyin mantıksal olarak fayda analizi yaptığını da öne sürmektedir. Alternatif göç edilecek yerler hesaplanırken, ücret, maliyetler gibi konular derecelendirilir. Buradaki farklılık, sadece ücrete dayalı konular değerlendirilmez. Göç edilecek yerlerdeki koşullar, kültür, arkadaşlıklar gözönüne alınmaktadır (Schoorl, 2000: 3).

Bu teori de makro teoride olduğu kişilerin yine mantıklı davranacakları varsayıma dayalıyken farklı olarak fayda-maliyet hesabı yaptıkları ve bu hesap sonunda malı olarak fazla gelir elde edecekler ise göç ettikleri kabul edilmiştir. Benzer şekilde sermaye ile birlikte üst düzey, bilgi ve yeteneğe sahip yöneticiler ve nitelikli işçiler de göç ederlerse karşılaçıkları ulaşım, hayatı idame, yeni dil ve kültür öğrenmek gibi uyum maliyetlerini hesap ederler. Bu hesabın yapılabilmesi bir formül oluşturulmuştur (Massey vd., 1993:14-16).

Potansiyel göçmenler yukarıda anlatılan hesabı yaparken değişik coğrafi bölgelere veya yerlere göç etmenin fayda ve maliyetlerini hesaplarlar. Yapılan hesap hesabın yapıldığı dönem içerisinde yeterli beklenen geliri getiriyorsa hatta alternatif yerlerden en yüksek nerede oluyorsa oraya göç ederler (Borjas, 1990).

Bu teori de bireylerin akla dayalı bir şekilde ekonomik yönden mantıklı davranacaklarını varsayar. Bireylerin göçe karar vermede sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel öğeleri de dikkate aldığı konusunu hiçe sayar.

1.3.6. Yeni Ekonomi Teorisi

Göçün bireysel özgürlüklerden ziyade kaşılıklı bağımlılık esasına dayandırarak kararın aile tarafından verildiği varsayıma inanan teoridir. Stark, göç kararını ailenin verdiğini ileri sürer (Stark, 1991).

Göç kararı tek tek bireyler tarafından alınan bir karar değil, hane halkının bütün bireyleri, bazen de birbiriyle ilgili çok sayıda kişiden oluşan bir topluluk tarafından alınan kolektif bir karardır. Az gelişmiş ülkelerdeki aileler, temel ihtiyaç maddelerine ulaşabilmek ve daha rahat bir hayat sürebilmek için, bazen de bir ekonomik güvence olarak yatırım yapabilmek için aile fertlerinden birini veya birkaçını göç sürecine dâhil etmektedir. Ailenin aldığı göç kararı ile ailenin beklenen geliri en üst düzeye çıkmakta, gelirle ilgili riskler azalmakta ve yerel piyasalardaki başarısızlıklar aşılabilir (Abadan-Unat, 2017).

Aileden seçilen bir birey göç ile başka bir ülkeye gidecek, kazandığı dövizlerle ailesinin güvencesini sağlayarak bir nevi sigortası olacaktır. Giden bireyler ailenin kazancını göç esnasında ve gidilen yere uyum sürecinde riske atabilecek olanlardır, diğer bireyler kazancı riske atamayıp göçü göze alamayıp ülkesinde kalanlardır (Güllüpnar, 2013:106).

Az gelişmiş ülkelerde kalan göçmenlerin aile ve akrabaları, yurtdışındaki göçmen aile ferdinin gönderdiği paralar ile hayatlarını idame ettirmekte ve yatırım yapma fırsatı bulabilmektedir (Adıgüzel, 2018:28-29).

Ailelerin gelirleri gelişmiş ülkelerde değişik risklere karşı koruma tedbirleri ile bir nevi sigortalanmıştır. Ülkelerde hükümetler kanunlar ve ürettikleri politikalar ile bu korumayı gerçekleştirirler. Gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde bu yeteri kadar yoktur, risklerle başa çıkmanın, korumanın başka yollarla sağlanması gerekir. Başka yol göç ile bulunmaya çalışılır. Giden kişi gelişmiş ülkelerde yeni teknolojileri kredi gibi yöntemlerle edinip sahiplenebilir (Massey vd., 1993:16-20).

Bu teori de düşünce tarzı bireysel değil, aileler ve her türlü kültürel üretim ve tüketim birimleridir. Göç için ülkeler veya bölgeler arası işçi ücretlerinde fark olması şart değildir, elde edilecek ücret aynı olsa bile aileler risklerini bir nevi sigortalamak maksadıyla göçe yönelirler. Ülkede riskleri koruyacak bir mekanizma iyi bir biçimde çalışmıyorsa ama göç edilecek ülkede varsa işçi ücreti farklılığı olmasa bile göç cazip gelebilir.

1.3.7. İkiye Bölünmüş Emek Piyasası Teorisi

Ekonomi temelli teorilerden bir diğeri olan bu teori, neoklasik teorilere göre çok daha yüksek birikim seviyesindekileri dikkate alarak modern sanayi yapısının ihtiyaçlarından kaynaklı göçü tanımlamaktadır (Sert, 2012:29-47).

Gelişmiş ulusların sahip olduğu ekonomik yapının devamlı olarak işgücü ihtiyacı çıkardığı, bu ihtiyacın da uluslararası göçe sebebiyet verdiği görüşüne dayalı bir teoridir. Uluslararası göç, düşük ücretler ve işsizlikten kaynaklanan itme faktöründen değil, gelişmiş ülkelerdeki devamlı ihtiyaç duyulan işçi ihtiyacı kaynaklı çekme faktörü nedeni ile gerçekleşir. Göçmen işgücü ihtiyacı gelişmiş ülkelerin ekonomilerinin dört özelliğinden ortaya çıkar (Piore, 1979; Massey vd.,1993:20-24):

* Yapısal Enflasyon: İşçi fiyatları belirlenirken işverenler bürokratik yazılı metinler, sendikalar ve kamu kurulları gibi baskılardan ötürü yalnız başlarına karar veremezler. Toplumsal niteliklere ve statülere uygun olacak şekilde bir miktar belirlerler. Mesela, en alt kademedeki çalışan bir komiye artış yapıldığında hemen garsona, müdüre ve en son yöneticiye kadar varan pozisyonlardakilere de artış yapmak gerekebilir. Dolayısıyla bu maliyetten kurtulmak için işverenler en düşük ücrete mâl olacak en alttaki işçiyi göçmen işçi ithal ederek çözmek isterler.

* Motivasyon Sorunları: Yerleşik şekilde ülkede yaşayan bir çalışan belirli bir süre sonra hâlihazırda bulunduğu mevkiden sıkılarak daha üst bir makama gelmek ister. Bunu başaramazsa işinde motivasyonunu kaybeder. Hâlbuki göçmen ülkeye yeni geldiği, uyumunu tamamlamadığı ve ekonomik güçlükleri olduğu için bu gibi duyguları ilerleyen aşamalarda çekeceğinden aynı pozisyonda kalmaya gönüllü olur.

* Ekonomik Düalizm: Gelişmiş ekonomilerin en önemli özelliklerinden biri olan bu özellik, sermaye yoğun işlerde istikrarlı, nitelikli ve teknolojik gelişmiş aletlerle çalışan ve bunların her türlü eğitimini zamana yaygın olarak almış kişilerin varlığına; fakat işgücü yoğun işlerde istikrarsız, niteliksiz, maliyeti uygun veya çıkarıldığında problemsiz kişilerin varlığına dayalıdır. Böylelikle emek ve sermaye arasında içsel bir ikilik (düalizm) ortaya çıkar. Bu ikilik çoğu zaman işverenlerin maliyetleri düşürme niyetinden işçilerin göçmen olmasına meyil eder.

* Emek Arzının Demografisi: Kadınlar doğumdan önce ve çocuklar büyüdüktan sonra kısıtlı işgücüne katılmaya meyilli olduklarından, katılma kararı aldıklarında da erkeklere oranla toplamda daha az çalıştıkları, ek gelir için çalıştıkları, ara verdikleri gibi gerekçelerle daha az ücrete razı olmuştur. Gençler de tecrübe kazanmak, farklı işler ve roller denemek amaçlı geçici birçok işte düşük ücretlere çalışmayı kabul etmişlerdir. Burada yazılı hususlar çalışma hayatında demografiyi belirlemiştir.

Teoriye göre kapitalizm varlığını sürdürebilmek için sürekli olarak olumsuz koşullarda düşük ücretlerle çalışacak göçmen iş gücüne ihtiyaç duymaktadır. Uluslararası emek göçü, büyük oranda modern sanayi toplumlarındaki istihdam açığından ve sürekli yeni işgücü talebinden kaynaklanmaktadır. Vasıflı olmayı gerektiren işlerde çoğunlukla yerli işçiler, vasıfsız, istikrarsız ve sosyal güvencesiz işlerde göçmen işçiler doldurmaktadır (Adıgüzel, 2018:29).

Bu teori, neoklasik teorilerin aksine kişilerin akılcı verdiği kararları bir kenara bırakarak modern sanayinin içsel işgücü ihtiyaçlarından uluslararası göçün oluştuğunu varsayar. Gelişmiş ülkelerdeki işgücü ihtiyacı emek göçünü belirler. Göçmen işçi ihtiyacı ekonominin yapısından kaynaklanır, göç için ülkeler veya bölgeler arası işçi ücretlerinde fark olması burada da şart değildir. Göç, ikinci sektördeki niteliksiz işgücü ihtiyaçlarını karşılamak için gelişmiş ülkelerdeki ekonominin bir doğal yapısı olarak ortaya çıkar.

1.3.8. Merkez Çevre (Dünya) Teorisi

Bu teorideki göç, ikiye bölünmüş emek piyasası şeklinde değil, dünya pazarının 16. yüzyıldan sonra gelişen ve genişleyen yapısıyla oluşmaktadır (Wallerstein, 1974). Kapitalist düzenin dünya’da yaygınlaşması kapitalist olmayanların kendi ülkelerinin dışına göç etmesine neden olmuştur. Kapitalist düşünce ve yönetimler Batı Avrupa ve Kuzey Amerika’dan yayıldıkça, dünyanın kalan kısmının çoğu küresel pazar ekonomisine geçmiştir. Çevre ülkelerdeki toprakları azami kâr edebilmek amaçlı kullanmak, her türlü hammaddeye sahip olmak, ihtiyaç duyulan işgücünü ucuz elde etmek, maddi ve ideolojik bağlantıları kullanmak, küresel şehirlerde inşa edilen idare merkezlerini kullanmak bu teorinin ana temalarıdır (Massey vd.,1993:24-28).

Merkez-çevre teorisine göre; çevre ülkeler kapitalist gelişimlerini devam ettirmek isteyen merkez ülkeler için çok değerli ve vazgeçilmez konumdadır. Bu vazgeçilmez görünen konum ve temel ihtiyaç iktidar açısından bir bağımlılık zinciri doğurur. Bu bağımlılık; merkez ülkelere ucuz işgücü, hammadde ve sonuçta üretilen mallar için bir pazar imkânı sağlarken çevre ülkelere kapitalist gelişim ve ekonomik refah sağlamaktadır. Kapitalist sistem bu bağımlılık ilkesi sayesinde iyi işlemektedir. Ucuz işgücü ile işlenerek mamûle dönüşen çevre ülkelerden gelen hammaddeler ucuz mâl olmakta ve ülke içi/dışı pazarlarda satılarak kapitalist sistem çalışmaktadır. Bu çalışan sistem tek taraflı değil hem çevre hem de merkez ülkeler açısından karşılıklı bağımlılık yaratmaktadır. Söz konusu bağımlılık yine karşılıklı ihtiyaçlar bağlamındadır (Çağlayan, 2006:78-82).

Bu teori merkezlerin, kentsel ve kırsal alanların birbirlerine bağımlılıklarında olduğu gibi dünyadaki merkez ve çevre ülkelerin birbirine ekonomik temelde bağımlı olmalarını ifade etmektedir. Küreselleşmenin temel yapısı ve kapitalizmin en doğal sonucu olarak bağımlılık teorisinden çıkmış olan bu teori, genellikle az gelişmiş ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru bir göçü modernleşme ve gelişmeyi sağlamaktan uzakta gerçekleştiği anlamını içermektedir. Bu teorinin göç veren ülkeyi, insan gücü ve emek açılarından sürekli olarak fakirleştirdiği, kaynaklarını tükettiği söylenebilir.

1.3.9. Ağ Teorisi

Teorinin temelinde göçmenler ve göçmen olmayan insanlar arasındaki bağ bulunmaktadır. Bu bağ akrabalık, arkadaşlık ve köken gibi vasıtalar ile kurulur. Böylelikle uluslararası hareketlilik ihtimali artar, harekete bağlı maliyet ve riskler düşer

ve göçe ilişkin beklenen geri dönüşleri artar. Ağ ilişkileri, insanları cezbetmek için yabancı istihdamın girişini mümkün kılan bir toplumsal sermaye (sosyal sermaye) oluşturur (Massey vd., 1993:431-466). Bu sayede yeni göç dalgaları ve zincirleme göçler oluşur, zamanla kurumsallaşır ve kendini üretmeye devam eder. Olmaması durumunda göçmenler yabancı bir ülkeye ilk kez gireceklerinde insan kaçakçıları gibi yasadışı yollara başvurabilirler (Adıgüzel, 2018:31).

Göçmen ağlarının işleyişi yasal veya yasadışı olmak üzere dört maksada yöneliktir (Crisp, 2006:6-7):

* Potansiyel göçmenler için gerekli olabilecek her bilgi bu ağda mevcuttur. Hedef ülkeye nasıl gidileceği, ne kadar zaman alacağı, hangi vasıtalar kullanılacağı, nerelerde zorluk çıkabileceği ve bunların nasıl atlatılacağı, gerekli belgelerin neler olduğu, belgelerin nereden ve nasıl temin edilebileceği, mevzuat çerçevesinde dikkat edilecek hususları kapsamaktadır (bilgiye yönelik),

* Potansiyel göçmenin ulaşım masraflarının karşılanması veya en aza indirilmesi sağlamak için kendi bütçesinden fedakârlık yapmaktır (ilk malî desteğe yönelik),

* Yasadışı göçü artırma ve yasadışı düzenleme: Maliyetin göç esnasında çoğu zaman yüksek olma olasılığı nedeniyle ağın bu masrafları düşürmek için yasadışı yollara başvurmasına yol açabilir (yasalara yönelik),

* Hedefteki ülkeye yeni gelen göçmenin uyum ve en azından iş bulunan kadar geçen sürede masraflarına destek sağlamaktır (ilerleyen zaman malî desteğine yönelik).

Göçmen ilişkiler ağı; önceden göç hedefindeki ülkeye gitmiş ve geldiği ülkede potansiyel durumda bulunan göçmenler arasında aynı köken ve soydan geldiği motivasyonu ile kurulan ağdır (Abadan-Unat, 2017:18). Bu ağ başlarda kolay ulaşılan, basit ve göçmen olarak gideceklerin yaşayabileceği sorunları ortadan kaldırmaya yarayan bir hal iken giderek karmaşık ekonomik ve siyasi ilişkileri de içerisinde barındıran bir hale dönüşebilir. Göçmen ağı potansiyel göçmenleri teşvik eden yönü ile olumlu bir hali ifade etmektedir (Çağlayan, 2006:85-86). Diğer taraftan bu ağ ile birlikte göçmen aileler gittikleri ülkede kendilerini ispat etmek, varolmak ve daha fazla kazanmak için bir ihtiras içerisine girmektedir. Bu ihtiras; Kadınların ve hatta çocukların yeni değerler üreterek çalışması vasıtası ile yeni ekonomik yapılanmaya götürmektedir. Yeni ekonomik yapılanma ailenin içindeki rolleri de değiştirmektedir (Abadan-Unat, 2017:19).

1.3.10. Göç Sistemleri Teorisi

Uluslararası göç sistemleri bazı ülkeler arasında daha az, bazılarında ise insan, sermaye ve malların görece daha yoğun yer değiştirdiğini ifade eden bir teoridir. Belirli ülkelerin diğer belli ülkelere olağanüstü şekilde göçmen göndermesi varsayımına dayalıdır (Fawcett, 1989:671-680).

Göç sistemleri teorisi öncelikle birbirine coğrafi olarak yakın ülkeler arasında ekonomik ve politik kapsamlı kolay ilişkilerden doğan karşılıklı insan hareketlerini teşvik eden yapıyı ifade etmektedir. Bu ilişkiler zinciri sadece yakın ülkeleri değil uzaklarda bulunan bölgeleri de kapsayabilir. Meksika ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki göç ve göçmen ilişkisi, yakın bir coğrafya üzerinde; Batı Afrika ve Fransa arasındaki göç ve göçmen ilişkisi de uzak iki coğrafya arasında gerçekleşen, göç sistemleri ilişkisine iyi birer örnek olabilirler (Çağlayan, 2006:82-84).

Göç sistemleri; bir kerelik değil, sürece dönüşmüş devamlı bir hareketi ifade etmektedir. İnsanların yerine ülkeler arasındaki bağlar ve bağlantılar bu sistemi şekillendirir. İnsanlar bu kurulmuş bağlara dayalı ülkeye gider ve hatta geri dönebilir. Göç sisteminde toplumsal ağların varlığı, kabul politikaları ve ekonomik eşitsizlikler desteklenirse göç kolaylıkla gerçekleşir (Faist, 2003:82-83).

Ülkeler arasındaki ilişkiler, ticari ve mali, kolonyal, politik, kültürel bağlara, askeri işgaller gibi değişik ilişkilere dayalı gerçekleşebilir. Karşılıklı olarak mikro ve makro düzeyde devletler birbirlerini etkileyebilir ve göçün gerçekleşmesine katkıda bulunurlar. Özellikle yakın coğrafyalar tarihsel yaşanmışlıkların da etkisiyle göç sistemlerinin bir parçası olmaya adaydırlar. Türkiye tarihinde Almanya başta olmak üzere Avrupa ülkelerinin bazıları ile son yıllarda Suriye ile yaşadığımız insanların göçleri göç sistemlerine uymaktadır.

İlişkiler ticari ve ekonomik başlayabilir, siyasi ve kültürel de olabilir, hatta askeri müdahale ile de gerçekleşebilir. Örneğin ABD'nin Meksika ile olan ilişkisi verilebilir. ABD ucuz işçi talebini kültürel bağları da olan Meksika'dan karşılamaktadır. Diğer örnek ise; ABD'nin Kore ve Vietnam'a askeri müdahalesidir. Müdahaleden sonra göç ilişkisi sayısal olarak artmıştır (Castles, Miller, 1998:23-24).

1.4. Göç Çeşitleri

Günümüz şartlarında dünyanın içinde bulunduğu durum göz önüne alındığında göçün her geçen gün karmaşık hale geldiği ve çeşitlerinin ise iç içe geçtiği

görülmektedir. Çeşitlemeyi yaparken birçok parametre göz önüne alınmaktadır. Göçleri, ülke sınırları içinde olup olmaması parametresine göre iç göç veya uluslararası (dış) göç, nedenlerine göre zorunlu veya gönüllü göç, amaçlarına göre işçi veya sığınmacı/mülteci göçü, kalma süresine göre geçici veya kalıcı göç ve göç icra edilirken kullanılan yöntemlere göre yasal (düzenli) veya yasa dışı (düzensiz) göç gibi farklı kriterlere uygun olarak tanımlamak mümkündür (Şener, 2017:3-4). Benzer şekilde göçün çeşitleri amacına göre; ekonomik-değil, alanına göre; iç-dış, tetikleyen unsura göre; zorunlu-gönüllü, süresine göre; geçici-sürekli, yerleşim yerine göre; transit-yerleşik, statüye göre; yasal-yasadışı, özelliğine göre; vasıflı vasıfsız, boyutuna göre; bireysel-kitlesel olarak kategorileştirilebilir (Faist, 2003:47; Adıgüzel, 2018:20).

Sınırlarla ilgili parametreye bakacak olursak; hareketlilik aynı ülke fiziki sınırları içinde ise buna iç göç, ülkeler arasında ise buna dış veya uluslararası göç denilir. Bu konuda Batı dillerinde bulunan fakat Türkçe’de bulunmayan önemli bir ayırım hareketin yönünü belirten bir yere göç (emigrations) ve bir yerden göç (immigrations) ifadeleri ile anlatılabilir. Teze konu olan Suriyelilerin Türkiye’ye yaptıkları göçe bu kapsamda uluslararası göç denilmektedir. İç göçte yalnız bölge veya şehirlerin nüfusunda değişiklik olur. Örnek olarak mevsimlik olabileceği gibi miras yoluyla ekilebilir alanların azalarak geçinmeye yeterli halden çıkması gibi sebeple iş ve yaşam bulunan yere göç de bu tip göçtür. Dış göçte ise ülke nüfusları diğer bir ifade ile insan gücü azalır veya artar (Memiş ve Bülbül, 2014:5-6). En önemli örneklerden biri iki ülke arasında yapılan anlaşmaya dayalı işçi göçü sayılabilir.

Nedenlerine göre ele alınırsa; göç kararını veren kişi veya gruplar yerleşik oldukları toprakları kendi rızalarıyla gönüllü bir şekilde terk ediyorsa buna gönüllü göç, aksine fiziki zarar göreceği aşıkârsa, işkence göreceyse, ölüm ile yüzleşecekse, cezalandırılacaksa ve bunları yapanlara karşı devlet otoritesi tarafından bir uygulama yapılmıyorsa hatta devletin kendisi bu fiilleri gerçekleştiriyorsa bu durum zorunlu göç olarak ifade edilir. Gönüllü olan çeşidi; yeni yerler gezme, yaşam şartlarını iyileştirme, çevre değiştirme, ekonomik olarak kendi ve ailesini geliştirerek daha fazla imkânlarla kavuşmak arzusu ile yapılan göçlerdir. Düzenli göçün en iyi örneği siyasal olmayan sadece sosyal sebeplere dayalı beyin göçü ve ekonomik göç sayılabilir (Adıgüzel, 2011:7-29). Bu kapsamda da Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların yaptıkları göç zorunlu göç ile ifade edilebilir.

Geçicilik veya kalıcılık da duruma göre değişebilir. Göç/göçler, bir yıl gibi kısıtlı bir zaman dilimi içinde olabileceği gibi hayat boyu ve hatta gelecek kuşakları da kapsayabilen kalıcı bir yerleşimi de ifade edebilir.

Turistler, gidilen ülkeden izin alınarak çalışmaya gidenler ve öğrenciler gibi bir ülkenin hukuken tanımladığı belgeleri hazırlayarak ve bu hukuki tanımlamalarda bulunan hususlara uyarak çeşitli nedenlerle bir ülkeden diğerine yasal yollarla sınırı geçen kişilerce yapılan göçe düzenli göç denilir. Düzensiz göç ise yasadışı yollarla başka ülkeye girmek, izinsiz kalmak, yasal süresi dolmasına rağmen ülkeyi terk etmemek hallerini kapsar (Kara, 2017:31). Düzensiz göç; sadece insan veya göçmen kaçakçılığı ile sınırlanmayan, kanunlar hilafında başka ülkeye girilmesini, kanunlar kapsamında girmesinden sonra kendisine tanınan süre içinde terk etmemek şartıyla yaşamasını veya çalışmaya devam etmesini kapsayan göçtür (IOM, 2018). Türkiye'deki Suriyeliler ele alınırsa göçün adı düzensiz ve kitlesel göç olmaktadır.

1.5. Göçün Etkileri

Günümüzde göçler, etkisini derinleştirmekte, dünyanın kültürel, sosyal ve etnik yapısını kökünden değiştirmektedir (Karpat, 2013:71). Dünyada devamlı olarak artış gösteren insan hareketliliğinin çok hızlı ve değişken yapısı toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel ve hukuki etkiler yaratmaktadır. Türkiye için de coğrafi konumu ve kendi iç dinamikleri açısından benzer bir hareketlilik kaçınılmazdır. Göç ve özellikle mültecilere yönelik 1950'li yıllarda II. Dünya Savaşı'ndan sonra oluşturulmuş uluslararası sözleşmeler, uluslararası ilişkilerin yapısı, farklı uygulamalar ve uygulamaların yetersizlikleri derin ve çok boyutlu sorunları ortaya çıkarmaktadır. Modern çağda meydana gelen ekonomik gelişmeler, çok değişkenli politik yapı, iletişim ve ulaştırma sistemleri ne pozitif ne de negatif bir olgu yaratır. Toplumda herhangi bir şekilde politik, ekonomik ve sosyal etkiler yaratır (Kane, 1995:16).

Göçü fiziksel bir yer değişikliği ya da nüfus değişimi olarak ele almak, göç davranışının çok değişkenli ve boyutlu yapısının görmezden gelinmesine sebep olmaktadır. Göç kavramı, nüfusun birey, aile, grup ya da topluluklar biçiminde, yaşadığı yeri, doğal veya doğal olmayan etkenlere dayalı olarak değiştirmesi, anlamına geldiğinden, göçler toplumun nüfus yapısı ile ilgili temel göstergelerin değişimine de sebep olmaktadır.

Bir tanıma göre göç, insanların içinde yaşadıkları fiziksel, sosyal, kültürel ortamdan ayrılıp, başka bir coğrafi ve sosyo-kültürel çevreye dâhil olmasıdır (Durugönül, 1992:95). Bu dâhil olma hadisesi göç eden kişileri ve hedef ülkede yaşayan kişileri olumlu veya olumsuz etkilemektedir. Buradan hareketle göçün etkileri devlet, toplum ve birey üzerine etkiler olarak bölümlenebilir:

1.5.1. Göçün Devlet Üzerine Etkileri

Göç, yapısal işsizliği getirerek, kimlik bazında etnik çatışmalar yaratarak, iç güvenliği tehdit ederek devlet üzerinde etki yaratır (Faist, 2003:234).

Göçlerin önemli etkilerinden biri de ulusal işgücü dağılımında görülen eşitsizliktir. Yüksek düzeyde bir emek göçü, ülke içinde belli bir bölgeden diğer bir bölgeye, yani aktif nüfusun düşük verimli sektörlerden daha yüksek verimli olan sektörlerle doğru akışı gerçekleştirmektedir. Diğer bir deyişle, işgücü transferleri ülke içindeki çeşitli sektörler arasındaki emek verimliliğini azaltmakta ve ekonominin bölgelerarası dengeli gelişmesini engellemektedir (Başel, 2006:288-321). Nitelikli beyinlerin gelişmemiş yerlerden gelişmişlere doğru göçü ülke içi veya dünyada dengesiz bir dağılım tetiklemekte bu eşitsizlik de dengeli gelişmeyi engellemektedir.

Sektörlere ilave olarak nitelikli işgücünün de endüstrinin daha gelişmiş ve daha çok kazandıran bölgelerine yer değiştirmesi yine dengeli büyümeyi zorlaştırmaktadır (Tekeli, 1998:16).

Ekonomik olarak göçenlerin aileleri ve yakın çevreleri ile birlikte daha iyiye ulaşma hedefleri olduğundan genel anlamda ekonomiye kısa vadede ziyade özellikle uzun vadede katkıda bulunacağı görüşü hâkimdir. Bu konuda potansiyel riskler ve fırsatlar beraberdır. Örnek vermek gerekirse Türkiye'deki Suriyelilerin Türkiye ekonomisine kira artışları sağlaması, ucuz işgücü sağlaması, yardımların Türk firmalar aracılığı ile yapılması ile tekstil ve gıda sektörlerinde karları artırması, kaçakçılığı artırması ve kayıtsız işgücü yaratması açılarından negatif/pozitif katkı sunmaktadır. (ORSAM Raporu 195, 2015:16-20).

Diğer taraftan göç veren ülke tarafından göç değerlendirilirse, göçmenlerin geldiklere ülkelere gönderdikleri dövizler sayesinde yoksul kesimlere destek bulunduğu, ülkede iş imkânları yarattığı, krizlerde teminat görevi gördüğü, daha iyi beslenme ve sağlık hizmeti alındığı ve altyapıyı geliştirdiği görülmüştür (Chimhowu, Piesse, Pinder, 2005).

Göçenler farklı kültürel yapı ve değişik ekonomik gücü olan yeni bir ortama geldiğinde ortak kimlikte birleşen bir birliktelik kurmaya çalışır, uçlarda bulunan siyasi gruplara eğilim göstererek siyasi ve ideolojik farklılaşmaya neden olur (Turan, 1986:461). Asiyasi olan kitleler uç siyasi oluşumların kültürel ve ekonomik özgürlükler bağlamında istismarıyla karşı karşıya kalarak terör örgütlerinin insan kaynağını oluşturabilirler (Castles, Miller, 1998:394). Yerleşik kişilerin rahat hayatlarında siyasete olan ilgileri azalırken (Karpas, 2013:83), göçenlerin de bir kısmının yaşadıkları olaylar nedeniyle yerleşiklerde gördüklerinin de katkısıyla siyasi ve sosyal alanlarda pasif davrandığı söylenebilir. Göç; menşe-transit-hedef ülkeler/bölgelerin ekonomisini ve kültürünü etkilerken demografisini de yeniden şekillendirir.

Kitlesel veya kısa sürede gerçekleşen göçler; göçmenlerin ilk ihtiyaçlarından olan yerleşim yeri sıkıntısını kamunun hemen karşılayamamasını ve plansız yapılaşmayı doğurmaktadır (Kıray, 1998:92). Gecekonduların şehirlerin belli bölgelerinde yoğunlaşması ve buna bağlı olarak değişik yaşam şekilleri sadece bölgesel farkları değil aynı zamanda hayatın her alanının ayrışmayı beraberinde getirir. Şehirlerde kurulu olan sistem ve düzeni göç değişime uğratarak istikrarsızlaştırır. Böylelikle devletin kural ve kurumlarının temellerini sarsar (Tuncel, Sezik, 2016:385-386).

1.5.2. Göçün Toplum-Aile Üzerine Etkileri

Göç; toplumsal yapıyı oluşturan anne-baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile içerisindeki ilişkileri ve sosyal statüleri, ailenin yakın akrabaları ile olan bağlantılarını, eğitim düzeylerini, alış-veriş ve tüketim alışkanlıklarını, gelirlerini, yaşam tarzlarını, rollerini olumlu veya olumsuz şekilde etkilemektedir.

Göç, hem kırsal kesimdeki hem de şehirlerdeki ailenin küçülmesine sebep olur (Kongar, 1985:432). Ailelerden önce gençler veya evli erkekler göç etme davranışı sergilerler. Bu kişilerin aileden ayrılması ve gittiği yerde yalnız yaşaması iki tarafta da bahse konu küçülmeye sebep verir. Sonrasında yeterli gelir düzeyine gelindiğinde aile birleşimi nedeniyle eş ve çocuklar göç eder. Bu arada bu ayrılmalar ve birleşmeler toplumsal statülerin değişmesine yol açar (Başel, 2006:302). Benzer şekilde aileden belirli bireylerin göç etmesi ve sonrasında aile birleşmesi yaşanması genellikle göç edilen yer ile hedef arasında cinsiyet ağırlıklarının değişmesine sebep olabilir. Göç veren yer kadın, göç edilen yer ise erkek ağırlıklı olmaktadır (Purkis, 2006:3).

Kırsaldan gelen göçmenler şehirlerde yaşamakta zorlanırlar, bu zorluğu aşmak için bölgesel veya etnik kimliğe dayalı bir yardımlaşmaya başvururlar. Bu yardımlaşma gereği göç edenler gidip aynı kimlikten gelenlerin yanına yerleşirler. Dolayısıyla gittikleri yerin yerel sosyal ve kültürel yapısına uyum sağlamaktan uzaklaşırlar. Yeni gelenler sürekli aynı mekanizma ile gelir ve bu süreç devam ederek şehirdeki toplumsal yapı giderek değişir (Karpaz, 2013:426).

Türkiye'deki Suriyeliler toplumu uyum sorunu yaşayarak etkilemiştir. Çok eşlilik, kolaylıkla boşanmaların olması, kadın-çocuk istismarı, etnik ve mezhep ayrılıklarının alevlenmesi gibi konularda toplumsal etki yaratmışlardır (ORSAM Raporu 195:16).

1.5.3. Göçün Birey Üzerine Etkileri

Göç bireylerin tüketim alışkanlıklarında değişiklik yaratır. Bireylerde daha zengin olma, daha üst seviyede sosyal haklara sahip olma, daha iyi bir yaşam elde etme isteği doğurur (Kepenek, Yentürk, 2010:517).

Bireyleri etkileyen diğer bir husus eğitim nedenlidir. Eğitim kalitesi yüksek gelişmiş ülkeler bireylerin gelişmemiş yerlerden buralara doğru göç etmesine neden olur (Mutluer, 2003:16). Bu göç yurt içi de dışı da olabilir. Küreselleşen dünya, iletişim kanallarındaki teknolojik gelişmeler ile ulaşım metodlarındaki kolaylaşma özellikle dış göçü daha hızlandırmıştır. Beyin göçü diye adlandırılan nitelikli bireylerin göçü de bu kapsamda ele alınabilecek bir konudur. Diğer ülkede bulunan maddi ve manevi unsurlar çekici etkileriyle beyin göçüne neden olabilirler.

Kız kaçırma, başlık parası ve kan davası gibi sosyal içerikli olaylar da göçün bireyler üzerindeki etkilerinden bir diğeridir. Kişisel olarak yeni gidilen yere adapte olma, kendini kabul ettirme, kişisel özelliklerini kaybetme gibi uyum problemlerinin yaşanmasına neden olur. Benzer problemler göç edilen yerde yaşayan yerliler için de geçerlidir.

2. DÜNYADA GÖÇ

Çok eski zamanlardan itibaren dünyada yeni medeniyetlerin, şehir devletlerinin, imparatorlukların ve modern devletlerin doğuşuna sebep olan göç hareketleri, açlık, kıtlık, deprem gibi doğa olayları, iç kavgalar ve dış baskılar gibi siyasi nedenler, ırksal ve dinî gerekçelerle meydana gelmiştir. Göçlerin ilk izlerini Sümerlerden itibaren görmek mümkündür. Ancak 19. yüzyıldan itibaren göç özelinde tarih, felsefe sosyolojik odaklanma olduğu ve yazılı hale geldiği söylenebilir.

Tarihsel bir yaklaşımla bakılırsa göç hareketlerinin köle ticareti, sömürgecilik, ulus-devlet anlayışı, savaşlar sonrası insanların değişimi, işgücü transferleri ve son olarak siyasi kapsamda ülkelerin küreselleşme bağlamındaki çıkarları doğrultusunda geliştiği görülür (Adıgüzel, 2018:96-97). Dünyada yaşanan göçler tarihsel ve nedensel sınıflandırmaya tâbi tutulabilir. Tarihsel yaklaşımla göçler; I. Dünya Savaşına kadar (avrupalıların dışa göçleri ve sömürgelerden göçler), iki dünya savaşı arası dönem (ulus devletleşme) ve II. Dünya Savaşı sonrası (sömürgecilik sonrası, işgücü ve soğuk savaş sonrası) olarak sınıflandırılabilir (Abadan-Unat, 2017:31-35; Topçuoğlu, 2012:503-505). Bu tezde temel dinamikler başlığı altında anlatıldığı şekle paralel tarihsel yaklaşıma da uyulmaya çalışılarak göçün nedenlerine odaklı bir sınıflandırma yapılmıştır.

2.1. Tarih Öncesinde Yaşanan Yerleşik Hayata Geçiş, Doğa Şartları ve Dinî Nedenli Göçler

Göç hareketleri hakkında referansı ilk bulunabilecek dönem yazıyı keşfeden Sümerler dönemi olduğundan söz konusu belgelere dayanarak eski çağda yapılan göçler; Sümer, Akkad, Sami, Luvi, Amurru (Martu), Aka, Hitit, Hiksos, Mitanni, Ege (Deniz Kavimleri), İsrailoğulları, Arami, Dor, Frig, İskit ve Kimmer, Etrüsk, Yunan Kolonizasyonu, Galat göçleri şeklinde ayrıştırılabilir (Memiş ve Bülbül, 2014:7-196).

Sümerler Orta Asyadan Mezopotamya'ya bulunan kalıntılardan da anlaşılabilceği üzere şehir kültürü getirerek daha elverişli topraklarda yaşamak için gelmiş ve bir sürü şehir devleti kurmuşlardır. Sami kökenli Akkadlar ve Samiler Sümerlerin yaşadığı Mezopotamya'ya Suudi Arabistan'dan öncelikle iklim olmak üzere ekonomik ve dini sebeplerle gelmişlerdir. Dört göç dalgası şeklinde bu göçler MÖ.3000 de başlayıp MS.7. yüzyıla kadar sürmüştür. Özellikle Akkadlar Sami kültürünü benimsemiş ancak devlet yönetiminde sürekli bir ordunun bulundurulması gibi yenilikçi teşkilat kurmuşlardır (Clay, 1919:27-28; Kınal, 1983:75-80).

Luvi ve Amurruların ise Hint ve Avrupa'dan Anadolu ve Mezapotamya topraklarına göç ettiği görülmüştür (Melchert, 2011:39, Kinal, 1983:96). MÖ.2000 yıllarında Akaların Orta Yunan ve Hititlerin geliş yerleri ile ilgili ortak bir görüş olmamakla birlikte Batı ve Anadolu'ya geldikleri anlaşılmaktadır (Caskey, 1973:117). Ege göçleri; MÖ.13. yüzyıllarda yeterli besin üretmek amaçlı toprak elde etmek ve son olarak Orta Avrupa'da istilalardan kaçanların yer araması sebepleriyle oluşmuş, Tunç Çağının ve kültürünün temsilcisi Hitit, Mitanni ve III. Bâbil medeniyetlerinin yıkılmasını sağlamıştır (Memiş, 2011:161-170). Aramiler ve Dorların Kuzey Mezopotamya, Suriye ve Polopoezya'ya yer değiştirmesi Ege göçünün yarattığı kargaşa ile oluşmuştur (Koroğlu, 2006:144).

Ortadoğuda bitmeyen kavga olan Tivratta vadedilen topraklar ve bugün Filistin olarak ifade edilen topraklara İsrail halkları Mısır'dan ve Filistin halkları Ege göçleri ile gelmişlerdir. Hâlihazırda Filistin İsrail çekişmesinin geçmişinin 60-70 yıllık bir mesele değil 3200 yıllık bir çatışma olduğu buradan anlaşılabilir (Memiş ve Bülbül, 2014:121-135).

Friglerin Avrupa'dan Anadolu'ya ve sonrasında İskit ve Kimmerlerin doğudan Urartu medeniyeti ile beraber yine Anadolu'ya gelerek Friglere son vermesi MÖ.1000 yıllarında gerçekleşmiştir. Miladî döneme yaklaşırken Troya muharebeleri, Ege göçleri ve Dorların Yunanistan ve Anadolu'ya göçleri kolonizasyon hareketini doğurmuş, nedenlerinin ise hem ticari ve ekonomik sebepler hem de nüfusa yetmeyen topraklar olduğu anlaşılmıştır. Galatlar veya Keltler savaşçı ruhları ile aşırı nüfus artışı, toprak arayışı, Roma'nın zenginliğinin cazibesi gibi nedenlerle Güney Almanya ve Ren Nehri havzasından günümüzde Fransa, İngiltere, İrlanda, İspanya, İtalya, Makedonya ve Yunanistan'ın bulunduğu coğrafya ile Balkanlar ve Anadolu'ya gelerek krallıklar kurmuşlardır (Memiş ve Bülbül, 2014:7-196).

2.2. Miladi Dönemde Yaşanan Güç Mücadelesi ve Dinî Nedenli Göçler

Miladi döneme geçildiğinde; tarihte yaşanan ilk kitlesel göç, 4. yüzyılda Çin egemenliğinden batıya hareketlenen Hunlardır. Hunlar Karadeniz kuzeyine yerleşmiş ve buradan kaçan Cermen kavimlerinin de yıllarca Avrupa Kıtası'nı istila etmesine sebep olmuştur. Avrupanın kuruluşu da diyebileceğimiz bu hareketlilik Kavimler Göçü olarak da isimlendirilen ilk göçtür (Kınık, 2010:37). Kavimler göçü; 5. yüzyılın sonlarına kadar süren Hunların Aral Gölü ile Hazar Denizi arasından Avrupa'ya Ostrogot,

Vizigot, Suev, Sakson, Angıl, Frank ve Vandal topluluklarını kovalayarak şiddetli insan göçüne sebep olmasındır. Bu göçün sonucunda Roma İmparatorluğu önce parçalanmış sonra yok olmuş, yok olan Roma'dan derebeylik sistemi ve şövalyelik çıkmış, Avrupa'nın etnik yapısı değişmiş, Hristiyanlık gelen kavimler yönünde yayılma olmuş, nüfus artmış, Türk kültürü diğer kültürlerle yayılmıştır (Koca, 1990:55; Yazıcı, 2011:129).

Miladi dönemde dünya tarihinin dini sebeple yapılan ilk göç hareketi, Hz. Muhammed ve peygambere inanan yaklaşık 200 kişinin zulüm, işkence, psikolojik baskıdan kurtulmak için Mekke'den Medineye gitmesidir (DİB, 2018; Bedirhan, 2004:14-20).

Oğuzlar ise 7-10. yüzyıllar arasında hayvanlara yeni otlaklar bulma, iç çekişmeler, siyasi problemler nedenlerle Maverâünnehir, Seyhun-Semerkant arası, Hazar Denizi, Aral Gölünün güneyi gibi bölgelerde hâkimiyetlerini kaybederek Karadenizin kuzeyinden batıya ve Horasanda Anadoluya gelmişler, günümüzde Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini atan Osmanlı ve Selçuklu Devletlerini kurmuşlardır. Oğuzların yer değiştirmesinin temel sebebi tüm Türk boylarında da olduğu gibi otlak bulmak ve kabileler arası çatışmalardır (Kafesoğlu, 1989).

İlk ve ortaçağlarda tanrıya ve kiliseye saygı olarak gerçekleşen göçlere MS.700'lü yıllarda Arapların İspanya'yı ele geçirmesi, 700 yıl burada kalması ve sonrasında bırakması ile Arapların ve Yahudilerin yer değiştirmeleri eklenmiştir. Yahudilerin ilk Osmanlı'ya sığınmaları bu dönemde 1491'de gerçekleşmiştir (Shaw, 1991:33-34).

1789 ve sonrasında insanların hareketi, Fransız İhtilâli sonucu oluşan ve Yeniçağı bitiren dinî ve siyasî iktidarın baskıları nedeniyle oluşmuştur.

2.3. 16. Yüzyıl Sonrası Coğrafi Keşifler ve Ulus-Devlet Fikrinin Yarattığı Göçler

Yeni kıta Amerika'nın keşfi ile kıtalar arası göç deniz ötesi bir hâl almıştır. Yeni yaşamlar umuduyla 16. yüzyıldan sonra insanlar kitleler halinde Avrupa'dan Amerika kıtasına geçmiş ve yerleşmiştir. 15-18. yüzyıllarda Avrupalı tüccarlar ticaretin bir nesnesi olarak 15 milyon kadar insanı Afrika'dan Güney Amerika'ya köle olarak kullanılmak üzere Karayib adalarına ve Brezilya'ya taşımışlardır (Mutluer, 2003:11).

1830-1930 arası 100 yıllık dönemde İngiltere, İspanya, Portekiz, Hollanda ve Fransa gibi ülkelerde yaşayan yaklaşık 60 milyon Avrupa insanı denizaşırı sömürgelere ve diğer ülkelere göç etmiştir. 1830-1860 yıllarında Amerika kıtasına gidenlerin büyük

kısmını İngiliz, İrlanda ve Alman vatandaşları oluşturmuştur. İskandinavlar ise 1860-1890 yıllarında ABD'ye katılmıştır. Kanada'ya çoğunlukla göç; 1890-1950 yıllarında gerçekleşmiştir (Atalay, 2011:29). ABD bu göç dalgasında (1892-1924 yıllarında) toplam 20 milyon göçmeni ülkesine kabul etmiştir (Boyle, 1998:25). Göçlerin bu şekilde cereyan etmesi hem demografik ve etnik hem de kültürel anlamda yerleşikleri etkilemiş, ayrıca Avrupa'dan gelenler Amerika kıtasında Kanada ve ABD, Avusturalya kıtasında Avustralya ve Yeni Zelanda gibi yeni devletler oluşturmuş ve yerlileri azınlık durumuna itmişlerdir (Deniz, 2014:180-181).

Avrupa'dan 55 milyon kişi 1800'lerden itibaren 1900'lü yılların başlarına kadar göç etmiştir. Bunların 34 milyonu ABD'ye gitmiştir (Abadan-Unat, 2017:31). Aynı dönemde 18 milyon İngiliz yeni sömürgesi olan devletlerine (Avusturalya, Yeni Zelanda ve Karayipler vb.) gitmiştir (Topçuoğlu, 2012:503).

I'nci Dünya Savaşından sonra ise ulus devlet kavramı çerçevesinde teşkilatma olmuş, etnisitesi farklı insanlar farklı ülke sınırları içerisinde kalmıştır. Bu örtüşmeme, milliyetçilik ideolojisinin de etkisiyle ya ülkeler karşılıklı anlaşarak ya da zorla insanların göç etmesine sebep olmuştur. Örnek olarak; Osmanlı'dan Anadolu'ya Türk ve Müslümanların göçü, I. Dünya Savaşı sonrası sığınmacı durumunda kalan Yunan, Polonyalı, Macar, Bulgar, Sırp ve Yahudilerin göçü, Rus Devriminden kaçan Beyaz Ruslar, Nazi'den kaçan Yahudi göçleri verilebilir. II. Dünya Savaşından sonra da bu sefer yeni devletlerin kurulması ve sömürgecilerin bırakmasından kaynaklı iç kargaşalar gibi sebeplerle benzer bir göç dalgası yaşanmıştır. Örnek olarak; Pakistan Hindistan ayrılması ile Müslüman ve Hinduların sığınmacı olması, İsrail devletinin kurulmasıyla Yahudilerin göçü, Fransa, Portekiz ve İngiltere'nin Cezayir, Angola ve Zimbabve'den çekilmesi kaynaklı göçler sayılabilir (Adıgüzel, 2018:99-100).

II. Dünya Savaşının sona ermesi ile ülkelerin sınırları tekrar belirlenmiş ve ulus-devletler kendi içlerinde güvenlik tutumu ile daha homojen ve etnisiteye dayalı bir nüfus yaratmak maksadlı politikalar üretmişlerdir. Bu siyasî kararlar insanların yaşadıkları coğrafyalardan kopmasına neden olmuştur (Kartal, Başçı, 2014:276).

2.4. Modern Devlet Dönemi Ekonomi ve Siyasi Temelli Göçler

Özellikle II. Dünya Savaşı tarihte eşi benzeri görülmemiş bir yıkıma sebep olmuş, kullanılan savaş teknolojilerinin eseri olarak büyük bir insan ve çevre katliamına yol açmıştır. Bu yıkım toplumsal köklü değişimlere yön vererek insanların kitlesel yer

değişimini tetiklemiştir. Yer değiştirenler zaten istikrarsızlık bulunan gittikleri yerlerde sosyal ve siyasî olarak bu düzensizliği artırmış ve yerel çatışmaların çıkması ile tekrar göçe sebebiyet vermişlerdir. Soğuk savaş dönemindeki iki kutuplu dünya yapısı yüzünden de her iki kutbun karşılıklı güç mücadelesi ile ülkelerdeki muhalif unsurları kışkırtmaları da çatışmalara ve göçlere sebep olarak 1950'lerde kurulan BM ve bağlı uluslararası kuruluşların görevlerini de yeniden şekillendirmiştir (Castles, Miller, 1998:447-478).

Avrupa göç rejiminde 1950'lerden sonra bir tersine dönüş olmuştur. 19. yüzyıl boyunca göç veren Avrupa ülkeleri, işgücü açığını göçmen işçi anlaşmalarıyla kapamaya çalışmış, yıkılan ülkelerini yeniden inşaaya girişmişler ve misafir işçi çağırmışlardır. Türkiye bu çağrıya cevap veren ülkeler arasındaydı. Günümüzde hala bu anlaşmalar kapsamında işgücünü tamamlama işlemi her devletin kendi kanun ve uygulamalarında farklılıklar olsa da devam etmektedir. 1989-90'lı yıllarda Berlin Duvarının yıkılması, Körfez Savaşları, Sovyetler Birliğinin dağılması kaynaklı Doğu Almanya'dan Batı'ya, Katar, Irak'tan başka ülkelere ve Sovyetler Birliğinden birçok ülkeye göç meydana gelmiştir (Adıgüzel, 2018:100-101).

Modern devlet döneminde I. ve II. Dünya Savaşlarından sonra göçmenlerin ekonomiye katkılarında iyi yönde olan göç algısı, 11 Eylül 2001'de ABD İkiz Kulelere yapılan terörist saldırı sonrası dünya göç politikalarını tam tersine çevirerek güvenlikleştirici bir siyasaya dönüştürmüştür. Özellikle düzensiz göç ve vize politikalarının sıkılaştırılması gibi tedbirler ön plana çıkmıştır (Danış, 2004:218).

1914-1950 Doğu Avrupa'dan Batı Almanya'ya 12 milyon, 1992-1995 Bosna Hersek'ten çevre ülkelere 1.3 milyon, 1993-1994 Burundi'den Tanzanya'ya 300.000, 1994'te Rwanda'dan Tanzanya'ya 250.000 ve 2011'den günümüze Suriye'den çevre ülkelere 3.9 milyon kişi kendi kıtaları içinde oluşan mülteci/sığınmacı krizi ile karşı karşıya kalmıştır (BM Uluslararası Göç Raporu, 2015).

Tarihsel olarak günümüze kadar olan dönem incelendiğinde genellikle dünyanın doğu ve güney bölgelerinde bulunan potansiyel göçmenlerin özellikle kuzey ve batıda bulunan gelişmiş ülkelere doğru yönelmekte olduğu görülmektedir (İçduygu, 2007:147). Globalleşen dünyada nüfus artışının sadece doğal nüfus artışına bağlı olduğu bir yerleşim yeri bulmak oldukça zordur.

Son yıllarda dünyada; büyük ölçüde fiili savaşın dışında şiddet içeren aşırılık yanlıları da dâhil olmak üzere sivil ve uluslararası çatışmalardan kaynaklanan hem ülke içi hem de uluslararası yer değiştirmelerde önemli bir artış olduğu görülmüştür. Bu rakamlar tarihte rekor seviyeye ulaşmıştır. Rohingya mültecilerinin Myanmar'dan Bangladeş'e kaçıışı ve Suriyelilerin komşu ülkelere göçü dünyadaki hareketliliğin resmini etkili bir şekilde ifade etmektedir (IOM Dünya Göç Raporu, 2018:2).

1960 yılında doğduğu ülkenin dışında yaşayan insan 93 milyon iken 2016 yılında bu sayı rekor sayılabilecek 244 milyon sayısına ulaşmıştır. Söz konusu dönemde dünya nüfusu 3 milyardan 7.5 milyara yükselmiş ve her iki dönemde de doğduğu ülkede yaşamayanların yüzdesi %3 olarak gerçekleşmiştir. Son on yılda silahlı çatışmalar, insan hakları ihlalleri ve infazlar dolayısıyla yerinden edilenlerin ve uluslararası göç edenlerin sayısında çarpıcı bir artış bulunmaktadır. Yerinden edilenler 2012'de 28.8 milyondan 2016'da 40.3 milyona, BMMYK'nın görev alanındaki bölgelerdeki mülteciler ise 2012'de 10.5 milyondan 2016'da 17.2 milyona yükselmiştir. Bu mülteci yükünü çoğu zaman çatışma bölgesine yakın coğrafyalardaki ülkeler çekmişlerdir. Avrupa kıtasının jeografik konumu, istikrarlılığı ve cömertliği ile açıklığı sayesinde gelen mülteciler veya sığınma talep edenlere bölge olarak cazip gelmekte ve gelecekte de bu özelliğini kaybetmeyeceği muhtemel görülmektedir. Uluslararası göçün küreselleşen, sürekli hareketli ve bağlantılı yeni hali Avrupada karışık bir hal almaktadır. Göçün diğer eğilimlerine bakılacak olursa iklim değişikliği, ekonomik ve sayısal teknolojilerdeki gelişmeler sayılabilir. Dünyada meydana gelen deniz suyunun yükselmesi ve yeryüzü sıcaklığının yükselmesi, ürünleri mahveden kuraklık ve seller insanların hayatlarını zorlaştırmakta ve 2008'den 2016'a kadar geçen sürede bu kapsamda gerçekleşen felaketler yüzünden yılda 25.3 milyon insanın yer değiştirmesine sebep olduğu görülmektedir. Bu felaketlerden dünya dengeli bir şekilde nasibini almamıştır. Güneybatı Asya, Afrika Boynuzu gibi kolay incinebilen dünyanın fakir bölgeleri ve sahil kesimleri bunlardan etkilenmiştir. Yoksulluk, ekonomik eşitsizlik, yeterli altyapının eksikliği ile işsizlik göçü tetikleyen sebeplerdendir. Ancak bu yetersizlikler göç etmek isteyen 700 milyon insanın içinden 7-9 milyon insanın göçü gerçekleştirebilmesi sonucunu doğurmaktadır (AB Göçün 10 Eğilimi, 2017:4-12).

Dünyada gerçekleşen net göçler nedeniyle 1950'den itibaren gelişmiş bölgeler nüfus kazanmış, gelişmekte olan bölgeler ise istikrarlı bir şekilde nüfus kaybetmiştir.

1950-2010 arasında net göç sürekli artarak en yüksek olduğu 2000-2010 yıllarında ortalama yılda 3.2 milyona çıkmış, 2010-2015 yıllarında ise ortalama yılda 2.2 milyon olarak gerçekleşmiştir (BM Uluslararası Göç Raporu, 2017:13).

Dünyada 2017 yılında 258 milyon uluslararası göçmen olduğu tahmin edilmektedir. Bu sayının yaklaşık % 57'si gelişmiş ülkelerde (kuzeyde) % 43'ü gelişmekte olan ülkelerde (güneyde) barınmaktadır. Kuzeydeki 146 milyon uluslararası göçmenin % 61'ini oluşturan 89 milyon insan gelişmekte olan ülkelere gelmiş, bu sayının % 39'unu oluşturan 57 milyon kuzeyde doğmuştur. Diğer taraftan güneydeki 112 milyon uluslararası göçmenin % 87'si yani 97 milyonu diğer gelişmekte olan ülkelere gelmiş, sadece % 13'ü oluşturan 14 milyon kuzeyden gelmiştir. 1990 ile 2000 yılları arasında dünya çapındaki uluslararası göçmen sayılarına bakıldığında sayının % 69 oranında artarak 105 milyonu aştığı görülmektedir. Bu rakamın çoğu 2005 ile 2017 yılları arasında yıllık 5.6 milyon eklenerek gerçekleşmiştir. 2017 yılında dünyadaki uluslararası göçmenlerin % 60'tan fazlasına 80 milyon ile Asya ve 78 milyon ile Avrupa kıtası ev sahipliği yapmıştır.

Uluslararası göçmenler 2017 yılında dünyada eşit dağılmamış durumdadır, yarıdan fazlası (yüzde 51) sadece on ülkede (ABD, Suudi Arabistan, Almanya, Rusya, Birleşik Krallık, BAE, Fransa, Kanada, Avustralya, İspanya) yaşamaktadır. 1990 ile 2017 yıllarına on yıllık dilimler halinde bakıldığında en fazla ikili göç koridorunun (bir ülkeden diğerine göç hareketi) 2010-2017 yıllarında değiştiği göze çarpmaktadır. Bu dönemde Çin, Hindistan ve Meksika'dan dünyanın kuzeyinde bulunan sadece bir ülke ABD koridorunda olduğu görülmektedir. Diğer koridorlar dünyanın güneyinde altısı Asya ve biri Afrikada bulunmaktadır. Buradaki değişim Asyadaki Ürdün, Lübnan ve Türkiye'den oluşan üç koridorun Suriye'deki çatışmalar kaynaklı göç sayesinde doldurulması kaynaklıdır (BM Uluslararası Göç Raporu, 2017:6).

BMMYK'nın 2016 yılı sonunda görev yaptığı 10 ülkesi olan Suriye Arap Cumhuriyeti, Afganistan, Güney Sudan, Somali, Sudan, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Orta Afrika Cumhuriyeti, Myanmar, Eritre ve Burundi dünyadaki mültecilerin % 79'una denk gelen 13.5 milyon mültecinin en az son beş yıldır kaynağı durumundadır (IOM Dünya Göç Raporu, 2018:2).

Tarihsel ve nedensel perspektifte bakıldığında dünyada eskiden yaşanan göçler ile günümüzde yaşanan göçler arasında farklılaşma olduğu görülmektedir:

* Eskiden göçler sayısal olarak çok büyük miktarlarda olmamakta idi ancak günümüzde çok büyük rakamlara ulaşmaktadır. 1950'lerden bu yana bakıldığında göç eden insan sayılarını dünya nüfusuna orantılandığında % 3-3.5'larda olduğunu görebiliriz. Oran çok değişmemekle beraber sayı dünya nüfusuna bağlı olarak yükselmektedir.

* Eskiden göçler kıtlık, doğa şartları, katliamlar, dini sebepler ile olurken günümüzde göçler bu kadar basit gerçekleşmemektedir. Ekonomik, siyasi ve kişisel nedenler etkin olmaktadır.

* Eskiden göçler yaya ve at üstünde gibi zor şartlarda çok uzun zamana yaygın olarak gerçekleşmekte iken şimdilerde iletişim ve ulaşım vasıtalarının rahat ve hızlılığı ile bu zaman çok kısalarak kolaylaşmıştır.

* Kolonileşme zamanı dış göç, endüstri devriminde iç göç olurken şimdilerde gelişen insan/işçi hakları, ileri düzey yazılı kurallar ve uluslararası organizasyonlar sayesinde günümüzde hem iç hem de dış göç oluşabilmektedir.

* Eskiden göç edenler kalıcı olarak yerleşmek için göçerken şimdilerde önce geçici bir ülkede belirli bir süre kalmak ardından başka bir ülkeye göç etmek en sonunda ise ilk göç edilen ülkeye döngüsel göç edilebilmektedir.

* Eskiden düzenli/düzensiz göç ile gelenlere karşı ılımlı bir politika izlenirken günümüzde güvenlikleştirici politikalar dolayısıyla çok güç şartlar yaratılmakta, kısıtlayıcı mekanizmalar geliştirilerek düzensiz/yasadışı göç teşvik edilmektedir.

* Günümüzde çok yeni eğilimler gelişmiş, küreselleşmenin de etkisiyle evlilik, daha iyi sağlık, eğitim, çocuklar için iyi gelecek, sadece gezmek ve merak maksadlı göçler oluşmuştur.

* Eskiden kadınların sadece aile birlikteliği sağlamak maksadlı göç ettikleri görülürken günümüzde kadınların bağımsız olarak kendi başlarına daha çok göç ettikleri görülmektedir.

* Eskiden yeni bir ülkeyi kurup geliştirmek amacı güdülürken şimdilerde demografiyi değiştirip hükümetleri ve hükümet sistemlerini değiştirmek amacı güdülmeye başlanmıştır.

* Eskiden büyük ve çok geniş çaplı dünya savaşları ile göç edilirken günümüzde bölgesel çatışmalar ile zorla yer değiştirilmektedir.

Bu tez kapsamında dünyada meydana gelmiş eski göçler ile Suriyelilerin Türkiye'ye göçü karşılaştırıldığında çok kısa zaman diliminde, zorla yapılan, cinsiyet bazında hemen hemen kadın ve erkek sayılarının birbirine yakın olduğu kitlesel bir göç tespitini yapabiliriz. Eski göçlerde de görülen siyasi baskıdan, insan hakları ihlallerinden, katliamlardan ve ekonomik güçlüklerden kaçan kişilerin hareketleri Suriyeli göçünde de gözlenmektedir.

3. TÜRKİYE'DE GÖÇ

Türkiye, yıllardır büyük nüfus hareketlerinin yaşandığı bir geçiş ülkesidir ve özel konumu itibarı ile göç yolları üzerinde bulunmaktadır. Yine Türkiye, Osmanlı topraklarında yer alan, Türk nüfusu fazla olan; Balkan, Kafkas, Orta Asya ve Orta Doğu ülkeleri açısından bir hedef olmuştur. Bunun yanında Türkiye, Avrupa sığınmacı nüfusu açısından kaynak ülke durumundadır (YeniAcun, 2014:1). Bu topraklar, hem Osmanlı hem de Cumhuriyet döneminde bölgede en çok göçmen çeken coğrafyalardan birisi olmuştur. Şüphesiz Türk Devleti ve toplumun gösterdiği sıcak, hoşgörülü ve misafirperver yaklaşım dışarıdan gelen insanların topluma kabulünde önemli rol oynamaktadır. Çeşitli nedenlerle yaşadıkları yerlerden ayrılmak zorunda kalanların tercih ettiği Anadolu ve Rumeli toprakları göç ile gelen bu insanların kültürlerini etkilemiş, onlara karşı sunulan kabul kültürünü günümüze taşımıştır (Erdoğan, Kaya, 2015).

Türkiye'nin göç tarihçesi zamansal olarak Osmanlı İmparatorluğu son dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti ulus-devlet kurulum süreci göçleri, Türkiye diasporasının yolunu açan dünya göç tarihine damgasını vuran göçlerden "misafir işçi" göçü olarak adlandırılmasının ironisiyle Kuzey-Batı Avrupa'ya emek göçü ve devamında Türkiye'den giden farklı göç çeşitleri, 1990'lardan beri ivmeyle artan Türkiye'ye gelen veya Türkiye'den geçmek üzere gelen iltica göç çeşitleri olarak üç aşamada değerlendirmelidir (Goularas, Sunata, 2015:12-40).

Türkiye'deki göçler diğer bir sınıflandırma ile Balkanlaşma (Osmanlı ve akabinde Türkiye Cumhuriyetinde), kentleşme (II. Dünya Savaşından 1980'lere kadar), kentlerarası (1975'ten itibaren) ve yaşam güzergâhları (kişilerin kendi hür kararları kapsamında) şeklinde dört kategoride değerlendirilebilir (Tekeli, 2011:43-44). Bu tezde hem tarihsel hem de nedensel bir sınıflandırma yapılarak mümkün olduğunca geçmişten günümüze bir yaklaşım ile Türkiye'deki göçler nedenleri bağlamında kategorilere ayrılmıştır.

3.1. Osmanlı'da Göçler

Türkler; Orta Asya'dan çıktıklarında yanlarında gıdaları, taşımada kullandıkları hayvanları, tohumları dâhil olmak üzere fizyolojik yapılarını, din, dil, yaşayış şekilleri ile örgütlenmelerini de gittikleri yerlere taşımışlardır. Gittikleri yerlerde kaynaşarak getirdikleri ile yeni devletlerin kurulmasına öncülük etmişlerdir. Tarihte Türkler tarafından kurulan en büyük ve uzun soluklu devlet Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyetidir. Osmanlı Devleti 600 yıldan fazla yaşamasını yukarıda anlatılan özelliklere borçludur. Göçler Osmanlı'nın kuruluşundan yıkılışına kadar her döneminde var olmuştur. Aşağıda bu göçlere yer verilmiştir.

3.1.1. Doğa ve İklim Koşulları, Devlet Kurma ve İmparatorluğu Genişletme Nedenli Göçler

Türkler tarihleri boyunca çok hareket etmiş, pek yerinde duramamış bir kavimdir. Kadim dönemlerde bile her yüzyılda Türkler, Peçenekler, Kumanlar, Uzlar ve Tuna Bulgarları bugünkü topraklarından Avrupa'ya varan göç dalgaları oluşturmuşlardır. Bunun temel sebebi coğrafyadır. Kazakistan steplerinde bir hayvanın otlayabileceği ot çeşidi sadece yedi iken Ukrayna'nın batısından itibaren bu sayı 2000 çeşide çıkmaktadır. Yani Doğudan Batıya kitlesel göçün temel sebebi iklim ve coğrafyanın insan hayat tarzına etkisidir. Türkler göç ederek coğrafyalarının gereğini yapmış, sıcak iklim alanları aramışlardır. Hunların hem Çin istikametine güneye, hem de Batıya yani Karadeniz kuzeyinden Avrupa'ya göç ettiklerini görüyoruz. Akhunlar ise Hazar'ın doğusundan güneye, Hint bölgelerine doğru inmişlerdir. Bu göçlerin temel sebebi, artan nüfus ve arazi şartları ile iklimdeki olumsuz gidişattır. Oğuz boylarının 634 yılında biraraya gelerek Maveraünnehir'in kuzeyine doğru hareketlenmesi hem Selçukluların hem de uzak vadede Osmanlıların tarih başlangıcıdır (Taşağıl, 2017:17-18, 31-32).

Türklerin Anadolu'ya gelişi Malazgirt Savaşı'ndan 50 yıl önce Türkmen aşiretlerinin göçü ile başlamıştır. Bulunulan dönemin siyasî ve elverişli hayvancılık ve tarıma uygun toprakların mevcudiyeti ve yeterli yağış gibi doğal koşullar nedeniyle Türkmen beylerinin Anadolu'ya yerleşme gayretleri bulunmaktaydı. Alpaslan ve sonra gelen hükümdarlar 1071 yılında Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'nun kalıcı Türk yurdu olması için bu göçü desteklemiştir (Karpat, 2015:25). Osmanlı'dan önce Selçuklular zamanından başlamak üzere devlet yöneticilerinin yeni fethedilen bölgelerin vatan haline dönüştürülmesi ve Türk Yurdu haline getirilmesi için Türkmen toplulukları

Balkanlar dâhil Anadolu'ya getirmeleri veya teşvik etmeleri bir devlet geleneği olmuştur. Hatta 1352 yılından itibaren Osmanlı Balkanlarda yerleşirken Selçuklu döneminde yeleştirilen kişilerle de karşılaşmışlardır. 1071'lerde göç gönüllü iken 1220'lerden sonra Cengiz Han'ın istilası dolayısıyla çeşitli Oğuz boylarının zorunlu hale dönüşmüştür (Kayapınar, Ayönü, 2015: 17-18).

Osman Beyden başlayarak Osmanlı Padişahları, yerleşik düzene geçmek ve devamını sağlamak amaçları ile göçmenlerin dinamik yapısını, fetihler, akın ve savaşlarla diğer ülkelere doğru yöneltmişlerdir (Akşin, 2005: 7). Coğrafi olarak uçlara gönderilen Selçukluların gönderdiği ve Moğol istilasından kaçan bu göçmenler Anadolu yerine Balkanlar'da Osmanlının genişleme bölgesine yerleşmiş olacaktı (İnalçık, 2008:46). Ankara Savaşı'nda Yıldırım'ın Timur'a yenilmesi Türklerin Anadolu'ya yayılmasını yavaşlatmış, Balkanlara göçü hızlandırarak 1500'lü yıllarda Balkanlarda 1 milyon kişiye ulaşılmıştır (Kayapınar ve Ayönü, 2015: 30-31). 16. yüzyılda kendini Türk diye tanıtan bu göçmenler Anadolu'dan adet, gelenek ve göreneklerini, konuşma ve giyimlerini devam ettirmiş, 15-16. Yüzyılda Rumeli'de tahmini 400-500 bine ulaşmışlardır (Karpas, 2015: 28).

Osmanlı Padişahı I. Mehmet (1413-1421) döneminde Arnavutluğa sipahiler gönderilmiş, Osmanlı kontrolü devam ettirilmiştir (Hooper, 2003:15-16). II. Murat (1421-1451) ve II. Mehmet (Fatih Sultan Mehmet (1451-1481)) dönemi Selanik, Vardar gibi Balkan şehirleri yanında çok önemli bir olay olan İstanbul'un fethi sonrası özellikle yıkılan yerlerin inşası ve yeni yerlerin nüfusunu artırmak için Rum, Ermeni ve Yahudilerin de buralara genişleme kapsamında göç ettirildiği görülmektedir. II. Beyazıt ve Yavuz Sultan Selim (1512-1520) zamanında ise Balkanlarda ve Avrupa'da Macaristan'a kadar ilerleme ve Mısır'ın fethi ile bu bölgelerde yaşayan eğitilmiş, yetenekli ve zengin zanaatkâr, balıkçı, esnaf, tüccar ve bilim adamlarının İstanbul'a getirildiği görülmektedir (İnalçık, 2008:46-56). Kanunî Sultan Süleyman dönemi tarihinin en geniş topraklarına ulaşan Osmanlı zorla getirilen bu eğitilmiş ve yetenekli insanlara tekrar geldiklere topraklara dönme izni vermiştir (Akşin, 2005:200-201). II. Selim (1566-1574)'den başlayarak I. Abdulhamit (1774-1789)'e kadarki dönemde yönetimde bulunan yedi padişah dönemlerinde önemli göç hareketleri gözlenmemiştir.

Osmanlı İmparatorluğunun en geniş topraklarına ulaştığı ve duraklamaya başladığı zamana kadar geçen bu dönemin en önemli özelliği insan kaynağını çok etkin

ve akıllıca kullanmasıdır. Yönetenlere ve ülkeye sorun çıkarma potansiyeli olanlar asker yapılarak savaşlarda kullanılmış, sorun çıkarmayanlar yeni fethedilmiş nüfus gerektiren topraklara gönderilmiştir. Genişleyen topraklar göçler sayesinde imparatorluğa bağlılığı sağlamıştır. Kalabalık yerlerde yaşayan insanlara boş alanlarda arazi verilerek ekonominin gelişimi sağlanmıştır (Hooper, 2003:29-39).

3.1.2. Yakın Dönem Gerileme, Savaşlar ve Toprak Kaybı Nedenli Göçler

İlk yıllar hariç tutulursa Osmanlı döneminin beşyüz senelik hükümdarlığı sürecinde büyük göçler gerçekleşmemiştir. Osmanlı kültürü ve idaresi; büyük göçlerin olmaması (demografik sükûnet) sayesinde yeşermiş, Rumeli ve Anadolu'da kendi kimliğini ve medeniyetini kökleştirmiştir. 18. yüzyılda göçler, milli devlet felsefesini ve milli devlete hâkim etnik grubun siyasi görüşünü gerçekleştirme aracı haline gelmiştir. Göçler siyasileşmiş, millileşmiş ve devlete hâkim olan etnik grubun kendinden saymadığı diğerlerini yok etme yolunu tutmuş, sınır dışı etmiş veya asimile etme yoluna başvurmuştur. Osmanlı; 1683 Viyana bozgunundan sonra göçmen kabul etmeye başlamıştır. Bu göçmenler ya Müslüman ya da kısmen Yahudidir. Kitle göçler 1856'dan sonra Kırım'dan gelenler ile başlamış ve devam etmiştir (Karpas, 2013:13). Yahudilerin kendi dinlerini ve geleneklerini rahatça sürdürebilmeleri için Osmanlı Orhan Bey'den başlamak üzere diğer hükümdarlar da hoşgörülü himayeciler olarak davranmışlardır (Erdoğan, Kaya, 2015:51).

Yakın dönem Osmanlı göçleri 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra başlamıştır. 1783'te Kırım'ı işgal eden Rusya, ilk büyük çapta göçü tetiklemiştir. 19. yüzyılda Rusya'nın Kafkas ve sonra Balkan müslüman halklarını Osmanlı topraklarına göç etmeye zorlamasıyla göçlerin siyasi boyutu, 20. yüzyılda eğitimin, haberleşmenin, hatta hümanist diyebileceğimiz akımların artmasına rağmen çok daha vahim bir şekil almıştır. Müslüman göçleri; Kırım'dan 1783'te kişisel düzeyde veya küçük gruplar halinde başlamış, 1856'da kitlesel hale dönüşmüştür Sonrasında 1917-1922'lere kadar tekrar aile veya küçük gruplar halinde devam etmiştir (Yakut, 2015:122-124). 1783'te Osmanlı'ya gelen yaklaşık 200.000 Tatar, 1828 Osmanlı ile Ruslar arasındaki savaş ve sonrasında Rumeli ve Anadolu'ya göç etmişlerdir (Gözaydın, 1948:76). 1783'ten 1922'ye kadar 1.8 milyon Tatar'ın Osmanlı'ya geldiği tahmin edilmektedir (Tekeli, 2011:150).

Kırım göçlerini 1862-1864 Kafkas göçleri izlemiştir. Çerkes, Çeçen, Abaza çeşitli etnik ve dil grupları bu göçü kapsar 1802, 1803, 1812-1813 ve 1828-1829 yıllarında da büyük dalgalar halinde göçler olmuş, Kırım Tatar'ları ve Bucak'ta yaşayan Müslümanlar Kuban'a veya Dobruca'ya yerleşmişlerdir (Kaya, 2015:138-142). Bugün Türkiye'de Kırım ve Kazan kökenli 5-6 milyon insan yaşamaktadır (Karpas, 2015: 31).

Şeyh Şamil'in Rus işgaline direnişinin 1859'da sona ermesiyle direnen aşiretler Osmanlı topraklarına sığınmaya zorlanmış, 1862-1865 arası aralıklarla Kafkaslardan yoğun göç meydana gelmiştir (Karpas, 2013:13-15). 1879'da bu sayının 2 milyon civarı olduğu bilinmektedir (Tekeli, 2011:150).

1877-1878 Osmanlı Rus savaşı sırasında batı ve orta Bulgaristan ile Sırbistan'da Müslümanların öldürülmesiyle başlayan göçler olmuştur. 1878'de Bosna'nın Avusturya tarafından işgali de Bosna, Karadağ ve Sancak bölgelerinden göçlere neden olmuştur Berlin Antlaşması; Balkanlarda belli başlı bağımsız ulus devletlerin kurulabilmesi için ideolojik ve kültürel süreci tamamlamış ve Müslümanları azınlık durumuna düşürmüştür. Balkanlarda Müslüman ile Türk kelimeleri Osmanlı'da da kullanıldığı şekli ile aynı anlama geliyordu. Bu anlamdan da ideolojik olarak etkilenen ulus devletler Türklerin Osmanlı'ya gitmesi için gerekli her türlü hamleyi yapmaktan geri kalmamıştır. Kısaca 1878'den sonra, 1882'de, 1900'larda ve 1908'de olmak üzere Bosna'dan dört ana göç gerçekleşmiştir. 1912-1913 Balkan Savaşı sırasında Makedonya, Kosova, Trakya ve Dobruca'dan göç yaratmıştır. I. Dünya Savaşı da Balkanlardan göçe sebebiyet vermiştir (Karpas, 2013:15).

3.2. Cumhuriyet Döneminde Göçler

Türkiye Cumhuriyeti Devleti; Osmanlı'nın Kanunî Sultan Süleyman döneminde en geniş topraklarına ulaştığında elde ettiği Balkanlar, Kafkasya ve Kırım bölgelerinden 1923-1995 yıllarında 1.7 milyon Türk, Boşnak, Arnavut, Çerkez, Pomak ve Tatarın göçlerine sahne olmuştur (Ciğerci, 2012:107). 1923-1997 arası Türkiye'ye 1.6 milyondan fazla göçmen gelmiştir. Büyük bölümü soydaş yani Türk soyu kabul edilerek kabul görmüş, Türk vatandaşlığına geçmiş, nüfusun millileşmesi sağlanmıştır (Kirişçi, 2000). Kuruluşundan 2011 yılına kadar Türkiye tarihinde yaklaşık toplam 2 milyon kişi göç almıştır (Erdoğan, 2015). Bu bölümde Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan itibaren günümüze gelinceye kadar gerçekleşmiş göçler yine tarihsel ve nedensel bir yaklaşım ile anlatılmıştır.

3.2.1. Ulus-Devletin Kuruluşu ve Etnik Yapı Oluşturma Amaçlı Göçler (1923-1945)

19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu milyonlarca insandan oluşan ve coğrafyası Balkanlardan Kırım ve Kafkasya'ya uzanan geniş topraklarda yer alıyordu. 20. Yüzyıl başlarında ise bu geniş topraklar Anadolu ve Trakya'dan oluşan öncesine göre küçük bir alana düşmüştü. Savaşlar ile yitirilen bu topraklarda çok insan kaybı da beraberinde getirmiş, Anadolu'ya sürgünler oluşmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundaki halkın büyük bir bölümü işte Balkanlar'dan, Kafkasya'dan ve diğer yerlerden gelen insanlardan oluşuyordu. 1821-1922 arasında 5.5 milyondan fazla Müslüman bu topraklara sürülmüştür (McCarty, 1945:1).

Osmanlı İmparatorluğu zamanından itibaren Türkiye Cumhuriyetinin yerleştiği topraklarda farklı dönemlerde göçler meydana gelmiştir. Cumhuriyetin ilanından itibaren bakıldığında ilk dikkati çeken insan hareketinin, büyük imparatorluk sınırlarından çoğunluğunun Türk etnik yapısında olan müslümanların, Türkiye sınırları içine göçü olduğu görülmektedir (Kirişçi, 2000:1-22).

1923 Lozan Antlaşması, Türkiye ve Yunanistan arasında bir nüfus mübadelesinden bahsetmiş, Batı Trakya'da yaşayan Müslüman Türkler Türkiye'ye getirilmiştir. Ulus devlet olma arzusunda olan iki devletin karşılıklı nüfusunu benzer etnisitelerden oluşturma çabası mübadeleye sebep olmuştur. İnsani ihtiyaçlar ve duygulardan yoksun olmakla birlikte dönem içerisindeki karşılıklı iki devletin zorunlu göçte anlaşması üzerine Türk topraklarında yerleşmiş Rum Ortodoks dininden Türk uyruklular ile Yunan topraklarında yerleşmiş Müslüman dininden Yunan uyruklularının mübadelesi söz konusu olmuştur (Macar, 2015:175-179; İçduygu, Sirkeci, 1999:254). Bu mübadele iki toplum için de homojen bir etnik yapı oluşturmak amaçlı yapılmış olduğundan bazı aksaklıklar ve sorunlara rağmen kendilerince haklı bir sebebe dayandığı söylenebilir.

Yugoslavya'dan 1919-1926 yılları arasında Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı temelli göç, 1929'da Yugoslav Krallığı'nda Beyaz El faşist Sırp Milislerden kaynaklı 1930-1935 göçü, Stalin ve sonrası dönem 1948-1957 göçleri Boşnaklar Türkiye'ye yönelmiştir (Baklacioğlu, 2015:204). Yukarıda anılan dönemlerin belirgin özelliği kendi ülkelerinde baskıcı politikalar ve Türklere (müslümanlara) karşı tutumlardır. Bu göçler

iki devlet arasında karşılıklı antlaşmalar yapılarak göçmenlerin kabul edilmeleridir (Karpas, 2013:15).

3.2.2. II. Dünya Savaşı ve Yeni Dünya Düzeni Temelli Göçler (1945-1980)

1923-1945 yılları arasında meydana gelen ulus-devlet kuruluşu ve etnik yapı oluşturma amaçlı göçleri müteakiben 1945-1980 yıllarında çoğunluğu Bulgaristan'dan ve sonrasında Yugoslavya'dan gelen göç hareketleri meydana gelmiştir. Bu ikinci göç döneminde 1979 yılındaki İran Devrimi sonrasında yaklaşık 1 milyon İran Vatandaşı da Türkiye Cumhuriyetine sığınmış ve mülteci statüsü talep etmiştir. Ancak ülkemizin Cenevre Sözleşmesine vermiş olduğu coğrafi çekince gereği mülteci statüsü alamamış ve çoğunun Türkiye'deki turist vizelerinin bitiminde Avrupa'ya kendi bağları ile göç etmelerine vesile olmuştur (İçduygu, 2000:357-367).

1950-1951 ve 1969-1978 yılları arasında iki dönem Bulgaristan'dan ülkemize göçler meydana gelmiştir. 1950'de Bulgar Hükümeti 250.000 Türkü topraklarına almasını Türkiye Cumhuriyetinden talep etmiş, bu istek iki farklı kutupta üye olan iki ülkeyi karşı karşıya getirmiştir. Karşılıklı müzakerelerde sonuca varılamazken 150.000 Türk Bulgaristan'da çıkarılmıştır (Şimşir, 1986). Türkiye-Bulgaristan Akraba Göçü Antlaşması 1950-1951 yılında gelen göçmenlerin aile birleşmesini sağlamıştır. Benzer şekilde bu sefer Türklerin Bulgaristan'a karşı sadakatinden çekinildiği öne sürülerek 1970'lerde bir sürü seyahat yasaklama, cami kapatma ve dil öğrenme gibi zorlamayla karşı karşıya kalındı (Poulton, 1993:130-139).

Değişik kaynaklarda birçok değişik rakam verilmekle birlikte ve "Elhamdülillah Türk'üm" diyen birçok Balkan ülkesine dağılmış kişilere Yugoslav demenin zorluğu ile birlikte ülkelerdeki kimlik ve milliyetçi söylemler ve bunlara bağlı dışlayıcı ve ötekileştirici işlemlerle Arnavut, Türk ve Boşnak topluluklar büyük sayılarda 1950'li yıllardan itibaren 1980'li yıllara kadar göç etmişlerdir (Baklacıoğlu, 2015:216-217).

3.2.3. Siyasî ve Ekonomi Temelli Göçler (1980-2011)

Diğer bir dönem; 1980-1990 yılları arasında gerçekleşen, yine Bulgaristan ve özellikle Afganistan'dan gelen sığınmacıları içeren dönemdir. Bulgaristan'da 1980'lerde uygulanan asimilasyon politikaları 300.000 Türk kökenli Bulgar Vatandaşının Türkiye'ye sığınması sonucunu doğurmuştur. İki ülke arasındaki ilişkiler bu dönemde sığınanların Bulgaristan'a dönüşüyle sonuçlanmıştır. Aynı dönem içerisinde Bulgarlar ile beraber özellikle 1985-2005 yıllarında ise İran-Irak savaşı

nedenli 2 milyon kişiye varan mültecinin Türkiye'ye hareketi olmuştur (İçduygu, 2000:357-367).

1980'lerden itibaren siyasal ve ekonomik dışa açıklık politikaları, turizmin giderek artan popüleritesi ve 2000'li yıllardan itibaren ise AB ile ülkemiz arasında tam üyelik adaylığındaki gelişmeler AB vatandaşları için Türkiye'yi cazip bir göç ülkesi haline getirmiştir (Erdoğan, Kaya, 2015).

Türkiye Cumhuriyetinden ilk kez Almanya'nın işgücü ihtiyacını karşılamak için 1960'larda başlayan göçler, sonra neredeyse tüm Batı Avrupa'ya hatta Avusturalya'ya kadar genişlemiştir (Erdoğan, Kaya, 2015). Türkiye'den göçler açısından Almanya ile 1961 yılında imzalanan ilk işgücü anlaşması bir dönüm noktası olmuştur. Bu dönemde diğer Avrupa ülkeleriyle de imzalanan ikili anlaşmalar (1964 Avusturya, Hollanda ve Belçika, 1967 Fransa, 1968 Avusturalya) ile Türkiye; Avrupa'daki işgücü talebini ve eksikliğini tamamlayan bir kaynak ülke olmuştur (Adıgüzel, 2018). 1973'ten itibaren bu göçmenlere aile birleşimi izni verilmesiyle süreç yeni bir evreye girmiştir. 1980'lerde Alman hükümetinin Türkiye'ye dönüşü teşvik etmesiyle 250.000 kişi geri dönmüştür (Abadan-Unat, 2017). Bu göç Türkiye tarihinde kendi coğrafyasına alınan değil ülkeden dışarı doğru göçü temsil eden yeni bir şekle dönüşmüştür.

Asya ile Afrika'dan ve 1988-1991 yılları arasında Irak'tan Türkiye'ye üç kitlesel göç gerçekleşmiştir. 1988 yılında İran-İrak Savaşı sona ermiş ve 50.000 Kürt Peşmerge Türkiye'ye sığınmıştır. Peşmergeler geçici kamplarda misafir edilmiştir. Bu göç akımından sonra 1990-1991 Körfez Krizinin yarattığı ve 60.000 Irak-Kuveyt Vatandaşlarının oluşturduğu ikinci dalga meydana gelmiştir. İkinci dalgada gelenler kısa süre içinde ülkelerine dönmüştür. Bu dönemde 1991 yılında gerçekleşen üçüncü dalga, Irak Ordusundan kaçan Kürt, Türkmen, Arap ve Keldanilerden oluşmaktadır. Yaklaşık 500.000 kişi ordudan kaçarak Türkiye'ye sığınma amaçlı göç etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti, dönemin başında 1988'de gerçekleşen kitlesel göç kaynaklı yaşadığı problemleri tekrar yaşamamak için bu son dalgada sınırlarını açmamış, Batı ülkelerinin desteği ile 500.000 kişi Irak'ın kuzeyinde inşa edilen bir kampta iskân edilmiştir (İçduygu, 2004:88-99; İçduygu, 2000:357-367).

1989 yılında Bulgar Hükümetinin soydaşları zorlamasıyla II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da yaşanan en yoğun ve zorunlu göç gerçekleşmiştir. Yaklaşık 320.000 kişi 1995'e kadar azalarak ülkemize göç etmek zorunda bırakılmıştır. Bu göçmenlerin

125.000 kadarı 1990 yılında hükümet düşünce Bulgaristan'a dönmüştür (Adıgüzel, 2018:39-43). Bu göç esnasında Türkiye hiçbir zaman insanlara göçmen şeklinde bakmamış onlara soydaş anlamında bakmıştır. Hatta 1934 yılı iskân kanununda değişiklik yaparak Türk soyu ile ilintili kişilere verilecek hakları düzenlemiştir (Kirişçi, Karaca, 2015:302-303).

1992 yılında tekrar ülkemize belirli bir süre gelip sonra geri dönülen bir göç daha gerçekleşmiştir. Bosna Hersek'te meydana gelen çatışma ortamı kitlesel bir göç yaratmış, Türkiye bir geçiş ülkesi olarak kullanılmıştır. Boşnakların bir bölümü yerleşirken büyük bir bölümü Dayton Antlaşması sonrası ülkesine dönmüştür (İçduygu, 2000:357-367). 1997 yılında da yine Bosna ile İran-Irak'tan 2.400 kadar mülteci ve 2.200 sığınmacı Türkiye'ye yerleşmiştir. Daha sonraları Türkiye'ye Filistin, Somali ve Sri Lanka'dan sınırlı miktarlarda sığınmacı gelmiştir (İçduygu ve Sirkeci, 1999; İçduygu ve Toktaş, 2005).

3.2.4. Suriyelilerin Zorunlu Göçü (2011-Günümüz)

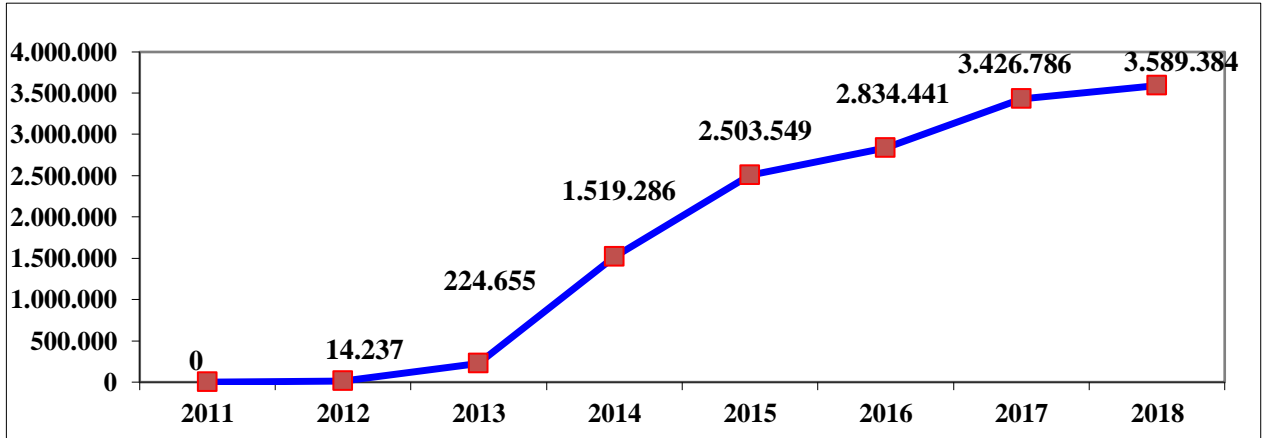
Dünyanın gelişmiş bölgelerinde bulunan 8 ülke 2000-2010 yıllarında göç veren ülke konumundan 2010-2015 yıllarında göç alan ülke konumuna geçmiştir. 2010-2015 ve ötesinde bu ülkelere örnek olarak Suriye'deki savaş kaynaklı göçe maruz kalan komşu ülke Türkiye verilebilir. Dünyadaki göç eğiliminin son on yıllık dönemde değişimine uygun bir şekilde Türkiye; 2000-2010 yılları arasında net göçmen miktarında dünya sıralamasında ilk on ülke arasına giremezken, 2010-2015 yılları arasında yılda 325.000 net göçmen alarak 900.000 ve 355.000 net göçmen alan ABD ve Almanyanın ardında 3'üncü sıraya çıkmıştır (BM, Uluslararası Göç Raporu, 2017:15).

Ardı ardına üçüncü kez olmak üzere 2016 yılında Türkiye 2.9 milyon Suriyeli ile dünyanın en fazla mültecisini barındıran ülke olmuştur (IOM Dünya Göç Raporu, 2018:33-34).

Türkiye Cumhuriyetine son yapılan kitlesel göç ise Suriye'den gerçekleşmiştir. 15 Mart 2011 tarihinde, Arap Baharı olarak bilinen gösteriler ile başlayan Suriye krizinde Nisan ayı itibariyle ortaya çıkan çatışma ortamı ülkeyi bir iç savaşa doğru sürüklemiş, iç savaşın ülke geneline yayılması ve hayatın yaşanmaz duruma gelmesiyle birlikte kendilerini risk altında hisseden, temel ihtiyaçlarını ve güvenliklerini karşılayamaz duruma düşen Suriyeliler çareyi ülkelerini terk etmekte bulmuşlardır (Tunç, 2015:29-63). Suriyeliler, güvenilir ve en yakın yer olması, akraba-aynı aşirete

mensup tanıdıkları olması, misafirperverlik, kentin benimsenmesi açık kapı politikası, en iyi barınma merkezlerinin varlığı ve 2009 yılında karşılıklı vizelerin kaldırılması vb. (Erdoğan, 2015:9) nedenler ile Türkiye'yi tercih etmişlerdir. Türkiye'ye gelen Suriyeliler ilk aşamada sadece sınır illerinde ve kamplarda ikamet etmişlerdir. İç savaşın uzaması ile kamp sayısı yetersiz kalmaya başlamış, kamplardan bağımsız olarak bir kısım Suriyeli sınır illerinde veya ilçelerinde akrabalarının yanında ya da kiraladıkları evlerde ikamet etmeyi tercih etmeye başlamışlardır (Güçtürk, 2014). Bu durum, süreç içerisinde sayılarındaki büyük orandaki artışla birlikte ülkenin neredeyse tamamına dağılmalarına neden olmuştur. İç savaşın uzaması ise göç hareketlerini daha da artırmıştır (Tunç, 2015:29-63).

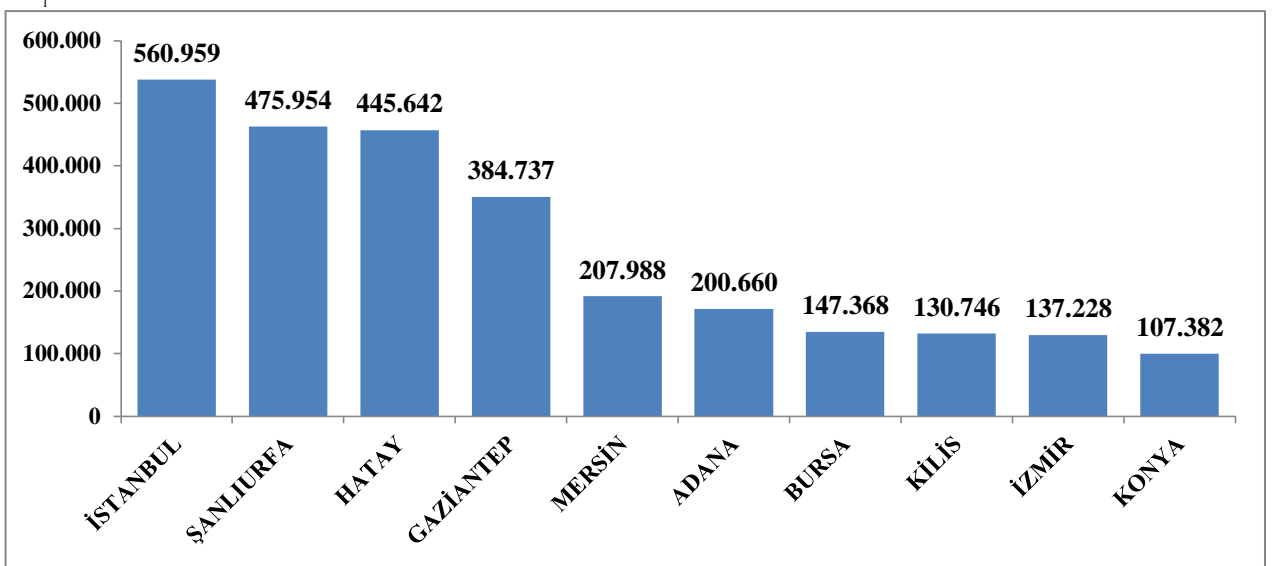
Suriye'den Türkiye'ye yönelik ilk toplu nüfus hareketi, 29 Nisan 2011 tarihinde Hatay ili Yayla Dağı ilçesinde Cilvegözü sınır kapısında gerçekleşen 252 Suriyeli vatandaşın sınırdan içeri alınmasıyla başlamıştır (Erdoğan, 2015:5). Türkiye Cumhuriyeti; İç İşleri Bakanlığı GİGM'in Tablo 3.1'de görülen resmi kayıtlarına göre 2011 yılı sonunda 14.237, 2012 yılı sonunda 224.655, 2013 yılı sonunda 1.519.286, 2014 yılı sonunda 2.503.549, 2015 yılı sonunda 2.834.441, 2017 yılı sonunda 3.426.786 ve 24.05.2018 tarihi itibarı ile 3.589.384 Suriyeli koruma altına alınmıştır (GİGM Göç İstatistikleri, 2018).

Tablo 3.1: Türkiye'deki Suriyeliler (GİGM Verisidir. 24.05.2018 tarihi itibarı ile)

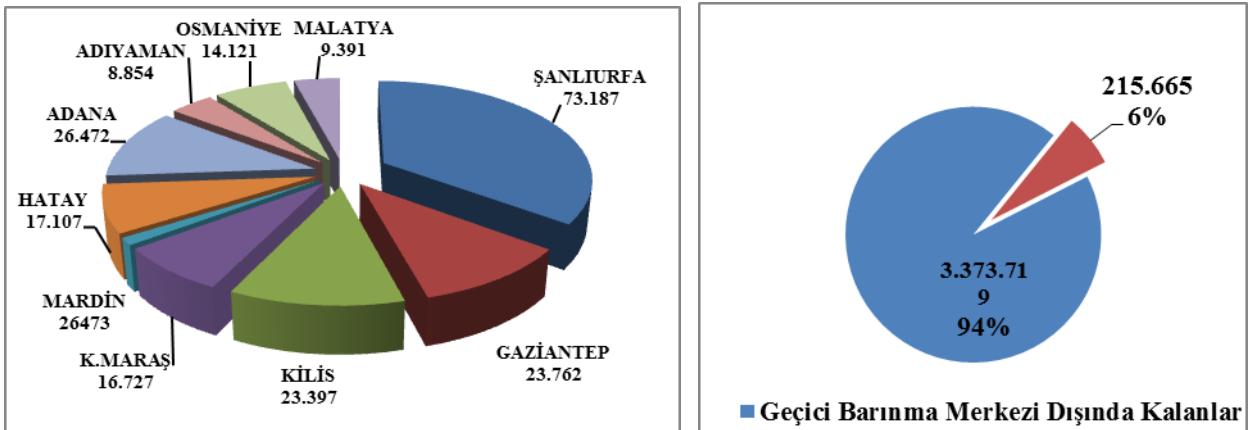
Türkiye; açık kapı politikası gereği Suriyelileri ülkeye kabul etmiş, ilk gelenlerden itibaren Barınma Merkezlerine yönlendirmiş, kitle göçü haline geldiğinde ise ülkede istedikleri yerlere yerleşmelerine izin vermiştir. Suriyelilerin en fazla yaşadığı iller ve miktarları Tablo 3.2'de görülmektedir.

Burada sayısal olarak yaşayanlara bakıldığında sayıların büyüklükleri görüleceği gibi o ilde yaşayan Türk vatandaşlarına oranlara da bakılırsa bazı illerde etkinin sayıca çok olanlardan daha fazla öne çıktığı söylenebilir. Örneğin İstanbul; 560.959 Suriyeliyi barındırmakla beraber 15.029.231 Türk nüfus içerisinde bu oransal olarak % 3,73 ile Türkiye ortalaması olan % 4,44'ün altında kalmaktadır. Oransal olarak Gaziantep (% 19,18), Hatay (% 28,29), Kilis (% 95,91), Mardin (% 11,48), Mersin (% 11,59), Osmaniye (% 10,34), Şanlıurfa (% 23,97) illeri yüksek oranlarda Suriyeliyi misafir ederken Suriyeliler kaynaklı etkilerin en fazla hissedildikleri yerler olmaktadır (GİGM Göç İstatistikleri, 2018).

Tablo 3.2: Suriyelilerin İllere Göre Sayısal Dağılımı (GİGM Verisidir. 24.05.2018 tarihi itibarı ile)

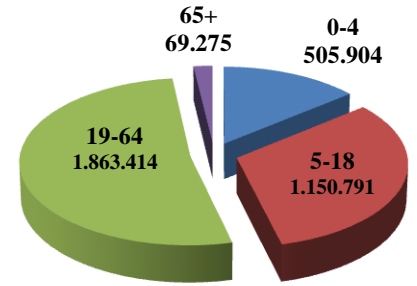
Hâlihazırda Türkiye’de bulunan Suriyelilerin 228.221 (% 6)’i Barınma Merkezlerinde (10 ilde 21 adet), kalan 3.195.986 (% 94) Suriyeli ise Tablo 3.3’te görüldüğü gibi Türkiye’nin dört bir tarafına dağılmış durumdadır (GİGM Göç İstatistikleri, 2018).

Tablo 3.3: Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezleri Dağılımı (GİGM Verisidir. 24.05.2018 tarihi itibarı ile)

Yaş durumları ise Tablo 3.4’te görüldüğü gibi genç nüfustan oluşan bir topluluk şeklinde görülmektedir. Suriyelilerin okul öncesinde 505.904, Türkiye’de zorunlu eğitim yaşında olan (5-18) 1.150.791, çalışma yaşında olan (18-65) 1.863.414 kişi oldukları görülmektedir. Bu rakamlardan hareketle Türkiye’de doğmuş Suriyeli çocukların sayısının 500 binin üzerinde olduğu, erkeklerin 1.947.053 (% 55) ve kadınların 1.642.331 (% 45) kişi oldukları göze çarpmaktadır (GİGM Göç İstatistikleri, 2018).

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM	
TOPLAM	1.947.053	1.642.331	3.589.384	3.589.384
0-4	261.514	244.390	505.904	505.904
5-9	248.573	233.076	481.649	1.150.791
10-14	197.167	181.312	378.479	
15-18	161.007	129.656	290.663	
19-24	320.983	227.846	548.829	
25-29	199.898	144.654	344.552	1.863.414
30-34	166.782	124.226	291.008	
35-39	117.214	92.619	209.833	
40-44	78.502	71.051	149.553	
45-49	59.298	55.348	114.646	
50-54	47.926	45.938	93.864	
55-59	32.106	32.121	64.227	
60-64	23.154	23.748	46.902	
65-69	15.006	15.143	30.149	69.275
70-74	8.342	9.303	17.645	
75-79	4.760	5.728	10.488	
80-84	2.688	3.466	6.154	
85-89	1.402	1.748	3.150	
90 +	731	958	1.689	

Tablo 3.4: Suriyelilerin Yaş Dağılımı (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Verisidir. 24.05.2018 tarihi itibarı ile)

İlerleyen zaman içerisinde Suriyelilerin Türk vatandaşları ile birlikte barınma merkezlerinin dışında daha fazla yaşamaya başladığı görülmektedir. Göç edenlerin sayılarına bakıldığında Türkiye’nin Cumhuriyet tarihinde 1920’den 2012 yılına kadar aldığı göçün toplam 1.800.000 olduğu düşünülürse sadece son altı yıllık dönemde alınan göç miktarının bu rakamın iki katına yakın olduğu görülmektedir (Erdoğan, 2015:8).

3.3. Göçmenlere Yönelik Koruma

Bu bölümde 1950’lerden itibaren oluşturulmuş BM mevzuatının çözemediği tikanıklığı gidermek amaçlı dünya tarihinde ilk kez AB Parlamentosunda karara

bağlanarak AB ülkelerinde uygulamaya konulmuş geçici korumadan bahsedilecek, Türkiye’de göçmenlere özellikle Suriyelilere yönelik mevcut mevzuat açıklanarak AB ile Türk mevzuat arasındaki fark anlatılacaktır.

3.3.1. AB’de Geçici Koruma

Geçici koruma statüsü 1990’lardaki Yugoslavya kriziyle gündeme gelmiş, krizin neden olduğu kitlesel sığınma hareketleri, geçici koruma müessesesinin Avrupa Birliği düzeyinde ele alınması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır (Ekşi, 2014:68). 1990’ların sonunda Kosova kaynaklı benzer krizde bu sorun gündeme getirilmiş ve 20 Temmuz 2001’de Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen Geçici Koruma Yönergesi bu sorunu çözmek amacıyla hazırlanmıştır. AB sığınma mevzuatında geçici korumanın hukuki temelini yurdundan ayrılmaya zorlanmış kimselerin kitlesel sığınma durumunda geçici korumasını sağlamak oluşturmuştur. AB geçici koruma durumunda asgari standartlar oluşturmak ve üye devletlerarasında bu tür insanları ülkeye kabul etmek ve sonrasında bunun sonuçlarına katlanılması için bir karar almıştır. Geçici koruma; Yönergenin 2’nci maddesinin (a) fıkrasında üçüncü ülkelerden gelen ve kendi ülkelerine geri dönemeyen yurdundan ayrılmaya zorlanmış kimselerin kitlesel sığınması ya da yakın bir kitlesel sığınma tehlikesi durumunda, özellikle de sığınma sisteminin bu akınlara, etkili işleyişi olumsuz biçimde etkilenmeksizin başa çıkamayacağına dair bir riskin bulunması durumunda, ilgili kişilerin ve koruma talep eden diğer kimselerin menfaatleri doğrultusunda bu tür kişilere acil ve geçici koruma sağlanması olarak tanımlanmaktadır. Yönergeye göre geçici korumanın süresi bir yıldır. Konsey Kararı nedeni ile sona erdirildiği durumlar haricinde, bu süre en fazla bir yıllık bir müddet için altı aylık periyotlar halinde otomatik olarak uzatılabilir. Yönergede sorumlu ülkeler oturma izni için gerekli önlemleri almak, transit vizeler dâhil olmak üzere gerekli vizeleri sağlamak, geçici korumanın içeriğini ve hakları belirten belge vermek, kendi sınırları içerisinde ilgili kişi hakkında kişisel verileri (isim, uyruk, doğum tarihi ve yeri, medeni hali, aile ilişkileri) almak, geçici koruma süresini aşmayan şekilde eğitim olanakları, mesleki eğitim ve pratikte işyeri deneyimi gibi ücretli ya da serbest meslek sahibi olarak çalışmalarına izin vermekle yükümlüdürler (Avrupa Konseyi Yönergesi Geçici Koruma Yönergesi, 2001).

3.3.2. Türkiye’de Geçici Koruma

Türkiye; Suriye krizi ile beraber kitlesel göç hareketine maruz kalınca açık kapı politikası kapsamında 1951 tarihli Mültecilerin Hukukî durumuna dair Cenevre Sözleşmesi çerçevesinde davranarak Suriyelileri kabul etmiştir. Ancak Sözleşmeye coğrafi sınırlama konulduğu ve doğudan gelen göçmenlere Türkiye olarak mülteci statüsü verilemediği için sığınmacılara Yabancılar ve Uluslararası Koruma (YUKK) kapsamında geçici koruma düzenlenmiştir (YUKK, 2013). Türkiye’deki geçici koruma AB’ye uyumlu olmakla beraber kanundan sonra hazırlanan Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY) de Suriyelilere yönelik olmak kaydı ile özel düzenlemeler içermektedir. Yürürlükteki bu mevzuattan hareketle Türkiye’de bulunan Suriyeliler için “Geçici Koruma Altındaki Kişiler” denilebilir (GKY, 2014). Yönetmelik kapsamındaki yabancılara temel insan hakları genel hükümleri, AB insan hakları ve AB geçici koruma prensiplerine uygun olarak sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım ve hizmetler ile tercümanlık ve benzeri hizmetlerin sağlanacağı belirtilmiştir (GKY, 2014). Türkiye geçici korumayı Suriyeli Sığınmacılara verirken AB geçici koruma mevzuatına benzer şekilde uygulamaya çalışmış, kanunu hazırlarken sadece geçici korumanın ne zaman sonlanacağı hususunu belirtmemiştir. Dolayısıyla Türkiye tarafından sağlanan Suriyelilere yönelik geçici korumanın ne zaman biteceği belli değildir.

4. GÜVENLİK: KAVRAM VE TEORİLER

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren insan ile birlikte anılan güvenlik kavramı bireyin en temel ihtiyaçlarından biri olmuştur. İhtiyaçlar teorisinde alttan ikinci sırada yer alan güvenlik ihtiyacı (sağlık, iş sahibi olma, mali, aile ve sosyal istikrar vb. konularda güvenlik ihtiyacı (Maslow, 1943:370-396) sürekli olarak insanların gündemindeki yerini kişisel, ulusal veya uluslararası düzeyde ve farklı şekillerde korumuştur. Güvenlik kavramı; ilk çağlardan itibaren kabile hayatı ve bilahare yerleşik hayata geçilmesiyle tarımın ve devletleşmenin oluşmasıyla şekil ve içerik olarak değişiklik geçirmiştir. Bu kavram hem toplumsal hem de bireysel alanda kullanılmıştır. İlk yazılı anlaşma olarak bilinen Kadeş Antlaşması'nda güvenlik algısı iki devlet arasında müttefiklik ve saldırmazlık prensibinde bir tehditin durdurulması şeklinde yer almıştır. Thucydides'in Peloponez savaşını anlattığı eserinde de içinde yer aldığı dönemde Atina ve Sparta şehir devletlerinin güçlerini karşılıklı artırdıkları ve böylelikle güvenlik ikilemi diye sonradan literatüre giren bir karşılıklı silahlanma yarışı ve ardından savaşı körüklediği konusu güvenlik kavramı ekseninde yer almıştır. Roma İmparatorluğu'nun yayılmacı politikası ve her şey Roma için söylemi ardından özellikle Avrupa'da kurulan inanç sistemine dayalı devletler, soylular ile halk ayrımı gibi siyasal ve ekonomik dönüşümler ile veba salgını ve yüzyıl savaşlarının yıkımı güvenlik kavramını etkilemiştir. Machiavelli; devletin başı olan prensin başta güvenlik olmak üzere devletin devamlılığı için (neredeyse kent devletlerinden oluşan birçok devletçiği birleştirerek güçlü kılmak için) yapması gerekenleri içeren kurallar ortaya koymuş diğer devletlere karşı tutumların neler olabileceği vurgulamıştır (Güvenç, 1994). İtalyan birliğini kurmak amacı gütmüş, cumhuriyet, laiklik ve milli ordunun gerekliliğini savunmuştur. Bu amaca ulaşmak için her yolun mübah olduğunu ileri sürmüştür (Varlık, 2012:127).

17. yüzyılda Hugo Grotius ve Thomas Hobbes gibi düşünürler dönemin çatışma ortamını geliştirdiğini, insan ve devletin doğasında savaşın var olduğunu bunu engellemek veya ortadan kaldırmak için bir üst yapı olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu yıllarda önemli buluşlar ve aydınlanma çağının başlamasıyla aklın ön plana çıkarılması dinsel kurullarla güvenliğin sağlanamayacağı düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Otuz Yıl Savaşları ve 1648 Westfalya Antlaşması ile günümüzde hala geçerliliğini koruyan uluslararası sistemin temel unsurlarından olan ulus-devlet kavramı

şekillenmiştir (Karabulut, 2011:32-90). Bu sistem devleti, içerisinde sistematik çalışanların bulunduğu, sınırları belli olan bir kara parçasında egemenliğin kendine ait olmasını öngörüyordu. Egemenlik, aidiyet ve güvenliğin sağlanmasını da içeriyordu.

20. yüzyıla gelene kadar Aydınlanma çağının felsefi yaklaşımları ekseninde güvenlik kavramına Hugo Grotius, Thomas Hobbes, John Locke, Montesquieu, Voltaire, Dante, Pierre Du Bois, Emeric Cruce, Duc de Sully, William Penn, Abbe de Saint-Pierre, Jean Jacques Rousseau, Jeremy Bentham, Immanuel Kant, Edward Hallett Carr gibi birçok düşünür katkıda bulunmuş, teorilerin oluşmasında fikir babalığı yapmışlardır. 19. yüzyılda her devlet daha önce de zikredilen güvenlik ikilemi bağlamında kendi savunmasını almak için diğer devletlere tehdit algısı oluşturacak seviyelerde kapasite büyütmüş, sosyal ve ekonomik olarak da askeri gücü desteklemişlerdir. 20. yüzyıl iki dünya savaşına sahne olmuş, güvenlik kaygılarından çıkan algılar sonuçları yıkıma giden olaylara sahne olmuştur. Savaşlar sonrasında kalıcı barış fikirleri ile uluslararası organizasyonlar fikri ortaya atılmış ve bu dönemden itibaren güvenlik kavramı ile ilgili bilimsel çalışmaların çoğaldığı görülmüştür.

Soğuk savaşın sonlarından itibaren askeri tehditlerin öneminin azalmasıyla ulusal güvenlik kavramı yeni boyutlar ile genişlemiş ve derinleşmiş (Bilgin, 2010: 69-96), önceden çok dikkate alınmayan bazı ekonomik, siyasi, toplumsal sorunlar güvenlik kavramı ile ilişkilendirilmeye başlanmıştır. Öne çıkan yeni sorunların yalnızca devletleri değil, uluslararası politikanın devlet dışı aktörleri de etkilediği açıktır. Bu gerçeklik, güvenlik gündeminin daha önce ikinci plana itilen toplumsal, ekonomik, çevresel ve hatta bireysel konuları kapsayacak şekilde ve devlet-ötesinde genişletilmesi anlayışını yoğun bir biçimde literatüre sokmuştur. Farklı ve geniş güvensizlik kaynakları küreselleşme ile güvenlik konusunda yeni bir anlayışı zorunlu kılmıştır (Varlık, 2015:34-35).

Türkiye’de de güvenlik kavramı, toplumun gelişim süreci ile beraber diğer tüm hususların önüne geçerek şekillenmiştir. Türk toplumu, kendine has bir güvenlik anlayışı ile tarihsel olarak oluşmuştur. Geleneksel olarak toprak bütünlüğü, ulus kimliğinin korunması ve Türk milletinin ilelebet payidar kalması prensipleri Türkiye’deki güvenlik anlayışını inşa etmiştir. Askeri güvenliği ön plana koymakla beraber modern çağa ayak uydurmak temelli diğer güvenlik boyutları da yakın zamanda dikkate alınmaktadır (Akgül-Açıkmeşe, 2011:44-66).

4.1. Güvenlik Kavramı

Terim olarak objektif ve sübjektif ögeleri barındıran güvenlik; zamana, mekâna, tanımlı yapanın ideolojisine, bakış açısına, kapsama alınan nesnenin toplum veya kişi olmasına, nesnenin büyüklüğü veya küçüklüğüne göre değişkenlik barındırdığından bir çok tanıma sahiptir. Güvenlik; tartışılan ve tek tanıma ulaşılamayan bir kavramdır (Buzan, 1991).

En basit tanımlı ile tehlike veya tehdidin olmaması, yokluğu halidir. İnsanların gündelik yaşamlarını mutluluk ve refah içinde devam ettirmesi açısından dikkate değer derecede önemlidir. Güvenlik, bireylerin fiziksel, sosyal ve ekonomik refahlarının korunmasıdır. Diğer bir tanımlı ise kişilerin korkusuzca yaşayabilmeleri durumu ve emniyet halidir, zarar veya tehlikeye karşı emniyette olma veya hissetmedir (TDK).

Yabancı dildeki kökenlerine bakıldığında endişe olmaksızın anlamına gelen latince kelime “securitas”tan gelmektedir. Eski Roma’da tehlikeden uzak olma, emniyet ve güvenlik anlamında anlaşılmıştır (Arends, 2015:199-221).

Günümüz insanının vazgeçilmez ihtiyaçlarından, varoluşundan beri olması gerekli ve sert yaşam koşullarını atlatmadaki temel nesne olan güvenlik sayesinde insanoğlu varlığını sürdürebilmiştir (Karabulut, 2011:32-90).

En temel anlamıyla; insanlığın kendisine zarar verebilecek tehditlerden korunmasıdır (Dedeoğlu, 2003:11).

Güvenlik, objektif anlamda mevcut değerlere yönelik bir tehdidin olmaması, sübjektif anlamda ise bir saldırı olabileceği korkusu olmamasıdır. Güvenlik, zarar veren tehditlerden göreceli olarak mesafeli olmaktır. Düşman diye adlandırılan güçlere karşı kimliklerin veya fonksiyonel bütünlüklerin sürdürülebilmesidir (Buzan, 1991:16).

Güvenlik, bir devletin ülkesinde yaşayan vatandaşlarının yaşam standartlarını düşürmeye yönelik tehditler ve hükümetlerin karar vermede seçeneklerini azaltan tehditlerle mücadelesidir (Masala, 1999:80).

Güvenlik, tehditlerin olmaması, bireyin veya toplumun insan olmak hakkında değişik fikirler ortaya çıkartması veya çıkartamaması anlamına gelmektedir (Booth, 2005:23).

Güvenlik, devletlerin varlıklarını sürdürebilme, bağımsızlık ve bütünlüklerini koruyabilme, kendilerini tehdit olarak nitelendirdikleri güç, gelişme ve kavramlardan

korumak için kullandıkları bir savunma mekanizması olarak tanımlanabilir (Eminoğlu, 2009:5).

Ulusal güvenlik; bir devletin hükümeti, insanları ve ülkesi ile bölünmez bir bütün olarak koruması yani kendi topraklarında tek egemen gücün kendisi olmasıdır. Uluslararası güvenlik ise devlet veya uluslararası organizasyonların karşılıklı barış ve güvenliği sağlamak için aldıkları önlemler bütünü olarak tanımlanabilir (Karabulut, 2011:32-90).

4.2. Güvenliğin Ulusal, Uluslararası Boyutları ve Bunların Teorik Temelleri

Güvenlik; bireylerin, toplumsal alt grupların, toplumun, devletin, coğrafi ya da işlevsel alt sistemlerin, bölgelerin, uluslararası sistemin bütünü ya da bütüne yakınının güvenliği gibi birkaç düzlemde olabilir (Dedeoğlu, 2003:12-13). Düzlemlerin zamana, mekâna ve ele alınış şekillerine göre değişiklik içereceği görüşüyle güvenlik teorileri meydana gelmiştir.

4.2.1. İdealizm

İdealizm; devleti temel aktör olarak ele alarak bireyi her zaman öne çıkaran liberalizmden ayrılır, ancak iki fikirde de barış ve işbirliği ortak öğelerdir (Arı, 2008:107)

Genel özellikleri akılcılık, deneycilik, bilim, mutluluk ve faydacılık olan aydınlanma felsefesinin yansıması olarak idealizm vücut bulmuştur. Birçok düşünür katkıda bulunmak ile beraber özellikle Grotius, Kant, Lock, Bentham, Mill (Eralp, 1997) gibi kıta aydınlanması temsilcileri ve Wilson (Koçer, 2007) ile aydınlanma ve liberalizm fikrinin birleşmesi sayesinde ortaya çıkmıştır. Barışçıl ve adaletli bir dünya düzenine doğru insanların ilerlediğini, devletlerin demokratiklik düzeylerinin arttıkça işbirliğini daha rahat kabul edeceğini savunmuştur.

İdealizmde insan doğası gereği iyidir, karşılıklı yardıma ve işbirliğine katılır. İnsanların kötü davranışları insanların kötülüğünden değil kötü kurumsal ve yapısal kuralların insanları bencil hareket etmeye, başkalarına kötülük yapmaya ve zarar vermeye itmesinden kaynaklanır. İdealizm, çevrenin insanı etkilediğini düşünür. Çevresel şartlar değiştirildiğinde ise insan davranışı da değişebilir. İşte Aydınlanma Çağı'nın insanın mükemmelliğine dayalı felsefesi ve şartların iyileştirilmesiyle insanın kötüleşen doğasının değişebileceği temel varsayımları idealizmin de temelinde yatmaktadır (Arı, 2001). I. Dünya Savaşından sonra gelen noktadaki barış ortamının

devamı için kurulan bir düşünce olarak değerlendirilebilir. Uluslararası yeni bir örgüt, anlayış ve evrensel bir norm önermesi özellikleriyle idealizm uluslararası güvenlik teorilerine başlangıç etmiştir (Dedeoğlu, 2003:39).

I. Dünya Savaşında yıllarca süren savaşın sürekli bir barışa dönüşmesinin ancak uluslararası bir organizasyon ile sağlanabileceği, kötülük yapmaya sevk eden kötü kurumsal yapıları ancak bu uluslararası organizasyon ve bu örgütün kuracağı hukuk, düzen ve antlaşmalar ile olabileceği ve garantisinin de yine bu örgütün olabileceği düşüncesiyle Milliyetler Cemiyeti'nin kurulmasına vesile olan bu idealist düşüncedir (Baylis, 2015:153-166).

4.2.2. Realizm

Anahtar kelimeleri; devlet bencilliği, devlet yönetimi, ulusal çıkar, uluslararası anarşi, kutup yapısı, istikrar ve güç dengesidir (Heywood, 2014:86-93).

Realizmde temel aktör devlet olarak ele alınmıştır, uluslararası ilişkilerin anarşik yapıda ve güç-çıkarcı mücadelesinden ibaret olduğunu savunmuştur. En temel kavram güçtür. Devletler kendi güvenliklerini almaktan sorumlu oldukları gibi bunu sağlamak için her yöntemi deneyebilir ve çıkarları için her şeyi yapabilirler (Eralp, 2008).

II. Dünya Savaşı sonrasında idealizmin çökmesi ve uluslararası örgütlerin başarısızlığı bu fikri ortaya çıkarmıştır. Fikir babaları Tycydides, Machiavelli, Hobbes, Kant, Morgenthau ve Carr gibi düşünürlerdir.

Tycydides'in Atina ile Sparta arasındaki Peloponezya savaşlarını çözümlenmelerinde ortaya koyduğu güç dengesizliği, kuşku, silahlanma yarışı (Arı, 2001) realizmin ilk ışıltılarından. Machiavelli'nin devleti odak noktasına koyması ve iyi bir yönetimle güvenliğin sağlanabileceğini belirtmesi, ayrıca kuvvetli bir askeri gücün olduğu yerde kanunların olabileceğini söyleyerek bir prensin sadece görevinin askeri gücü organize etmek olması gerektiği fikri realizmin doğuşuna katkı sağlamıştır. Prens ana ve en öncelikli sorumluluğunun devletin güvenliğini sağlamak olduğu, içten ve dıştan gelecek tehditlere karşı güçlü olması gerektiği, tüm bunları sağlamak için herşeyin yapılabileceği öğütlerinde bulunulmuştur (Varlık, 2015:22).

Hobbes'da kendi döneminde insan karakterinin kötümserliğini temel almış, insanların doğa durumundan toplum hayatına geçerken dini sembolik yapısı da bulunan üst yönetici veyahut devlet otoritesi konumundaki Leviathan'a yetkileri devretmiştir. Leviathan'ın yokluğu savaş, çatışma, kaygı, kuşku getireceğini savunmuştur (Arı,

2001). Savaş kaçınılmazdır, bunun doğal durum ve kabul edilmesi gereken bir husus olduğu ifade edilmiştir (Dedeoğlu, 2003). Hobbes ve onu takip eden düşünürler şiddet eğilimli dünyanın düzelmesinin olanaksız olduğunu düşünürken Kant ve taraftarları ise barışçıl bir yaşamının olanak dâhilinde olduğunu savunmuşlardır (Baylis, 2015:153-166). Hobbes'da güvenlik anlayışı siyasi ve sosyal anlaşmaları beraberinde getirerek bir Leviathan'ın iktidarını kabul etmektedir (Arends, 2015:199-221).

Morgenthau insan doğasının bencil, hırslı, güce odaklı kötülüğünü dikkate almış, devletlerin de benzer davrandıklarını gücünü en üst düzeye çıkarmak istediklerini savunmuştur (Eminoğlu, 2009:14-17). Carr'da barış isteyen ülkelerin evrensel barış adını kendilerini ve menfaatlerini başkalarına empoze etme amaçlı kullandığını, güvensizliği bizzat doğurduğunu söylemiştir (Carr, 2010:27).

Realizm güvenliği en ön saflara koyan bir yaklaşım olduğundan, bu sayede politikalar pratik olarak üretilirken idealizm ideolojisinin ortadan kalkmasına neden olmuştur (Arıboğan, 2004).

Yukarıda açıklanan değişik düşünürlerin katkıları ile yoğrulan realizm; idealizmin tam tersine güvenliği uluslararası örgütler ile değil yalnız her devletin kendisinin sağlayabileceğini savunmuştur. Güç mücadelesi ilişkileri oluşturan temel ögedir. Güvenlik ikilemi bu mücadeleyi körükleyen bir unsurdur. Bir taraf güçlenmek için silahlanırken diğeri de ondan etkilenecek silahlanmakta bu böyle sürekli devinim ile iki tarafın da kazanamayacağı mutlak kayıplı sona götürmektedir.

4.2.3. Neorealizm

Neorealizm yaklaşımını sergileyen Waltz; realizmin ana amacının güç sahibi olmak değil güvenliği sağlamak (Waltz, 1959; Waltz, 1979:151) olduğunu ileri sürerek uluslararası sistemin anarşik durumunu kabul etmiş ancak sadece devletin değil uluslararası örgütler (örneğin NATO ve BM) sayesinde de güvenliğin sağlanabileceğini önermiştir (Dedeoğlu, 2003).

Diğer bir Neorealist düşünür Mearshheimer da devletlerin güvenliği sağlamak için uluslararası işbirliklerine gidebileceklerini ancak belirli sınırlar çerçevesinde tam güven olmadan kendi çıkarları doğrultusunda olabileceğini savunmuştur. Uzun solukta barış ve devletlerin birbirleriyle rekabet etmeyeceği bir ortamın oluşmayacağını vurgulamıştır (Mearshheimer, 1994; Mearshheimer, 2003).

Neorealistler; devletlerin iç meseleleri ve bunlara buldukları çözümlerin uluslararası sistemlerdeki sorunlara çare olmaz, devletlerin iç güvenlikten daha çok dış güvenlikle ilgili olmaları ve anarşik yapıdan dolayı da uluslararası güvenlik asla sağlanamaz görüşünü savunmaktadırlar (Buzan, 1991).

Neorealizmde devletlerin uluslararası anarşik yapıyı düzeltmede işbirliklerine gidebileceği ancak buna her zaman gücün devlette olması gerektiğinden güvensiz olacakları ve gerçek güvenliğin sadece kendisi tarafından sağlanabileceği varsayımı hâkimdir. Sonuçta bu varsayım güvenlik ikilemini doğurmaktadır (Arı, 2001).

Güç dengesinin çatışmayı sınırlandırabileceğini düşünen neorealistler iki kutuplu bir uluslararası sistemin savaş olasılığının azalmasından kaynaklanacak uzun barış ortamını kabul etme eğilimindedirler (Heywood, 2014:86-93).

4.2.4. Liberalizm

Liberalizm; temel kavramları birey, özgürlük, akıl, adalet, eşitlik, rasyonellik, hoşgörü, rıza ve anayasacılık olan bir ideolojidir. Ana teması uyum veya dengedir. Bu kavramlardan yola çıkarak; karşılıklı dayanışmanın ve bağımlılığın varlığından bahsedilmektedir. Dünya barışının ancak siyasi ve ekonomik liberal anlayışın ulusal ve uluslararası seviyede yerleşik hale gelmesi, karşılıklı bağımlılık ve etkileşimin çoğalması, ulus üstü uluslararası örgütlerin liderliğinde yönetimi ve bireylerin haklarının savunulması ile geleceğini savunur (Heywood, 2013:71-74). Liberalizm bireysel her türlü özgürlüğün herşeyin üstünde olduğunu devletin bu özgürlüklere müdahalesinin de engellenmesi gerektiğini kabul eder.

Devletlerin aynı bireylerde olduğu gibi temel kavramlar çerçevesinde güvenliği sağlamak için işbirliği yapabileceğini, anlaşmalar imzalayabileceğini, askeri sorumlulukları paylaşabileceğini varsaymaktadır. Liberal ekonomilerle savaşın maliyetlerinin katlanılmaması gerektiği, demokratik liberalizm ile bireylerin kararlarda etkili olacağı, düzenleyici liberalizm ile de hukuk ve uluslararası organizasyonların barışı korumada yardımcı olacağı öngörülmüştür (Arı, 2001).

Bu teoride uluslararası örgütlerin güvenlik kapsamında oynadığı roller, anayasacılık bağlamında devletlerin uymaları gereken uluslararası kurallar, ekonomi başta olmak üzere küreselleşme ve teknolojik gelişmelerle gelen karşılıklı bağımlılıklar en fazla öne çıkan konulardır (Heywood, 2014:94-99).

Bu sistemde güvenlik ülke topraklarının savunulması ve ülkenin devamına yönelik askeri güçten daha fazlasını söylemektedir. İşbirliğini merkeze koyan liberalizm, uluslararası ilişkileri sıfır toplamlı bir oyun olarak kabul etmemekte ve mutlak kazançtan hareketle ülkelerin işbirliği yapmaları halinde tarafların kazançlı çıkacağını ileri sürmektedir. Çünkü liberalizm, anlaşmazlıkların ve rekabetin uluslararası sistemin anarşisinden veya ülkelerin kötülüğünden değil, yanlış algılamalardan doğduğunu öne sürer. Yanlış algılamalar ve güvensizlikler düzeltilir ise çatışma ve rekabetin azalabileceğini, ülkelerin işbirliğine gidebileceğini kabul eder. Liberalizm, uluslararası hukuk ve kuralların kurulmasıyla bütüncül güvenliğin sağlanacağını savunur. Bu uluslararası düzeni uluslararası örgütlerin sağlayabileceğini belirtmektedir (Sandıklı, 2012).

Liberal düşüncede Joseph Nye (Karşılıklı bağımlılık teorisyeni Robert Keohane ile çalışmış) sert ve yumuşak güç güvenlik kavramlarını çoğulcu bir anlayışla ele almıştır. Sert güç bileşenleri askeri, ekonomik ve siyasi alanlar iken yumuşak güç ise sosyo-kültürel değerler ve siyasi-demokratik kurumlardır, ikisinin karışımı olan akıllı güç de buradan türetilmiştir (Keohane ve Nye, 1997:94-99).

4.2.5. Plüralizm

Uluslararası ilişkiler disiplinin ana sorunsallarına çoğulcu bir anlayışla yaklaşmakta ve analiz düzeyi olarak küresel sistemi ele almaktadır. Uluslararası sistemin yapısının karmaşıklığından hareketle güvenlik kavramını çeşitlendirmek gerektiğini savunmaktadır. Karşılıklı bağımlılığın güvenlik yapılanması doğuracağını öne sürmektedir. Plüralizm, kapsamın çevre ve sosyo-kültürel unsurlar ile genişleyeceğini söylemektedir (Deutsch, 1957:58).

Bu düşünce güvenliğin ana konu olmasını kabul etmeyen esas itibarı ile çeşitlenen uluslararası sistemin ana konusunun enerji, hastalıklar, ekonomi, ticaret, spor, turizm, çevre ve göç vs. olduğunu ileri sürmektedir (Arı, 2008:115).

Plüralist düşüncenin en önemli katkısı yeni tehditlerin varlığı ve bunların askeri çözümlerle giderilemeyeceğidir. Küreselleşmenin de artmasıyla devletlerin uluslararası birleşmelerle sorunları çözme yöntemine gitmesinin doğal olduğu savunulur. Çoğulcu yaklaşımlar küreselleşme süreciyle birlikte uluslararası sistem bünyesinde güvenlikle ilişkilendirilebilecek sorunların salt devletlerarasında uzlaşma ve işbirliğiyle

çözülemediğini vurgulamaktadır. Uluslararası güvenlik sorunlarında Devlet dışı aktörlerin etkinliği artmaktadır (Sandıklı, 2012).

4.2.6. Konstrüktivizm

İnşacı yaklaşım, devleti toplumla birlikte incelemektedir. Konstrüktivizmin norm, algılama ve önyargı gibi parçaları daha iyi birleştiren sosyal gerçekliklere vurgu yapması, realizmin devlet güvenliğinin dışında bıraktığı ya da yok saydığı olguları (cinsiyet, kimlik, göç, insan hakları, refah toplumu vb.) güvenlik gündeminde üst sıralara taşımıştır. Konstrüktivizm, bir devletin diğer bir devleti tehdit olarak değerlendirmesini ya da değerlendirmemesini kendi kimlik tanımlaması üzerinden oluşturduğu öteki algısına bağımlı kılmaktadır. Kimlik, bir ülkenin diğerlerini dost ya da düşman olarak kategorize etmesinde veya ötekileştirmesinde temel değişkendir. İnşacı teori, geleneksel olguların dışına çıkarak kimlik ve güvenlik arasındaki bağıntıyı açıklamaya çalışmış ve klasik güvenlik anlayışına yeni bir boyut getirmiştir. Bu yönüyle farklı bir perspektif sunan inşacı teori, realizm gibi çatışma olgusu üzerinde durarak bir anlamda klasik güvenlik paradigmasını yeniden üretmiştir. İnşacı teori, uluslararası ilişkilerin kültürler, ortak özellikler, yeni fikirler ve kimlikler aracılığı ile düzenlenebileceği tezini kabul etmektedir (Varlık, 2015:30). Anarşiyi oluşturan devletler uluslararası sistemde güvenli bir ortamı da yaratabilme kapasitesine sahiptir.

4.3. Yeni Güvenlik Kavramı

1990'lerden itibaren küreselleşme ile beraber değişim süreci başlamış, bütün alanlarda çok hızlı ve önüne geçilmesi mümkün olmayan, hiçbir şeyin artık eskisi gibi olmayacağı neredeyse anlaşılmıştır. Yeni süreçte eski devirlerde mevcut ekonomik, politik ve güvenlik stratejilerinin dayandırıldığı parametreler çoğunlukla sarsılmış veyahut ortadan kalkmaya yüz tuttuğu bir dönem olmuştur. Bilahare, Soğuk Savaş döneminin bitmesi bir dönüm noktası olmuş, güvenlik bu değişimlerle; edilgen boyuttan etken boyutlu halini almıştır (Erdoğan, 2013).

Yeni güvenlik kavramının temeline inşacı yaklaşım, eleştirel, postmodern ve feminist teoriler katkıda bulunmuştur. Ayrıca okul veya ekol olarak da ifade edebileceğimiz Aberystwyth, Paris ve Kopenhag'da yeniden yorumlamaya yardım etmişlerdir (Karabulut, 2011:109-196).

Kapitalizmin yarattığı ekonomik anlayış, istikrarsızlık ve adaletsiz dağılım eleştirel teorinin hedef noktası olmuştur. Dünya Bankası ve IMF gibi örgütlerin

kapitalizmin çıkarlarını koruduğunu düşünmüş, geleneksel güvenlik anlayışına karşı çıkararak sadece devletlerin ve vatandaşlarının güvenliğine odaklanılmaması gerektiğini dillendirmişlerdir. İnsanların güvenliğinin es geçilmesine karşı çıkmış ve bireylerin güvenlik nesnesi olması gerektiğini savunmuşlardır. Kurallar ve kurumlardan özgürleşince güvenliğin sağlanacağını öngörmüşlerdir (Heywood, 2014:94-99).

Kopenhag Okulu'nun güvenlik olgusuna dair öne sürdüğü temel argümanlar; liberal, post-yapısalcı, neo-realist ve konstrüktivist yaklaşımların bir karışımıdır. Bu karışımda Waeber, güvenlikleştirme ve güvenlik dışı yapma kavramlarını açıklar. Söylem analizleri ile suni tehditler yaratılıp o konu güvenlikleştirilir. Yani normalde güvenlik konusu olamayacak bir husus algı yönetimi yapılarak tehditmiş gibi gösterilip güvenlikleştirilir. Güvenlik dışı yapma da bunun tam tersi durumudur (Waeber, 1995). Soğuk Savaşın sona ermesi, güvenlik dışılaştırma modeline örnek olarak düşünülebilir. Yine Kopenhag ekolundan Buzan askeri konulara politik, ekonomik, toplumsal ve çevresel güvenlik konularını da eklemeyerek aşağıdaki Tablo 4.1'de görülen genişletilmiş güvenlik yaklaşımı getirmiştir. Olgun devletler (ki bunlara örnek olarak İskandinav ülkeleri verilmektedir) başka devletlerle silahlanma yarışına girip rekabete hız vermelerinin anlamsız olduğunu anlayıp içsel konulara mantıken yönelirler (Buzan, 1991).

Güvenlik Kavramları	Kimin Güvenliği?	Risk Altındaki Değer	Tehdit Kaynağı
Ulusal Güvenlik (Siyasi Askeri)	Devlet	Egemenlik, Toprak Bütünlüğü	Değer Devlet(ler), Terörizm
Toplumsal Güvenlik	Milletler, Toplumsal Gruplar	Ulusal Birlik, Kimlik	Milletler, Göçmenler, Yabancı Kültürler
İnsan Güvenliği	Bireyler, İnsanlık	Beka, Hayat Kalitesi	Devlet, Küreselleşme, Küresel Çevre Sorunları
Çevre Güvenliği	Ekosistem	Sürdürebilirlik	İnsanlık
Cinsiyet Güvenliği	Cinsiyet İlişkileri, Azınlıklar	Eşitlik, Kimlik, Dayanışma	Ataerkil Yapı, Otoriter Kurumlar

Tablo 4.1: Genişletilmiş Güvenlik Kavramları (Waeber, 2008:151-178)

Toplumsal güvenlik de bir kimliğin algılanan bir tehdiye karşı savunulmasıdır ya da bir toplumun kimliğe yönelik algılanan bir tehdiye karşı savunulması demektir. Toplumsal güvenlikte; göç (halkların birbirine göç ederek kimliklerini yok etmesi

anlamında), yatay rekabet (komşu kültürün kültürel ve dil açısından etkilemesi açısından), dikey rekabet (entegrasyon açısından), nüfusun azalması (hastalık, savaş, açlık, doğal afetler nedeniyle) yaygın konulardır. İlave olarak din, toplumsal cinsiyet, yeni değişim ve eğilimler de konu içine dâhil edilebilir (Waever, 2015:259-279).

Aberystwyth Okulu; özgürlük ve güvenlik arasındaki bağıntıyı güvenlik çalışmalarının merkezine yerleştirerek, devletin amaçsal rolünün araçsallaştırılması (devlet, güvenliği sağlama aracıdır), devlet güvenliği yerine birey güvenliğini öncelemiş, bireylerin güvenliklerini özgürlükle ilintilendirmiş, özgürlük eksenli yeni bir güvenlik kodlaması yapmış, hem yerel hem de küresel düzlemde güvenliğin tanımını genişletmiş ve derinleştirmiştir (Booth, 1991:313-326).

Yeni güvenlik kavramı güvenlik kavramının genişlemesi ve derinleşmesinden ortaya çıkmıştır. İlk insandan başlayarak toplum haline geldiğinde önceleri barınma, yeme içme, hava koşullarından etkilenmeme gibi bireysel ihtiyaçlardan sonraları ulusal ve uluslararası güvenlik ve askeri anlamdaki fiziksel güvenlikten bahsedebiliriz. Yeni güvenlik anlayışına kadar felsefi ve geleneksel olarak merkezde devlet bulunmaktadır. Oysa dinamik bir ortamda ve günümüz ideolojileri dikkate alındığında merkeze birey oturtulmaktadır. Feministler de bu yeni düşünceye cinsiyet kavramını eklemiştir.

Genel itibarı ile terörizm, yeni tehditler algıları açısından en öne konulan olmakla beraber örgütlü suçlar, uyuşturucu ticareti ve göç dalgaları yeni dört temel tehdit olarak ulus-devlet anlayışını etkileyen güvensizlik kaynaklarıdır (Marchesin, 2003).

Yukarıdaki anlatımlardan da anlaşılacağı üzere yeni güvenlik kavramı bireyden başlayarak küresel güvenliğe kadar uzanan askeri ve politik alanların ötesinde çevresel, ekonomik ve toplumsal alanlarda ortaya çıkan göç, uluslararası suçlara (terör, mafya, organize suçlar, insan-değerli madde-biyolojik madde kaçakçılığı ve para aklama) karşı tedbirleri içermektedir (Dedeoğlu, 2003). Diğer bir tasnifle; birey, çevresel/ekolojik, ekonomi, sağlık, demografik, doğal kaynaklar, enerji, gıda, bilgi, bilişim ve teknoloji güvenliğinden bahsedilebilir (Karabulut, 2011:109-196).

4.4. Yeni Güvenlik Kavramı Açısından Tehdit Algılamaları

Tehdit algılamaları nedeni ile güvenlik ihtiyacının veya olgusunun başlamış olabileceğinden bahsedebiliriz. Tehdit, hem algılara hem de gerçek olaylara dayalı olabileceğinden geniş bir spekturumda değerlendirilebilir. Tehdit algılamaları sırasıyla savunmadan güvenlik ortamının şekillendirilmesine, bekâdan refaha doğru değişmiştir.

Yeni güvenlik anlayışı kapsamında tehditler üç grupta (Erdoğan, 2013);

- Birinci grupta, uluslararası terörizmi, organize suç örgütlerini, siber terörü, saldırma amacı güden devletleri, konvansiyonel ve kitle imha silahlarının yaygınlaşmasını ulusal fiziki tehditler olarak;
- İkinci grupta, ulusal veya küresel ekonomiye ya da finans piyasalarına saldırıları, (bireysel, toplumsal ya da ulusal) refaha veya çevreye ve sağlığa yöneltilen tecavüzleri, göçler ve mülteci hareketlerini ulusal çıkarları zedeleyen tehditler olarak;
- Üçüncü grupta, evrensel demokratik değerlere, insan hak ve hürriyetlerine saldırıları ortak değerlere yönelen tehditler olarak sıralamak mümkündür.

Göç; gönderen, transit ve hedef ülkeler açısından değerlendirildiğinde hepsini etkilemekle beraber en çok hedef ülkede kendini gösterir. Hedef ülkede alışılmış geleneksel yapılar göçlerin gelmesiyle değişmeye başlar, sosyal düzen yeni bir hal alarak entegrasyon ve ötekileştirme, dışlama ve içselleşme gibi kavramlarla tanışır. Devlet otoritesi ve Vestfalya düzeninden gelen egemenlik, hakları sınırlar ve kimlikler ile beraber tekrar düşünölmeye başlanır.

Tehdit algılamaları, ülkeden ülkeye, kişiden kişiye ve toplumdan topluma da değişebilir. Hele çıkarların ön plana çıktığı durumlarda kendi çıkarlarının olmasına aykırı davranan herkes ve herşey tehdit olarak kabul edilebilir.

Türkiye’de tehdit ülke menfaatlerinin, yurdun içinden veya dışından bir grup veya devletler tarafından hem niyet, yetenekler hem de faaliyet ve girişimleri dolayısıyla tehlike algılanmasıyla oluşur (Ucuzsatar, 2005).

5. GÖÇ ve GÜVENLİK

Antik çağda imparatorlukların yıkılmalarını önleme aracı olan, Romalıların ise dini vurgulama aracı olan ve aydınlanma çağından itibaren iç savaşları önleme aracı olan geleneksel güvenlik kavramı soğuk savaşın bitiminden itibaren yeni açılımlara ve değişikliklere uğramıştır. Güvenlik kavramı artık daha çok ulus devletten gruplar ve hatta bireylere, devletten devlet üstü veya ötesine, askeri alandan diğer alanlara ve kullanılma sorumluluğunun uluslardan uluslararası örgütlere, yerel idarelere, STK'lara ve medyaya geçerek değişim yaşamıştır (Rotthshield, 1995; akt. O'Neill, 2006:322). Soğuk savaş sırasında dünya iki kutuplu güçler dengesi düzenine uygun nükleer ve geleneksel çatışma alanlarını güvenlik meselesi yapmış, soğuk savaş sonrasında ise göç ve terörü önceliklendirerek insan hakları ihlalleri, sosyo-ekonomik adaletsizlik, işsizlik, din kaynaklı iç çatışmalar gibi savaş tam niteliği taşımayan konuları dikkate almaya başlamıştır (Akçapar, 2012:563-565).

1980'lerden günümüze göç; ulusal güvenliğe bir tehdit olarak alınmıştır (Huysmans, 2000:756). ABD'ye karşı yapılan 11 Eylül saldırısından itibaren ise Şengen ve Dublin Anlaşmaları göçü terörizm, uluslararası suçlar, sınır kontrolü kapsamında değerlendirerek ülkeler için sıkı tedbirler konulmuştur (Huysmans, 2000:756, Huysmans, 1995:53). Yine aynı dönemde güvenlik anlayışı daha baskın hale gelerek özellikle göçün insani halinin sarf-ı nazar edilmesine, en temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasına, bireysel olarak kaçakçı veya tacirlerin istismarlarıyla karşı karşıya kalmalarına ve ülke dışına gönderilmelerine yol açmıştır (Akçapar, 2012:564).

5.1. Göç ve Güvenlik İlişkisi

Göçün sayısal olarak fazlalığı ve sıklık derecesi ile göç edenlerin şahsi siyasi ve sosyal meyilleri devletlerin düzenlemiş olduğu politikalarını etkileyebilir. Bu kapsamda üç başlık altında göç ve güvenlik ilişkisi açıklanmıştır (Erdoğan, 2013);

- Göç olgusu bazı ülkelerin devlet olmaya ilişkin fonksiyonlarının bir kısmını yerine getirme yetilerini sınırlandırarak ve değişik alanlardaki geleneksel egemenlik ve muhtariyet sınırlarını zorlayarak,
- Hedef ülkenin demografik yapısını değiştirerek ulusal kimliğini ve dolayısıyla toplumsal güvenliğini,
- Başka devletlere tesir edebilmek veya ulusal dış politika amaçlarını gerçekleştirebilmek amacıyla bir araç olarak kullanıldığında da güvenliği tehdit edebilir.

Bazı devletler göç ile güvenlik ilişkisini terörizm üzerinden algılamış, terörizme karşı alınan tedbirlerin göçler yoluyla aşındırıldığını (realizm paradigması) düşünmüşler, ötekileştirme politikasına gitmişlerdir. Diğer taraftan bazıları ise vatandaşlık, ekonomi ve sosyal haklara erişim yaklaşımı ile konuyu ilişkilendirmiştir (Newman, 1998).

Sosyal adalet duygusunu da olumsuz etkilediği düşünülen göç, işsizlik, ücret- eğitim-sosyal hizmetleri adaletsizliği ile toplumda ayrımcılık yapma potansiyeline sahiptir (Miller, 1998).

Sosyo-kültürel değişimler göç ile beraber iki toplumu değişik oranlarda etkileyip değiştirebilir. İki yönlü bir etkileşim yaratan göç manevi alanda uyum yakalanamaz ise sorunlu entegrasyonu doğurur (Olçar, 2013:163-182). Uç suç örgütlerine katılım yerleşiklerden daha çok göçmenlerde olabilir. Bunun nedeni yeni gidilen yerde biraz önce anlatılan uyumsuzluklar olabilir. Böylelikle entegrasyonda başarısız olan kitleler kendilerini kucaklayan suç örgütlerine gönüllü istihdam sağlarlar. Bu da güvenlik sorununu ortaya çıkarır (Ergil, 2008). Devletler göçü, yukarıda da ifade edildiği gibi güvenlik meselesi olarak görme eğilimindedirler.

Göç ve güvenlik ilişkisi tarihsel bir açıdan incelediğinde dört farklı dönemden bahsedilebilir (Şener, 2017:10-11):

Birinci dönem, II. Dünya Savaşı'na kadar devletin etnik ve dinsel kimliğine uygun olanların göçlerine izin verildiği, uymayanların ise asimile olmalarını isteyen asimilasyon dönemidir. İkinci dönem, II. Dünya Savaşı'ndan 1970'lere kadar asimilasyonun güçlüğünün anlaşılması, farklılıkların kabullenilmesi ve göçmenlerin özellikleri kaybetmeden de uyum sağlayabileceği anlayışı ile asimilasyon kavramının entegrasyona dönüştüğü dönemdir. Üçüncü dönem, 1970'lerden 1990'lara kadar ikinci dönem düşüncesine ilave olarak çok kültürlülük ve bir arada yaşama kültürünün geliştiği dönemdir. 1990'lardan günümüze dördüncü ve son dönemde ise iki farklı yaklaşımdan bahsedilebilir. Biri asimilasyona geri dönüş, diğeri özgürlükçü düşünceye dayalı ulus-ötesi ve karşılıklı kültürlerarası etkileşim öneren yaklaşımdır (İçduygu, 2014: 66-67).

5.2. Güvenlik Algısı

Algı; bir şeye dikkat vererek, duyular vasıtası ile o şeyin bilincine varmak olarak tanımlanabilir. Duyular ile algılanan nesne duyuşal edinimlerde daha fazla olacak

şekilde bir farkına varma, idrak etme ve duyuları bilince yönelten ve anlamlandırılmasını sağlayan bir olayı kapsamaktadır. Algıda olay, içerik ve nesne ayrı ayrı tutulur. Algılar, dış dünyadaki nesnelere yönelik dış algı, ruhsal durum ile iç dünyanın gerçeklerine yönelik iç algı şeklinde iki türe ayrılabilir (TDK, 2018). Bu anlamlandırma süreci; bireylerin değerlerine, inançlarına, kültürüne, yaşadığı çevrenin standartlarına göre daha evvel şahsımızda bulunan bilgileri yeniden şekillendirmektedir (Karabulut, 2014:117-118).

Algıları şekillendiren şey kişilerin o an aklındaki bilgilerdir. Kişinin o andaki bilgileri ise bilgilerin doğruluğu, bilgilerin değiştirilmek istenip istenmemesi ve birikimin ne kadar olduğu ile alakalıdır. Bilgilerin yeterli ve doğru olması halinde değiştirmek çok zor olsa da algıları değiştirmek o kadar zor değildir (İşler, 2016:9).

Kişilerde olduğu gibi devletler de güvenliği tarihsel süreçte ideolojiler ışığında algılamışlardır. Devletler bu ideolijilere göre güvenlik politikalarını geliştirmiş ve bireylerin de algılarını bilinçli ya da tesadüfi olarak etkilemişlerdir. Her çağın bir ruhu vardır. Bu da her çağa damgasını vuran bir siyasi düşüncenin bulunduğu anlamına gelir. Yeni biten 20. yüzyıla baktığımızda insanlığın, siyasi düşünce bakımından birkaç çağı yaşadığını söylemek yanlış olmayacaktır. I. ve II. Dünya Savaşları arasında otoriter düşünce, soğuk savaş döneminde liberal ve sosyalist düşünce, 1980'lerden sonra da liberal düşünce genel olarak dünyanın değişik yerlerinde yaşama imkânı bulan siyasi düşünceler olmuştur (Çaha, 2013:171).

İlk güvenlik algısını, devletçi yaklaşımla ifade eden klasik güvenlik anlayışı da denilebilecek realist yaklaşımdır. Klasik güvenlik anlayışının temeli Hobbes ve Leviathan egemen devlete dayanmaktadır. İnsanın doğal kötülüğü bu anlayışta bir üst otorite tarafından kısıtlanmalıdır. Kısıtlanmaz ise savaş ve çatışma kaçınılmazdır (Arı, 2008:176-178). Bu kaçınılmaz durumun ortaya çıkardığı tehditlerden koruyacak ve güvenliği sağlayacak otorite ancak devlettir. Bu noktada bir ikilem ortaya çıkmıştır. Güvenlik ikilemi (security dilemma), bir devletin başka bir devletten tehdit algılayıp silahlanması durumunda buna tehdit algılanan devletin de aynı şekilde cevap vermesini ifade etmektedir. Buna göre bir devletten tehdit algılayan başka bir devlet, o devlete karşı silahlanır fakat o devletin silahlanması bu kez diğer devletin güvenliğini endişeye düşürür ve bu durum diğer devletin de silahlanmasına yol açar. Bu döngü ile her iki taraf da birbirlerine karşı silahlanmış olur. Öldür ya da yok ol, ya önce saldır ya da yok

olma riskini göze al (Herz, 1951:3). İki dünya savaşı arasında neredeyse güvenlik kavramı hiç kullanılmamış, savunma, ulusal beka ve çıkar, güç ifadeleri kullanılmıştır (Brauch, 2012:168). Soğuk savaşın sonlarına kadar bu yaklaşım böyle devam etmiştir. Bu dönemde yalnız güvenlikçi devlet anlayışının gelişen teknolojilere karşı devletin güvenliğini sağlayabilmede yeterli olmadığı anlaşılmıştır.

Eleştirel güvenlik anlayışı (Aberystwyth Okulu) da bu noktadan hareketle ortaya çıkmıştır. Devletin güvenliğin odak noktasında olduğunu eleştirmiş, güvenlik algısını kaygının olmadığı özgürleştirme durumu şeklinde anlatmak istemiştir. Güvenlik algısı tamamen birey odaklıdır, birey özgürleştirilecek olursa küresel boyutta da tehdit ve sorunlar ortadan kalkacaktır (Booth, 1991). Diğer bir eleştirel anlayış da Kopenhag Okulu güvenikleştirme yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda güç kullanımı veya tehditinin ötesinde devlet dışı aktörleri de içerecek şekilde güvenliğin genişletilmesidir (Akgül-Açıkmeşe, 2014:250). Dünyada 1980'lerde yaşanan olaylar ve son olarak 11 Eylülde yaşananlar, genişletme kavramını devletlerin, bireylerin, küresel ve uluslararası örgütlerin de içinde yer aldığı bir geniş hale getirmiştir. Ayrıca güvenlik kavramının içinde yer almayan askeri olmayan tehditlerde güvenikleştirilmeye başlamıştır (Waeber, 1995:47-50). Yani söylemde A'dan Z'ye herşeyin güvenikleştirilebildiği görülmüştür (Akgül-Açıkmeşe, 2011:59). Referans nesnesine yönelik olabilecek tehdit veya tehditler savaş ve savaş ile ilgili olmasa bile güvenikleştirilecektir (Buzan, 1998: 4). Güvenikleştirme söz konusu olduğunda alt bölümlendirme yapılmış bunlar arası keskin çizgiler çizilmemiştir. Askeri, siyasi, çevresel, ekonomik ve beşinci olarak toplumsal güvenlik boyutları güvenlik alanını oluşturmuştur (Waeber, 1998:2, Buzan,1991:445-450).

Günümüzde güvenlik algısı toplumsal güvenliğe geçmiştir. Kimlik ve kültürü ihtiva eden toplumsal güvenliğe geçişin ana nedeni Soğuk Savaş sonrasında özellikle Avrupa'da görülen etnik çatışmalardır (Waeber, 1995:65, 2008:154-155). Toplumsal güvenliğe dönük tehditler (Waeber, 2008:158-159, akt. Kurt, 2015:469);

- Göç – X halkı, Y halkı tarafından istila edilmekte veya o halk yüzünden özelliklerini kaybetmektedir; X topluluğu eskisi gibi var olmayacaktır, çünkü nüfusu diğerleri oluşturacaktır. X kimliği, nüfusun yapısındaki değişim nedeniyle (Çinlilerin Tibet'e, Rusların Letonya'ya göçü gibi) farklılaşmaktadır.
- Yatay rekabet – Orada hâlâ X halkı yaşamaya devam etse de, komşu kültür Y'nin öne çıkan kültürel ve dilsel etkileri nedeniyle X halkının yaşamışekilleri değişecektir (Örneğin Kanada'nın Amerikanlaşmaktan korkması gibi).

- Dikey rekabet – İnsanlar kendilerini X olarak görmeyi bırakacaktır, çünkü ya bir entegrasyon projesi (örneğin Yugoslavya, AB) ya da ayrılıkçı-‘bölgeselci’ bir proje (Örneğin, Quebec, Katalon, Kürt) vardır. Bu projeler onları daha geniş veya daha dar kimliklere doğru çekmektedir. Bu projelerden birimerkezcil, diğeri merkezkaç olsa da, her ikisi de dikey rekabet örnekleridir. Mücadele, dairelerin hangi genişlikte çizileceğinde –çünkü her zaman çok sayıda ortak merkezli kimlik daireleri olmaktadır– veya hangisine daha fazla önem verileceğinde yatmaktadır.
- Olası bir dördüncü konu veba, savaş, açlık, doğal afet veya soykırım politikaları nedeniyle nüfusun azalması olarak tanımlanmıştır.

Göç ve göçmenler yaşamın doğal akışını karmaşıklaştıran unsurlar olarak görüldüğünden kendisi başlı başına bir tehdit kategorisidir. Kişilerin yaşamlarını karmaşıklaştırdıkları gibi toplumun birarada yaşama şeklini de etkilemektedir. Dolayısıyla göç toplumsal güvenlik konusu olarak kabul edilmektedir (Huysmans, 2006:45-46).

6. ALAN ÇALIŞMASI: GAZİANTEP VE BALIKESİR

6.1. Metodoloji

Anket; birçok durumda sistematik gözlemlerle ulaşılamayacak verileri, soru-cevap süreci ile toplamayı mümkün kılan bir tekniktir. Diğer taraftan anket yöntemi ekonomik olması nedeniyle de tercih edilmektedir (Baş, 2013:13).

1.000.000 nüfusa sahip bir ülkedeki halkın herhangi bir konudaki görüşlerini % 95 güven aralığında % 5 örnekleme hatası kabul edilerek öğrenmek için ortalama 384 kişiye anket uygulanması yeterli gelmektedir. Bu ise bilgiye daha kolay ve daha hızlı ulaşma imkânı vermesi açısından önem arz etmektedir (Baş, 2013:43).

Anket araştırmaları için en uygun örnekleme yöntemi olasılıklı örneklemedir. Bu örneklemenin özü; kitlenin her bir üyesinin dâhil olma olasılığının bilinmesidir. Her bir üyenin dâhil olma olasılığı eşittir (Baş, 2013:36-37). Bu hususun sağlanabilmesi için bir excel tablo oluşturulmuştur. Halen Gaziantep ve Balıkesir illerinin nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu merkez ilçelerine bağlı mahalleler araştırılmış, Gaziantep merkez ilçe Şahinbey'e (902.424 kişiyle en yoğun (Nüfus Bilgileri, 2018)) bağlı 187 ve Balıkesir merkez ilçe Karesi'ye (178.105 kişiyle en yoğun (Nüfus Bilgileri, 2018)) bağlı 69 mahalle tespit edilmiştir (Haritamap, 2018). Mahallelerin doğruluğu harita ve illerin yerel belediye sitelerinden de teyit edilmiştir. Excel programının rastgele seçim yapma fonksiyonu kullanılarak bu ilçelerden öncelikle beşer mahalle seçilmiştir. Böylelikle anketin olasılıklı örnekleme kriteri sağlanmıştır.

Tezde toplumsal güvenlik algısı, bir ölçek vasıtası ile ölçüleceğinden bu alanda daha önce çalışılmış bir ölçeğin var olup olmadığını araştırmak maksadıyla ölçek geliştirme üzerine içerisinde 3.686 adet değişik ölçekler bulunan ölçek havuzu (<http://toad.edam.com.tr/olcek>), ilgili konuda yazılmış doktora/yüksek lisans tezleri ile yerli/yabancı yayınlarda araştırma yapılmıştır. Literatürde “Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi”ni ölçen Türkiye’nin şartlarına uyan bir ölçek bulunamamıştır. Konuya yakın iki Türkçe çalışma olan “Sosyal Kimlik ve Temel Kişilik Özellikleri Bakımından Türkiye’deki Toplumsal Güvenlik Algılamaları Yüksek Lisans Tezi” ve “Türkiye’nin Göç Alan Bölgelerinde Meydana Gelen Sorunların Güvenlik Bağlamında Analizi; İstanbul, Tuzla, Şifa Mahallesi Örneği Doktora Tezi” ile İngilizce AB finansmanlı Toplumsal Güvenlikte Araştırma Desteği ve

Koordinasyon Sanal Mükemmeliyet Merkezi'nin bilimsel yayınlarında ölçekler geliştirdikleri görülmüştür. Konuda yeni bir ölçek oluşturulmasına karar verilmiştir.

6.1.1. Anket (Ölçek) Oluşturma

Yeni ölçek geliştirme kapsamında anket tasarımı yapılmış ve aşamaları belirlenmiştir. Ölçek geliştirme süreçleri genel olarak üç aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar, soru havuzunun oluşturulması, ölçeğin yapılandırılması ve ölçeğin değerlendirilmesi aşamalarıdır (DeVellis, 2002). Bu aşamaların ayrıntıları Tablo 7.2'de (Gürbüz, Şahin, 2016) de görülmüş ve plan oluşturulmuştur. Planın ilk aşaması; Miles ve Huberman'ın Nitel Veri Analizi aşamalarına uygun tamamlanmıştır. Birinci aşama; gözlem, görüşme ve belge incelemesi gibi çeşitli veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerin azaltılması aşamasıdır. Araştırmacı bu aşamada, örneklemeden elde ettiği ve henüz işlenmemiş durumda bekleyen ham veriyi ayıklama, özetleme ve dönüştürme işlemlerine tabii tutar. İkinci aşamada ise verilerin somutlaştırılması veya görsel hale getirilmesi sürecidir. Son aşama, sonuca ulaşma ve doğrulama aşamasıdır. Bu aşamalar gömülü teori ile benzerlik göstermektedir (Gürbüz, Şahin, 2016). Araştırma stratejisi geliştirilirken tezin yöntemine uygun yöntemin gömülü teori olduğu anlaşılmıştır. Teoriyi kısaca tanımlamak gerekirse, sembolik etkileşimcilik, insanların kişiler arası ilişkilere yüklediği sembolik anlamlandırmalardır. Gömülü teoride konu hakkında teori olmasa da araştırmacı araştırmaya başlamakta, kuramsallaşma sürecinde ortaya çıkan fikirleri de daha sonra sınavabilmektedir. Verileri önceden belirlenmiş kategorilere uydurmaktan ziyade alandan topladığı verilere dayanarak açığa çıkarılan anlamlardan, kavramlardan, kategorilerden kuram gelişir (Gürbüz, Şahin, 2016). Gömülü teori sistematik bir sürece sahiptir. Eşgüdümlü, sistematik, esnek ve bütüncül bir stratejidir. Düzensiz ve gereksiz bilgi toplamayı önler. Sosyal hayatın hızla değiştiği, sosyal olguların sürekli farklılaştığı ortamlarda yeni olguların keşfedilmesinde çok daha faydalı olmaktadır (Hammersly, 2012).

Problem tanımına uygun gömülü teori tümevarım tekniği ile düşünceleri ve konu ile ilgili kavramların bir havuzda toplanması için 114 kişiye Toplumsal Güvenlik tanımı yapılarak Ek-I'de bulunan "Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenliğine Hangi Konularda Tehdit Oluşturduğunu Düşünüyorsunuz?" sorusu sorulmuş ve veri havuzu oluşturularak frekansları belirlenmiştir. Bu çizelge Ek-II'de sunulmuştur. Bu soru kağıdı dağıtılırken literatür taramasında elde edilmiş olan AB

Toplumsal Güvenlik Kurumu Raporunda belirlenmiş yedi boyut ve boyutların ihtiva etmesi muhtemel konuları elde edilmiş, cevapların burada yazılı kavramlarda yoğunlaşması veya en azından buradaki kavramlardan bazılarının cevap olarak gelmesi beklenmiştir. Yedi boyut ve konu başlıkları Ek-III'de sunulmuştur (Source, 2017). Bir karşılaştırma yapıldığında Türkiye'de AB Raporundaki özellikle son üç sırada bulunan Çevre, Siber ve Radikal Bilinmeyen Tehditler Güvenlik boyutlarının daha az sıklıkla güvenlik sorunu yarattığının düşünüldüğü ortaya çıkmıştır. Kavramlara ait ölçekte kullanılacak sorular 54 soru olacak şekilde soru havuzu şeklinde oluşturulmuştur.

Ölçek maddelerinin oluşturulmasında maddeler açık ve anlaşılabilir olmalı, soru cümlesi yerine düz cümleler kullanılmalı, maddeler belirsizlik içermemeli, aynı madde içerisinde çift yargı olmamalı, olgusal ifadeler olmamalı, maddeler yönlendirici olmamalı, tutumun olumlu veya olumsuz içeriğini ılımlı bir şekilde ifade eden maddeler kullanılmalı, olumlu ve olumsuz ifade sayısı denk olmalı, kısa cümleler tercih edilmeli, maddelerdeki ifadeler ölçülmek istenen özelliğe yönelik olmalı, birden çok tutum ögesini içermemeli, imla ve dil bilgisi kurallarına uygun olmalı, çoğaltılan kopyalarda baskı hataları bulunmamalıdır (DeVillis, 2003; Gürbüz, Şahin, 2016; Tezbaşaran, 2008).

Yukarıda yazılı hususlara dikkat edilerek hazırlanan 54 adet soru EK-IV'de sunulmuştur. Bu soru havuzu iki uzman istatistikçi ve göç uzmanı ile beraber soruların anlaşılabilirlik ve ölçülmek istenen kavramı ölçüp ölçmediği değerlendirmelerine tabii tutularak görünüm geçerliliği sağlanarak hazırlanmıştır. Kavram sıklıklarında 17 sıklıkta yer alan 21'inci kavrama kadar soru oluşturulmuştur. Diğerleri daha az sıklıkta olduğundan dikkate alınmamıştır.

Kapsam geçerliliğinde ölçüm aracının ölçmek istediği yapıyı ölçüp ölçmediğini, ölçeği geliştiren kişilerin kendilerine değil uzman kararlarına bırakılmalıdır (Gürbüz, Şahin, 2016). Diğer bir ifade ile içerik geçerliliğinin en önemli aşamalarından biri de, test maddelerinin uzmanlara değerlendirilmesidir (Grant, Davis, 1997). Uzman değerlendirmesi, kavramsal yapıya ilişkin temel faktörleri ortaya çıkarmaya veya geliştirilen maddelerin belirli bir kavramsal veya faktöriyel yapıya uygun olup olmadığını belirlemeye yöneliktir (DeVillis, 2003).

54 sorulu ölçek; ölçek oluşturma aşamalarından olan İçerik Geçerliliğinin Sağlanması (Uzman görüşüne başvurma-önem derecesi-kapsama uygunluk-anlaşılabilirlik) maksadıyla; göçmenler ve Suriyeli Sığınmacılar konusunda çalışma yapmış uzman bir

haber kanalı genel müdürüne (HaberTürk Genel Yayın Yönetmeni Muharrem Sarıkaya), TOBB Üniversitesinden iki konu uzmanı öğretim görevlisine (Prof.Dr.Haldun YALÇINKAYA ve Doç.Dr.Başak YAVCAN), Türk Alman Üniversitesi Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü (Prof.Dr.Murat ERDOĞAN) ve son olarak Ahi Evran Üniversitesi güvenlik uzmanı öğretim görevlisine (Doç.Dr.Arif BAĞBAŞLIOĞLU) inceletilmiştir. Adı geçen uzmanlar tarafından demografik bilgiler bölümünde anketi cevaplayacaklar hakkında; “ne zaman ve hangi sıklıkta iş değiştirdiniz, yaşadığınız ile siz ve aile büyüğünüz ne zaman geldiniz” sorularının ankete eklenmesinin uygun olacağı katkısı yapılmıştır. Anketin ana sorularında; 1, 5, 7, 8, 9, 10, 17, 21, 26, 27, 32, 33, 34, 36, 44, 45, 52, 54 numaralı soruların diğerleri ile benzeştiği veya aynı anlama geldiği, kapsama uymadığı, tam anlaşılmadığı gibi gerekçelerle ankette çıkarılmasının uygun olacağı bildirilmiştir.

Bu aşamada anket 37 sorudan oluşan hâli almıştır. 37 soruluk anket; araştırmacı, Doç. Dr. Başak YAVCAN ve istatistikçi Emine EKİNCİ tarafından tekrar önem derecesi-kapsama uygunluk-anlaşılabilirlik-görünüm geçerliliğinin sağlanması kapsamında çalışılmış ve 5, 6, 9, 11, 12, 13, 21, 23, 28 ve 37 numaralı soruların yazınsal olarak ufak değişiklikler yapılarak yazılmasının ve 32 numaralı sorunun çıkarılması, şekilsel olarak harf büyüklüklerinin 14 punto, her boyutun farklı renkte olması, her yeni sayfa üstünde LİKERT ölçek cevaplama seçeneklerinin bulunması, kişisel mesafeyi ölçen iki soru yazılmasının daha uygun olacağı değerlendirilerek sırasıyla Fiziksel, Siyasi, Sosyo-ekonomik ve Kültürel Güvenlik boyutlarında olmak üzere toplam 4 boyut (faktör) 36 soruluk anket hâlini almıştır.

Deneme uygulaması (pilot uygulama), Likert tipi ölçeklerde tasarı tamamlandıktan, gerekli düzeltmeler görünüm ve kapsam (içerik) geçerliliği açısından yapıldıktan sonra maddelerin hangilerinin istenen niteliklere haiz olup olmadığının gerçek verilerle belirlenmesi anlamına gelmektedir. Deneme ölçeğinden elde edilen verileri incelemedeki temel amaç ölçeğin ve uygulamasının elverdiği ölçüde güvenilir ve geçerli bir ölçek elde etmektir (Tezbaşaran, 2008).

36 sorudan oluşan anket; zorunlu koşullar altında cevaplama durumundan kaçınılarak, cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, sosyal statüleri vb. nitelikler dikkate alınarak örneklemin özelliklerini en fazla taşıyabilecek şekilde bir pilot uygulama ile 08-19 Ocak 2018 tarihleri arasında denenmiştir. Pilot uygulama; iç tutarlılığın analizi,

madde analizi, keşfedici faktör analizi (KFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile anketin güvenilirliği ve geçerliliğinin ölçülmesi amacıyla Ankara'da yaşayan en az % 50'si kendisi veya aile büyüğü göçmen olan, değişik eğitim ve sosyal statülerde 51 erkek ve 45 kadın toplam 96 kişiden (anket soru sayısının yaklaşık 3 katı) oluşan örnekleme yapılmıştır. Bilindiği üzere yapılan bu analizler ölçek geliştirmenin ana amacı olan daha güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı elde edilmesine fayda sağlar.

Verilerin istatistiksel analiz öncesinde hangi dağılımda olduğunun tespiti, uygulanacak analiz metodlarının hangisinin uygulanacağına dair karar verilmesinde önem taşımaktadır. Normal dağılımlarda parametrik, normal olmayan dağılımlarda ise nonparametrik testler uygulanmaktadır. Parametrik testler; evren dağılımına ve dağılımın ortalama ve standart sapma vb. parametrelerine dayalı yöntem ve tekniğin adıdır. Parametrik olmayan testler; evren dağılımından bağımsız hareket ederek beklenen-gözlenen değerlerin farklarını, sıra ve sıra farklarını dikkate alan ve betimsel tahminlere dayalı esnek bir yöntemdir. Ancak parametrik testlerin istatistiksel gücü ile etkisi, parametrik olmayanlara göre daha yüksektir. I ve II. Tip Hatalara karşı daha dirençlidir (Buskirk, Willoughby, Tomazic, 2013; McKillup, 2012; Howitt, Cramer, 2011).

Sosyal bilimlerde çoğunlukla verilerin normal dağılıma uyduğu kabul görenek analiz yapılmakla beraber normal dağılım özelliğine sahip olmayan araştırmalarla da ortaya konmuştur. Normal dağılım istatistik biliminin birçok alanında kullanıldığı gibi sosyal bilimlerde yapılan ölçümlerde kullanılarak çok iyi açıklamalar yapılabilmektedir (Gürbüz, Şahin, 2016). Genel olarak söylenecek olursa gerçek hayatta sürekli gerçekleşen olayların normal dağılmış olması farz ve kabul edilir. Normal dağılım, standart sapma ve ortalama ile ifade edilir. Verilerin normal dağılıma uyup uymadığının kontrolü betimsel, grafiksel ve istatistiksel olarak yapılabilir (Ghasemi, Zahediasl, 2012; Abbott, 2011). Bu tezde verilerin normalliğine bakılırken iki yöntem kullanılmıştır. Grafik metod ile histogramları çizilerek çan şekline benzeyip benzemediğine bakılmış, ardından betimsel yöntemlere geçilmiştir. Sosyal bilimlerde özellikle Likert ölçekli çalışmalarda verilerin normal dağılım olup olmadığının kontrolü için özellikle çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılır. Bu değerler çeşitli kaynaklarda ifade edilmektedir. Çarpıklık ve basıklık değerleri bir veri setinde -2 ile +2 arasında ise bu verilerin normal dağılıma uyduğu söylenebilir (George, Mallery, 2010; Tabachnick,

Fidell, 2013). Hatta ölçeğin verilerinden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 olması normal dağılım için yeterli şekilde ifade edilmiştir (Groeneveld, Meeden, 1984; Hopkins, Weeks, 1990; De Carlo, 1997). Tezde hem öntest hem de anket uygulaması sonrasında elde edilen verilerde kullanılacak parametrik veya parametrik olmayan testlerin karar verilmesi aşamasında normallik testi, grafik yöntem ve betimsel yöntemler kullanılmıştır. Her iki durumda da görüleceği üzere verilerin normal dağılıma uyduğu ve parametrik testlerin kullanılmasının daha uygun olacağına karar verilmiştir.

Pilot uygulama verilerinin analizi SPSS 23.0 ile % 95 güven düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda; normal dağılım testi uygulanmış verilerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılmış, Tablo 6.1’de sunulan (-1,321/0,246 ve 1,563/0,488) değerlerin (-2,00 ile +2,00) değerleri arasında olduğu görülmüş ve verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Normal dağılan veri setleri için parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Parametrik testlerde normal dağılımın yanında örneklemin en az 30 olması koşuldur. Pilot uygulama 96 kişiye uygulandığı için bu koşul sağlanmıştır.

Descriptives			
	Statistic	Std. Error	
	Mean	149,72	2,724
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	144,31	
	Upper Bound	155,13	
5% Trimmed Mean		152,06	
Median		156,50	
Variance		712,099	
Std. Deviation		26,685	
Minimum		53	
Maximum		180	
Range		127	
Interquartile Range		32	
	Skewness	-1,321	,246
	Kurtosis	1,563	,488

Tablo 6.1: Pilot Uygulama Verileri Betimsel İstatistikleri

Faktör analizi aralarında ilişki olduğu düşünülen çok sayıdaki değişkeni bir araya getirerek birbirleri ile tutarlı daha az sayıda boyut/faktör altında toplayıp anlamlı hale getirmeyi amaçlayan bir analizdir. Bu analiz sayesinde faktörler arasında olası örüntü de açığa çıkarılır. KFA daha çok ölçek geliştirme çalışmalarının ilk aşamalarında gözlenen

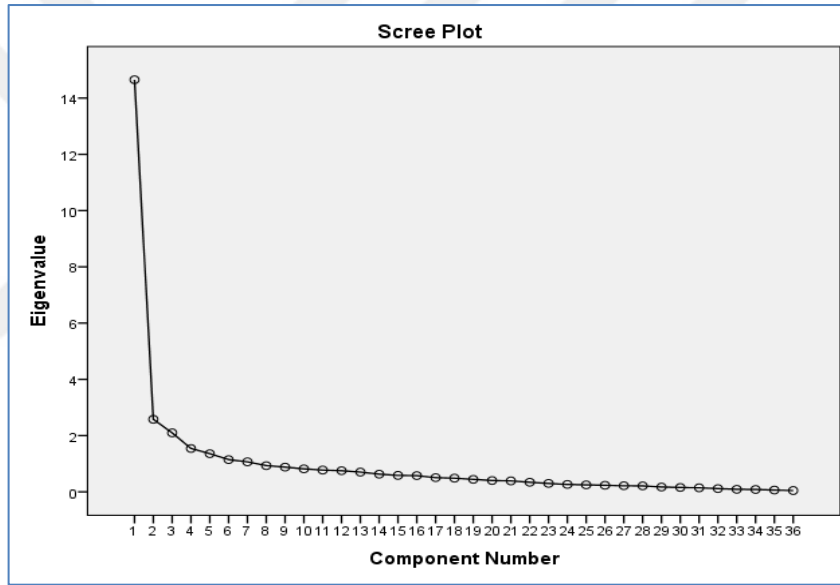
değişkenlerin hangi faktörleri oluşturduğunu incelemek amacıyla kullanılır (Gürbüz, Şahin, 2016). KFA ile değişken sayıları azaltılırken benzer yapıları bir araya toplayan faktörlerin isimlendirilmesi kolaylaştırılır. Temel bileşenler analizindeki maksat ise ortaya çıkarılan her boyut ile açıklanan varyansı en üst seviyeye çıkarmaktır. Faktörlerin yorumlanabilir ve isimlendirilebilir olması için eksen döndürme yöntemleri uygulanmaktadır. Faktörlerin birbirinden ilişkisiz olduğu dik döndürme yöntemlerinden varimax en çok kullanılan tekniktir (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2012: 177-198). Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği; belirli bir örneklemden elde edilen değişkenlerin oluşturduğu veri yapısının faktör analizi için yeterli olup olmadığını göstermektedir. Kaiser-Meyer-Olkin değerinin 0,60 ve üstünde olması örneklemin faktör analizi için yeterli olacağına işaret eder. Barlett Küresellik Testi; korelasyon matrisindeki ilişkilerin faktör analizi yapacak ölçüde yeterli olup olmadığını test etmektedir. Bu testin anlamlı olması ($p<0,05$) değişkenler arası ilişkilerin oluşturduğu matrisin faktör analizi için anlamlı olduğu anlamına gelir (Gürbüz, Şahin, 2016).

Uygulanan pilot uygulamada KFA için; Kaiser-Meyer-Olkin ve Barlett Küresellik Testi yapılmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin Testi değeri (0,857) bulunmuş, 0,6 ve üstünde olması örneklemden elde edilen değişkenlerin oluşturduğu veri yapısının faktör analizine girebileceğini göstermiştir. Barlett Küresellik Testi değeri (0,000) olduğu tespit edilmiş, $p<0,05$ olduğundan değişkenler arası ilişkilerin oluşturduğu korelasyon matrisindeki ilişkilerin faktör analizi yapacak ölçüde yeterli olduğu anlamını vermiştir.

Açıklanan varyans; faktör analizinde her bir faktörün açıkladıkları varyans miktarını göstermektedir. Faktör sayısına karar verilirken tüm faktörlerin açıkladıkları toplam varyansın tek boyutlu ölçeklerde en az % 30, çok boyutlu ölçeklerde ise en az % 50 olması önerilmektedir (Streiner, 1994).

Faktör analizinde açıklanan varyans oranı yaklaşımı kullanılmış toplam varyansa en fazla katkıda bulunan faktörler dikkate alınmıştır. Faktör döndürmesi yapılmış, maddelerin konumlarının faktör eksenleri arasında hareket ettirilerek hangi faktörde yer alacağını belirgin hale getirilmesi sağlanmıştır. Böylelikle bir faktör altında bulunan sorunun diğer faktörlere katkı yaparak nerede yer alması gerektiği ortaya çıkarılmıştır. Analiz sonuçları Şekil 6.1'de yer alan grafik incelenerek 3 boyutta bir anketin tasarımı yapılmasının uygun olduğu anlaşılmıştır. Ek-V'de yer alan tablo anketin açıklanan varyanslarını göstermektedir. Bu üç boyutta sorulan soruların % 53.39 seviyesinde

ölçülmek istenen algıyı yüksek seviye açıkladığı anlaşılmıştır. Kültürel güvenlik algısını ölçen sorular sosyo-ekonomik güvenlik faktörü ile birleştirilmiştir. Sosyo-ekonomik güvenlik boyutundaki 26 numaralı soru; 0,411 ve 0,417 varyans değerleri ile 2 farklı boyutta anlamlı çıktığından ankette elenmiştir. Bir soru elenmesi ve boyutların 3 boyuta birleştirilmesinden sonra elde edilen varyans dağılımı Ek-VI'da sunulmuştur. Fiziki güvenlik boyutundaki 9 numaralı soru siyasi güvenlik boyutuna, siyasi güvenlik boyutundaki 17 numaralı soru sosyo-ekonomik güvenlik boyutuna, sosyo-ekonomik güvenlik boyutundaki 25 numaralı soru fiziki güvenlik boyutuna yer değiştirmiştir. Kültürel güvenlik boyutundaki tüm sorular sosyo-ekonomik güvenlik boyutu ile birleştirilmiştir. Faktör analizleri sonucu anket 3 faktör ve 35 sorudan oluşan Ek-VII'deki şekli almıştır.

Şekil 6.1: Faktörlerin Grafiksel Gösterimi

Likert tipi bir ölçeğin güvenilirliğini kestirmek için, öncelikle, Lee Joseph Cronbach tarafından geliştirilmiş olan ve kendi adıyla anılan Cronbach α katsayısının kullanılması gerekir. Birbiriyle yüksek ilişki gösteren maddelerden oluşan ölçeklerin Cronbach α katsayısı yüksek olur. Cronbach α katsayısı, ölçek içinde bulunan maddelerin iç tutarlığının (homojenliğinin) bir ölçüsüdür. Ölçeğin Cronbach α katsayısı ne kadar yüksek olursa bu ölçekte bulunan maddelerin o ölçüde birbirleriyle tutarlı ve aynı özeliğin öğelerini yoklayan maddelerden oluştuğu şeklinde yorumlanır (Tezbaşaran, 2008). Bu değer en az 0,7 olması gerekir. Ölçek geliştirme çalışmalarında bu eşik değer 0,6' ya çekilebilmektedir (Gürbüz, Şahin, 2016).

İç tutarlılık güvenilirliği analizi kapsamında Cranbach α değeri hesaplatılmış 36 soru için (0,953) değeri bulunmuş, değer en az 0,7 olduğu görülerek geçerli bir anket elde edildiği anlaşılmıştır.

Bir diğer güvenilirlik testi de test-tekrar test analizidir. Bir ölçme aracının uygulamadan uygulamaya tutarlı sonuçlar verebilme gücünün bir ölçüsüdür (Tezbaşaran, 2008). Bu yöntemle test güvenilirliğini kestirmek için, bir test aynı gruba belli bir zaman aralığıyla iki kez uygulanır. Daha sonra bireylerin birinci uygulamada aldıkları puanlarla ikinci uygulamada aldıkları puanlar arasındaki korelasyon bulunur. Elde edilen korelasyon katsayısı testin güvenilirlik katsayısıdır. Güvenirlikle ilgili korelasyon tam (1,00) olması hiç sıra değişmesi olmadığını, (0,00) olması ise sıralar arasında hiçbir ilişki bulunmadığını gösterir. Bu yöntemle hesaplanan güvenilirlik, aynı araçla yapılan iki ölçme arasındaki tutarlılık anlamındadır. Zaman aralığı uzun ise hesaplanan güvenilirlik katsayısı kararlılık anlamında da yorumlanabilir. Yukarıda da bahsedildiği gibi, gerek tutarlılık gerekse de kararlılık güvenilirlik anlamında yorumlanabilir.

Test-tekrar test geçerliliği kapsamında yukarıda yazılı aynı şartlarda pilot uygulama 01-16 Mart 2018 tarihleri arasında tekrarlanmıştır. İlk uygulamaya katılan 96 kişiye faktör analizlerinden sonra 3 faktör ve 35 sorudan oluşan ve son halini alan anket uygulanmıştır. Anket Talimatında; soruların önceki anketteki aynı sorular olduğu, sadece boyutların birleştirildiği, bir sorunun elendiği ve benzer şekilde kendi algılarına göre cevaplamaları, değişen algıları var ise o yönde cevaplamaları bildirilmiştir. Bu uygulama sonucunda % 91 oranına denk gelen 87 adet anket geri alınmıştır. Test-tekrar test geçerliliğinin analizinde her bir ankete ait alınabilecek toplam puan ana belirleyici olarak belirlenmiştir. 87 anketçinin anket başına aldığı toplam puanlar hesaplanmıştır. Anketçilerin yaptığı ilk ankette aldığı toplam puan ile sonra uygulanan ankette aldığı toplam puan arasında korelasyon olup olmadığına SPSS 23.0 ile bakılmıştır. Pearson Korelasyon katsayısının (0,891) değerinin 0,01 seviyesinde anlamlı olarak en az 0,7 olduğu görülerek geçerli ve tutarlı bir anket elde edildiği görülmüştür. Toplam puanlar her bir anketçi için incelenmiş, dört adedinin her bir anket için alınabilecek en yüksek puan olan 175 toplam puan üzerinden ilk ve ikinci testte 32 puan ve üzerinde (88' den 132'e), (147'dan 109'ye), (147'den 115'e) ve (123'den 91'e) artı veya eksi yönde değiştiği tespit edilmiştir. Yapılacak analizlerde yanlış sonuçlara gidilmemesi

açısından bu farklı sonuçların analizde uç değer olarak değerlendirilmesinin ve analiz dışında tutulmasının daha uygun olacağı kabul edilmiş ve analizden bu dört sonuç çıkarılmış ve tekrar korelasyon değerine bakılmıştır. % 86 dönüş oranına denk gelen 83 adet anketin; Pearson korelasyon katsayısının (0,934) değerini aldığı ve bunun 0,01 seviyesinde anlamlı olduğu tespit edilmiş, en az 0,7 olduğu görülerek anketin geçerliliği ve tutarlığının yüksek düzeyde olduğu kabul edilmiştir.

DFA'nde söz konusu kavramların veri tarafından doğrulanıp doğrulanmadığı, kuramsal evrende varsayılan ilişkilerin görgül gözlem sonucu elde edilmiş olan veri setinde de var olup olmadığı anlaşılmasına çalışılmaktadır (Gürbüz, Şahin, 2016; Sümer, 2000). KFA'nde yapının geçerliliğine dair kanıtlar gözlenen değişkenlerin hangi faktörler altında toplandığı, değişkenlerin faktör yük sayıları, faktörlerin açıkladıkları varyans oranı gibi ölçütlere bakılarak yorumlanır. DFA'nde ise test edilen modelin veya yapının doğrulanıp doğrulanmadığı çeşitli uyum iyiliği katsayıları ile daha belirgin bir şekilde ortaya konulmaktadır (Gürbüz, Şahin, 2016; Sümer, 2000). DFA bu tez kapsamında verilerin 200 üzerinde olması ve farklı veri setlerinde yapılması gerekliliği ve anket verilerinin ölçek soruları ile uyumlu çalışıp çalışmadığının kontrol edilmek istenmesi gibi nedenlerden dolayı hem öntestten elde edilen 96 veriye dayalı hem de Gaziantep ve Balıkesir illerinde yapılan 785 veriye dayalı olmak üzere iki kez yapılmıştır.

Yeni oluşturulan ölçeğin KFA ile faktör yapısı keşfedilmiş, sonrasında DFA ile doğrulanması hedeflenmiştir. Böylelikle yapısal geçerlilik ortaya konmaya çalışılmıştır. Model Amos 20.0 programında SPSS 23.0'da yapılan analiz ve verileri de kullanabilecek şekilde DFA yapılmıştır. Çalışmaya esas ölçek gözlenen değişkenlerin birden fazla (3) faktör altında toplandığından model birinci düzey çok faktörlü DFA modeli Ek-VIII'deki şekilde Amos 20.0 programında oluşturulmuştur. Amos 20.0 programı kayıp ve uç değerlere son derece duyarlı olduğundan daha önce anlatıldığı gibi bu yönde veri temizliği yapılan 83 veri analize esas kabul edilmiştir. DFA sonucu 3 faktörlü yapının veri ile doğrulanıp doğrulanmadığına bakılmıştır. Rapor çıktılarında değişkenlerin faktör yükleri, varyans, korelasyon, CMIN/DF, GFI, AGFI, NFI, IFI, CFI, ve RMSEA değerlerinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Literatürde uyum indeksleri ve eşik değerleri aşağıdaki Tablo 6.2'de yazılı şekli ile açıklanmıştır.

İndeks	Açıklama	Eşik Değeri		İlk veri	Düzeltilme
		İyi Uyum	Kabul		
X^2	Önerilen model ile verinin uyumunu test eder. Anlamsız olması, önerilen model ile örneklem kovaryanslarının benzer olduğu anlamına gelir.	P>0,05		0,000	0,000
X^2/DF	X^2 değeri örneklem büyüklüğünden etkilendiğinden serbestlik derecesine oranı daha güvenilir sonuçlar verir.	<3	3<<5	1,993	1,403
RMSEA	Serbestlik derecesini de dikkate alarak modelin örneklem kovaryansı ile ne dercede uyumlu olduğunu test eder	<0,05	<0,08	0,110	0,07
SRMR	Evrane ait kovaryans matrisi ile örnekleme ait kovaryans matrisi arasındaki artık kovaryansları test eder	<0,05	<0,08	0,123	0,081
CFI	Serbestlik derecesi ve örneklem büyüklüğünü dikkate alarak test edilen modelin temel (baseline) modele göre mukayese eder	>0,95	>0,90	0,672	0,932
NFI	CFI dan farklı olarak X^2 dağılımının gerektirdiği şartlara bağlı olmaksızın karşılaştırma yapar	>0,95	>0,90	0,513	0,802
IFI	Örneklem büyüklüğü ve modelin karmaşıklık derecesini dikkate alarak modelin uyumunu test eder	>0,95	>0,90	0,679	0,934
GFI	Model uyumunun örneklem büyüklüğünden bağımsız olarak test eder	>0,95	>0,90	0,599	0,785
AGFI	GFI nin serbestlik derecesine ayarlanmış halidir	>0,95	>0,85	0,547	0,722

SRMR: Standardized Root Mean Square Residual; RMSEA: Root Mean Square Error of Approximation; CFI: Comparative Fit Index; NFI: Normed Fit Index; IFI: Incremental Fit Index; GFI: Goodness of Fit Index; AGFI: Adjustment Goodness of Fit Index

Tablo 6.2: Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri (Tabachnick, Fidell, 2012)

İlk uygulamada uyum iyiliği değerlerinin eşik değerler içerisinde olmadığı görülmüş, bunun nedeninin örneklemin 83 veriden oluşması olabileceği, en az 200 verinin bu analizlerin sağlıklı çıkmasını sağlayabileceği kanaati hâsıl olmuştur. Yukarıdaki Tablo 6.2’de de görüleceği üzere örneklem sayısı ile ilişkili parametrelerde eşik değerler içerisinde olmama durumu gerçekleşmiştir. Düzeltme işlemlerinin yapılmasına karar verilmiştir. İlk düzeltme kapsamında hata varyanslarının birleştirilmesi bulunmaktadır. Kural olarak hata varyansları aynı faktördeki değişkenler arasında yapılmalıdır. Bu esasa bağlı kalarak AMOS 20.0’da hata varyansları birleştirilmiş ve her defasında raporlar üretilerek uyum değerlerindeki değişimler gözlenmiştir. İlave olarak istatistik sonuçlardan regresyon ağırlıklarına bakılmış ve 0,300 ağırlıktan düşük olan 12 soru çıkarılmıştır. Düzeltme işlemi tamamlanmış Ek-IX’daki düzeltilmiş birinci düzey çok faktörlü DFA modelinin analizi tekrarlanmış ve rapor üretilmiştir. Sonuçlara bakıldığında yapılan düzeltme işlemleri esnasında olumlu yönde ciddi düzeltmeler olduğu gözlenmiştir. En önemli karar verme indeksleri olan X^2/DF ve CFI indekslerinin kabul edilebilir olması konu hakkındaki kararı

etkilemiştir. DFA'nin anket uygulamasının iki ilde 384'er olmak üzere toplam 768 olacağından, örneklem sayısının 200 verinin üstünde toplanacağı aşikârdır. Dolayısıyla bu sayıdaki verinin DFA sonuçlarının uyum iyiliği değerlerini sağlayabileceği kanaati oluşmuş ve ölçeğin uygulanabilir olduğu kabul edilmiştir.

15 Kasım-15 Aralık 2018 tarihleri arasında Gaziantep ve Balıkesir illerinde 785 kişiye uygulanan anket sonrası yukarıda tam uyum sağlamadığı ve fakat sağlayabileceği kanaati hâsıl olan uyum değerlerini içeren DFA yenilenmiştir. Yenilenen analizde yukarıda açıklanan benzer metodoloji kullanılmıştır. İndekslerin uyumlu hale gelebilmesi için yapılan modifikasyonlar ve işlemler sonucunda 8, 17, 19, 20 ve 29'uncu sorular toplam beş madde regresyon katsayısının çok düşük ($B < 0,300$) olması sebebiyle ölçekten çıkarılmış ve Ek-X'de sunulmuştur. Hata varyansları birleştirilmiş indeks raporu üretilmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki Tablo 6.3'de yer almaktadır. Test edilen modelin uyum iyiliği indeksleri eşik değerler ile karşılaştırıldığında uyum değerlerine birinci düzey çoklu faktörlü modelde ulaşılmıştır. Kabul edilen modelin uyum iyiliği değerlerine göre X^2/DF , RMSEA, SRMR, CFI,IFI ve AGFI indekslerinin kabul edilebilir uyumugösterdiği, NFI ve GFI değerlerinin çok az seviyelerde 0,90'nın altında olduğu görülmektedir. Ancak NFI ve GFI değerlerinin 0,80'e kadar kabul edilebileceği belirtilmektedir (Garson, 2011). Bu nedenle sonuçta modelin bir bütün olarak uyum sağladığı kabul edilmiştir. Ölçek veri ile uyumlu çalışmakta olduğu gözlenmiştir.

İndeks	Eşik Değeri		Anket Sonrası DFA Değerleri
	İyi Uyum	Kabul	
X^2	P>0,05		0,000
X^2/DF	<3	3<<5	3,947
RMSEA	<0,05	<0,08	0,061
SRMR	<0,05	<0,08	0,071
CFI	>0,95	>0,90	0,905
NFI	>0,95	>0,90	0,877
IFI	>0,95	>0,90	0,906
GFI	>0,95	>0,90	0,898
AGFI	>0,95	>0,85	0,855

Tablo 6.3: Uygulanan Anketin Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri

6.1.2. Benzer Sistemler Tasarımı

Ek-XI'de bulunan istatistikler; İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü web sayfası istatistik sayfasında Türkiye İstatistik Kurumundan alındığı belirtilen 21 Mayıs 2017 tarihli Suriyeli Göçmenlerin illere göre dağılımıdır. Bu tezin ana konusu algıyı ölçmek olduğundan sadece Suriyelilerin çoğunlukla yaşadığı illerde ölçek uygulamanın toplumdaki algıyı test etmede hata yaratacağı kanısına varılmıştır. Literatürde Benzer Sistemler Tasarımı/Farklı Sistemler Tasarımı (Most Similar System Design-MSSD/Most Different System Design-MDSD) diye adlandırılan tasarımın tezin ana sorunsalına uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Tüm sosyal bilimler araştırmaları, çalışmanın yapılacağı evreni ve evrenden alınacak örnekleme tanımlamayı içerir. Örnekleme yöntemleri, evrenin özelliklerine ve problemin tanımına göre büyük ölçüde değişkendir. Örnekler bazen tüm evrenden rastgele seçilir, bazen de önce geniş sosyal grup seçilip birkaç basamakta bu gruba ait alt gruplardan seçim yapılır, diğer durumlarda ise bireyler eğitim veya kazanç gibi değişkenler üzerinden tabakalı seçilirler (Teune, Przeworski, 1970).

Eşlik değişkeni çalışmaları ile karşımıza çıkan Benzer Sistemler Tasarımı mümkün olduğu kadar çok birbirine benzeyen sistemlerin sosyal bilimlerde en uygun örneklerde kullanılacağı ilkesine dayanır. Sistemler arası benzerlikler ve farklılıklar bu tasarımın odak noktasıdır. Bu tasarımda ortak sistematik özellikler kontrol edilebilirken sistematik farklılıklar ise açıklayıcı tanımlamalar olarak ele alınır. Bu tip araştırmaların sonuç cümlelerinde mesela “Anglo-sakson ülkelerinde ... ve ... özellikler paylaşılırken ... ve ... özellikler seçimlerde farklı sonuçlar doğurmaktadır” gibi ifadelere rastlanır (Teune, Przeworski, 1970).

Bu tasarımı uygulamak amacı sosyo-ekonomik göstergeleri birbirine oldukça yakın illeri tespit etmek amaçlı bir tarama yapılmıştır. Sosyo-ekonomik göstergelerin araştırılması; Türkiye’de Kalkınma Bakanlığı tarafından ülkenin kalkınması kapsamında ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda ilerleme, insan kaynakları niteliğinin artması, çevreye duyarlılığın gelişmesi ve bireysel refahın yükselmesi için çok boyutlu ve kapsamlı bir şekilde yapıldığı tespit edilmiştir. Son yıllarda gelişmişlik düzeyi, çok sayıda ekonomik, sosyal ve kültürel değişkenin kullanıldığı ve coğrafi bazda mukayese olanağı sağlayan sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksleri oluşturmak

suretiyle ölçülmekte ve karşılaştırılmaktadır (SEGE-2011, 2013). Ülkemizde, bu tip araştırmalar sırasıyla;

* İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, 1996

* İller İtibarı ile Çeşitli Göstergeler, 1997

* İller ve Bölgeler İtibarı ile Çeşitli Göstergeler, 1997

* İller ve Bölgeler İtibarı ile Çeşitli Göstergeler, 1999

* İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, 2003

* İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Araştırması, 2004

* İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, 2011 tarihlerinde yapılmıştır (SEGE-2011, 2013).

SEGE-2011; ülke içerisindeki illerin gelişmişliklerinin tüm boyutları ile yer aldığı ve kendi içerisinde yinelenmeyen verilerden oluşan bir endekstir. Endeks; Güçlü Temel Bileşenler Analizi (GTBA) diye anılan sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeylerini belirlemeye ve özellikle sıralamaya yarayan sıklıkla kullanılan bir yöntem ile oluşturulmuştur. DPT tarafından 1996, 2003 ve 2004 yıllarında yapılan SEGE'lerde benzer şekilde hazırlanmıştır. Yöntemin sağladığı endeksleme, standartlaştırma ve merkezileştirme gibi işlemler neticesinde bilimsel ve yansız bir sıralama elde edilmiştir. Endeks dokümanı; GTBA'nın metodolojik olarak nasıl uygulandığını anlatan bir bölümden, toplam 61 göstereyi açıklayan ikinci bölümden, illerin sosyo-ekonomik gelişmişliklerini sıralayan ve önceki endekslere göre geliştikleri-düşükleri parametreleri içeren dört bölümden oluşmaktadır (SEGE-2011, 2013). SEGE-2011'de incelenen 61 gösterge Ek-XII'de sunulmuştur. Bu tezde illerin karşılaştırılması 2013 yılında tamamlanmış bulunan İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2011) dokümanından faydalanılmıştır.

Benzer Sistemler Tasarımı uygulamak için çok yakın değerlere sahip iki il tespit edilmeye çalışılmış, bu iki ilde birinde oransal/miktarsal çok sayıda Suriyeli bulunurken diğerinde az sayıda Suriyeli olmasına dikkat edilmiştir. Bu kararın verilebilmesi için aday illeri ve bu illere ait verileri içeren çizelge Ek-XIII'de oluşturulmuştur. Bu illerden Gaziantep ve Balıkesir seçilmiştir. İl seçimi yapılırken Suriyelilerin Gaziantep şehrinde yaşayan Türkiye Vatandaşlarına oranı (% 16,70) ve Türkiye'de bulunan toplam Suriyelilere oranı (% 11,04) dikkate alınmış ve yüksek bir göçmen kitleye sahip olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Balıkesir şehri için de Suriyelilerin Balıkesir

şehrinde yaşayan Türkiye Vatandaşlarına oranı (% 0,19) ve Türkiye’de bulunan toplam Suriyelilere oranı (% 0,08) dikkate alınmış ve göçmen kitlesi oranının hemen hemen yok seviyesinde olduğu görülmüştür. Gaziantep ve Balıkesir; bir taraftan aynı sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesinde birbirlerine sayısal olarak diğerlerine göre daha benzer, diğer taraftan siyasî yapısının AK PARTİ, MHP ve CHP il ve ilçe belediye başkanlarının seçilerek görevde olduğundan siyasî yapılarının benzerliği ve son olarak bir şehirde sayısal/oransal Suriyeli nüfusu fazla, diğerinde ise hiç denebilecek kadar az olması nedenleri ile seçilmiştir. Bu illerden yeterli sayıda (her şehirde geçerli olmak şartı ile 384 adet) örnek alınarak anket uygulaması yapılmıştır.

6.1.3. Anlamlılık Testleri

Verilerin analizleri SPSS 23.0 programında yapılmış, % 95 güven düzeyi ile çalışılmıştır. Tezde benzer sistemler tasarımı uygulanarak Gaziantep ve Balıkesir illeri arasındaki farklılık incelenmiştir. Böylelikle elde edilen veriler anketteki sorular bazında ortalamaya çevrilmiş ve ortalamalar karşılaştırılmıştır. Bu tip karşılaştırma için verilerin normal dağıldığı yapılan testler ile varsayılmıştır. Yine de diğer bir teknik ile parametrik olmayan testler denenmiş, parametrik testlerin daha uygun olduğu kararına ulaşılmıştır. Ortalamaları karşılaştırmak amaçlı varyans analizlerinden biri olan bağımsız grup t testi (Independent Samples t Test) kullanılmıştır. Bu test her bir alt gözenek normal dağılım özelliği gösterdiğinde iki aritmetik ortalama arasındaki farkın manidarlığını test etmede kullanılan parametrik bir tekniktir. Bağımsız grup t testinde üç varsayım bulunmaktadır. Bunlar; karşılaştırılacak olan grupların birbirinden bağımsız olmaları, varyansların homojen dağılması ve her bir grupta ölçümlerin normal dağılım gösteriyor olmalıdır. Benzer şekilde diğer bir varyans analiz tekniği olan tek yönlü ANOVA testi veya F testi ise birden çok bağımsız değişkenin ortalamaların bağımlı değişken ortalamalarına fark yaratıp yaratmadığı ölçmek için kullanılmaktadır. Diğer bir deyişle t testinin yaptığı iki grup arasındaki karşılaştırmaları çok grup arasında yapmaktadır (Gürbüz, Şahin, 2016:231-257; Özdamar, 2004). Bu varsayımlar tezde SPSS programı ile menülerden seçilerek analiz edilmiş ve sağlanıp sağlanmamasına göre;

“H₀: İki örneklem ortalaması arasında fark yoktur.

H₁: İki örneklem ortalaması arasında fark vardır.” hipotezleri herbir soru için denenmiştir. Müteakiben sunulacak bağımsız grup t testi ve tek yönlü ANOVA

tablolarında “p” değerlerine bakılacaktır. Eğer $p < 0,05$ ise H_0 hipotezi reddedilecek ve veriler arasında anlamlı fark var sonucuna ulaşılabacaktır. Eğer $p > 0,05$ ise H_0 hipotezi kabul edilecek ve veriler arasında anlamlı fark yok sonucuna ulaşılabacaktır (Field, 2005; Spiers, 2009). Tek yönlü ANOVA testi sonucunda çıkan anlamlı puanlar için Varyans homojenliği sağlanmadığından ($p < 0,05$) çoklu karşılaştırma (Post Hoc) tekniklerinden Tamhane testi kullanılmıştır. Bu test sayesinde çoklu değişkenlerde anlamlı farkların ne yöne olduğu ortaya çıkarılmıştır (Hochberg, Tamhane, 1987).

Tezde 4 adet ana hipotez, 35 adet tâli hipotez ve ana hipotezler ile katılımcıların demografik bilgilerinin karşılaştırılmasına imkân sağlayan 9 adet ilave hipotez olmak üzere toplam 48 hipotez sınanmıştır. Aşağıda bu hipotezler ve ne amaçlandığı açıklanmıştır:

Ana Hipotezler;

(01) Gaziantep’te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir’de yaşayan katılımcılar arasında Fiziki Güvenlik Algısında fark yoktur

(02) Gaziantep’te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir’de yaşayan katılımcılar arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Güvenlik Algısında fark yoktur

(03) Gaziantep’te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir’de yaşayan katılımcılar arasında Siyasi Güvenlik Algısında fark yoktur

(04) Gaziantep’te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir’de yaşayan katılımcılar arasında Toplumsal Güvenlik Algısında fark yoktur.

Ana hipotezlerin ilk 3 tanesi ile tezin ana sorunsalı olan “Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi”; tasarlanan ve geçerliliği kanıtlanmış anketin ayrı ayrı her 3 boyutu için Gaziantep ve Balıkesir’de bir algı farkı olup olmadığını ortaya çıkarmıştır. 4’üncü hipotez; toplumsal algı bağlamında Gaziantep ve Balıkesir’de bir algı farkı olup olmadığını ortaya çıkarmıştır. Ana hipotezler sayesinde günlük yaşamın her anında Suriyeli Sığınmacılar ile sıklıkla etkileşimde bulunan Türk vatandaşlarının toplumsal güvenlik algısı ile pek etkileşimi olmayan Türk vatandaşlarının toplumsal güvenlik algısı karşılaştırılmıştır.

Tâli Hipotezler;

(05) Gaziantep’te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir’de yaşayan katılımcılar arasında “Suriyeli Sığınmacılar darp, kavga, gasp vb. suçlarla şahsi güvenliğimi tehdit etmektedir” algısında fark yoktur

(06) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacılar kaynaklı adam/çocuk kaçırma olayları aile güvenliğini tehdit etmektedir" algısında fark yoktur

(07) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların gelişi hırsızlık/kundaklama olaylarını artırmaktadır" algısında fark yoktur

(08) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacı kadınların parasal değer olarak görülmesiyle fuhuş artmaktadır" algısında fark yoktur

(09) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacılardan dolayı dışarı çıktığımda kendimi güvende hissetmiyorum" algısında fark yoktur

(10) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların ülkenin her yerine dağınık yaşamaları sebebiyle terör olaylarının her yerde olabileceğini hissediyorum" algısında fark yoktur

(11) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacılar terör eylemlerinin artmasına neden olmaktadır" algısında fark yoktur

(12) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırmamaktadır" algısında fark yoktur

(13) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacılar kontrolsüz nüfus artışı yaratmaktadır" algısında fark yoktur

(14) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların gelmesinden sonra uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türemiştir" algısında fark yoktur

(15) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Acil servislerin Suriyeli Sığınmacılar tarafından sık kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan beni ve yakınlarımı mağdur etmektedir" algısında fark yoktur

(16) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların gelişi ile salgın hastalıkların arttığını düşünüyorum" algısında fark yoktur

(17) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Okulların Suriyeli Sığınmacılar tarafından kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetlerini olumsuz etkilemektedir" algısında fark yoktur

(18) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların varlığı sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunur" algısında fark yoktur

(19) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır" algısında fark yoktur

(20) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacılar Türkiye'deki işsizliği artırmaktadır" algısında fark yoktur

(21) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma, hırsızlık vb. yaparak yasadışı kazanç sağlamıyor" algısında fark yoktur

(22) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacılar dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin artmasına neden olmaktadır" algısında fark yoktur

(23) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacılar uzun dönemde Türkiye'nin ekonomik olarak büyümesine katkı sağlayacaktır" algısında fark yoktur

(24) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların eğitim seviyesinin düşüklüğü Türkiye eğitim seviyesini etkilememektedir" algısında fark yoktur

(25) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacı çocukların okula gitmemesi eğitimsizliği artırmaktadır" algısında fark yoktur

(26) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların ailevi yaşamları, çok eşlilik ve kadın-erkek ilişkileri Türk aile hayatını olumsuz etkilemektedir" algısında fark yoktur

(27) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacı erkeklerin uygunsuz davranışları Türkiye'deki kadınları rahatsız etmemektedir" algısında fark yoktur

(28) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Kayıt dışı evliliklerin artması/kumalık Türkiye'deki aile birlikteliklerini tehdit etmektedir" algısında fark yoktur

(29) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların topluma uyumunda güçlük yaşanmamaktadır" algısında fark yoktur

(30) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların kullandığı dil Türkçe'nin bozulmasına neden olmaktadır" algısında fark yoktur

(31) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların dini mezhepsel inanışlarının farklı olması Türkiye'nin dini inançlarını etkilemektedir" algısında fark yoktur

(32) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli kimliği Türkiye'deki yerleşik kimlik bütünlüğünü tehdit etmektedir" algısında fark yoktur

(33) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur" algısında fark yoktur

(34) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların işlediği suçlara ceza verilmediği düşüncesiyle adalet mekanizmasına güvenim azalmaktadır" algısında fark yoktur

(35) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyelilere din, dil, ırk, mezhep, etnik köken ve politik görüş nedeniyle devletin adaletsiz davranışları yozlaşmaya sebep olmaktadır" algısında fark yoktur

(36) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacılar ile Türkler arasında yaşanabilecek fikir ayrılıkları ülke içi karışıklığa neden olabilir" algısında fark yoktur

(37) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların varlığı bende gelecek kaygısı yaratmamaktadır" algısında fark yoktur

(38) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacıların toplu olarak vatandaş olması siyasi dengeleri etkiler" algısında fark yoktur

(39) Gaziantep'te yaşayan katılımcılar ile Balıkesir'de yaşayan katılımcılar arasında "Suriyeli Sığınmacılar ilerisi için ülke içinde bağımsızlık kazanma söylemleri ile üniter yapıyı tehdit etmektedir" algısında fark yoktur.

Tâli hipotezler ile tasarlanan anketin ayrı ayrı her sorusu için Gaziantep ve Balıkesir'de bir algı farkı olup olmadığını ortaya çıkarılmıştır. Sırasıyla Fiziki Güvenlik Algısı, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Güvenlik Algısı ile Siyasi Güvenlik Algısı boyutlarını açıklayan 35 hipotez Gaziantep ve Balıkesir'de bir güvenlik algısı farkı olup olmadığını ortaya koymuştur. Türk toplumunun Suriyeli sığınmacılara yönelik güvenlik algısının en yüksek ve en düşük olduğu alanlar bu hipotezler ile ölçülmüştür. Tüm güvenlik algısını oluşturan alanlar içerisindeki boyutların da en yüksek ile düşük olduğu alanlar bu hipotezler ile ölçülmüştür.

İlave Hipotezler;

(40) Gaziantep ve Balıkesir'de yaşayan tüm katılımcıların cinsiyetine göre Suriyeli Sığınmacılara yönelik toplumsal güvenlik algısında fark yoktur

(41) Gaziantep ve Balıkesir'de yaşayan tüm katılımcıların yaşlarına göre Suriyeli Sığınmacılara yönelik toplumsal güvenlik algısında fark yoktur

(42) Gaziantep ve Balıkesir'de yaşayan tüm katılımcıların eğitim düzeylerine göre Suriyeli Sığınmacılara yönelik toplumsal güvenlik algısında fark yoktur

(43) Gaziantep ve Balıkesir'de yaşayan tüm katılımcıların mesleklerine göre Suriyeli Sığınmacılara yönelik toplumsal güvenlik algısında fark yoktur

(44) Gaziantep ve Balıkesir'de yaşayan tüm katılımcıların çalışıp çalışmadıklarına göre Suriyeli Sığınmacılara yönelik toplumsal güvenlik algısında fark yoktur

(45) Gaziantep ve Balıkesir’de yaşayan tüm katılımcıların en son iş değiştirme zamanlarına göre Suriyeli Sığınmacılara yönelik toplumsal güvenlik algısında fark yoktur

(46) Gaziantep ve Balıkesir’de yaşayan tüm katılımcıların yaşadığı Őhre gelme zamanına göre Suriyeli Sığınmacılara yönelik toplumsal güvenlik algısında fark yoktur

(47) Gaziantep ve Balıkesir’de yaşayan tüm katılımcıların aile büyüğünün yaşadığı Őhre gelme zamanına göre Suriyeli Sığınmacılara yönelik toplumsal güvenlik algısında fark yoktur

(48) Gaziantep ve Balıkesir’de yaşayan tüm katılımcıların hane gelir düzeyine göre Suriyeli Sığınmacılara yönelik toplumsal güvenlik algısında fark yoktur.

İlave hipotezler; katılımcıların demografik bilgilerinin tasarlanan anketin ayrı ayrı her boyutu ve bu boyutların toplamı olan toplumsal güvenlik algısı ile karşılaştırılmasını mümkün hale getirilmiştir. Sırasıyla cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, çalışıp çalışmama, en son iş değiştirme zamanı, Őhre gelme zamanı, aile büyüğünün yaşadığı Őhre gelme zamanı ve hane gelir düzeyi demografik verileri ile fiziki güvenlik algısı, sosyo-ekonomik ve kültürel güvenlik algısı, siyasi güvenlik algısı ve son olarak toplumsal güvenlik algısı boyutları analize tabi tutulmuştur. Bu analiz ile Türk toplumunu oluşturan bireylerin hangi özellikleri ile hangi algıda ne derecede bir güvenlik algısına sahip olduğu çıkarılmıştır. Suriyeli sığınmacılara yönelik güvenlik algısının en yüksek ve en düşük olduğu alanlardaki Türk vatandaşlarının özellikleri bu sayede belirlenmiştir.

Bu tezde benzer sistemler tasarımı çerçevesinde yukarıda anlatılan istatistik analizleri sonucu elde edilen bulgular sunulduktan sonra yapılan araştırma sonucu toplumun güvenlik algısını en çok etkileyen faktörleri ve bu faktörlerin hangi sorusunda yüksek oldukları ortaya konulmuştur. CHAID analizi bu amaca yönelik kullanılmıştır. 1980’de Gordon V. Kass tarafından geliştirilmiş bu yöntemde, bağımlı değişkeni en iyi açıklayan birbirini dışlayan, bağımsız değişkenlerden oluşan ayrıntılı alt gruplar oluşur (Kuşakı, 2010; Doğan, zdamar, 2003). Ağaç Őeklindeki diagram başlangıç bağımsız değişkenin, bağımlı değişkene greanamlı bir istatistiksel fark gösterecek Şekilde kategorilere böler, bu bölme işlemi anlamlı istatistiksel değişkenler bitince durur (Kuşakı, 2010). Grsel olarak gösterimi olan bu metotta model tamamlandığında ağaç dalları Şeklinde sonuçlar gösterir. Bağımlı değişkenler ile bağımsızlar arasındaki ilişkiyi

keşfetmek için bir araç olarak kullanılan CHAID analizi; bazı varsayımları dikkate almadan da işlem yapması, bir ağaç diyagramı şeklinde resmederek göstermesi ve sonuçların kolay yorumlanabilmesini sağlaması gibi yönlerinden dolayı seçilmiştir. Tez kapsamında anketin demografik bilgiler bölümünde bulunan Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu, Meslek, Çalışma Durumu, En Son İş Değiştirme, Yaşanılan İl, Yaşanılan İle Geline Zaman, Aile Büyüğü'nün Şehre Geliş Zamanı ve Hane Geliri değişkenleri ile önce anketin tüm soruları CHAID analizine tâbi tutulmuştur. Böylelikle Demografik Bilgilerde yer alan değişkenlere göre hangi konunun daha önemli ve fark yarattığı konusunda fikir elde edilmiştir.

6.2. Anketin Uygulaması ve İlk Tanımlamalar

“Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi” anketi; 15 Kasım-15 Aralık 2018 tarihleri arasında Gaziantep ve Balıkesir illerinde, BAP Proje ihalesini kazanan İstatistik Atölyesi Firmasına bağlı çalışan anketörler vasıtası ile uygulanmıştır. Anket; 16 yaşından büyük, 2011 yılından daha yeni olmamak kaydı ile erkek ve kadın Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarına Ek-VII’de bulunan anket formu ile yüz yüze görüşmeler şeklinde icra edilmiştir. Anket uygulaması esnasında anketörler; Likert ölçeğine uygun soruların Tamamen Katılıyorum seçeneğinden başlayarak Hiç Katılmıyorum seçeneğine kadar boş bırakmadan işaretlenmesi, soruların bazılarının ters yönlü sorular olduğu ve buna dikkat edilmesi gerektiği gibi konulara dikkat çekerek son kısımda boş bir sayfaya da Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların anketçide oluşturduğu güvenlik algıları kapsamında ankette yazılı sorular veya bu soruların dışında yazmak veya paylaşmak istedikleri söz/anı/hikâye/katılıp katılmadığı söylemler ve diğer düşüncelerini serbestçe yazabileceklerini talimatlandırmışlardır. Uygulamada gidilecek mahalleler; rastgeleliği sağlamak maksadıyla hazırlanmış olan excelden üretilmiş, Gaziantep’te ve Balıkesir’de rastgele çekilen mahallelere gidilmiştir. Bu şekilde rastgele çekim herhangi bir mahallede yaşayan kişinin diğer bir mahallede yaşayan kişiyle ankete tâbi tutulma olasılıklarını eşit olmasını sağlamıştır. Anket uygulamasında ilk sıradan itibaren mahallelere gidilmiş, yeterli örnek sayısına ulaşılan kadar devam edilmiştir. Her iki şehirde de beş mahalle yeterli sayıda veri üretilmesine imkân sağlamıştır. Gaziantep’te ilk çekimde çıkan Alibaba ve 23 Nisan Mahallelerine gidildiğinde mahallede çok yoğun şekilde Suriyeli yaşadığı/Türkçe bilen az olduğu görülmüş ve mahallede anket yaptıracak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bulunamayacağı endişesiyle

Türkmenler ve Cengiz Topel mahalleleri excelden çekilmiş ve anket uygulanmıştır. 5 mahalle yeterli anket sayısı üretebilmiştir. Ankete katılım sağlayan 785 kişiye ait bilgiler Tablo 6.4’te sunulmuştur.

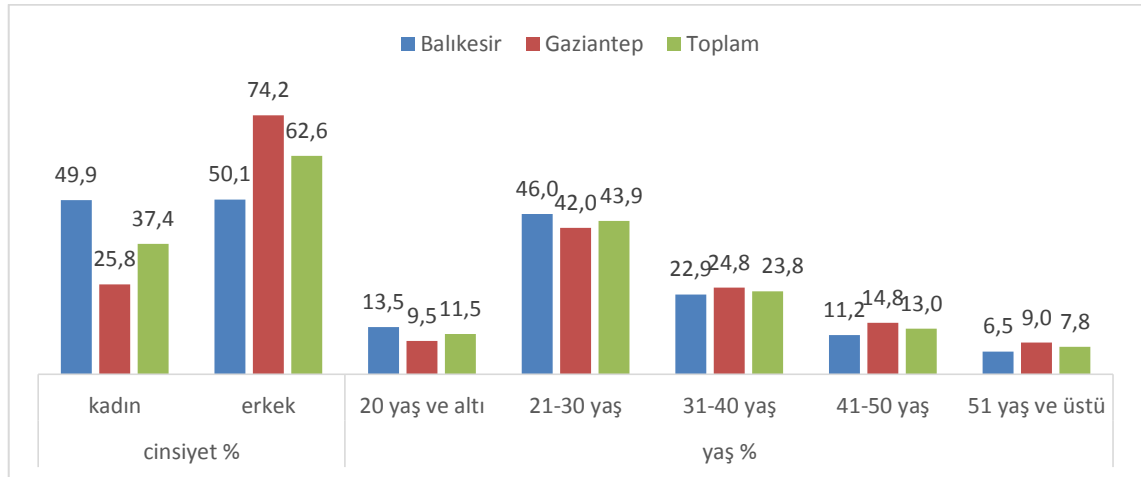
Katılımcıların Kişisel Bilgileri		Balıkesir n=385;% 49		Gaziantep n=400;% 51		Toplam n=785	
		n	%	n	%	n	%
cinsiyet	kadın	185	49,9	103	25,8	288	37,4
	erkek	186	50,1	296	74,2	482	62,6
yaş	20 yaş ve altı	52	13,5	38	9,5	90	11,5
	21-30 yaş	177	46,0	168	42,0	345	43,9
	31-40 yaş	88	22,9	99	24,8	187	23,8
	41-50 yaş	43	11,2	59	14,8	102	13,0
	51 yaş ve üstü	25	6,5	36	9,0	61	7,8
eğitim durumu	okur-yazar değil	2	0,5	8	2,0	10	1,3
	okur-yazar	4	1,1	6	1,5	10	1,3
	ilkokul	10	2,6	110	27,5	120	15,4
	ortaokul	9	2,4	103	25,8	112	14,4
	lise	51	13,4	133	33,3	184	23,6
	üniversite	276	72,6	38	9,5	314	40,3
	yüksek lisans	23	6,1	2	0,5	25	3,2
meslek	doktora	5	1,3	0	0,0	5	0,6
	kamuda memur	113	33,6	25	7,6	138	20,8
	kamuda yönetici	14	4,2	0	0,0	14	2,1
	özel sektörde işçi	19	5,7	150	45,9	169	25,5
	özel sektörde yönetici	7	2,1	5	1,5	12	1,8
	özel sektörde çalışan	13	3,9	0	0,0	13	2,0
	eğitimci	107	31,8	1	0,3	108	16,3
	sağlık personeli	13	3,9	1	0,3	14	2,1
	adalet personeli	2	0,6	1	0,3	3	0,5
	güvenlik personeli	4	1,2	1	0,3	5	0,8
	mühendis/mimar	26	7,7	0	0,0	26	3,9
	serbest çalışan	3	0,9	3	0,9	6	0,9
	esnaf/işyeri sahibi	15	4,5	140	42,8	155	23,4
çalışma durumu	çalışıyorum	205	54,1	308	77,2	513	65,9
	çalışmıyorum	174	45,9	91	22,8	265	34,1
en son iş değiştirilen zaman	1 yıl önce	93	31,4	76	19,0	169	24,3
	3 yıl önce	37	12,5	82	20,6	119	17,1
	5 yıl önce	43	14,5	72	18,0	115	16,5
	10 yıl önce	19	6,4	38	9,5	57	8,2
	10 yıldan daha uzun zaman önce	77	26,0	61	15,3	138	19,9
	çalışmadım	27	9,1	70	17,5	97	14,0
yaşanılan ile gelme zamanı	burada doğdum	149	39,7	354	88,5	503	64,9
	1 yıl önce	51	13,6	7	1,8	58	7,5
	5 yıl önce	94	25,1	1	0,3	95	12,3
	10 yıl önce	41	10,9	2	0,5	43	5,5
	20 yıl ve daha uzun süre önce	40	10,7	36	9,0	76	9,8

aile büyüğünün yaşanılan yere gelme zamanı	burada doğdum	155	49,4	301	75,3	456	63,9
	1 yıl önce	35	11,1	4	1,0	39	5,5
	5 yıl önce	28	8,9	2	0,5	30	4,2
	10 yıl önce	22	7,0	1	0,3	23	3,2
	20 yıl ve daha uzun süre önce	74	23,6	92	23,0	166	23,2
hane gelir düzeyi	dar gelirinin çok altı	9	2,4	1	0,3	10	1,3
	dar gelirinin altı	18	4,8	6	1,5	24	3,1
	dar gelirli	85	22,6	199	50,1	284	36,7
	dar gelirinin üstü	238	63,3	162	40,8	400	51,7
	dar gelirinin çok üstü	26	6,9	29	7,3	55	7,1

Tablo 6.4: Katılımcıların Kişisel Bilgilerinin Dağılımları

Ankette çıkan bulguların kolay, anlaşılır ve daha anlamlı olması için katılımcıların Tablo 6.4'teki bulunan Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu, Meslek, Çalışma Durumu, En Son İş Değişirme, Yaşanılan İl, Yaşanılan İle Geline Zaman, Aile Büyüğünün Şehre Geliş Zamanı ve Hane Geliri gibi özellikleri kategorilere ayrılmış, bu gruplamalar dikkate alınarak analizler yapılmıştır.

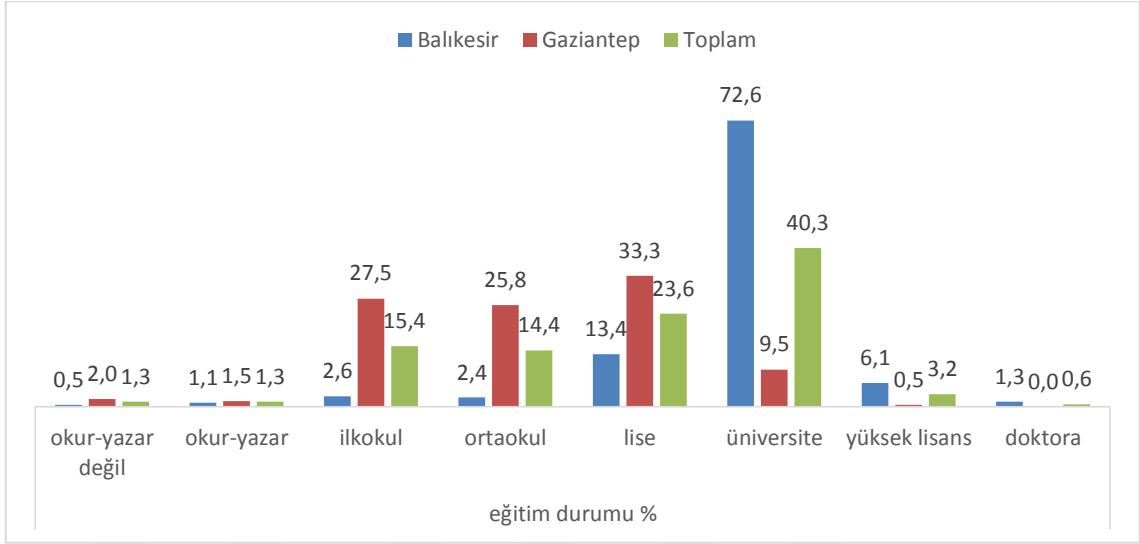
Her bir il için % 95 güvenirlilikte yapılması gerekli en az 384 anket sayısına ulaşılmıştır. Katılımcıların % 51'i Gaziantep, % 49'u Balıkesir şeklindedir. Cinsiyete bakıldığında Gaziantep'te biraz daha az kadın katılımı olmuş bundan dolayı katılımcıların % 37,4'ü kadın iken % 62,6'sı erkek şeklinde yer almıştır. Türkiye genel genç nüfusunun yaş dağılımına uygun olarak ankete katılanların yaşları % 11,5'i 20 yaş ve altı, % 43,9'u 21-30 yaş, % 23,8'i 31-40 yaş, % 13'ü 41-50 yaş ve % 7,8'i 51 yaş ve üstü şeklinde dağılmıştır.

Tablo 6.5: Katılımcıların Cinsiyet ve Yaş Histogramları

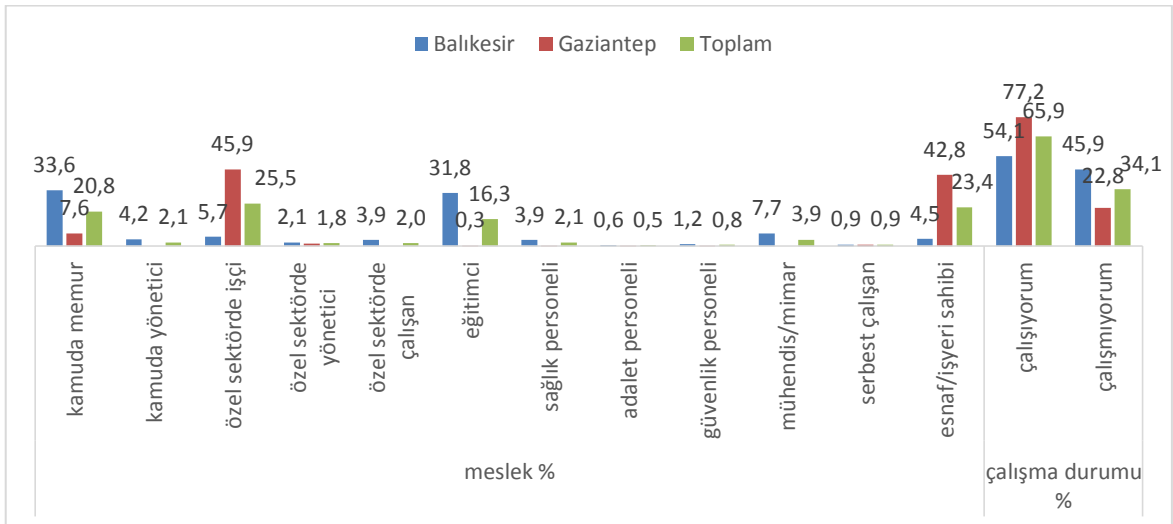
Anket uygulananların eğitim durumları ise yine Türkiye eğitim durumu (TÜİK, 2018)) paralelinde yüzdeler şeklinde gerçekleşmiştir. % 1,3'er okur-yazar olmayan ve

okur-yazar, % 15,4 ilkokul, % 14,4 ortaokul, % 23,6 lise, % 40 üniversite, % 3,2 yüksek lisans ve % 0,6 doktora seviyesinde oldukları görülmüştür.

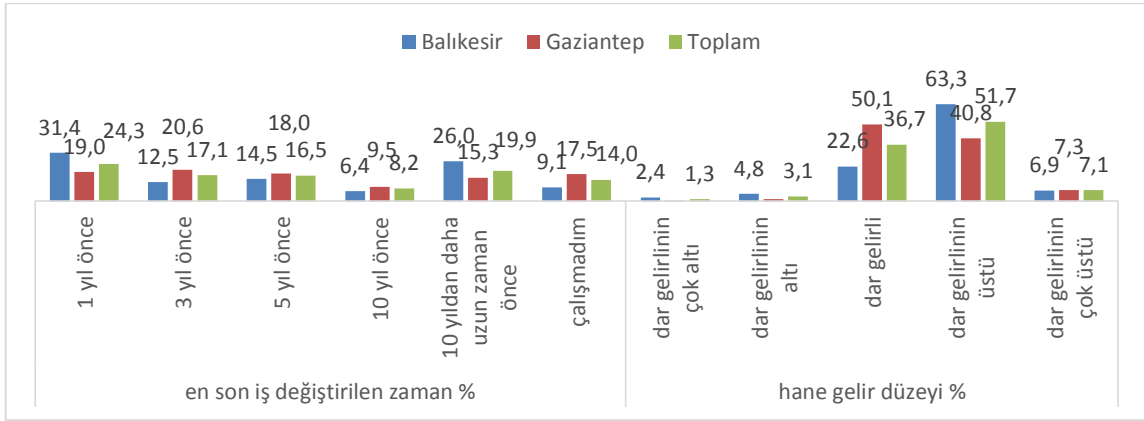
Tablo 6.6: Katılımcıların Eğitim Durumu Histogramı

Mesleklere 12 farklı mesleğe sahip katılımcı yer almış, bunların incelenmesinde kamu, özel, esnaf/işyeri sahibi ve diğer şeklinde gruplandırılmasının analizlerde yorumu kolaylaştırabileceği görülmüştür. Kamu grubunda; kamuda memur, kamuda yönetici, sağlık personeli ve adalet personelinin, Özel grubunda; özel sektörde işçi, özel sektörde yönetici ve özel sektörde çalışan personelinin, Diğer grubunda; eğitimci, güvenlik personeli, mühendis/mimar ve serbest çalışan personelin ve son 4'üncü grupta esnaf/işyeri sahibi kategorisi belirlenmiştir. Ankete katılanların % 65,9'u çalıştığını belirtirken % 34,1'i çalışmadığını beyan etmiştir. Çalışmayanların içerisinde öğrenci ve emeklilerin olduğu dikkate alınmalıdır.

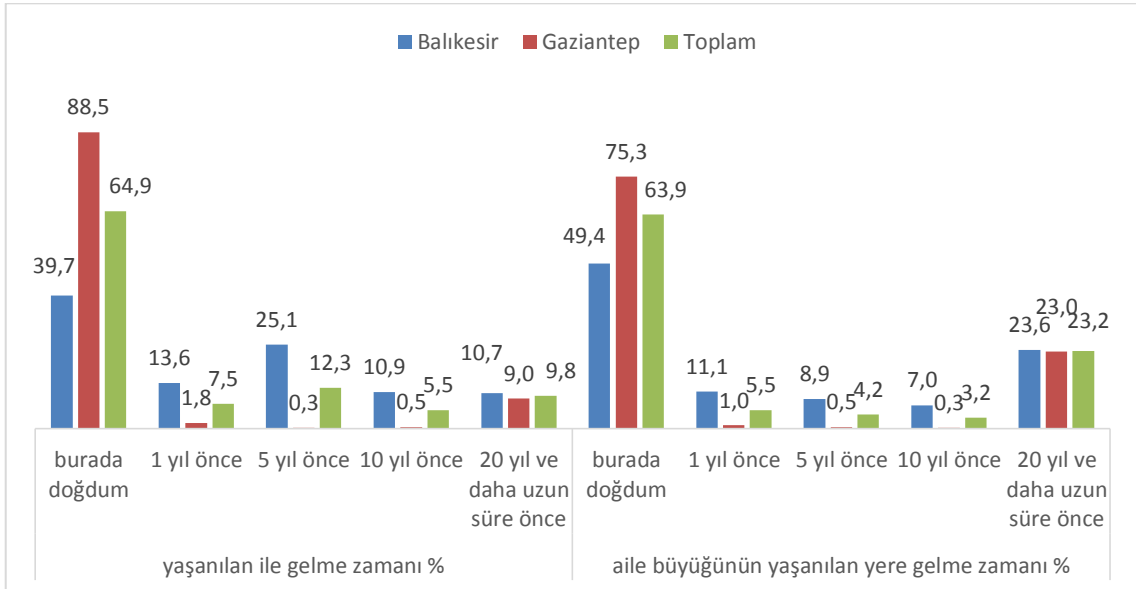
Tablo 6.7: Katılımcıların Meslek ve Çalışma Durumu Histogramları

Benzer şekilde en son iş değiştirme zamanları kapsamında da 6 farklı cevap alınmış, bu cevapların da son 1 yıl % 24,3, 2-5 yıl % 33,6, 5 yıl üstü ve hiç % 42,1 gruplanmasının daha anlamlı olacağı değerlendirilmiştir. Hane geliri parametresi ise çalışanların fazlalığı ile çalışmayanların içerisinde emekli ve öğrencilerin olmasına uygun olarak % 5'i dar gelirli altında, % 36,7 dar gelirli, % 51,7 (kamu çalışanlarının bu kategoride kendilerini düşündükleri hali ile) dar gelirli üstü ve % 7,1'i dar gelirlinin çok üstü şeklinde dağılmıştır.

Tablo 6.8: Katılımcıların En Son İş Değiştirme ve Gelir Histogramları

Yaşanılan şehre kendisinin ve ailesinin gelme zamanları 5 farklılaşma olduğu görülmektedir. Bu demografik bilgiler de o ilde doğan % 60'lar seviyesinde, 1-5 yıl aralığında gelenler % 10-20 seviyesinde, 5 yıl ve daha önce gelenlerin ise % 15-20 seviyesinde kategorilendirilmiştir.

Tablo 6.9: Katılımcı ile Aile Büyüklerinin Yaşanılan Şehre Gelişleri Histogramları

Genel olarak bakıldığında bazı parametrelerde Gaziantep ve Balıkesir şehirleri arasında örneklem bazında farklar görülmekle birlikte bu farkların rastgeleliği sağlamak amacıyla yapılan rastgele seçimden kaynaklandığı değerlendirilerek ankete katılanların iyi bir örneklem oluşturduğu DFA kapsamında çıkan sonucun paralelinde söylenebilir.

6.3. Bulgular

İlk tanımlamalardan ardından sırasıyla anketi oluşturan Güvenlik, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Güvenlik ile son olarak Siyasi Güvenlik algısı faktörlerine önce verilen cevaplar likert ölçeği puanlamasına uygun şekilde sunulacak, müteakiben aynı sıra ile uygulanan istatistiksel testlerin sonuçları tablolar halinde görselleştirilerek yorumlanacaktır. Herbir analiz tablosunun hemen arkasında anlamı açıklanacaktır.

6.3.1. Güvenlik Algısı

1'inci Boyut Güvenlik Algısına ait verilen cevaplar Tablo 6.10'da sunulmuştur:

Anket Sorusu	Likert Ölçeği	Balıkesir n=385;%49		Gaziantep n=400;%51		Toplam n=785	
		n	%	n	%	n	%
Suriyeli Sığınmacılar darp, kavga, gasp vb. suçlarla şahsi güvenliğini tehdit etmektedir	hiç katılmıyorum	47	12,2	6	1,5	53	6,8
	kısmen katılmıyorum	57	14,8	5	1,3	62	7,9
	kararsızım	62	16,1	21	5,3	83	10,6
	kısmen katılıyorum	90	23,4	86	21,5	176	22,4
	tamamen katılıyorum	129	33,5	282	70,5	411	52,4
Suriyeli Sığınmacılar kaynaklı adam/çocuk kaçırma olayları aile güvenliğini tehdit etmektedir	hiç katılmıyorum	56	14,5	9	2,3	65	8,3
	kısmen katılmıyorum	45	11,7	1	0,3	46	5,9
	kararsızım	72	18,7	43	10,8	115	14,6
	kısmen katılıyorum	93	24,2	116	29,0	209	26,6
	tamamen katılıyorum	119	30,9	231	57,8	350	44,6
Suriyeli Sığınmacıların gelişmiş hırsızlık/kundaklama olaylarını artırmaktadır	hiç katılmıyorum	32	8,3	4	1,0	36	4,6
	kısmen katılmıyorum	46	11,9	2	0,5	48	6,1
	kararsızım	90	23,4	37	9,3	127	16,2
	kısmen katılıyorum	90	23,4	73	18,3	163	20,8
	tamamen katılıyorum	127	33,0	284	71,0	411	52,4
Suriyeli Sığınmacı kadınların parasal değer olarak görülmesiyle fuhuş artmaktadır	hiç katılmıyorum	57	14,8	2	0,5	59	7,5
	kısmen katılmıyorum	40	10,4	5	1,3	45	5,7
	kararsızım	91	23,6	75	18,8	166	21,1
	kısmen katılıyorum	86	22,3	41	10,3	127	16,2
	tamamen katılıyorum	111	28,8	277	69,3	388	49,4
Suriyeli Sığınmacılardan dolayı dışarı çıktığımda kendimi güvende hissetmiyorum	hiç katılmıyorum	87	22,6	13	3,3	100	12,7
	kısmen katılmıyorum	60	15,6	13	3,3	73	9,3
	kararsızım	72	18,7	53	13,3	125	15,9
	kısmen katılıyorum	68	17,7	160	40,0	228	29,0
	tamamen katılıyorum	98	25,5	161	40,3	259	33,0

Suriyeli Sığınmacıların ülkenin her yerine dağılmış yaşamaları sebebiyle terör olaylarının her yerde olabileceğini hissediyorum	hiç katılmıyorum	44	11,4	3	0,8	47	6,0
	kısmen katılmıyorum	50	13,0	11	2,8	61	7,8
	kararsızım	65	16,9	108	27,0	173	22,0
	kısmen katılıyorum	91	23,6	91	22,8	182	23,2
	tamamen katılıyorum	135	35,1	187	46,8	322	41,0
Suriyeli Sığınmacılar terör eylemlerinin artmasına neden olmaktadır	hiç katılmıyorum	53	13,8	3	0,8	56	7,1
	kısmen katılmıyorum	51	13,2	12	3,0	63	8,0
	kararsızım	92	23,9	107	26,8	199	25,4
	kısmen katılıyorum	90	23,4	108	27,0	198	25,2
	tamamen katılıyorum	99	25,7	170	42,5	269	34,3
Suriyeli Sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini arttırmamaktadır	hiç katılmıyorum	102	26,5	281	70,3	383	48,8
	kısmen katılmıyorum	76	19,7	105	26,3	181	23,1
	kararsızım	77	20,0	8	2,0	85	10,8
	kısmen katılıyorum	69	17,9	3	0,8	72	9,2
	tamamen katılıyorum	61	15,8	3	0,8	64	8,2
Suriyeli Sığınmacılar kontrolsüz nüfus artışı yaratmaktadır	hiç katılmıyorum	15	3,9	7	1,8	22	2,8
	kısmen katılmıyorum	20	5,2	0	0,0	20	2,5
	kararsızım	37	9,6	6	1,5	43	5,5
	kısmen katılıyorum	64	16,6	40	10,0	104	13,2
	tamamen katılıyorum	249	64,7	347	86,8	596	75,9
Suriyeli Sığınmacıların gelmesinden sonra uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türemiştir	hiç katılmıyorum	66	17,1	7	1,8	73	9,3
	kısmen katılmıyorum	47	12,2	16	4,0	63	8,0
	kararsızım	100	26,0	31	7,8	131	16,7
	kısmen katılıyorum	60	15,6	134	33,5	194	24,7
	tamamen katılıyorum	112	29,1	212	53,0	324	41,3
Acil servislerin Suriyeli Sığınmacılar tarafından sık kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan beni ve yakınlarımı mağdur etmektedir	hiç katılmıyorum	54	14,0	2	0,5	56	7,1
	kısmen katılmıyorum	36	9,4	13	3,3	49	6,2
	kararsızım	70	18,2	15	3,8	85	10,8
	kısmen katılıyorum	88	22,9	41	10,3	129	16,4
	tamamen katılıyorum	137	35,6	329	82,3	466	59,4
Suriyeli Sığınmacıların gelişi ile salgın hastalıkların arttığını düşünüyorum	hiç katılmıyorum	68	17,7	6	1,5	74	9,4
	kısmen katılmıyorum	33	8,6	10	2,5	43	5,5
	kararsızım	84	21,8	32	8,0	116	14,8
	kısmen katılıyorum	79	20,5	196	49,0	275	35,0
	tamamen katılıyorum	121	31,4	156	39,0	277	35,3
Okulların Suriyeli Sığınmacılar tarafından kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetlerini olumsuz etkilemektedir	hiç katılmıyorum	43	11,2	3	0,8	46	5,9
	kısmen katılmıyorum	51	13,2	8	2,0	59	7,5
	kararsızım	54	14,0	24	6,0	78	9,9
	kısmen katılıyorum	90	23,4	123	30,8	213	27,1
	tamamen katılıyorum	147	38,2	242	60,5	389	49,6

Tablo 6.10: Anketin Güvenlik Algısı Boyutu İfadelerine Katılım Düzeyleri

Güvenlik Algısı boyutunda (13 Soru); tüm sorularda Gaziantep katılımcıları Suriyelileri Balıkesir'dekilere göre daha yüksek oranda tehdit olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir;

* “Suriyeli Sığınmacılar darp, kavga, gasp vb. suçlarla şahsi güvenliğimi tehdit etmektedir” sorusuna Gaziantep’te 92,00% katılırken Balıkesir’de 56,90% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacılar kaynaklı adam/çocuk kaçırma olayları aile güvenliğini tehdit etmektedir” sorusuna Gaziantep’te 86,80% katılırken Balıkesir’de 55,10% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacıların geliştiği hırsızlık/kundaklama olaylarını artırmaktadır” sorusuna Gaziantep’te 89,30% katılırken Balıkesir’de 56,40% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacı kadınların parasal değer olarak görülmesiyle fuhuş artmaktadır” sorusuna Gaziantep’te 79,60% katılırken Balıkesir’de 51,10% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacılardan dolayı dışarı çıktığımda kendimi güvende hissetmiyorum” sorusuna Gaziantep’te 80,30% katılırken Balıkesir’de 43,20% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacıların ülkenin her yerine dağılık yaşamaları sebebiyle terör olaylarının her yerde olabileceğini hissediyorum” sorusuna Gaziantep’te 69,60% katılırken Balıkesir’de 58,70% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacılar terör eylemlerinin artmasına neden olmaktadır” sorusuna Gaziantep’te 69,50% katılırken Balıkesir’de 49,10% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırmamaktadır” sorusuna Gaziantep’te 96,60% katılırken Balıkesir’de 36,20% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacılar kontrolsüz nüfus artışı yaratmaktadır” sorusuna Gaziantep’te 96,80% katılırken Balıkesir’de 81,30% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacıların gelmesinden sonra uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türemiştir” sorusuna Gaziantep’te 86,50% katılırken Balıkesir’de 44,70% katıldığını,

* “Acil servislerin Suriyeli Sığınmacılar tarafından sık kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan beni ve yakınlarımı mağdur etmektedir” sorusuna Gaziantep’te 92,60% katılırken Balıkesir’de 58,50% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacıların geliştiği ile salgın hastalıkların arttığını düşünüyorum” sorusuna Gaziantep’te 88,00% katılırken Balıkesir’de 51,90% katıldığını,

* “Okulların Suriyeli Sığınmacılar tarafından kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetlerini olumsuz etkilemektedir” sorusuna Gaziantep’te 91,30% katılırken Balıkesir’de 61,60% katıldığını beyan etmiştir. Suriyeli sığınmacıların fazla sayıda yaşadığı kent olan Gaziantep’te benzer sistemler tasarımı

kapsamında Balıkesir ile karşılaştırıldığında Türk vatandaşları ile Suriyelilerin günlük yaşam içerisinde irtibat kurmaları, temas etmeleri, hayatlarını paylaşmaları ve birbirleri arasında yaşanan olaylar çerçevesinde Gaziantep'te yaşayan katılımcıların daha yüksek bir güvenlik algısı geliştirdikleri ortaya çıkmıştır. Anketlerin sonunda “Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların sizde oluşturduğu güvenlik algıları kapsamında yukarıda yazılı sorular veya bu soruların dışında yazmak veya paylaşmak istediğiniz söz/anı/hikaye/katılıp katılmadığımız söylemler ve diğer düşüncelerinizi serbestçe buraya yazabilirsiniz” talimatı ile boş bırakılan sayfaya yazılanlar da yukarıda yazılı yüksek algısını onaylar yöndedir. Gaziantep’te Güvenlik algısı faktörü kapsamında yazılanlardan bazıları şunlardır: 14 adet özellikle kendilerinin veya yakınlarına ait mal ve parada hırsızlık yaptıkları, 7 Adet darp, gasp ve kavga çıkardıkları, 4 Adet çocukları dövdükleri, 5 adet fuhuşu artırdıkları, 3 adet dışarıdayken kendilerini güvende hissetmedikleri şeklinde yorumlar yazılmıştır. Balıkesir’deki katılımcılardan aynı konuda 2 adet kötü insanlar var içlerinde bize zarar veriyorlar, 1 adet terör endişesi yaratıyorlar ilave yorumları gelmiştir.

6.3.2. Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Güvenlik Algısı

2’nci Boyut Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Güvenlik Algısına ait verilen cevaplar Tablo 6.11’da sunulmuştur:

Anket Sorusu	Likert Ölçeği	Balıkesir n=385;%49		Gaziantep n=400;%51		Toplam n=785	
		n	%	n	%	n	%
Suriyeli Sığınmacıların varlığı sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunur	hiç katılmıyorum	209	54,3	234	58,5	443	56,4
	kısmen katılmıyorum	59	15,3	135	33,8	194	24,7
	kararsızım	61	15,8	24	6,0	85	10,8
	kısmen katılıyorum	37	9,6	1	,3	38	4,8
	tamamen katılıyorum	19	4,9	6	1,5	25	3,2
Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır	hiç katılmıyorum	24	6,2	1	0,3	25	3,2
	kısmen katılmıyorum	20	5,2	0	0,0	20	2,5
	kararsızım	41	10,6	7	1,8	48	6,1
	kısmen katılıyorum	83	21,6	27	6,8	110	14,0
	tamamen katılıyorum	217	56,4	365	91,3	582	74,1
Suriyeli Sığınmacılar Türkiye’deki işsizliği artırmaktadır	hiç katılmıyorum	26	6,8	1	0,3	27	3,4
	kısmen katılmıyorum	23	6,0	3	0,8	26	3,3
	kararsızım	39	10,1	8	2,0	47	6,0
	kısmen katılıyorum	76	19,7	25	6,3	101	12,9
	tamamen katılıyorum	221	57,4	363	90,8	584	74,4

Suriyeli Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma, hırsızlık vb. yaparak yasadışı kazanç sağlamıyor	hiç katılmıyorum	150	39,0	98	24,5	248	31,6
	kısmen katılmıyorum	70	18,2	19	4,8	89	11,3
	kararsızım	85	22,1	92	23,0	177	22,5
	kısmen katılıyorum	40	10,4	141	35,3	181	23,1
Suriyeli Sığınmacılar dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin artmasına neden olmaktadır	hiç katılmıyorum	35	9,1	3	0,8	38	4,8
	kısmen katılmıyorum	43	11,2	6	1,5	49	6,2
	kararsızım	119	30,9	96	24,0	215	27,4
	kısmen katılıyorum	76	19,7	105	26,3	181	23,1
Suriyeli Sığınmacılar uzun dönemde Türkiye'nin ekonomik olarak büyümesine katkı sağlayacaktır	hiç katılmıyorum	112	29,1	190	47,5	302	38,5
	kısmen katılmıyorum	227	59,0	133	33,3	360	45,9
	kararsızım	53	13,8	66	16,5	119	15,2
	kısmen katılıyorum	60	15,6	78	19,5	138	17,6
Suriyeli Sığınmacıların eğitim seviyesinin düşüklüğü Türkiye eğitim seviyesini etkilememektedir	hiç katılmıyorum	30	7,8	65	16,3	95	12,1
	kısmen katılmıyorum	15	3,9	58	14,5	73	9,3
	kararsızım	173	44,9	216	54,0	389	49,6
	kısmen katılıyorum	68	17,7	126	31,5	194	24,7
Suriyeli Sığınmacı çocukların okula gitmemesi eğitimsizliği artırmaktadır	kararsızım	67	17,4	19	4,8	86	11,0
	kısmen katılıyorum	38	9,9	12	3,0	50	6,4
	tamamen katılıyorum	39	10,1	27	6,8	66	8,4
	hiç katılmıyorum	53	13,8	26	6,5	79	10,1
Suriyeli Sığınmacıların ailevi yaşamları, çok eşlilik ve kadın-erkek ilişkileri Türk aile hayatını olumsuz etkilemektedir	kısmen katılmıyorum	39	10,1	4	1,0	43	5,5
	kararsızım	65	16,9	43	10,8	108	13,8
	kısmen katılıyorum	86	22,3	204	51,0	290	36,9
	tamamen katılıyorum	142	36,9	123	30,8	265	33,8
Suriyeli Sığınmacı erkeklerin uygunsuz davranışları Türkiye'deki kadınları rahatsız etmemektedir	hiç katılmıyorum	37	9,6	5	1,3	42	5,4
	kısmen katılmıyorum	30	7,8	6	1,5	36	4,6
	kararsızım	61	15,8	31	7,8	92	11,7
	kısmen katılıyorum	76	19,7	145	36,3	221	28,2
Suriyeli Sığınmacı erkeklerin uygunsuz davranışları Türkiye'deki kadınları rahatsız etmemektedir	tamamen katılıyorum	181	47,0	213	53,3	394	50,2
	hiç katılmıyorum	182	47,3	232	58,0	414	52,7
	kısmen katılmıyorum	42	10,9	141	35,3	183	23,3
	kararsızım	64	16,6	19	4,8	83	10,6
Kayıt dışı evliliklerin artması/kumalık Türkiye'deki aile birlikteliklerini tehdit etmektedir	kısmen katılıyorum	36	9,4	6	1,5	42	5,4
	tamamen katılıyorum	61	15,8	2	0,5	63	8,0
	hiç katılmıyorum	31	8,1	1	0,3	32	4,1
	kısmen katılmıyorum	25	6,5	1	0,3	26	3,3
Suriyeli Sığınmacıların topluma uyumunda güçlük yaşanmamaktadır	kararsızım	55	14,3	43	10,8	98	12,5
	kısmen katılıyorum	71	18,4	201	50,3	272	34,6
	tamamen katılıyorum	203	52,7	154	38,5	357	45,5
	hiç katılmıyorum	168	43,6	222	55,5	390	49,7
Suriyeli Sığınmacıların kullandığı dil Türkçe'nin bozulmasına neden olmaktadır	kısmen katılmıyorum	70	18,2	151	37,8	221	28,2
	kararsızım	61	15,8	15	3,8	76	9,7
	kısmen katılıyorum	38	9,9	6	1,5	44	5,6
	tamamen katılıyorum	48	12,5	6	1,5	54	6,9
Suriyeli Sığınmacıların dini mezhepsel inanışlarının farklı olması Türkiye'nin dini inançlarını	hiç katılmıyorum	75	19,5	4	1,0	79	10,1
	kısmen katılmıyorum	33	8,6	5	1,3	38	4,8
	kararsızım	71	18,4	38	9,5	109	13,9
	kısmen katılıyorum	84	21,8	193	48,3	277	35,3
Suriyeli Sığınmacıların dini mezhepsel inanışlarının farklı olması Türkiye'nin dini inançlarını	tamamen katılıyorum	122	31,7	160	40,0	282	35,9
	hiç katılmıyorum	101	26,2	40	10,0	141	18,0
	kısmen katılmıyorum	59	15,3	33	8,3	92	11,7
Suriyeli Sığınmacıların dini mezhepsel inanışlarının farklı olması Türkiye'nin dini inançlarını	kararsızım	87	22,6	62	15,5	149	19,0

etkilemektedir	kısmen katılıyorum	55	14,3	114	28,5	169	21,5
	tamamen katılıyorum	83	21,6	151	37,8	234	29,8
Suriyeli kimliği Türkiye'deki yerleşik kimlik bütünlüğünü tehdit etmektedir	hiç katılmıyorum	43	11,2	0	0,0	43	5,5
	kısmen katılmıyorum	27	7,0	0	0,0	27	3,4
	kararsızım	65	16,9	58	14,5	123	15,7
	kısmen katılıyorum	81	21,0	192	48,0	273	34,8
	tamamen katılıyorum	169	43,9	150	37,5	319	40,6

Tablo 6.11: Anketin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı Boyutu İfadelerine Katılım Düzeyleri

Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı boyutunda (15 Soru); 13 soruda Gaziantep katılımcıları Suriyelileri Balıkesir'dekilere göre daha yüksek oranda tehdit olarak algıladıklarını ifade ederken 2 soruda tam tersi gerçekleşmiştir. “Suriyeli Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma, hırsızlık vb. yaparak yasadışı kazanç sağlamıyor” (57,20% karşılık 29,30%) ile “Suriyeli Sığınmacılar uzun dönemde Türkiye'nin ekonomik olarak büyümesine katkı sağlayacaktır” (72,80% karşılık 49,80%) sorularında Balıkesirlilerin ekonomik olarak daha çok endişesi olduğu ortaya çıkmıştır;

* “Suriyeli Sığınmacıların varlığı sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunur” sorusuna Gaziantep'te 92,30% katılırken Balıkesir'de 69,60% katıldığını,

* “Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır” sorusuna Gaziantep'te 98,10% katılırken Balıkesir'de 78,00% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacılar Türkiye'deki işsizliği artırmaktadır” sorusuna Gaziantep'te 97,10% katılırken Balıkesir'de 77,00% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacılar dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin artmasına neden olmaktadır” sorusuna Gaziantep'te 73,80% katılırken Balıkesir'de 48,80% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacıların eğitim seviyesinin düşüklüğü Türkiye eğitim seviyesini etkilememektedir” sorusuna Gaziantep'te 85,50% katılırken Balıkesir'de 62,60% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacı çocukların okula gitmemesi eğitimsizliği artırmaktadır” sorusuna Gaziantep'te 81,80% katılırken Balıkesir'de 59,20% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacıların ailevi yaşamları, çok eşlilik ve kadın-erkek ilişkileri Türk aile hayatını olumsuz etkilemektedir” sorusuna Gaziantep'te 89,60% katılırken Balıkesir'de 66,70% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacı erkeklerin uygunsuz davranışları Türkiye’deki kadınları rahatsız etmemektedir” sorusuna Gaziantep’te 93,30% katılırken Balıkesir’de 58,20% katıldığını,

* “Kayıt dışı evliliklerin artması/kumalık Türkiye’deki aile birlikteliklerini tehdit etmektedir” sorusuna Gaziantep’te 88,80% katılırken Balıkesir’de 71,10% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacıların topluma uyumunda güçlük yaşanmamaktadır” sorusuna Gaziantep’te 93,30% katılırken Balıkesir’de 61,80% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacıların kullandığı dil Türkçe’nin bozulmasına neden olmaktadır” sorusuna Gaziantep’te 88,30% katılırken Balıkesir’de 53,50% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacıların dini mezhepsel inanışlarının farklı olması Türkiye’nin dini inançlarını etkilemektedir” sorusuna Gaziantep’te 66,30% katılırken Balıkesir’de 35,90% katıldığını,

* “Suriyeli kimliği Türkiye’deki yerleşik kimlik bütünlüğünü tehdit etmektedir” sorusuna Gaziantep’te 85,50% katılırken Balıkesir’de 64,90% katıldığını beyan etmiştir. Bu konuda katılımcıların yazdıklarına örnek verilirse; 1 adet sosyal adaleti bozuyorlar, 4 adet haksız rekabet yaratıyorlar, 7 adet kayıtsız çalışma, kayıtsız işyeri açma ve dilencilik yaparak haksız kazanç elde ediyorlar, 2 adet ekonomiye katkıları yok, 6 adet Suriyeli erkeklerin uygunsuz davranışları Türk kadınlarını rahatsız ediyor şeklinde yorumlar yazılmıştır. Balıkesirde her ne kadar Gaziantep ile karşılaştırıldığında daha az sosyo-ekonomik ve kültürel endişe varsa da yorumlar incelendiğinde; 10 adet sosyal adaletin bozulmasına neden oldukları, 2 adet işçi ücretlerini düşürerek haksız rekabet yarattıkları, 1 adet uyuşturucu satıyorlar, 4 adet ekonomiye katkıda bulunmadıkları, 5 adet eğitim seviyesini azalttıkları, 5 adet Suriyeli erkeklerin uygunsuz davranışları Türk kadınlarını rahatsız ediyor ve 1 adet Türkçenin bozulmasına neden oluyorlar şeklinde yorumlar yazılmıştır.

6.3.3. Siyasi Güvenlik Algısı

3’üncü Boyut Siyasi Güvenlik Algısına ait verilen cevaplar Tablo 6.12’da sunulmuştur:

Anket Sorusu	Likert Ölçeği	Balıkesir n=385;%49		Gaziantep n=400;%51		Toplam n=785	
		n	%	n	%	n	%
Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye	hiç katılmıyorum	187	48,6	102	25,5	289	36,8
	kısmen katılmıyorum	48	12,5	14	3,5	62	7,9

topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur	kararsızım	64	16,6	25	6,3	89	11,3
	kısmen katılıyorum	24	6,2	58	14,5	82	10,4
	tamamen katılıyorum	62	16,1	201	50,3	263	33,5
Suriyeli Sığınmacıların işlediği suçlara ceza verilmediği düşüncesiyle adalet mekanizmasına güvenim azalmaktadır	hiç katılmıyorum	46	11,9	0	0,0	46	5,9
	kısmen katılmıyorum	31	8,1	3	0,8	34	4,3
	kararsızım	73	19,0	19	4,8	92	11,7
	kısmen katılıyorum	78	20,3	75	18,8	153	19,5
	tamamen katılıyorum	157	40,8	303	75,8	460	58,6
Suriyelilere din, dil, ırk, mezhep, etnik köken ve politik görüş nedeniyle devletin adaletsiz davranışları yozlaşmaya sebep olmaktadır	hiç katılmıyorum	45	11,7	1	0,3	46	5,9
	kısmen katılmıyorum	38	9,9	1	0,3	39	5,0
	kararsızım	81	21,0	46	11,5	127	16,2
	kısmen katılıyorum	77	20,0	182	45,5	259	33,0
	tamamen katılıyorum	144	37,4	170	42,5	314	40,0
Suriyeli Sığınmacılar ile Türkler arasında yaşanabilecek fikir ayrılıkları ülke içi karışıklığa neden olabilir	hiç katılmıyorum	33	8,6	0	0,0	33	4,2
	kısmen katılmıyorum	33	8,6	1	0,3	34	4,3
	kararsızım	45	11,7	41	10,3	86	11,0
	kısmen katılıyorum	87	22,6	148	37,0	235	29,9
	tamamen katılıyorum	187	48,6	210	52,5	397	50,6
Suriyeli Sığınmacıların varlığı bende gelecek kaygısı yaratmamaktadır	hiç katılmıyorum	174	45,2	290	72,5	464	59,1
	kısmen katılmıyorum	53	13,8	98	24,5	151	19,2
	kararsızım	68	17,7	9	2,3	77	9,8
	kısmen katılıyorum	46	11,9	0	0,0	46	5,9
	tamamen katılıyorum	44	11,4	3	0,8	47	6,0
Suriyeli Sığınmacıların toplu olarak vatandaş olması siyasi dengeleri etkiler	hiç katılmıyorum	25	6,5	0	0,0	25	3,2
	kısmen katılmıyorum	15	3,9	0	0,0	15	1,9
	kararsızım	49	12,7	41	10,3	90	11,5
	kısmen katılıyorum	52	13,5	166	41,5	218	27,8
	tamamen katılıyorum	244	63,4	193	48,3	437	55,7
Suriyeli Sığınmacılar ilerisi için ülke içinde bağımsızlık kazanma söylemleri ile üniter yapıyı tehdit etmektedir	hiç katılmıyorum	49	12,7	2	0,5	51	6,5
	kısmen katılmıyorum	24	6,2	1	0,3	25	3,2
	kararsızım	65	16,9	35	8,8	100	12,7
	kısmen katılıyorum	75	19,5	158	39,5	233	29,7
	tamamen katılıyorum	172	44,7	204	51,0	376	47,9

Tablo 6.12: Anketin Siyasi Algı Boyutu İfadelerine Katılım Düzeyleri

Siyasi Algı boyutunda (7 Soru); 6 soruda Gaziantep katılımcıları Suriyelileri Balıkesir’dekilere göre daha yüksek oranda tehdit olarak algıladıklarını ifade ederken 1 soruda tam tersi gerçekleşmiştir. “Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur” (61,10% karşılık 29,00%) sorusunda Balıkesirlilerin siyasi olarak daha çok endişesi olduğu ortaya çıkmıştır;

* “Suriyeli Sığınmacıların işlediği suçlara ceza verilmediği düşüncesiyle adalet mekanizmasına güvenim azalmaktadır” sorusuna Gaziantep’te 94,60% katılırken Balıkesir’de 61,10% katıldığını,

* “Suriyelilere din, dil, ırk, mezhep, etnik köken ve politik görüş nedeniyle devletin adaletsiz davranışları yozlaşmaya sebep olmaktadır” sorusuna Gaziantep’te 98,00% katılırken Balıkesir’de 57,40% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacılar ile Türkler arasında yaşanabilecek fikir ayrılıkları ülke içi karışıklığa neden olabilir” sorusuna Gaziantep’te 89,50% katılırken Balıkesir’de 71,20% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacıların varlığı bende gelecek kaygısı yaratmamaktadır” sorusuna Gaziantep’te 97,00% katılırken Balıkesir’de 59,00% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacıların toplu olarak vatandaş olması siyasi dengeleri etkiler” sorusuna Gaziantep’te 89,80% katılırken Balıkesir’de 76,90% katıldığını,

* “Suriyeli Sığınmacılar ilerisi için ülke içinde bağımsızlık kazanma söylemleri ile üniter yapıyı tehdit etmektedir” sorusuna Gaziantep’te 90,50% katılırken Balıkesir’de 64,20% katıldığını belirtmiştir. Siyasi Algı konusunda katılımcıların ankete ilave yazdıklarına örnek verilirse; Balıkesirde gelecekte Suriyelilerin durumlarının netleşmediği ve dolayısıyla endişe duyulduğu ifade edilmiştir. Gaziantep’te bu konuya yönelik ilave husus bildirilmemiştir.

6.4. Toplumsal Güvenlik Algısı Bulgularını Açıklayan Analizler

Tablo 6.10 ile Tablo 6.12’de ankete verilen cevaplar alındıktan sonra bu verilerin istatistiksel analize tutulmadan önce normal dağılıma uyup uymadığı kontrol edilmiştir. Daha önce metodoloji bölümünde anlatıldığı gibi istatistiksel, grafiksel ve betimsel teknikler ile normallik kontrol edilmiştir.

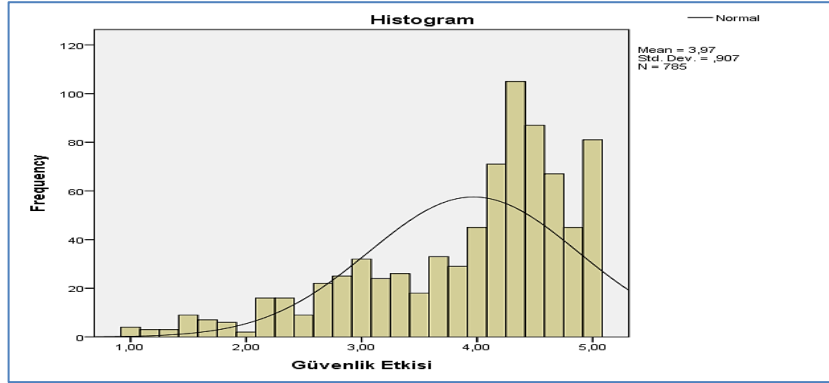
6.4.1. Normallik Testi

Tablo 13’de görüldüğü üzere istatistiksel tekniklerden Shapiro Wilk Testi sonuçlarına göre Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Algı puanları normal dağılım göstermemektedir ($p < 0,05$).

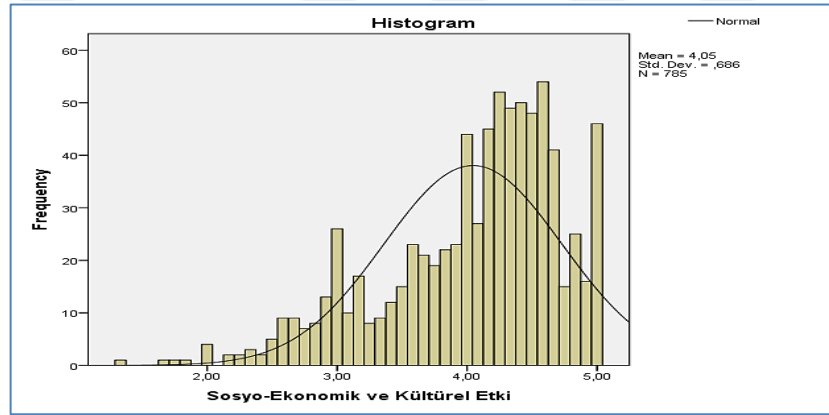
Faktörler	İstatistik	p
Güvenlik Algısı	0,889	0,000
Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı	0,931	0,000
Siyasi Algı	0,874	0,000
Genel Toplumsal Algı	0,908	0,000

Tablo 6.13: Anketin Algı Puanlarının Normallik Testi Sonuçları

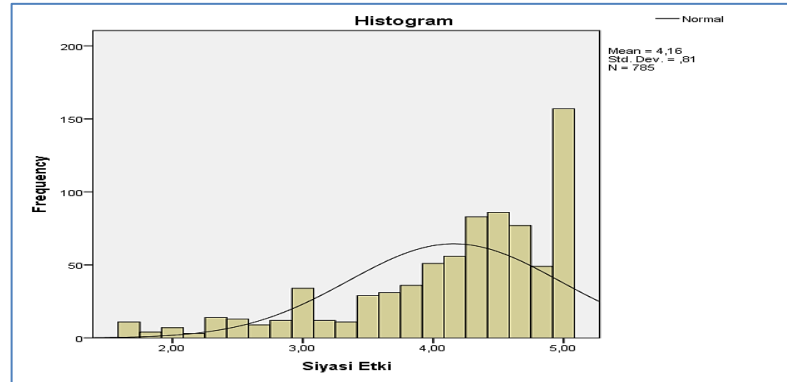
Aynı veri setlerinin grafiksel teknik ile değerlendirilebilmesi için histogramları çizilmiş, normal dağılıma benzeyip benzemedikleri araştırılmıştır.

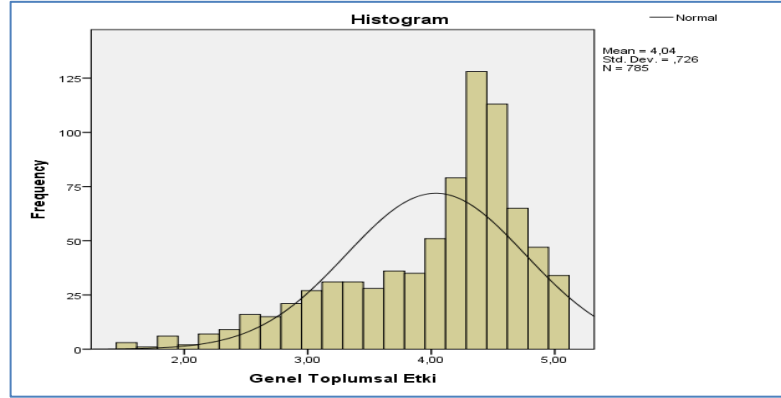
Tablo 6.14: Güvenlik Algısı Verileri Histogramı

Tablo 6.15: Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı Verileri Histogramı

Tablo 6.16: Siyasi Algı Verileri Histogramı

Tablo 6.17: Genel Toplumsal Algı Verileri Histogramı

Tablo 6.14 ile Tablo 6.17’de çizilen histogramlara bakıldığında verilerin biraz basık ve çarpık şekilde olsa da normal dağılıma benzedikleri görülmüştür. Buradan hareketle normallik testlerinden son teknik betimsel metoda geçilmiştir. Metodoloji bölümünde anlatıldığı gibi sosyal bilimlerde uygulanan özellikle Likert tipi anketlere ilişkin verilerin basıklık ve çarpıklık değerlerine göre normal olup olmadığı karar verilmesi açıklanmıştır. Aşağıda Tablo 18’de görülen değerler veri setine ait basıklık ve çarpıklık değerlerini vermektedir. Görüleceği üzere bu değerler basıklık ve çarpıklık açısından kabul edilebilir limitler içerisinde yer aldığından verilerin normal dağılıma uygun olduğu söylenebilir. Buradan sonra yapılacak analizler normal dağılım varsayımına dayalı teknikler olacaktır.

Faktörler	Ort.	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Güvenlik Algısı	3,97	0,91	-1,08	0,49
Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı	4,05	0,69	-0,91	0,41
Siyasi Algı	4,16	0,81	-1,15	0,75
Genel Toplumsal Algı	4,04	0,73	-1,03	0,48

Tablo 6.18: Anketin Algı Puanlarının Betimleyici İstatistikleri

Tablo 18 anlam olarak açıklanmaya çalışılırsa; Katılımcıların Güvenlik Algısı puan ortalaması $3,97 \pm 0,91$, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puan ortalaması $4,05 \pm 0,69$, Siyasi Algı puan ortalaması $4,16 \pm 0,81$, Genel Toplumsal Algı puan ortalaması $4,04 \pm 0,73$ ’tür. Suriyeli sığınmacıların Siyasi Algılarının diğer etkilere göre daha fazla olduğu gözlenmektedir (Likert tipi ölçeklerde toplam puan 5 üzerinden).

6.4.2. Bağımsız Gruplar t Testleri

Sözkonusu testlerin Güvenlik, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Güvenlik ile Siyasi Güvenlik Algısı faktörlerine ait veriler Tablo 19, 20 ve 21’de sunulmuştur.

Anket Sorusu	Balıkesir		Gaziantep		Toplam		t	p ³
	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.		
Suriyeli Sığınmacılar darp, kavga, gasp vb. suçlarla şahsi güvenliğini tehdit etmektedir	3,51	1,40	4,58	0,78	4,06	1,25	-13,195	0,000*
Suriyeli Sığınmacılar kaynaklı adam/çocuk kaçırma olayları aile güvenliğini tehdit etmektedir	3,45	1,41	4,40	0,86	3,93	1,25	-11,310	0,000*
Suriyeli Sığınmacıların gelişi hırsızlık/kundaklama olaylarını artırmaktadır	3,61	1,28	4,58	0,76	4,10	1,15	-12,832	0,000*
Suriyeli Sığınmacı kadınların parasal değer olarak görülmesiyle fuhuş artmaktadır	3,40	1,38	4,46	0,87	3,94	1,27	-12,837	0,000*
Suriyeli Sığınmacılardan dolayı dışarı çıktığımda kendimi güvende hissetmiyorum	3,08	1,50	4,11	0,97	3,60	1,36	-11,352	0,000*
Suriyeli Sığınmacıların ülkenin her yerine dağılık yaşamaları sebebiyle terör olaylarının her yerde olabileceğini hissediyorum	3,58	1,38	4,12	0,95	3,85	1,21	-6,382	0,000*
Suriyeli Sığınmacılar terör eylemlerinin artmasına neden olmaktadır	3,34	1,35	4,08	0,94	3,71	1,22	-8,809	0,000*
Suriyeli Sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırmamaktadır	2,77	1,42	1,36	0,64	2,05	1,30	17,863	0,000*
Suriyeli Sığınmacılar kontrolsüz nüfus artışı yaratmaktadır	4,33	1,09	4,80	0,63	4,57	0,92	-7,335	0,000*
Suriyeli Sığınmacıların gelmesinden sonra uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türemiştir	3,27	1,43	4,32	0,91	3,81	1,30	-12,168	0,000*
Acil servislerin Suriyeli Sığınmacılar tarafından sık kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan beni ve yakınlarımı mağdur etmektedir	3,57	1,41	4,70	0,73	4,15	1,25	-14,103	0,000*
Suriyeli Sığınmacıların gelişi ile salgın hastalıkların arttığını düşünüyorum	3,39	1,45	4,22	0,81	3,81	1,24	-9,723	0,000*
Okulların Suriyeli Sığınmacılar tarafından kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetlerini olumsuz etkilemektedir	3,64	1,39	4,48	0,76	4,07	1,19	-10,450	0,000*

Tablo 6.19: Katılımcıların Şehirlerinin Suriyeli Sığınmacıların Güvenlik Algısına İlişkin İfadelere Katılım Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacılar darp, kavga, gasp vb. suçlarla şahsi güvenliğini tehdit etmektedir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,58).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacılar kaynaklı adam/çocuk kaçırma olayları aile güvenliğini tehdit etmektedir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,40).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların gelişi hırsızlık/kundaklama olaylarını artırmaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından

³ $p < 0,05$ anlamlı fark var, $p > 0,05$ anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,58).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacı kadınların parasal değer olarak görülmesiyle fuhuş artmaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,46).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacılardan dolayı dışarı çıktığımda kendimi güvende hissetmiyorum.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,11).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların ülkenin her yerine dağınık yaşamaları sebebiyle terör olaylarının her yerde olabileceğini hissediyorum.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,12).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacılar terör eylemlerinin artmasına neden olmaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,08).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırmamaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Balıkesir'de yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (2,77).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacılar kontrolsüz nüfus artışı yaratmaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,80).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların gelmesinden sonra uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türemiştir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,32).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Acil servislerin Suriyeli Sığınmacılar tarafından sık kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan beni ve yakınlarımı mağdur etmektedir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,70).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların gelişi ile salgın hastalıkların arttığını düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,22).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Okulların Suriyeli Sığınmacılar tarafından kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetlerini olumsuz etkilemektedir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,48).

Anket Sorusu	Balıkesir		Gaziantep		Toplam		t	p ⁴
	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.		
Suriyeli Sığınmacıların varlığı sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunur	1,96	1,24	1,53	0,75	1,74	1,04	5,867	0,000 *
Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır	4,17	1,19	4,89	0,41	4,53	0,95	-11,280	0,000 *
Suriyeli Sığınmacılar Türkiye’deki işsizliği artırmaktadır	4,15	1,23	4,87	0,48	4,51	0,99	-10,666	0,000 *
Suriyeli Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma, hırsızlık vb. yaparak yasadışı kazanç sağlamıyor	2,35	1,36	3,07	1,37	2,71	1,41	-7,334	0,000 *
Suriyeli Sığınmacılar dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin artmasına neden olmaktadır	3,49	1,27	4,18	0,90	3,84	1,15	-8,852	0,000 *
Suriyeli Sığınmacılar uzun dönemde Türkiye’nin ekonomik olarak büyümesine katkı sağlayacaktır	1,84	1,18	2,62	1,45	2,24	1,38	-8,329	0,000 *
Suriyeli Sığınmacıların eğitim seviyesinin düşüklüğü Türkiye eğitim seviyesini etkilememektedir	2,23	1,37	1,77	1,12	1,99	1,27	5,080	0,000 *
Suriyeli Sığınmacı çocukların okula gitmemesi eğitimsizliği artırmaktadır	3,58	1,42	3,99	1,02	3,79	1,25	-4,525	0,000 *
Suriyeli Sığınmacıların ailevi yaşamları, çok eşlilik ve kadın-erkek ilişkileri Türk aile hayatını olumsuz etkilemektedir	3,87	1,34	4,39	0,80	4,13	1,13	-6,582	0,000 *
Suriyeli Sığınmacı erkeklerin uygunsuz davranışları Türkiye’deki kadınları rahatsız etmemektedir	2,36	1,52	1,51	0,70	1,93	1,25	9,896	0,000 *

⁴p<0,05 anlamlı fark var, p>0,05 anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

Kayıt dışı evliliklerin artması/kumalık Türkiye'deki aile birlikteliklerini tehdit etmektedir	4,01	1,29	4,27	0,68	4,14	1,03	-3,414	0,001 *
Suriyeli Sığınmacıların topluma uyumunda güçlük yaşanmamaktadır	2,29	1,43	1,56	0,77	1,92	1,20	8,953	0,000 *
Suriyeli Sığınmacıların kullandığı dil Türkçe'nin bozulmasına neden olmaktadır	3,38	1,49	4,25	0,76	3,82	1,25	-10,302	0,000 *
Suriyeli Sığınmacıların dini mezhepsel inanışlarının farklı olması Türkiye'nin dini inançlarını etkilemektedir	2,90	1,48	3,76	1,31	3,34	1,46	-8,618	0,000 *
Suriyeli kimliği Türkiye'deki yerleşik kimlik bütünlüğünü tehdit etmektedir	3,79	1,36	4,23	0,68	4,02	1,09	-5,622	0,000 *

Tablo 6.20: Katılımcıların Şehirlerinin Suriyeli Sığınmacıların Sosyo-Ekonomik, Kültürel Algısına İlişkin İfadelere Katılım Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların varlığı sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunur.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Balıkesir’de yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (1,96).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,89).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacılar Türkiye’deki işsizliği artırmaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,87).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma, hırsızlık vb. yaparak yasadışı kazanç sağlamıyor.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (3,07).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacılar dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin artmasına neden olmaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,18).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacılar uzun dönemde Türkiye’nin ekonomik olarak büyümesine katkı sağlayacaktır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (2,62).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların eğitim seviyesinin düşüklüğü Türkiye eğitim seviyesini etkilememektedir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Balıkesir’de yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (2,23).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacı çocukların okula gitmemesi eğitimsizliği artırmaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (3,99).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların ailevi yaşamları, çok eşlilik ve kadın-erkek ilişkileri Türk aile hayatını olumsuz etkilemektedir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,39).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacı erkeklerin uygunsuz davranışları Türkiye’deki kadınları rahatsız etmemektedir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Balıkesir’de yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (2,36).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Kayıt dışı evliliklerin artması/kumalık Türkiye’deki aile birlikteliklerini tehdit etmektedir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,27).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların topluma uyumunda güçlük yaşanmamaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Balıkesir’de yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (2,29).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların kullandığı dil Türkçe’nin bozulmasına neden olmaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,25).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların dini mezhepsel inanışlarının farklı olması Türkiye’nin dini inançlarını etkilemektedir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (3,76).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli kimliği Türkiye’deki yerleşik kimlik bütünlüğünü tehdit etmektedir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,23).

Anket Sorusu	Balıkesir		Gaziantep		Toplam		t	p ⁵
	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.		
Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur	2,29	1,51	3,61	1,69	2,96	1,7 3	-11,534	0,000 *
Suriyeli Sığınmacıların işlediği suçlara ceza verilmediği düşüncesiyle adalet mekanizmasına güvenim azalmaktadır	3,70	1,38	4,70	0,59	4,21	1,1 7	-13,037	0,000 *
Suriyelilere din, dil, ırk, mezhep, etnik köken ve politik görüş nedeniyle devletin adaletsiz davranışları yozlaşmaya sebep olmaktadır	3,62	1,37	4,30	0,70	3,96	1,1 3	-8,718	0,000 *
Suriyeli Sığınmacılar ile Türkler arasında yaşanabilecek fikir ayrılıkları ülke içi karışıklığa neden olabilir	3,94	1,31	4,42	0,68	4,18	1,0 7	-6,365	0,000 *
Suriyeli Sığınmacıların varlığı bende gelecek kaygısı yaratmamaktadır	2,31	1,43	1,32	0,59	1,80	1,1 9	12,529	0,000 *
Suriyeli Sığınmacıların toplu olarak vatandaş olması siyasi dengeleri etkiler	4,23	1,20	4,38	0,66	4,31	0,9 7	-2,095	0,037 *
Suriyeli Sığınmacılar ilerisi için ülke içinde bağımsızlık kazanma söylemleri ile üniter yapıyı tehdit etmektedir	3,77	1,40	4,40	0,70	4,09	1,1 5	-7,933	0,000 *

Tablo 6.21: Katılımcıların Şehirlerinin Suriyeli Sığınmacıların Siyasi Algısına İlişkin İfadelere Katılım Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (3,61).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların işlediği suçlara ceza verilmediği düşüncesiyle adalet mekanizmasına güvenim azalmaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep’te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,70).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyelilere din, dil, ırk, mezhep, etnik köken ve politik görüş nedeniyle devletin adaletsiz davranışları yozlaşmaya sebep olmaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark

⁵ $p<0,05$ anlamlı fark var, $p>0,05$ anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,30).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacılar ile Türkler arasında yaşanabilecek fikir ayrılıkları ülke içi karışıklığa neden olabilir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,42).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların varlığı bende gelecek kaygısı yaratmamaktadır.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Balıkesir'de yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (2,31).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacıların toplu olarak vatandaş olması siyasi dengeleri etkiler.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,38).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılarda “Suriyeli Sığınmacılar ilerisi için ülke içinde bağımsızlık kazanma söylemleri ile üniter yapıyı tehdit etmektedir.” ifadesine katılım düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların söz konusu ifadeye katılım düzeyi daha yüksektir (4,40).

6.4.3. Toplumsal Güvenlik Algısı İkili ve Çoklu Karşılaştırma

Parametrik testlerden ikili karşılaştırmalar yapan bağımsız gruplar t testi Balıkesir ve Gaziantep illeri sonuçları aşağı Tablo 22'te çıkarılmıştır.

Şehir	Balıkesir		Gaziantep		t	p ⁶
	Ort.	ss.	Ort.	ss.		
Güvenlik Algısı	3,51	1,03	4,40	0,46	-15,546	0,000*
Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı	3,73	0,79	4,35	0,37	-14,124	0,000*
Siyasi Algı	3,83	0,97	4,48	0,42	-12,180	0,000*
Genel Toplumsal Algı	3,66	0,82	4,40	0,36	-16,251	0,000*

Tablo 6.22: Katılımcıların Şehirlerinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılar arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların Güvenlik Algısı daha yüksektir (4,40).

⁶ $p<0,05$ anlamlı fark var, $p>0,05$ anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılar arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı daha yüksektir (4,35).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılar arasında Siyasi Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların Siyasi Algı daha yüksektir (4,48).

Yaşadığı şehir farklı olan katılımcılar arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Gaziantep'te yaşayanların Genel Toplumsal Algı daha yüksektir (4,40).

Parametrik testlerden ikili karşılaştırmalar yapan bağımsız gruplar t testi cinsiyete göre kadın ve erkek sonuçları aşağı Tablo 23'te çıkarılmıştır.

Cinsiyet	Kadın		Erkek		t	p ⁷
	Ort.	ss.	Ort.	ss.		
Güvenlik Algısı	3,88	1,00	4,02	0,84	-2,058	0,040*
Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı	3,99	0,71	4,08	0,67	-1,598	0,111
Siyasi Algı	4,13	0,85	4,18	0,78	-0,815	0,415
Genel Toplumsal Algı	3,97	0,77	4,08	0,70	-1,825	0,069

Tablo 6.23: Katılımcıların Cinsiyetinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Cinsiyeti farklı olan katılımcılar arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Erkeklerin Güvenlik Algısı daha yüksektir (4,02).

Cinsiyeti farklı olan katılımcılar arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı, Siyasi Algı, Genel Toplumsal Algı puanları bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı, Siyasi Algı, Genel Toplumsal Algı düzeyleri cinsiyete göre değişmemektedir.

İkiden daha fazla değişkeni karşılaştıran tablolarda tek yönlü ANOVA testinden anlamlı biçimde farklı çıkan değişkenlerin nasıl fark yarattığını ölçen ve varyans homojenliği sağlanmadığında kullanılan (ad hoc) testlerden Tamhane çoklu karşılaştırma testi yaş grupları sonuçları aşağı Tablo 24'te çıkarılmıştır. Anlamlı fark çıkmadığından Tamhane sonucu tabloda görülmemektedir.

⁷p<0,05 anlamlı fark var, p>0,05 anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

Yaş	20 yaş ve altı		21-30 yaş		31-40 yaş		41-50 yaş		51 yaş ve üstü		F	p ⁸
	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.		
Güvenlik Algısı	3,84	1,05	3,94	0,89	4,04	0,85	3,97	0,90	4,10	0,98	1,224	0,299
Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı	3,98	0,74	4,03	0,70	4,06	0,64	4,07	0,68	4,18	0,67	0,933	0,444
Siyasi Algı	4,11	0,83	4,16	0,79	4,18	0,75	4,14	0,93	4,19	0,88	0,144	0,966
Genel Toplumsal Algı	3,95	0,81	4,02	0,71	4,08	0,68	4,05	0,75	4,15	0,78	0,910	0,458

Tablo 6.24: Katılımcıların Yaşının Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Yaşı farklı olan katılımcılar arasında Güvenlik Algısı, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı, Siyasi Algı, Genel Toplumsal Algı puanlar bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Güvenlik Algısı, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı, Siyasi Algı, Genel Toplumsal Algı düzeyleri yaşa göre değişmemektedir.

İkiden daha fazla değişkeni karşılaştıran tablolarda tek yönlü ANOVA testinden anlamlı biçimde farklı çıkan değişkenlerin nasıl fark yarattığını ölçen ve varyans homojenliği sağlanmadığında kullanılan (ad hoc) testlerden Tamhane çoklu karşılaştırma testi Eğitim düzeyleri sonuçları Tablo 6.25'te çıkarılmıştır.

Eğitim Durumu	okul mezunu değil		ilkokul		ortaokul		lise		üniversite		yüksek lisans, doktora		F	p ⁹	Anlamlı Fark
	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.			
Güvenlik Algısı	4,25	1,16	4,30	0,57	4,36	0,53	4,21	0,73	3,60	0,98	3,37	1,25	27,231	0,000*	6-1,2,3,4 5-1,2,3,4
Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı	4,18	0,78	4,28	0,47	4,33	0,40	4,14	0,66	3,83	0,74	3,68	0,93	17,044	0,000*	6-1,2,3 5-1,2,3,4
Siyasi Algı	3,92	1,07	4,40	0,54	4,42	0,51	4,32	0,72	3,95	0,89	3,58	1,14	14,859	0,000*	6-2,3,4 5-2,3,4
Genel Toplumsal Algı	4,15	0,88	4,31	0,47	4,36	0,42	4,21	0,64	3,76	0,77	3,54	1,02	25,220	0,000*	6-1,2,3,4 5-1,2,3,4

Tablo 6.25: Katılımcıların Eğitim Durumunun Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması

⁸p<0,05 anlamlı fark var, p>0,05 anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

⁹p<0,05 anlamlı fark var, p>0,05 anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

Eğitim durumu farklı olan katılımcılar arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Ortaokul mezunu olanların Güvenlik Algısı en yüksek iken (4,36) yüksek lisans, doktora mezunlarının en düşüktür (3,37). Yüksek lisans, doktora mezunları ile okul mezunu olmayan, ilkokul mezunları, ortaokul mezunları, lise mezunları arasında, üniversite mezunları ile okul mezunu olmayan, ilkokul mezunları, ortaokul mezunları, lise mezunları arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Eğitim durumu farklı olan katılımcılar arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Ortaokul mezunu olanların Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı en yüksek iken (4,33) lisansüstü mezunlarının en düşüktür (3,68). Yüksek lisans, doktora mezunları ile okul mezunu olmayan, ilkokul mezunları, ortaokul mezunları arasında, üniversite mezunları ile okul mezunu olmayan, ilkokul mezunları, ortaokul mezunları, lise mezunları arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Eğitim durumu farklı olan katılımcılar arasında Siyasi Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Ortaokul mezunu olanların Siyasi Algı en yüksek iken (4,42) lisansüstü mezunlarının en düşüktür (3,58). Yüksek lisans, doktora mezunları ile ilkokul mezunları, ortaokul mezunları arasında, üniversite mezunları ile ilkokul mezunları, ortaokul mezunları, lise mezunları arasında Siyasi Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Eğitim durumu farklı olan katılımcılar arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Ortaokul mezunu olanların Genel Toplumsal Algı en yüksek iken (4,36) lisansüstü mezunlarının en düşüktür (3,54). Yüksek lisans, doktora mezunları ile okul mezunu olmayan, ilkokul mezunları, ortaokul mezunları, lise mezunları arasında, üniversite mezunları ile okul mezunu olmayan, ilkokul mezunları, ortaokul mezunları, lise mezunları arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

İkiden daha fazla değişkeni karşılaştıran tablolarda tek yönlü ANOVA testinden anlamlı biçimde farklı çıkan değişkenlerin nasıl fark yarattığını ölçen ve varyans homojenliği sağlanmadığında kullanılan (ad hoc) testlerden Tamhane çoklu karşılaştırma testi Meslek Grupları sonuçları Tablo 6.26'te çıkarılmıştır.

Meslek	kamu görevlisi		özel sektör		esnaf/işyeri sahibi		diğer meslekler		F	p ¹⁰	Anlamlı fark
	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.			
Güvenlik Algısı	3,73	1,03	4,31	0,57	4,22	0,61	3,38	1,01	46,981	0,000*	1-2,3 4-2,3
Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı	3,88	0,74	4,22	0,56	4,20	0,51	3,75	0,79	21,514	0,000*	1-2,3,4 4-2,3
Siyasi Algı	3,86	0,92	4,33	0,67	4,39	0,54	3,95	0,93	18,692	0,000*	1-2,3,4 4-2,3
Genel Toplumsal Algı	3,82	0,81	4,28	0,52	4,25	0,49	3,65	0,83	36,985	0,000*	1-2,3,4 4-2,3

Tablo 6.26: Katılımcıların Mesleğinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Mesleği farklı olan katılımcılar arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Özel sektörde çalışanların Güvenlik Algısı en yüksek iken (4,31) diğer mesleklerde çalışanların en düşüktür (3,38). Kamuda çalışanlar ile özel sektörde çalışanlar, esnaf/işyeri sahibi olanlar arasında, diğer mesleklerde çalışanlar ile özel sektörde çalışanlar, esnaf/işyeri sahibi olanlar arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Mesleği farklı olan katılımcılar arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Özel sektörde çalışanların Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı en yüksek iken (4,22) diğer mesleklerde çalışanların en düşüktür (3,75). Kamuda çalışanlar ile özel sektörde çalışanlar, esnaf/işyeri sahibi olanlar, diğer mesleklerde çalışanlar arasında, diğer mesleklerde çalışanlar ile özel sektörde çalışanlar, esnaf/işyeri sahibi olanlar arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Mesleği farklı olan katılımcılar arasında Siyasi Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Esnaf/işyeri sahibi olanların Siyasi Algı en yüksek iken (4,20) kamuda çalışanların en düşüktür (3,86). Kamuda çalışanlar ile özel sektörde çalışanlar, esnaf/işyeri sahibi olanlar, diğer mesleklerde çalışanlar arasında, diğer mesleklerde çalışanlar ile özel sektörde çalışanlar, esnaf/işyeri sahibi olanlar arasında Siyasi Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Mesleği farklı olan katılımcılar arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Özel sektörde çalışanların Genel Toplumsal Algı en yüksek iken (4,28) diğer mesleklerde çalışanların en düşüktür (3,65).

¹⁰ $p<0,05$ anlamlı fark var, $p>0,05$ anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

Kamuda çalışanlar ile özel sektörde çalışanlar, esnaf/işyeri sahibi olanlar, diğer mesleklerde çalışanlar arasında, diğer mesleklerde çalışanlar ile özel sektörde çalışanlar, esnaf/işyeri sahibi olanlar arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Parametrik testlerden ikili karşılaştırmalar yapan bağımsız gruplar t testi Çalışma Durumu sonuçları aşağı Tablo 27’te çıkarılmıştır.

Çalışma Durumu	çalışıyorum		çalışmıyorum		t	p ¹¹
	Ort.	ss.	Ort.	ss.		
Güvenlik Algısı	4,09	0,81	3,72	1,04	5,065	0,000*
Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı	4,10	0,65	3,95	0,74	2,640	0,009*
Siyasi Algı	4,21	0,78	4,05	0,86	2,532	0,012*
Genel Toplumsal Algı	4,12	0,66	3,88	0,82	4,078	0,000*

Tablo 6.27: Katılımcıların Çalışma Durumunun Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Çalışma durumu farklı olan katılımcılar arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Çalışanların Güvenlik Algısı daha yüksektir (4,09).

Çalışma durumu farklı olan katılımcılar arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Çalışanların Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı daha yüksektir (4,10).

Çalışma durumu farklı olan katılımcılar arasında Siyasi Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Çalışanların Siyasi Algı daha yüksektir (4,21).

Çalışma durumu farklı olan katılımcılar arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Çalışanların Genel Toplumsal Algı daha yüksektir (4,12).

İkiden daha fazla değişkeni karşılaştıran tablolarda tek yönlü ANOVA testinden anlamlı biçimde farklı çıkan değişkenlerin nasıl fark yarattığını ölçen ve varyans homojenliği sağlanmadığında kullanılan (ad hoc) testlerden Tamhane çoklu karşılaştırma testi En Son İş Değiştirme Zamanı sonuçları Tablo 6.28’te çıkarılmıştır.

¹¹ $p<0,05$ anlamlı fark var, $p>0,05$ anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

En Son İş Değiştirilen Zaman	1 yıl önce		2-5 yıl önce		5 yıl üstü veya hiç		F	p ¹²	Anlamlı Fark
	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.			
Güvenlik Algısı	3,84	0,93	4,12	0,74	4,09	0,91	5,929	0,003*	1-2,3 2-3
Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı	3,97	0,72	4,10	0,63	4,14	0,69	3,593	0,028*	1-3
Siyasi Algı	4,14	0,82	4,16	0,74	4,25	0,81	1,437	0,238	
Genel Toplumsal Algı	3,95	0,74	4,12	0,63	4,14	0,74	4,312	0,014*	1-3

Tablo 6.28: Katılımcıların En Son İş Değiştirilen Zamanın Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması

En son iş değiştirme zamanı farklı olan katılımcılar arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). 2-5 yıl önce iş değiştirenlerin Güvenlik Algısı en yüksek iken (4,12) 1 yıl önce iş değiştirenlerin en düşüktür (3,84). 1 yıl önce iş değiştirenler ile 2-5 yıl önce, 5 yıl üstü sürede iş değiştirenler veya hiç değiştirmeyenler arasında, 2-5 yıl önce işe değiştirenler ile 5 yıl üstü sürede iş değiştirenler veya hiç değiştirmeyenler arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$).

En son iş değiştirme zamanı farklı olan katılımcılar arasında Sosyo-Ekonomik Kültürel Etki puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). 5 yıl önce iş değiştirenlerin veya hiç değiştirmeyenlerin Sosyo-Ekonomik Kültürel Etki algısı en yüksek iken (4,14) 1 yıl önce iş değiştirenlerin en düşüktür (3,97). 1 yıl önce işe değiştirenler ile 5 yıl üstü sürede iş değiştirenler veya hiç değiştirmeyenler arasında Sosyo-Ekonomik Kültürel Etki puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$).

En son iş değiştirme zamanı farklı olan katılımcılar arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). 5 yıl önce iş değiştirenlerin veya hiç değiştirmeyenlerin Genel Toplumsal Algı en yüksek iken (4,14) 1 yıl önce iş değiştirenlerin en düşüktür (3,95). 1 yıl önce işe değiştirenler ile 5 yıl üstü sürede iş değiştirenler veya hiç değiştirmeyenler arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$).

En son iş değiştirme zamanı farklı olan katılımcılar arasında Siyasi Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Siyasi Algı düzeyi en son iş değiştirme zamanına göre değişmemektedir.

¹² $p < 0,05$ anlamlı fark var, $p > 0,05$ anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

İkiden daha fazla değişkeni karşılaştıran tablolarda tek yönlü ANOVA testinden anlamlı biçimde farklı çıkan değişkenlerin nasıl fark yarattığını ölçen ve varyans homojenliği sağlanmadığında kullanılan (ad hoc) testlerden Tamhane çoklu karşılaştırma testi yaşanan ile gelme zamanı sonuçları Tablo 6.29’te çıkarılmıştır.

Yaşanılan Zamanı	ile	Gelme	burada doğdum		1-5 yıl önce		5 yıldan fazla		F	p ¹³	Anlamlı Fark
			Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.			
Güvenlik Algısı			4,15	0,74	3,49	1,05	3,84	1,01	36,991	0,000*	1-2,3 2-3
Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı			4,17	0,56	3,70	0,83	3,99	0,76	30,575	0,000*	1-2,3 2-3
Siyasi Algı			4,29	0,66	3,83	0,98	4,06	0,95	21,928	0,000*	1-2,3
Genel Toplumsal Algı			4,19	0,58	3,64	0,84	3,94	0,84	38,799	0,000*	1-2,3 2-3

Tablo 6.29: Katılımcıların Yaşanılan Şehre Gelme Zamanının Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Yaşadığı şehre gelme zamanı farklı olan katılımcılar arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Yaşadığı şehirde doğanların Güvenlik Algısı en yüksek iken (4,15) 1-5 yıl önce şehre gelenlerin en düşüktür (3,49). Burada doğanlar ile 1-5 yıl önce, 5 yıldan fazla süre önce yaşadığı ile gelenler arasında, 1-5 yıl önce yaşadığı ile gelenler ile 5 yıldan fazla süre önce yaşadığı ile gelenler arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Yaşadığı şehre gelme zamanı farklı olan katılımcılar arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Yaşadığı şehirde doğanların Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı en yüksek iken (4,17) 5 yıl önce yaşadığı şehre gelenlerin en düşüktür (3,70). Burada doğanlar ile 1-5 yıl önce, 5 yıldan fazla süre önce yaşadığı ile gelenler arasında, 1-5 yıl önce yaşadığı ile gelenler ile 5 yıldan fazla süre önce yaşadığı ile gelenler arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Yaşadığı şehre gelme zamanı farklı olan katılımcılar arasında Siyasi Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Yaşadığı şehirde doğanların Siyasi Algı en yüksek iken (4,29) 1 yıl önce yaşadığı şehre gelenlerin en düşüktür (3,83). Burada doğanlar ile 1-5 yıl önce, 5 yıldan fazla süre önce yaşadığı ile

¹³ $p < 0,05$ anlamlı fark var, $p > 0,05$ anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

gelenler arasında Siyasi Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Yaşadığı şehre gelme zamanı farklı olan katılımcılar arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Yaşadığı şehirde doğanların Genel Toplumsal Algı en yüksek iken (4,19) 5 yıl önce yaşadığı şehre gelenlerin en düşüktür (3,64). Burada doğanlar ile 1-5 yıl önce, 5 yıldan fazla süre önce yaşadığı ile gelenler arasında, 1-5 yıl önce yaşadığı ile gelenler ile 5 yıldan fazla süre önce yaşadığı ile gelenler arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

İkiden daha fazla değişkeni karşılaştıran tablolarda tek yönlü ANOVA testinden anlamlı biçimde farklı çıkan değişkenlerin nasıl fark yarattığını ölçen ve varyans homojenliği sağlanmadığında kullanılan (ad hoc) testlerden Tamhane çoklu karşılaştırma testi aile büyüğünün yaşanılan yere gelme zamanı sonuçları Tablo 6.30'te çıkarılmıştır.

Aile büyüğünün yaşanılan yere gelme zamanı	burada doğdu		1-5 yıl önce		5 yıldan fazla		F	p ¹⁴	Anlamlı Fark
	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.			
Güvenlik Algısı	4,09	0,79	3,33	1,06	4,07	0,93	24,055	0,000*	2-1,3
Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı	4,14	0,58	3,46	0,80	4,14	0,71	35,027	0,000*	2-1,3
Siyasi Algı	4,24	0,69	3,65	0,89	4,26	0,87	19,221	0,000*	2-1,3
Genel Toplumsal Algı	4,14	0,61	3,45	0,82	4,14	0,76	32,629	0,000*	2-1,3

Tablo 6.30: Katılımcıların Aile Büyüğünün Yaşanılan Şehre Gelme Zamanının Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Aile büyüğünün yaşadığı şehre gelme zamanı farklı olan katılımcılar arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Aile büyüğü yaşadığı şehirde doğanların Güvenlik Algısı en yüksek iken (4,09) 1-5 yıl önce yaşadığı şehre gelenlerin en düşüktür (3,33). Aile büyüğü 1-5 yıl önce yaşadığı şehre gelenler ile aile büyüğü yaşadığı şehirde doğanlar, aile büyüğü 5 yıldan fazla süredir yaşadığı şehirde olanlar arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Aile büyüğünün yaşadığı şehre gelme zamanı farklı olan katılımcılar arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Aile büyüğü yaşadığı şehirde doğanların Sosyo-Ekonomik ve

¹⁴ $p<0,05$ anlamlı fark var, $p>0,05$ anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

Kültürel Algı en yüksek iken (4,14) 1-5 yıl önce yaşadığı şehre gelenlerin en düşüktür (3,46). Aile büyüğü 1-5 yıl önce yaşadığı şehre gelenler ile aile büyüğü yaşadığı şehirde doğanlar, aile büyüğü 5 yıldan fazla süredir yaşadığı şehirde olanlar arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Aile büyüğünün yaşadığı şehre gelme zamanı farklı olan katılımcılar arasında Siyasi Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Aile büyüğü yaşadığı şehirde 5 yıldan uzun süredir bulunanların Siyasi Algı en yüksek iken (4,26) 1-5 yıl önce yaşadığı şehre gelenlerin en düşüktür (3,65). Aile büyüğü 1-5 yıl önce yaşadığı şehre gelenler ile aile büyüğü yaşadığı şehirde doğanlar, aile büyüğü 5 yıldan fazla süredir yaşadığı şehirde olanlar arasında Siyasi Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Aile büyüğünün yaşadığı şehre gelme zamanı farklı olan katılımcılar arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Aile büyüğü yaşadığı şehirde 5 yıldan uzun süredir bulunanlar ve burada doğdum diyenlerde Genel Toplumsal Algı en yüksek iken (4,14) 1-5 yıl önce yaşadığı şehre gelenlerin en düşüktür (3,45). Aile büyüğü 1-5 yıl önce yaşadığı şehre gelenler ile aile büyüğü yaşadığı şehirde doğanlar, aile büyüğü 5 yıldan fazla süredir yaşadığı şehirde olanlar arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

İkiden daha fazla değişkeni karşılaştıran tablolarda tek yönlü ANOVA testinden anlamlı biçimde farklı çıkan değişkenlerin nasıl fark yarattığını ölçen ve varyans homojenliği sağlanmadığında kullanılan (ad hoc) testlerden Tamhane çoklu karşılaştırma testi hane gelir düzeyi sonuçları Tablo 6.31’te çıkarılmıştır.

Hane Gelir Düzeyi	dar gelirinin altı		dar gelirli		dar gelirinin üstü		dar gelirinin çok üstü		F	p ¹⁵	Anlamlı Fark
	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.	Ort.	ss.			
Güvenlik Algısı	3,92	0,90	4,10	0,75	3,85	0,98	4,08	1,07	4,704	0,003*	2-3
Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı	3,79	0,82	4,12	0,61	4,01	0,69	4,10	0,84	3,147	0,025*	1-2
Siyasi Algı	3,97	0,93	4,24	0,68	4,11	0,84	4,21	1,06	2,233	0,083	

¹⁵p<0,05 anlamlı fark var, p>0,05 anlamlı fark yok. * ile ifade edilenler fark var anlamındadır.

Genel Toplumsal Algı	3,88	0,79	4,14	0,62	3,97	0,76	4,11	0,89	3,844	0,010*	1-2
----------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	-------	---------------	-----

Tablo 6.31: Katılımcıların Hane Gelir Düzeyinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Toplumsal Algı Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Hane gelir düzeyi farklı olan katılımcılar arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Hane gelir düzeyi dar gelirli olanların Güvenlik Algısı en yüksek iken (4,10) dar gelirli olanların en düşüktür (3,85). Dar gelirli olanlar ile dar gelirli olanların üstü olanlar arasında Güvenlik Algısı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

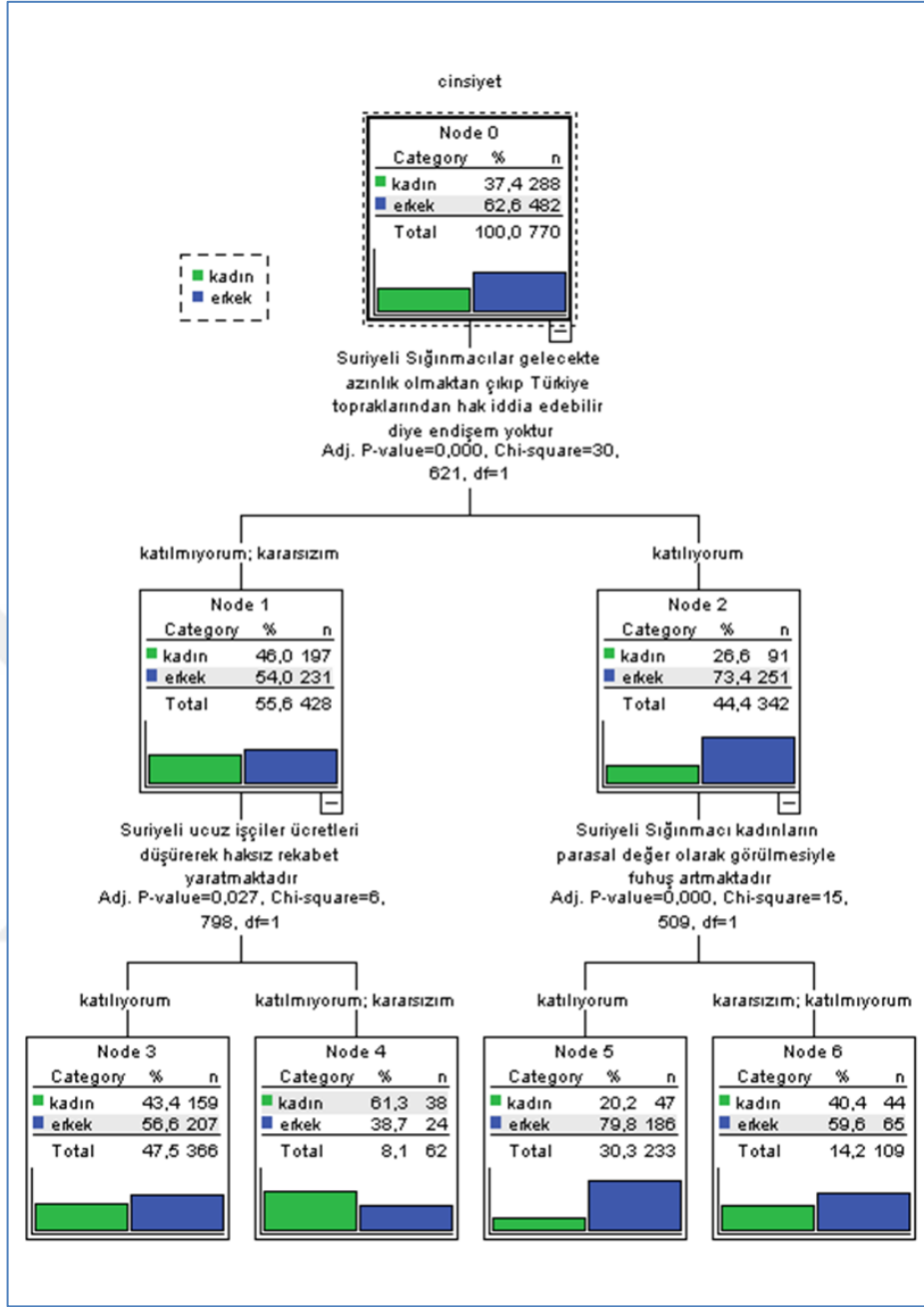
Hane gelir düzeyi farklı olan katılımcılar arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Hane gelir düzeyi dar gelirli olanların Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı en yüksek iken (4,12) dar gelirli olanların en düşüktür (3,79). Dar gelirli olanlar ile dar gelirli olanların altı olanlar arasında Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Hane gelir düzeyi farklı olan katılımcılar arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Hane gelir düzeyi dar gelirli olanların Genel Toplumsal Algı en yüksek iken (4,14) dar gelirli olanların en düşüktür (3,88). Dar gelirli olanlar ile dar gelirli olanların altı olanlar arasında Genel Toplumsal Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Hane gelir düzeyi farklı olan katılımcılar arasında Siyasi Algı puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Siyasi Algı düzeyi hane gelir düzeyine göre değişmemektedir.

6.4.4. Toplumsal Güvenlik Algısının CHAID Analizi

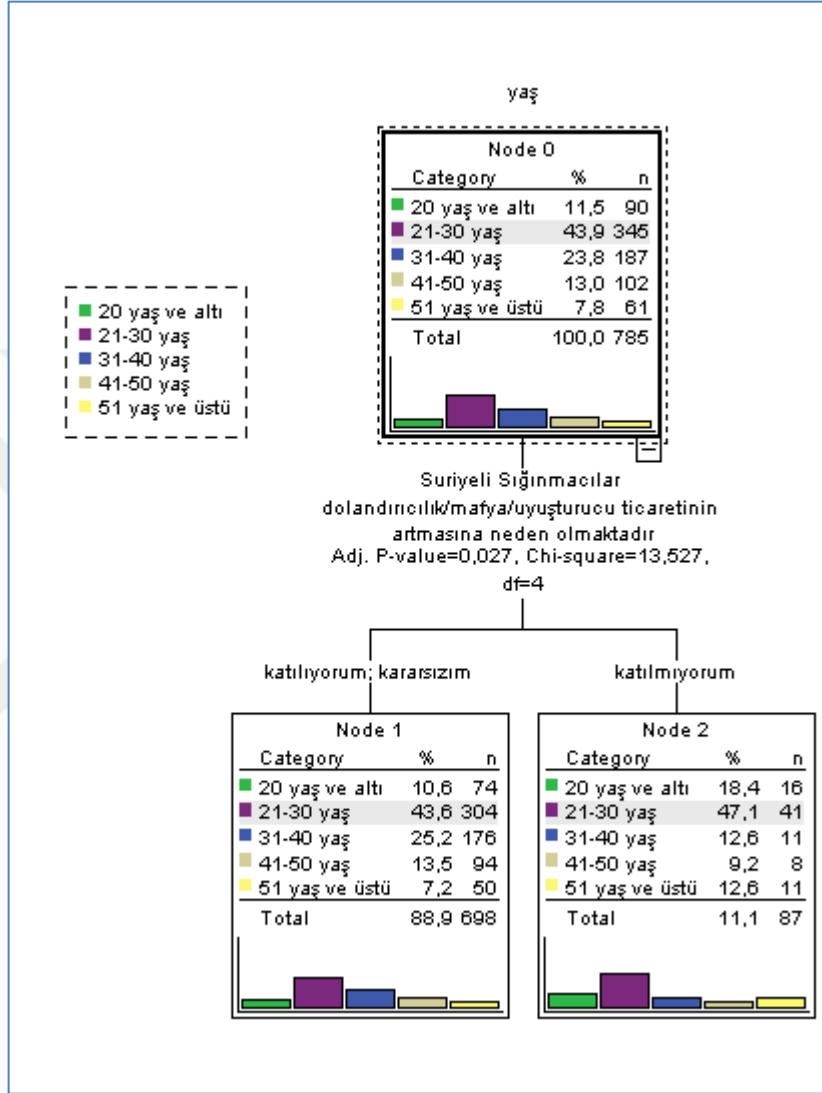
Anketin demografik bilgiler bölümünde bulunan Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu, Meslek, Çalışma Durumu, En Son İş Değiştirme, Yaşanılan İl, Yaşanılan İle Geline Zaman, Aile Büyüğü'nün Şehre Geliş Zamanı ve Hane Geliri değişkenleri ile önce anketin tüm soruları CHAID analizine tâbi tutulmuştur. Sırasıyla aşağıda bu tablolar ve bulgular paylaşılmıştır.

Şekil 6.2: Katılımcıların Cinsiyeti Bazlı Ağaç Diyagramı

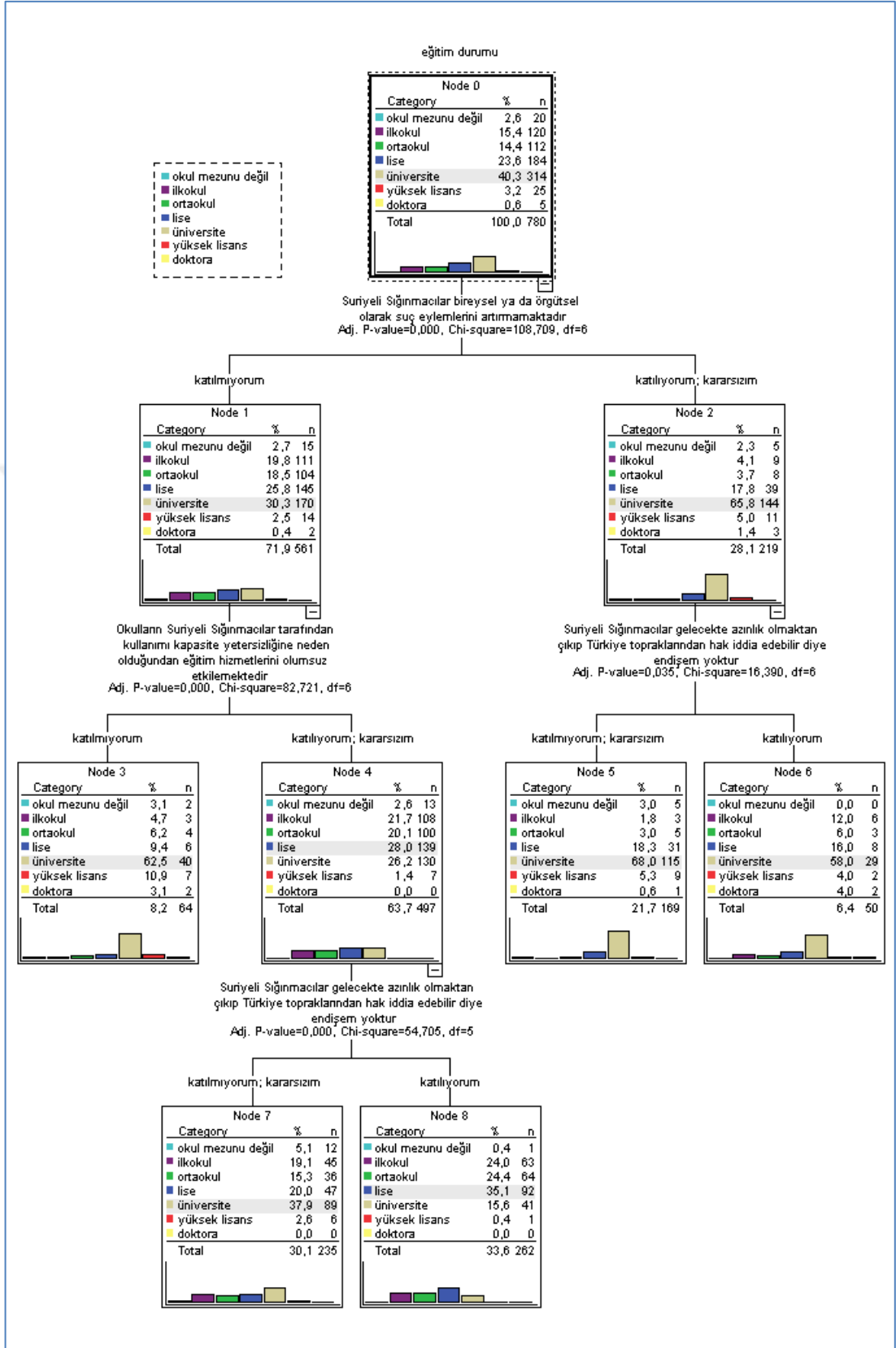
Katılımcıların cinsiyeti “Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). İfadeye katılmadığını, kararsız olduğunu belirtenler ile katıldığını belirtenler bir arada toplanmıştır. Söz konusu ifadeye katılmadığını, kararsız olduğunu belirtenlerde cinsiyet “Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). İfadeye katıldığını belirtenler ile katılmadığını, kararsız olduğunu belirtenler

bir arada toplanmıştır. Söz konusu ifadeye katıldığını belirtenlerde cinsiyet “Suriyeli Sığınmacı kadınların parasal değer olarak görülmesiyle fuhuş artmaktadır” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p < 0,05$). İfadeye katıldığını belirtenler ile kararsız, katılmadığını belirtenler bir arada toplanmıştır.

Şekil 6.3: Katılımcıların Yaş Bazlı Ağaç Diyagramı

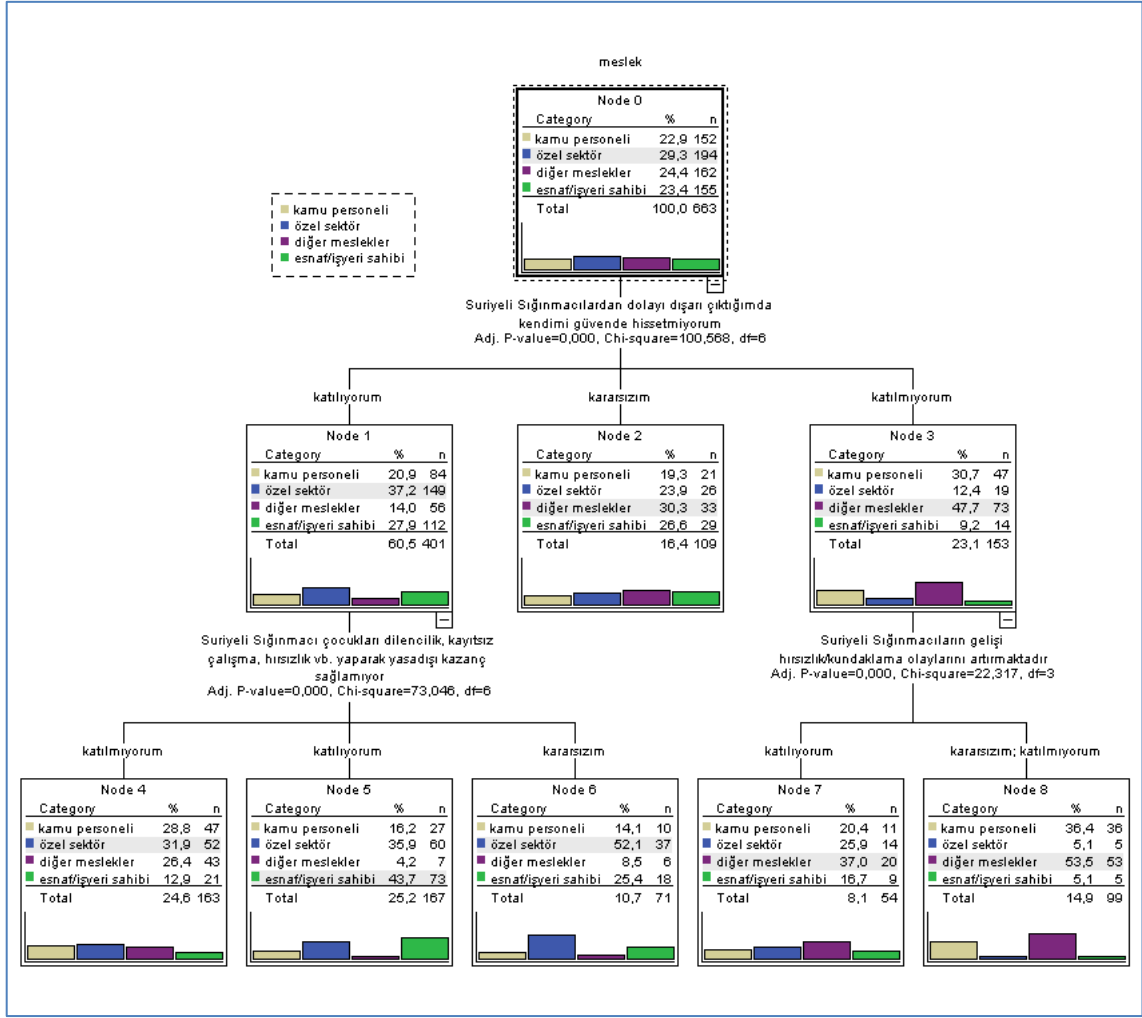
Katılımcıların yaşı “Suriyeli Sığınmacılar dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin artmasına neden olmaktadır” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p < 0,05$). İfadeye katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler ile katılmadığını belirtenler bir arada toplanmıştır.

Şekil 6.4: Katılımcıların Eğitim Durumu Bazlı Ağaç Diyagramı

Katılımcıların eğitim durumu “Suriyeli sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırmamaktadır” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katılmadığını belirtenler ile katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır. İfadeye katılmadığını belirtenlerde eğitim durumu “Okulların Suriyeli sığınmacılar tarafından kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetlerini olumsuz etkilemektedir.” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katılmadığını belirtenler ile katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır. İfadeye katıldığını, kararsız belirtenlerde eğitim durumu “Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katılmadığını, kararsız olduğunu belirtenler ile katıldığını belirtenler bir arada toplanmıştır.

İlk seviyede “Suriyeli sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırmamaktadır.” ifadesine katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler “Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katılmadığını, kararsız olduğunu belirtenler ile katıldığını belirtenler bir arada toplanmıştır.

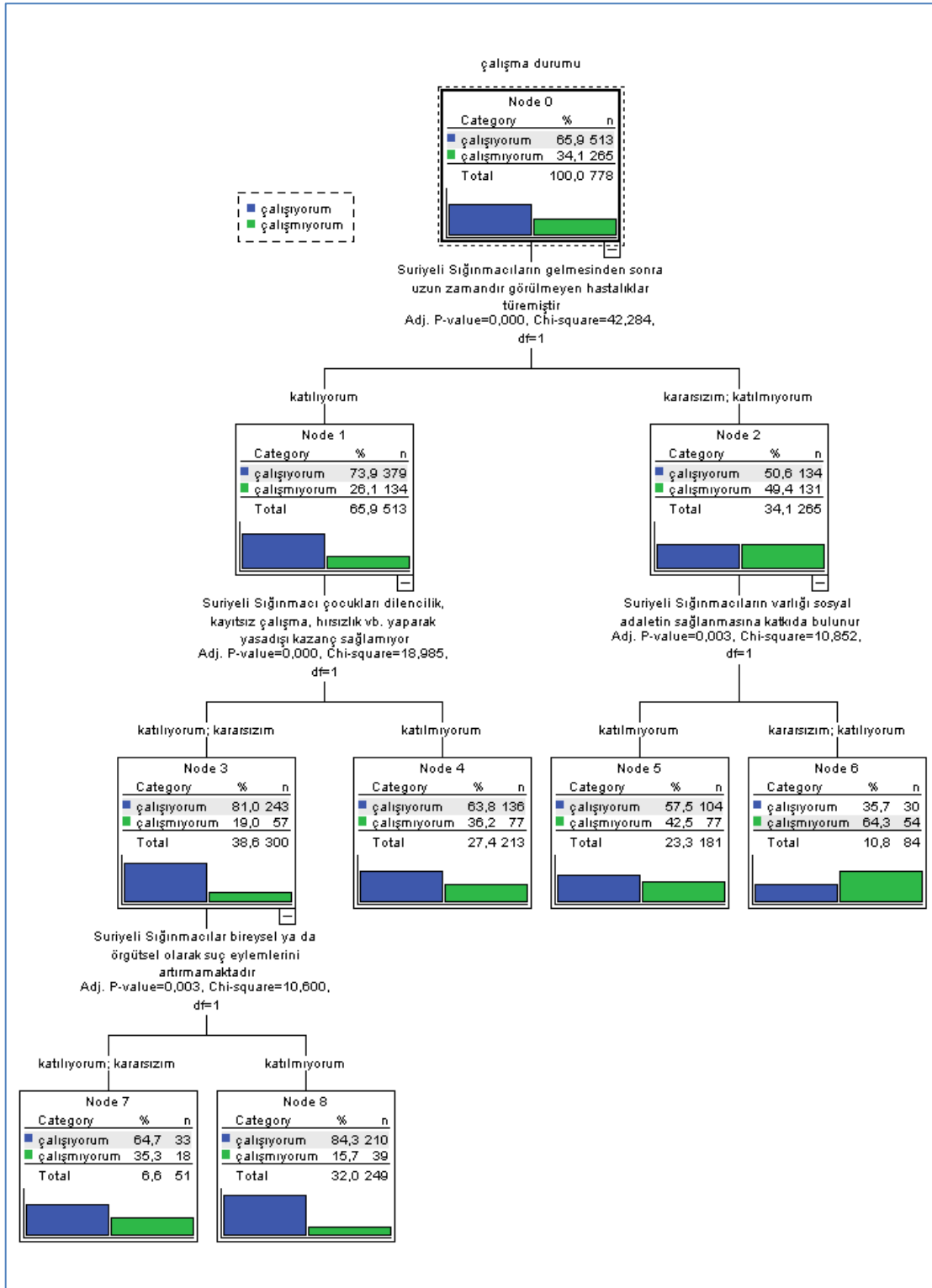

Şekil 6.5: Katılımcıların Meslek Bazlı Ağaç Diyagramı

Katılımcıların meslek durumu “Suriyeli Sığınmacılardan dolayı dışarı çıktığımda kendimi güvende hissetmiyorum” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p < 0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını belirtenler, kararsız olduğunu belirtenler ve katılmadığını belirtenler bir arada toplanmıştır. İfadeye katıldığını belirtenlerde meslek durumu “Suriyeli Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma, hırsızlık vb. yaparak yasadışı kazanç sağlamıyor” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p < 0,05$). Söz konusu ifadeye katılmadığını, katıldığını ve kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır.

İlk seviyede “Suriyeli Sığınmacılardan dolayı dışarı çıktığımda kendimi güvende hissetmiyorum” ifadesine katılmadığını belirtenler “Suriyeli Sığınmacıların gelişti hırsızlık/kundaklama olaylarını artırmaktadır” ifadesine katılım düzeyine göre

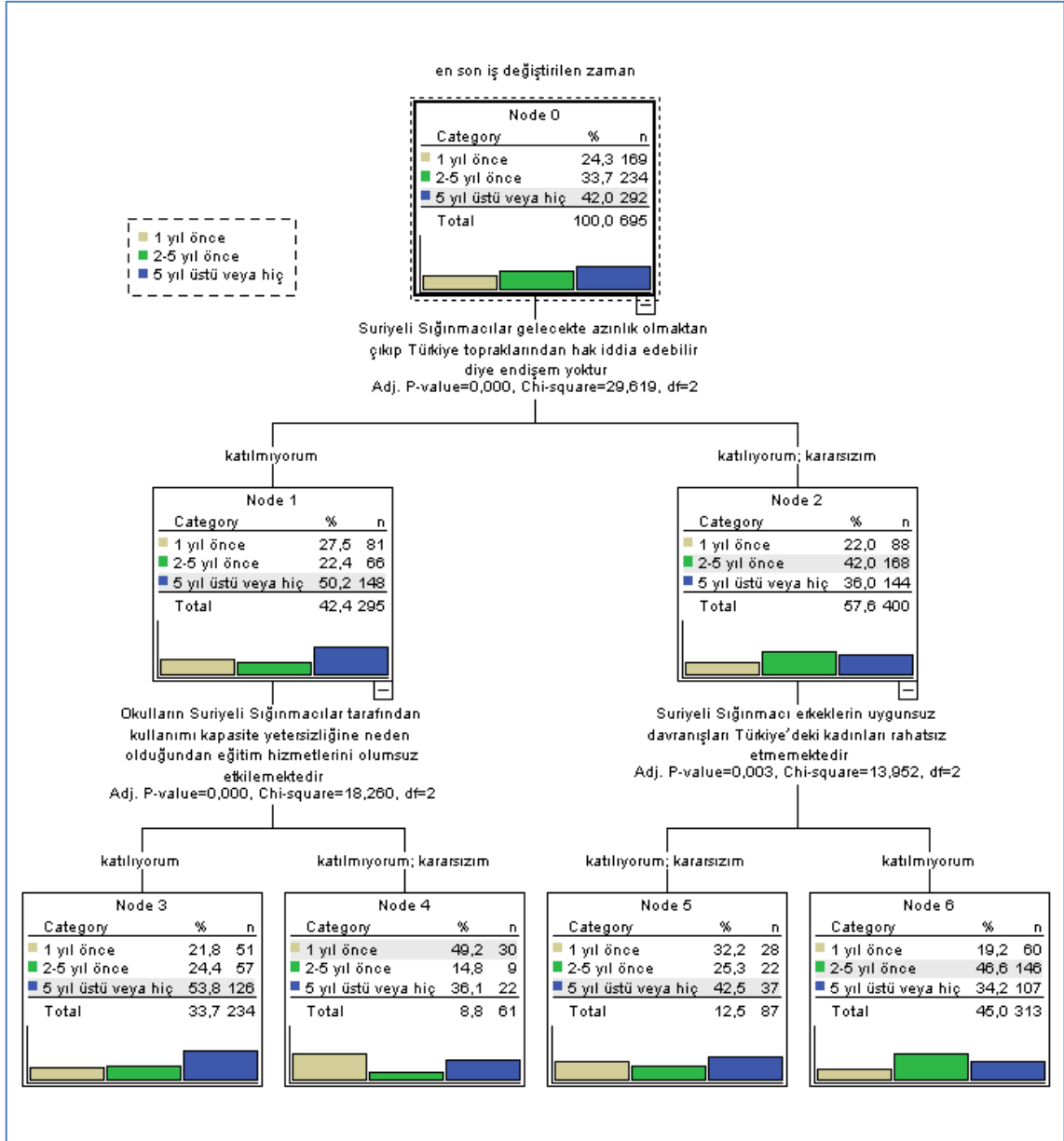
değişmektedir ($p < 0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını belirtenler ile katılmadığını, kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır.

Şekil 6.6: Katılımcıların Çalışma Durumu Bazlı Ağaç Diyagramı

Katılımcıların çalışma durumu “Suriyeli Sığınmacıların gelmesinden sonra uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türemiştir” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını belirtenler ile kararsız olduğunu, katılmadığını belirtenler bir arada toplanmıştır. İfadeye katıldığını belirtenlerde çalışma durumu “Suriyeli Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma, hırsızlık vb. yaparak yasadışı kazanç sağlamıyor” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler ile katılmadığını belirtenler bir arada toplanmıştır. İfadeye katıldığını, kararsız olduğunu belirtenlerde çalışma durumu “Suriyeli Sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırmamaktadır” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler ile katılmadığını belirtenler bir arada toplanmıştır.

İlk seviyede “Suriyeli Sığınmacıların gelmesinden sonra uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türemiştir” ifadesine kararsız olduğunu, katılmadığını belirtenler “Suriyeli Sığınmacıların varlığı sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunur” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katılmadığını katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır.

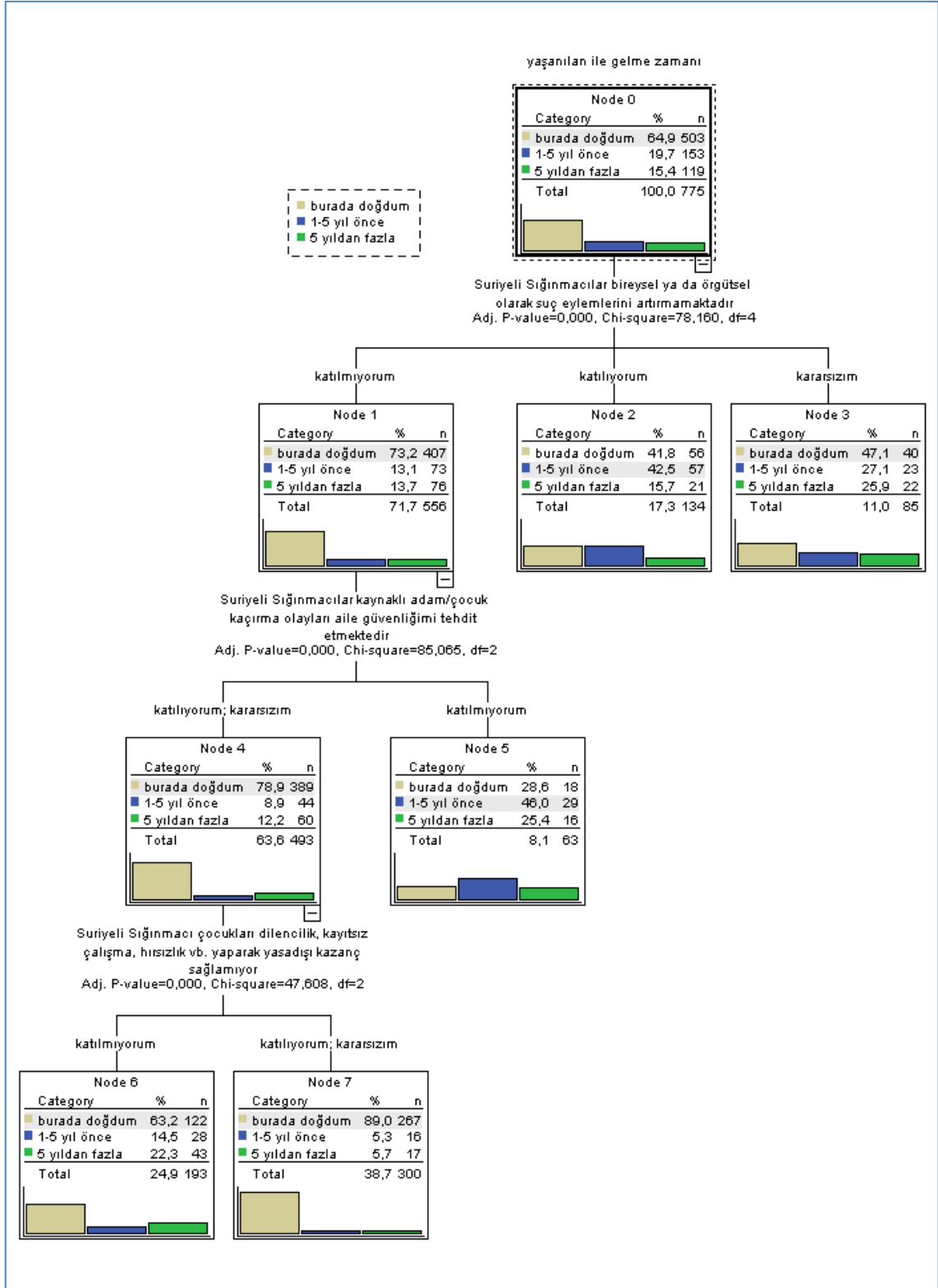
Şekil 6.7: Katılımcıların En Son İş Değiştirme Durumu Bazlı Ağaç Diyagramı

Katılımcıların en son iş değiştirme durumu “Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p < 0,05$). Söz konusu ifadeye katılmadığını belirtenler ile katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır. İfadeye katıldığını belirtenlerde en son iş değiştirme durumu “Okulların Suriyeli Sığınmacılar tarafından kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetlerini olumsuz etkilemektedir” ifadesine katılım düzeyine göre

değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını belirtenler ile katılmadığını, kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır.

İlk seviyede “Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur” ifadesine katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler “Suriyeli Sığınmacı erkeklerin uygunsuz davranışları Türkiye’deki kadınları rahatsız etmemektedir” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler ile katılmadığını belirtenler bir arada toplanmıştır.

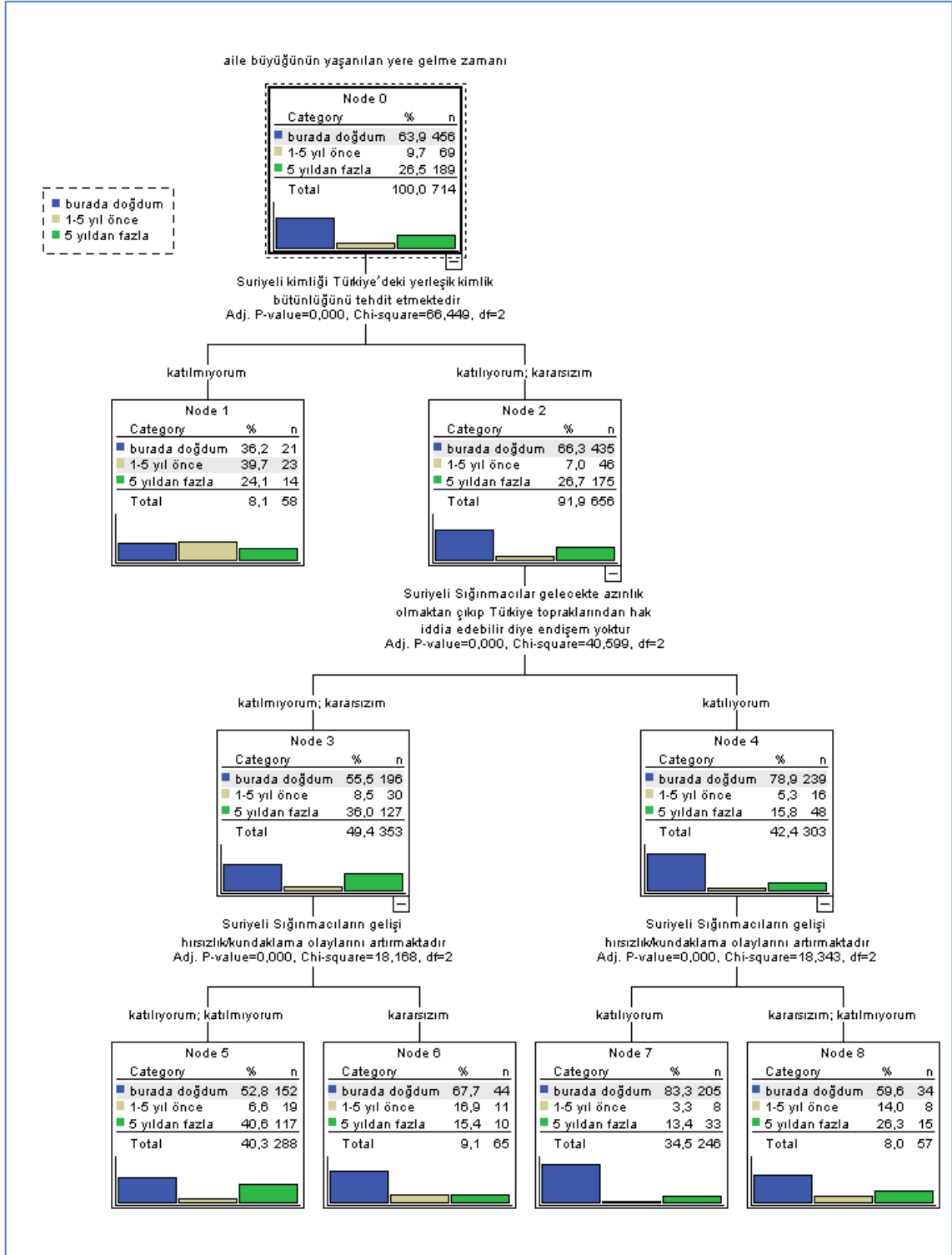

Şekil 6.8: Katılımcıların Yaşanılan İle Gelme Zamanı Bazlı Ağaç Diyagramı

Katılımcıların yaşanılan ile gelme zamanı “Suriyeli Sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırmamaktadır” ifadesine katılım düzeyine göre

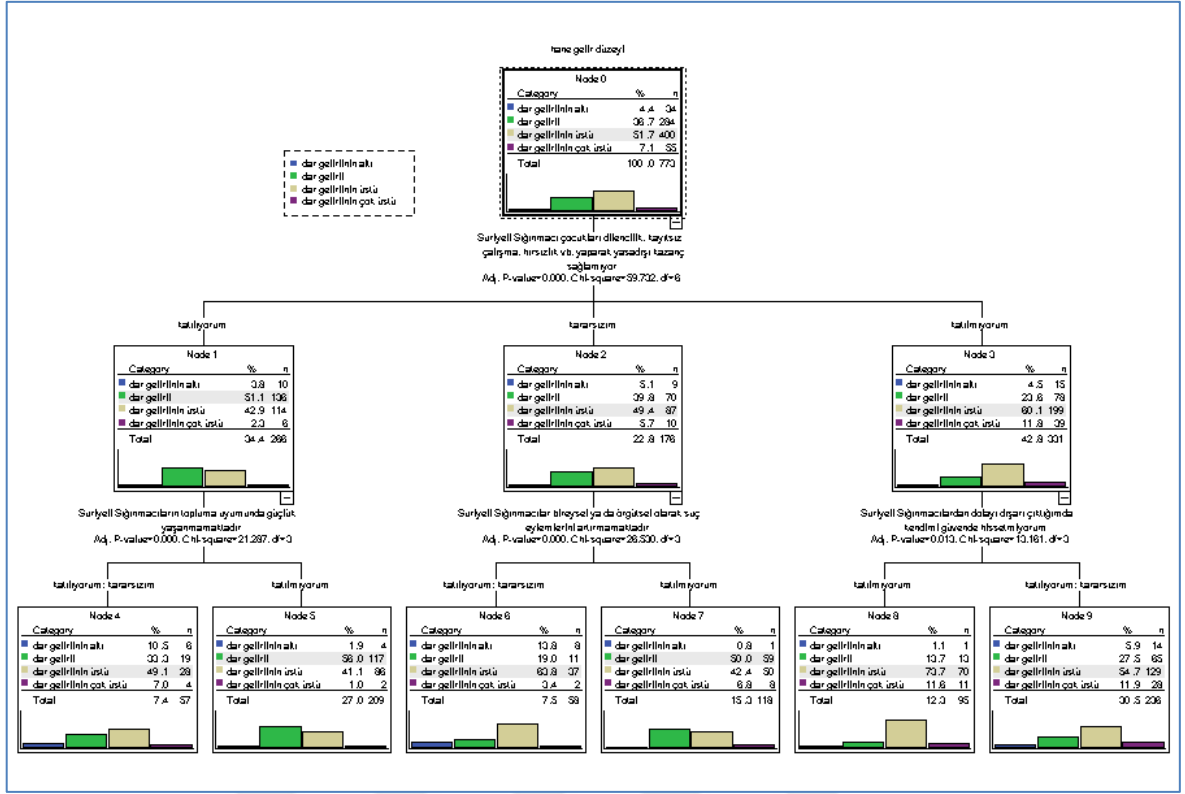
değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katılmadığını, katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır. İfadeye katılmadığını belirtenlerde yaşanan ile gelme zamanı “Suriyeli Sığınmacılar kaynaklı adam/çocuk kaçırma olayları aile güvenliğini tehdit etmektedir” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler ile katılmadığını belirtenler bir arada toplanmıştır. İfadeye katıldığını, kararsız olduğunu belirtenlerde yaşanan şehre gelme zamanı “Suriyeli Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma, hırsızlık vb. yaparak yasadışı kazanç sağlamıyor” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katılmadığını belirtenler ile katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır.

Şekil 6.9: Katılımcıların Yaşanılan İle Aile Büyüğünün Gelme Zamanı Bazlı Ağaç Diyagramı

Katılımcıların aile büyüğünün yaşanılan şehre gelme zamanı “Suriyeli Sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırmamaktadır” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katılmadığını belirtenler ile katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır. İfadeye katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler aile büyüğünün yaşanılan şehre gelme zamanı “Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katılmadığını, kararsız olduğunu belirtenler ile katıldığını belirtenler bir arada toplanmıştır. İfadeye katılmadığını, kararsız olduğunu belirtenlerde aile büyüğünün yaşanılan ile gelme zamanı “Suriyeli Sığınmacıların gelişi hırsızlık/kundaklama olaylarını artırmaktadır” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını, katılmadığını belirtenler ile kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır. Aile büyüğünün yaşanılan ile gelme zamanı “Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur” ifadesine katılım düzeyinde söz konusu ifadeye katıldığını belirtenler “Suriyeli Sığınmacıların gelişi hırsızlık/kundaklama olaylarını artırmaktadır” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını belirtenler ile katılmadığını, kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır.

Şekil 6.10: Katılımcıların Hane Geliri Bazlı Ağaç Diyagramı

Katılımcıların hane geliri “Suriyeli Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma, hırsızlık vb. yaparak yasadışı kazanç sağlamıyor” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını, kararsız olduğunu ve katılmadığını belirtenler bir arada toplanmıştır. İfadeye katıldığını belirtenlerde hane geliri “Suriyeli Sığınmacıların topluma uyumunda güçlük yaşanmamaktadır” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler ile katılmadığını belirtenler bir arada toplanmıştır. Aynı ifadeye kararsız olduğunu belirtenlerde hane geliri “Suriyeli Sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırmamaktadır” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler ile katılmadığını belirtenler bir arada toplanmıştır. Aynı ifadeye katılmadığını belirtenlerde hane geliri “Suriyeli Sığınmacılardan dolayı dışarı çıktığımda kendimi güvende hissetmiyorum” ifadesine katılım düzeyine göre değişmektedir ($p<0,05$). Söz konusu ifadeye katılmadığını belirtenlerle katıldığını, kararsız olduğunu belirtenler bir arada toplanmıştır.

6.5. Analiz Sonuçları ve Değerlendirme

“Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenik Algısına Etkisi” araştırması kapsamında Güvenlik, Sosyo-Ekonomik Güvenlik ve Siyasi Güvenlik isimleri verilen üç boyutta hazırlanan anketin Suriyeli Sığınmacıların 11 Nisan 2011 tarihinden günümüze kadar geçen zamanda Türkiye’de mevcudiyetlerinin Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarında oluşturduğu etkiyi ölçmede uygulanan KFA, DFA, bağımsız gruplar t testi, tek yönlü ANOVA, Tamhane çoklu karşılaştırma testi ve son olarak CHAID analizleri yeterli ve anlamlı sonuçlar ortaya koymuştur.

Anket benzer sistemler tasarımı uygulamak amacıyla sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksinde aynı düzeyde bulunan ve Suriyelilerin Türk nüfusuna göre oranı yüksek olan Gaziantep (% 16,7 Suriyeli) ili ile Suriyelilerin Türk nüfusuna göre oranı düşük olan Balıkesir (% 0,13) ilinde yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına uygulanmıştır.

Balıkesir’de yaşayan 385 ve Gaziantep’te yaşayan 400 katılımcıya % 95 güven düzeyinde güvenlik, sosyo-ekonomik ve kültürel ile siyasî güvenlik algısı isimli üç faktörden ve 35 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Elde edilen bulgular ve çıkarılan sonuçlar; katılımcıların 15 Kasım-15 Aralık 2018 tarihleri arasında Suriyeliler hakkında sahip oldukları güvenlik algısına dayanmaktadır. Anket sonuçları bilgisayar ortamında bir istatistik yazılımı ile değerlendirilmiş, geçerli bir anket olduğu ve verilerin anket sorularıyla uyumlu çalıştığı görülmüştür.

Ek-X’de yer alan DFA kapsamındaki digramda da açıkça görüleceği üzere ana sorunsalı oluşturan Toplumsal Güvenlik Algısının Güvenlik Algısı boyutuna en yüksek regresyon katsayısı bulunan;

* “Suriyeli Sığınmacı kadınların parasal değer olarak görülmesiyle fuhuş artmaktadır” (0,77),

* “Suriyeli Sığınmacıların gelişi hırsızlık/kundaklama olaylarını artırmaktadır” (0,74),

* “Suriyeli Sığınmacıların gelmesinden sonra uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türemiştir” (0,74),

Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Güvenlik boyutuna;

* “Suriyeli kimliği Türkiye’deki yerleşik kimlik bütünlüğünü tehdit etmektedir” (0,73),

* “Suriyeli Sığınmacıların kullandığı dil Türkçe’nin bozulmasına neden olmaktadır” (0,71) ve

Siyasi Güvenlik boyutuna;

* “Suriyeli Sığınmacılar ile Türkler arasında yaşanabilecek fikir ayrılıkları ülke içi karışıklığa neden olabilir” (0,78),

* “Suriyeli Sığınmacılar ileri için ülke içinde bağımsızlık kazanma söylemleri ile üniter yapıyı tehdit etmektedir” (0,77) sorular en büyük katkıda bulunmuştur. Bir başka ifade ile kadınların fuhuşa sürüklenmesi, hırsızlık ve kundaklama olayları, görülmeyen hastalıkların türemesi, kimlik bütünlüğünün tehditi, Türkçe’nin bozulması, fikir ayrılıklarından doğabilecek karışıklıklar ve Suriyelilerin Türkiye’nin üniter yapısına tehdit olma olasılığı gibi nedenler toplumsal algının yüksek çıkmasını sağlayan en önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Suriyeli sığınmacılarla yaşamın her anında fiziki teması, ilişkisi ve iletişimi olan Gaziantep katılımcılarının üm boyutlarda güvenlik algısı ile ilgili endişeleri daha yüksek olurken teması Gaziantep’e göre daha az olan Balıkesirde tüm boyutlarda Gaziantep’e göre az olmakla birlikte özellikle siyasi endişe daha yüksek çıkmıştır. Gaziantep ve Balıkesir illerinde genel toplumsal algı 5 puan üzerinden $4,04 \pm 0,73$ şeklinde yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Diğer bir ifade ile tüm katılımcıların Suriyelilerin varlığını tehdit görenlerin oranı oldukça yüksektir. Bu genel toplumsal güvenlik algısına $4,16 \pm 0,81$ puanla siyasi algı; diğerlerine göre daha fazla katkıda bulunmuştur.

Gaziantep’te, % 90’nın üzerinde olan yüksek güvenlik endişesinin tespit edildiği sorular aşağıda sunulmuştur:

* Suriyeli sığınmacılar darp, kavga, gasp ve benzeri vb. suçlarla şahsi güvenliğimi tehdit etmektedir. Gaziantep’te % 92.

* Suriyeli sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini arttırmaktadır. Gaziantep’te % 96,60.

* Suriyeli sığınmacılar kontrolsüz nüfus artışı yaratmaktadır. Gaziantep’te % 96,80.

* Acil servislerin Suriyeli sığınmacılar tarafından sık kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan beni ve yakınlarımı mağdur etmektedir. Gaziantep’te % 92,60.

* Suriyeli sığınmacıların varlığı sosyal adalete katkıda bulunmaktadır. Gaziantep'te % 92,30.

* Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır sorusuna Gaziantep'te % 98,10.

* Suriyeli sığınmacılar Türkiye'deki işsizliği arttırmaktadır sorusuna Gaziantep'te % 97,10.

* Suriyelilere din, dil, ırk, mezhep ve etnik köken ve politik görüş nedeniyle devletin adaletsiz davranışları yozlaşmaya sebep olmaktadır. Gaziantep'te % 98.

* Suriyeli sığınmacıların varlığı bende gelecek kaygısı yaratmaktadır. Gaziantep'te % 97.

* Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır. Gaziantep'te % 98,10.

* Suriyeli sığınmacı erkeklerin uygunsuz davranışları Türkiye'deki kadınları rahatsız etmektedir. Gaziantep'te % 93,30.

* Suriyeli sığınmacıların topluma uyumunda güçlük yaşanmaktadır. Gaziantep'te % 93,30.

* Okulların Suriyeli sığınmacılar tarafından kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetlerini olumsuz etkilemektedir. Gaziantep'te % 91,30.

* Suriyeli sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini arttırmaktadır. Gaziantep'te % 96,60.

Balıkesir'de % 70'in üzerinde olan yüksek güvenlik endişesinin tespit edildiği sorular aşağıda sunulmuştur:

* Suriyeli sığınmacılar uzun dönemde Türkiye'nin ekonomik olarak büyümesine katkı sağlamayacaktır. Balıkesir'de % 72,80 katılmaktadır.

* Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır sorusuna, Balıkesir'de % 78 katılmaktadır.

* Suriyeli sığınmacılar Türkiye'deki işsizliği arttırmaktadır. Balıkesir'de % 77 katılmaktadır.

* Kayıt dışı evliliklerin artması/kumalık Türkiye'deki aile birlikteliklerini tehdit etmektedir. Balıkesir'de % 71,10.

* Suriyeli sığınmacılar ile Türkler arasında yaşanabilecek fikir ayrılıkları ülke içi karışıklığa neden olabilir. Balıkesir'de % 71,20.

* Suriyeli sığınmacıların toplu olarak vatandaş olması siyasi dengeleri etkiler. Balıkesir’de % 76,90.

Algı puanları dikkate alınarak uygulanan bağımsız t testi sonuçları da 3 soru haricinde tüm 32 soru için Gaziantep ilinde yaşayan katılımcıların Suriyelileri Güvenlik, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel ile Siyasi Güvenlik konularında anlamlı bir şekilde daha yüksek düzeyde tehdit olarak gördüklerini ortaya koymuştur. “Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma ve hırsızlık vb. yaparak, yasa dışı kazanç sağlaması”, “Sığınmacıların uzun dönemde Türkiye’nin ekonomik büyümesine katkı sağlaması” ve “Sığınmacıların gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia etmesi” (3 soru) konularında Balıkesir’deki katılımcıların Gaziantep’teki katılımcılara göre toplumsal güvenlik algısının yüksek olduğu söylenebilir.

Bağımlı değişkenler (Katılımcıların Demografik Bilgileri) Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu, Meslek, Çalışma Durumu, En Son İş Değiştirme, Yaşanılan İl, Yaşanılan İle Geline Zaman, Aile Büyüğünün Şehre Geliş Zamanı ve Hane Geliri ile Bağımsız değişkenler (Anketin 3 faktörü) Güvenlik, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel ile Siyasi Güvenlik arasında uygulanan bağımsız t testi ve Tamhane sonuçlarına göre;

* İller bazında: Gaziantep ili tüm faktörlerde Balıkesir iline göre Genel Toplumsal Algıya bakıldığında Gaziantep 4,40 puana karşılık Balıkesir 3,66 puan almıştır.

* Cinsiyet bazında: Sadece Güvenlik Algısı faktöründe erkekler kadınlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek düzeyde güvenlik algısına sahip çıkmıştır. Diğer deyişle erkekler Suriyelileri kadınlardan daha yüksek düzeyde (4,02 karşılık 3,88) tehdit olarak algılamaktadırlar. Diğer faktörler ve Genel Toplumsal Algı anlamında bir fark ortaya çıkmamıştır. Katılımcı kadın ve erkeklerin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel ile Siyasi Güvenlik konularındaki tehdit algılamaları benzer olarak ortaya çıkmıştır.

* Yaş bazında: 20 yaş ve altı, 21-30, 31-40, 41-50 ile 51 ve üstü kategorilerinde değerlendirilen bu değişken tüm faktörlerde anlamlı bir fark doğurmamıştır. Başka bir ifade ile yaşına bakılmaksızın tüm katılımcılar benzer şekilde bir tehdit algılaması hissediyorlar.

* Eğitim durumu bazında: Okul mezunu değil, ilkokul, ortaokul, lise, üniversite ve yüksek lisans-doktora kategorilerinde çoklu karşılaştırma yapılan bu değişkende tüm boyutlarda anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Yüksek Lisans-Doktora mezunu olanların Lise ve daha aşağı mezuniyeti olanlara göre tehdit algısı daha düşük düzeyde

gerçekleşmiştir. Üniversite mezunu olanların da benzer şekil de Lise ve daha aşağı mezuniyeti olanlara göre tehdit algısı daha düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Genel Toplumsal Algı anlamında yüksek lisans-doktora mezunu (3,54 karşılık 4,15, 4,21, 4,21, 4,31 ve 4,36) ve üniversite mezunu (3,76 karşılık 4,15, 4,21, 4,21, 4,31 ve 4,36) olanlar lise ve daha aşağı mezun olanlara göre daha düşük seviyede tehdit olarak algılamaktadırlar. Katılımcıların eğitim durumları dikkate alındığında üniversite seviyesinden itibaren yüksek lisans ve doktora eğitilmiş katılımcılar lise ve daha aşağı eğitim seviyesi olan katılımcılara göre Suriyelileri kendilerine karşı daha az tehdit olarak hissetmektedirler.

* Meslek durumu bazında; Kamu görevlisi, özel sektör, esnaf/işyeri sahibi, diğer meslekler kategorilerinde çoklu karşılaştırma yapılan bu değişkende de tüm boyutlarda anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Kamu görevlisi olanlar ile özel sektör ve esnaf/işyeri sahibi olanlar arasında anlamlı fark çıkarken benzer şekilde diğer meslek grubu ile yine özel sektör ve esnaf/işyeri sahibi olanlar arasında anlamlı fark çıkmıştır. Kamu görevlisi olanların tehdit algılaması özel sektör ve esnaf/işyeri sahibi olanlara göre Toplumsal Etki anlamında daha az düzeyde olmuştur (3,82 karşılık 4,25 ve 4,28). Sağlık, adalet ve güvenlik vb. Diğer meslek sahibi olanların algılaması yine özel sektör ve esnaf/işyeri sahibi olanlara göre Toplumsal Etki anlamında daha az düzeyde olmuştur (3,65 karşılık 4,25 ve 4,28). Bu hususun maaş garantisi (devlet) olan meslek gruplarının Suriyelilerin kendi iş ve paralarına ortak olamayacağı düşüncesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Meslek gruplarına göre kamuda çalışanlar ve sağlık adalet ve güvenlik personelinde oluşan diğer meslek grubundakiler özel sektör ve esnaf/işyeri sahiplerine göre Suriyelilerden daha az kaygılı oldukları ortaya çıkmıştır.

* Çalışıp çalışmama bazında; çalışıyorum ve çalışmıyorum kategorilerinde çalışanlar, çalışmayanlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek düzeyde güvenlik algısına sahip çıkmıştır. Diğer bir deyişle çalışanlar Suriyelileri çalışmayanlara göre daha yüksek düzeyde (4,12 karşılık 3,88) tehdit olarak algılamaktadırlar. Çalışanlar çalışmayanlara göre daha kaygılı çıkmıştır.

* En son iş değiştirme zamanı bazında 1 yıl önce, 2-5 yıl önce ve 5 yıl üstü veya hiç kategorilerinde siyasî etki faktörü hariç tüm boyutlarda anlamlı fark ortaya çıkmıştır. En son 1 yıl önce iş değiştirenlerin tehdit algılaması Güvenlik Algısı bazında 2-5 yıl önce ve 5 yıl üstü veya hiç kategorilerinde anlamlı fark çıkmıştır. Genel

Toplumsal Algı anlamında 1 yıl önce iş değiştirenler 5 yıl üstü veya hiç değişmeyenlere göre daha az düzeyde tehdit algılaması hissetmiştir. Diğer bir deyişle iş değiştirme zamanı kapsamında yakın zamanda iş değiştirenler çok daha önce iş değiştirenlere göre Suriyelileri daha az kendilerine tehdit olarak görmektedirler. En son iş değiştirme zamanına göre 2 yıl ve daha fazla yıl önce iş değiştirmiş olanların Suriyelilere karşı tehdit algılaması son 1 yıl içinde iş değiştirenlere oranla daha yüksek çıkmıştır.

* Şehre gelme zamanı bazında burada doğdum, 1-5 yıl önce geldim ve 5 yıldan önce geldim kategorilerinde çoklu karşılaştırma yapılan bu değişkende de tüm boyutlarda anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Genel Toplumsal Algı anlamında burada doğdum diyenler, 1-5 yıl önce ve 5 yıldan sonra gelenler arasında anlamlı fark çıkmıştır. Diğer bir deyişle o ilde doğanlar, 5 yıldan sonra gelenler ve 1-5 yıl içinde gelenlerden daha fazla (4,19 karşılık 3,64 ve 3,94) kaygılılar. Buradan kısaca o ilde oturma süresi bağlamında yerleşiklik arttıkça güvenlik algısı da artıyor şeklinde anlaşılabilir. Yaşanılan şehre gelme zamanına göre o ilde oturma süresi arttıkça yani yerleşiklik arttıkça güvenlik algısı da artmaktadır.

* Aile büyüğünün yaşanılan ile gelme zamanı bazında burada doğdu, 1-5 yıl ve 5 yıldan fazla kategorilerinde çoklu karşılaştırma yapılan bu değişkende de tüm boyutlarda anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Genel Toplumsal Algı anlamında 1-5 yıl önce gelenler ile burada doğdu ve 5 yıldan fazla gelenler arasında anlamlı fark çıkmıştır. Diğer bir deyişle 1-5 yıl içinde gelen, o ilde doğan ve 5 yıldan fazla gelenlerden daha fazla (3,45 karşılık 4,14 ve 4,14) kaygılılar. Benzer şekilde aile büyüğünün de şehre gelme zamanı bağlamında yerleşiklik arttıkça güvenlik algısı da artıyor şeklinde anlaşılabilir. Aile büyüğünün yaşanılan şehre gelme zamanı son 5 yıl içerisinde gelenler o ilde doğanlara ve 5 yıldan önce o şehre gelenlere göre daha çok kaygılı çıkmıştır.

* Hane gelir düzeyi bazında dar gelirlinin altı, dar gelimli, dar gelirlinin üstü ve dar gelirlinin çok üstü kategorilerinde çoklu karşılaştırma yapılan bu değişkende siyasî etki faktörü hariç diğer boyutlarda anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Güvenlik Algısında dar gelimli ile dar gelirlinin üstü arasında anlamlı fark çıkmıştır (3,10 karşılık 3,85). Sosyo-ekonomik ve kültürel etki boyutunda dar gelirlinin altı ile dar gelimli arasında anlamlı fark çıkmıştır (3,79 karşılık 4,12). Genel Toplumsal Algıda ise dar gelirlinin altı ile dar gelimli arasında anlamlı fark çıkmıştır (3,88 karşılık 4,14). Kısaca anlatmak gerekirse dar gelimli katılımcılar kendilerine göre az ve biraz çok kazananlara göre Suriyelileri

kendilerine tehdit olarak görmektedir. Hane gelir düzeyine göre dar gelirli katılımcılar kendilerinden az ve çok kazananlara oranla Suriyelilere karşı daha kaygılı hissetmektedir.

Bağımlı değişkenler (Katılımcıların Demografik Bilgileri) Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu, Meslek, Çalışma Durumu, En Son İş Değiştirme, Yaşanılan İl, Yaşanılan İle Gelinen Zaman, Aile Büyüğünün Şehre Geliş Zamanı ve Hane Geliri ile Bağımsız değişkenler (Anketin 35 sorusu) arasında uygulanan CHAID Analizi (değişkenler yer değiştirilip demografik bilgiler bazında katılımcıların hangi soruda en fazla gruplandığını anlamak için yapılmıştır) sonuçlarına göre;

* Kadın ve erkekler arasındaki en büyük anlamlı fark “Suriyeli sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur” sorusunda katılmıyorum ve kararsız olduğu cevabı verenlerde oluşmaktadır. Erkekler kadınlara göre toprak hak iddiasında daha kaygılılar (482 erkeğe karşılık 288 kadın). Bu kaygıyı taşıyanlar “Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır” sorusuna katılmaktadır (207 erkeğe karşılık 159 kadın).

* Tüm yaş gruplarındaki katılımcıların % 88.9’u Suriyeli sığınmacıların dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin artmasına neden olduğunu düşünmektedir.

* Cinsiyet (% 56, 428 kişi), eğitim düzeyi (% 34, 260 kişi), en son iş değiştirme (% 43, 300 kişi) ve aile büyüğünün ile gelme zamanı (% 50, 350 kişi) değişkenleri dikkate alındığında en önem verilen hususun “Suriyeli sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişe taşımaktadır” olduğu görülmüştür.

* Eğitim düzeyi (% 72, 560 kişi), çalışma durumu (% 32, 250 kişi), ile gelme zamanı (% 71, 560 kişi) değişkenleri dikkate alındığında en önem verilen hususun “Suriyeli sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini arttırmaktadır” olduğu görülmüştür.

* Eğitim düzeyi (% 64, 500 kişi), en son iş değiştirme (% 34, 230 kişi) değişkenleri dikkate alındığında en önem verilen hususun “okulların Suriyeli sığınmacılar tarafından kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetlerini olumsuz etkilemektedir” olduğu görülmüştür.

* Meslek (% 25, 170 kişi), çalışma durumu (% 39, 300 kişi), ile gelme zamanı (% 39, 300 kişi) ve hane geliri (% 43, 310 kişi) değişkenleri dikkate alındığında en

önem verilen hususun “Suriyeli sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma ve hırsızlık vb. yaparak, yasa dışı kazanç sağlaması” olduğu görülmüştür.

* Yaş (% 90, 600 kişi) değişkeni dikkate alındığında en önem verilen hususun “Suriyeli sığınmacıların dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin artmasına neden olmaktadır” olduğu görülmüştür.

* Ankete katılanların, gelir düzeyi değişkeninde değişik yollarla yapılan yasa dışı kazanç konusundaki düşüncelerinin bölünmüş olduğu ve ortak bir algıda buluşamadığı söylenebilir. Bu hususta % 43 evet, % 23 kararsızım derken, % 34’ü hayır demiştir. Hayır diyenler Suriyelilerin topluma uyumunda güçlük çektiğini, kararsızlar ise Suriyelilerin bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini arttırabileceğini ve evet diyenler dışarı çıktığında kendini güvende hissetmeyenler olarak bölünmüştür.

* Aile büyüğünün ile gelme zamanı (% 92, 660 kişi) değişkeni dikkate alındığında en önem verilen hususun “Suriyeli kimliği Türkiye’deki yerleşik kimlik bütünlüğünü tehdit etmektedir” olduğu görülmüştür.

Analiz sonuçları anlamlandırılıp bir genel değerlendirme yapılırsa;

Şahsi güvenlikten başlayarak toplumsal güvenliğe kadar uzanan yelpazede sorulan güvenlik ile ilgili soruların yer aldığı güvenlik algısı faktöründe Gaziantep’te yaşayan katılımcılar Balıkesir’deki katılımcılara göre Suriyelileri tehdit olarak algıladıklarını verdikleri cevaplar ile göstermişlerdir. Özellikle “darp, kavga gasp gibi suçlarla güvenliğimi tehdit etmektedir”, “bireysel ya da örgütsel suç eylemlerini arttırmaktadır”, “kontROLSÜZ nüfus artışı yaratmaktadır” ve “sığınmacılar gelişi hırsızlık ve kundaklama olaylarını arttırmaktadır” gibi sorulara % 90’ın üzerinde katıldığını belirten Gaziantep’liler bu konudaki hassasiyeti göz önüne çıkartmaktadır.

Açık kapı politikası ve insani duygularla uygulanan Suriyelilerin kabulü özellikle 2013 ve 2014 yılından itibaren sadece Esad’ın zulmünden kaçanların değil değişik örgüt ve tehditlerden dolayı da yer değiştirenlerin ülkemize girmesine neden olmuştur. Bu kontROLSÜZLÜK güvenlik konusunda zafiyet olduğu izlenimi yaratmıştır. Ülkenin büyük küçük doğu batı demeden birçok şehrinde ve özellikle Suruç, Akçakale, Reyhanlı, Kilis ve Gaziantep Şahinbey gibi coğrafi olarak Gaziantep’e yakın yerlerde meydana gelen bombalı saldırılar, havan tacizleri, canlı bomba eylemleri gibi terör olayları güvenliğin

kayıtsız bir şekilde ülkemize alınan kişiler tarafından gerçekleştirildiğine yönelik bir kanı oluşturmuştur.

2011 yılından bu yana Türkiye’de meydana gelen terör saldırılarında kayıt dışı bulunan Suriyeliler kaynaklı olabileceği algısı yerleşmiştir. Ayrıca kalma süreleri arttıkça ekonomik kaygılar Suriyelilerde de kaygı yaratmıştır. Bu kaygılar karşılıklı olarak iki toplum arasında asayiş sorunu yaratma potansiyeli bulunmaktadır (Öztürk, Çoltu, 2015:194). Karşılıklı yaşanan olayların olumsuz algıyı destekleyen yönü olduğu görülmektedir.

“Sığınmacıların varlığı sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunur”, “Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır”, “Suriyeli sığınmacılar Türkiye’deki işsizliği arttırmaktadır”, “Suriyeli sığınmacılar dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin artmasına neden olmaktadır” gibi soruların yer aldığı sosyo-ekonomik güvenlik algısı faktöründe Gaziantep’te yaşayan katılımcılar Balıkesir’deki katılımcılara göre Suriyelilere yönelik daha menfi düşünceler içerisinde yer aldıklarını verdikleri cevaplar ile göstermişlerdir.

Suriyelilerin genelde Türk ekonomisine özeldir ise yerel ekonomiye belli açılardan katkı sunduğu söylenebilir. Özellikle sınır illerinde talep arttıkça temel gıda maddeleri, konut kiralari ve ev fiyatları yükselmiş, eski kiracıların çıkarılarak yenilerinin alınmasına neden olmuş, hayat pahalılığı ortaya çıkmıştır. Çocuk işçiliği artmıştır. Ekonomik alanda dile gelen diğer bir konu Suriyelilerin sanayide, tarımda ve küçük çaplı işletmelerde kaçak yollarla ucuz işgücü olarak çalıştırılmasıdır. Diğer taraftan Gaziantep, Mersin ve Kahramanmaraş gibi sanayinin nispeten geliştiği illerde özellikle Türk vatandaşlarının çok tercih etmediği vasıfsız yeni işgücü ihtiyacını Suriyeliler doldurmuştur. Ayrıca barınma merkezlerinde yaşayanların temel ihtiyaçları yerel firmalar tarafından tedarik edildiğinden özellikle tekstil, gıda alanlarındaki firmalara ekonomik getiri sağlamıştır. Uluslararası toplumun Suriye’ye gönderdiği yardımlar da bu firmalar aracılığı ile gönderilmektedir. Bu iki husus ekonomik bir fırsat yaratmıştır (ORSAM Raporu 195, 2015:17-18).

2010-2016 yılları Türkiye Geneli işsizlik oranlarına bakıldığında % 11,1, % 9,1, % 8,4, % 9,0, % 9,9, % 10,3 ve % 10,9 gibi dalgalanmalar olsa da ciddi bir değişikliğin olmadığı görülmektedir. 12 ilde (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye, Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) ayrıca bu hususa

bakıldığında ise % 13,6'dan 14.4'e, % 12.1'den 14.3'e, % 13.1'den 17.2'ye, % 11,8'den 28.3'e çıktığı görülerek bölgesel bir artıştan söz edebiliriz. Buradan Suriyelilerin Türkiye Geneli işsizlik oranları üzerinde etkisinin olmadığı ya da sınırlı olduğu ancak bölgesel etki yarattığı kanaatini ortaya çıkmaktadır (Duruel, 2017:214-215).

Suriyelilerin genel olarak 7 yılı aşkın süredir Türkiye'de bulunmalarında en ön plana çıkan sorun ekonomi kaynaklıdır. Beraber getirilen hazır birikimler ya bitmiş ya da bitmek üzeredir. 2016 yılında çıkarılan çalışma izni mevzuatı hem kısıtlı hem de bürokratik işlemleri çok olan prosedürler gerektirmektedir. İzin alınarak çalışma izni sayıları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) tarafından yıllık olarak yayınlanmaktadır. Bu raporlara göre 2011 yılında toplam 17.466 yabancı çalışma izni almış, bunların 118'i Suriyeli olarak kayıtlanmıştır. Suriyelilerin 2016 yılına kadar artan sayıda izin aldıkları görülmekle beraber dikkat çeken husus yabancı izinlerinin bir önceki yıla göre 2011 yani Suriyelilerin gelişinden itibaren % 85, % 42, % 14, % 23, % 14 oranlarında artışına karşılık Suriyelilerin izin alma artışının bu oranlardan çok daha büyük oranlar olan % 86, % 261, % 220, % 58, % 231 oranlarda olmasıdır. Bir başka husus ise Toplam yabancılara verilen izinlerin içerisinde Suriyelilerin aldığı izinlerinde oransal olarak ciddi yükseliş yaptığıdır (% 0,68'den % 18,07'e). 2016 yılında toplam yabancılara verilen izinlerin % 18,07'sini kaplayarak ciddi miktarlara yükselmesi çalışma hayatında Suriyelilerin potansiyelini göstermektedir (ÇSGB : 2018). Ekonomide alınan tedbirlerin, olumlu gelişmelerin ve potansiyelin henüz katılımcılar nezdinde bir anlam kazanmadığı verilen yanıtlardan görülmektedir. Benzer bir sonuç "en yüksek kaygının ülke ekonomisine zarar verecekleri kaygısıdır" yargısı şeklinde Suriyeliler Barometresi-2017'de yer almaktadır (Erdoğan, 2018:167).

"Suriyeli sığınmacıların toplu olarak vatandaş olması siyasi dengeleri etkiler" sorusunun yer aldığı siyasi güvenlik algısı boyutunda Gaziantep'te yaşayan katılımcıların Balıkesir'deki katılımcılara göre Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde çekince duyduklarını % 90 katılımlı verdikleri cevaplar ile göstermişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşları yine Siyasi hakların verilmesi kapsamında çekincesini % 85.6 oranında hiçbir hak verilmemelidir şeklinde ifade edilen Suriyeliler Barometresi-2017'de (Erdoğan, 2018:168) olduğu gibi düşünmeye devam etmektedir.

"Suriyeli sığınmacıları eğitim seviyesinin düşüklüğü Türkiye eğitim seviyesini etkilemektedir", "Suriyeli sığınmacı çocukların okula gitmemesi eğitimsizliği

arttırmaktadır” gibi soruların yer aldığı kültürel güvenlik algısı faktöründe Gaziantep’te yaşayan katılımcıların Balıkesir’deki katılımcılara göre eğitim ile ilgili yüksek kaygıları olduğunu % 85 ve % 81 katılımı ile verdikleri cevaplar ile göstermişlerdir. Eğitim konusunda derslik, okul, öğretmen, müfredat, malzeme, kırtasiye ve ulaşım vb. diğer masraflarda kapasite yetersizliği gibi konular problem alanıdır (Erdoğan, 2018:26-33). İki toplumun uyum içerisinde kayıp nesiller oluşmadan yaşamasını sağlamak için bu algının problem alanı ile birlikte düzeltilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Suriyelilere özellikle çocuklara yönelik eğitim öğretimin sağlanması için çalışmalar yürütülmesine de Türkiye’de toplam 708.000 okul çağındaki Suriyeli çocuğun 400.000’den fazlasının okula gitmediği rapor edilmiştir (Human Rights Watch, 2015:22). Türkiye’de son on yılda eğitim kapsamında sınıf büyüklüklerinin azaltılması alanında önemli gelişmeler sağlanmıştır. Ancak Suriyelilerden sonra Gaziantep, Hatay, Kilis, Şanlıurfa, Mersin, Adana, Kahramanmaraş, Osmaniye ve Mardin’de sınıf büyüklükleri ortalama 1-5 öğrenci artarak olumsuz etki yaratmıştır (ORSAM Raporu 195, 2015:33).

“Suriyeli sığınmacıların gelmesinden sonra uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türemiştir”, “acil servisleri Suriyeli sığınmacılar tarafından sık kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan beni ve yakınları mağdur etmiştir”, “Suriyeli sığınmacıların gelişiyle salgın hastalıkların arttığını düşünüyorum”, “okulların Suriyeli sığınmacılar tarafından kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetlerini olumsuz etkilemektedir” gibi soruların yer aldığı güvenlik algısı faktöründe Gaziantep’te yaşayan katılımcıların Balıkesir’deki katılımcılara göre konu ile ilgili yüksek kaygıları olduğunu % 80 ve % 90 katılımlı verdikleri cevaplar ile göstermişlerdir.

Suriyelilerin kendi ülkelerine yakın bölgelerden başlamak üzere yoğunlukla yaşadığı sınır illeri yoğun klinik hizmeti vermekte zorlanmışlardır. Psikolojik rahatsızlıklar en öne çıkan rahatsızlık bağlamında öncelikle psikolog ve diğer uzman doktor yetersizliği ile kapasite sorunu göze çarpmaktadır (Öztürk, Çoltu, 2015:193).

Fiziki şartlar ve sağlık çalışanları bağlamında kapasite sorunu yaşanmaktadır. Sağlık hizmetleri ile ilgili diğer etki; Türkiye’de görülmeyen aşısı bile artık kullanılmayan çocuk felci, kızamık ve şark çıbanı grubu bazı hastalıkların sınır illerinde

yeniden görülür hale gelmesi toplum sağlığını bozmasıdır (ORSAM Raporu 195, 2015:20).

Suriyelilerin gelmesiyle il veya ilçelerindeki nüfus sayısı (Türk vatandaşı) oranında bütçe alan belediyelerin çöp toplama, toplu taşıma, trafik, su temini ve dağıtımını, şehir temizliği, zabıta hizmetleri, inşaatların kontrolü, kültürel faaliyetler gibi görevleri artmıştır. İlave olarak şehirlerin yol, şü şebekesi, kanalizasyon sistemi vb. altyapısı bu birden artan nüfusa göre inşa edilmemiştir (ORSAM Raporu 195, 2015:20). Bu gibi durumların katılımcılarda algının negatif olmasını sağladığı değerlendirilmektedir.

SONUÇ

Suriyeli sığınmacıların Nisan 2011 tarihinden itibaren Türkiye'ye doğru hareketi Petersen'in kitlesel göç teorisinde olduğu gibi zaman zaman kitlesel boyutlara ulaşmıştır. Bu hareket göç çeşitlerinden dış göçe örnek verilebilir. AB'de uygulanmış geçici koruma statüsü benzeri bir korumanın Türkiye Cumhuriyeti tarafından Suriye'lilere verilmesiyle göç sistemleri teorisinde açıklanan şekilde 3.5 milyonu aşan sayılarda insanın yer aldığı göç meydana gelmiştir. Everett Lee'nin tanımladığı itme-çekme teorisindeki itme faktörlerinin Suriye'deki rejimin ve diğer aktörlerin Suriye halkına uyguladığı baskıcı ve yokedici boyutu insanların zorla göç etmesine yol açmıştır.

Göçün güvenlik sorunu yaratmasıyla ilgili düşünceler konstrüktivizmin devleti toplumla beraber incelemesi ve güvenliği üste çıkarması ile ve sonrasında yeni güvenlik kavramı çerçevesinde tehdit algılamalarının genişlemesiyle gelişmiştir. Yeni güvenlik kavramında toplumun birçok değerini zedeleyebilecek potansiyeli olan göçler ve mülteci hareketleri tehdit olarak algılanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda Suriyelilerin dünyanın birçok ülkesinde kabul görmemesi bu algının eseri denilebilir. Bu devletler ve buralarda yaşayanlar Suriyelileri kendi ülkelerinin yönetme yetkilerini sınırlandırabileceği, geleneksel egemenliklerini zedeleyebilecekleri demografiyi etkileyebilecekleri ve fiziksel güvenliklerini tehdit edebilecekleri potansiyeli yüzünden kabul etmekte zorlanmaktadırlar.

Türkiye Cumhuriyeti'nde sayıları 3.5 milyonu geçen Türkiye'nin 81 iline dağılmış durumda yaşayan Suriyeliler Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını da ekonomik, eğitim, güvenlik, sağlık, barınma ve uyum gibi birçok konuda etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedirler. Bu etkilerden güvenlik algısı konusu tezin ana sorunsalı olarak seçilmiş Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik güvenlik algısı bir anket (ölçek) vasıtasıyla ölçülmüştür.

Tezde nüfusunun % 16,70 oranında Suriyeli barındıran Gaziantep şehri ile % 0.19 oranında Suriyeli yaşayan Balıkesir'de (Gaziantep'e oranla neredeyse yok sayılabilecek miktarda) karşılaştırmalı olarak fiziki güvenlik, sosyo-ekonomik ve kültürel güvenlik ile son boyut olan siyasi güvenlik algısı tespit edilmiştir. Bu tespit metodoloji bölümünde ayrıntılı açıklanan 4 adet ana hipotez, 35 adet tâli hipotez ve 9 adet ilave hipotez ile gerçekleştirilmiştir. Metodoloji bölümünde (01), (02), (03) ve (04) şeklinde

numaralanmış olan ana hipotezler; Gaziantep'te yaşayan Türk vatandaşlarının Balıkesir'de yaşayanlar ile fiziki güvenlik, sosyo-ekonomik ve kültürel güvenlik ve siyasi güvenlik boyutlarında aynı algıya sahip oldukları varsayımına dayalı sınıanmıştır. Elde edilen anket sonuçları bu hipotezleri reddetmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde Gaziantep'teki Türk vatandaşlarının Balıkesir'dekilere göre yüksek düzeyde Suriyelileri tehdit algıladığı tespit edilmiştir. (01) hipotezinde Gaziantep katılımcıları, Balıkesir'e göre Suriyelileri fiziksel güvenlik boyutunda daha fazla tehdit algılamaktadırlar. Diğer ana hipotezler de [(02), (03) ve (04)] sosyo-ekonomik ve kültürel güvenlik ve siyasi güvenlik boyutlarında benzer sonuca ulaşmıştır. Ankete verilen cevaplar; nüfusuna oranla Balıkesir'e göre daha fazla Suriyeli barındıran Gaziantep'te yaşayan Türk vatandaşlarının, hayatın her alanında Suriyelilerle etkileşimde bulunması güvenlik algısını menfi yönde etkilediğini göstermiştir.

Türk toplumunun güvenlik algısının ölçümünde kullanılan söz konusu anketin 32 sorusuna verilen cevaplara göre Gaziantep'teki katılımcıların, Balıkesir'deki katılımcılara göre toplumsal güvenlik algısının yüksek olduğu söylenebilir.

Metodoloji bölümünde (05), (06), (07),....., (39) şeklinde numaralanmış olan tâli hipotezler de; ana hipotezlerde olduğu gibi iki il arasında algı farkı olmadığı üzerine kurulmuştur. [(21), (23) ve (33)] numaralı hipotezler hariç tutulmak üzere (05)'ten başlayarak (39)'a kadar olan tüm 32 adet hipotez de istatistiksel olarak reddedilmiştir. Anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Gaziantep'te yaşayanların Balıkesir'de yaşayanlara oranla Suriyelileri daha fazla tehdit algıladığı sonucuna varılmıştır. Gaziantep katılımcıları; Suriyeli Sığınmacılar kaynaklı darp, kavga, gasp vb. suçlarla şahsi güvenliğini, adam/çocuk kaçırma olayları aile güvenliğini, hırsızlık/kundaklama olaylarının arttığını, kadınların parasal değer olarak görülmesiyle fuhuş arttığını, dışarı çıktığında kendimi güvende hissetmediğini, terör olaylarının her yerde olabileceğini, terör eylemlerini arttırdığını, bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini arttırdığını, kontrolsüz nüfus artışı yarattığını, uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türediğini, acil servislerde kapasite yetersizliğine neden olduğunu ve mağdur edildiğini, salgın hastalıkların arttığını, kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetlerini olumsuz etkilediğini, sosyal adaleti zedelediği, ücretleri düşürerek haksız rekabet yarattığını, işsizliği artırdığını, dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin arttırdığını, Türkiye eğitim seviyesini etkilediğini, eğitimsizliği arttırdığını, Türk aile hayatını

olumsuz etkilediğini, Türkiye'deki kadınları rahatsız ettiğini, Türkiye'deki aile birlikteliklerini tehdit ettiğini, uyumunda güçlüğü yaşandığını, Türkçe'nin bozulmasına neden olduklarını, dini mezhepsel inanışlarının farklı olması Türkiye'nin dini inançlarını etkilediğini, Türkiye'deki yerleşik kimlik bütünlüğünü tehdit ettiklerini, işlediği suçlara ceza verilmediği düşüncesiyle adalet mekanizmasını zedelediklerini, din, dil, ırk, mezhep, etnik köken ve politik görüş nedeniyle devletin adaletsiz davranışları yozlaşmaya neden olduğunu, fikir ayrılıkları ülke içi karışıklığa neden olabileceğini, gelecek kaygısı yarattıklarını, toplu olarak vatandaş olmaları siyasi dengeleri etkileyebileceğini, bağımsızlık kazanma söylemleri ile üniter yapıyı tehdit edebileceklerini Balıkesirdeki katılımcılardan daha fazla düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Tâli hipotezlerde bulunan [(21), (23) ve (33)] numaralı hipotezler yine iki şehir arasında fark olmadığı varsayımına dayalı kurulmuştur. Bu hipotezler de reddedilerek iki ilde fark tespit edilmiştir. Ancak buradaki fark yön değiştirmiş, diğer 32 adet hipotezin aksine bu sefer Balıkesir'de yaşayan Türk vatandaşları Gaziantep'tekilere göre Suriyelileri daha yüksek derecede tehdit olarak algılamışlardır.

Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma ve hırsızlık vb. yaparak, yasa dışı kazanç sağlaması, sığınmacıların uzun dönemde Türkiye'nin ekonomik büyümesine katkı sağlaması ve sığınmacıların gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia etmesi (3 soru) konularında Balıkesir'deki katılımcıların Gaziantep'teki katılımcılara göre toplumsal güvenlik algısının yüksek olduğu söylenebilir.

Gaziantep'te yaşayan Suriyeli sığınmacılar ile yaşamın her alanında daha fazla ilişkide olması güvenlik algısı ile ilgili Suriyelilerin daha çok suç işleyerek şahsi güvenliklerini tehdit ettiğini, suçu artırdıklarını, kontrolsüz nüfus artışı yarattıkları, hastaneleri ve okulları doldurarak kapasite yetersizliği yarattıkları, işsizliği arttırdıkları, kadınları rahatsız ettikleri ve gelecek kaygısı yarattıkları yönünde yüksek endişe duyulmasına neden olduğu ortaya çıkmıştır.

Balıkesir'de yaşayanların ise Suriyelilerle ortak bir günlük hayat sürdürmemelerine karşın ekonomik tabanlı büyümeye zarar ve işsizlik, aile birlikteliklerini tehdit, fikir ayrılıkları yaratma ve siyasi dengeleri bozma konularında Suriyelilerin tehdit olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Metodoloji bölümünde (40), (41), (42),....., (48) şeklinde numaralanmış olan ilave hipotezlerde; ankete katılan her iki şehirde yaşayan tüm Türk vatandaşlarının özellikleri ile toplumsal güvenlik algısı arasında algı farkı olmadığı şeklinde kurgulanmıştır. İlave hipotezlerin ikisi hariç [(40) ve (41)] hepsi reddedilmiş, vatandaşların özelliklerinin algı farkı yarattığı gözlemlenmiştir. Eğitim seviyesi üniversite ve üstüne yükseldikçe Suriyelilere karşı hissedilen tehdit algılamasının azaldığı ortaya çıkmıştır. İş garanti mesleklerde çalışanların Suriyelilere karşı güvenlik algısının düşük olduğu tespit edilmiştir. Çalışanlar Suriyelileri çalışmayanlara oranla daha fazla tehdit olarak algılamışlardır. En son iş değiştirme zamanına bakıldığında 5 yıl önce iş değiştirmiş ve hiç iş değiştirmemiş Türk vatandaşları, Suriyelileri son 4 yıl içerisinde iş değiştirenlerden daha yüksek oranda anlamlı olarak tehdit algılamışlardır. Gaziantep ve Balıkesir şehirlerinde aile büyüklerinin ve kendisinin yerleşikliği arttıkça güvenlik algısının da arttığı görülmüştür. Hane geliri kapsamında dar gelirli ile hemen dar gelirlinin altı kazanca sahip olanlar arasında algı farkı oluşmuştur. Dar gelirli vatandaşlar öncelikle dar gelirlinin altı kazanca sahip olanlara kıyasla Suriyelileri tehdit olarak görmüştür.

İlave hipotezlerde (40) ve (41)'inci hipotezler “tüm katılımcıların cinsiyeti ile toplumsal güvenlik algısı arasında fark yoktur” ve “tüm katılımcıların yaşları ile toplumsal güvenlik algısı arasında fark yoktur” önermelerini kabul etmiştir. Yapılan anketlerde cinsiyet ve yaş farklılıklarının genel güvenlik algısını değiştirmedığı görülmüştür. Başka bir deyişle il sınırı içerisinde genç yaştaki katılımcı ile ileri yaştaki katılımcıların, bunun yanında kadın ve erkek katılımcıların benzer güvenlik algısına sahip olduğundan bahsedilebilir.

Demografik veriler (il, yaş, cinsiyet, eğitim, meslek vb.) genel olarak ele alındığında tüm değişkenlerdeki katılımcıların Suriyelilere karşı en fazla hissettikleri kaygının azınlıktan çıkıp toprak hak iddiasında bulunabilecekleri olarak ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

- AB, (2017), Göçü Şekillendiren 10 Eğilim (10 Trends Shaping Migration), Brüksel.
- Abadan-Unat, N., (2017), Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa, (3.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Abbott, M. L., (2011), Understanding educational statistics using Microsoft Excel and SPSS, John Wiley & Sons, Inc., United States.
- Adıgüzel, Y., (2011), Yeni Vatanda Dini ve İdeolojik Yapılanma, Almanya'daki Türk Kuruluşları, Şehir Yayınları, İstanbul.
- Adıgüzel, Y., (2018), Göç Sosyolojisi, (2.Baskı), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Ak, Z., Dindar, M., Altıntaş, N., "Türkiye'de Terörizm ile İktisadî Büyüme İlişkisinin Nedensellik Analizi", *Bilgi*, Yaz 2017, ss.20-31.
- Akgül-Açıkmeşe, S., "Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri", *Uluslararası ilişkiler*, 2011, 8 (30), ss.44-67.
- Akgül-Açıkmeşe, S. (2014), "Güvenlik, Güvenlik Çalışmaları ve Güvenlikleştirme", Balta, E. (Ed.), Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler, (1. Baskı), İletişim Yayınları, ss.241-257, İstanbul.
- Akçapar, Ş. K., (2012), "Uluslararası Göç Alanında Güvenlik Algılamaları ve Göçün İnsani Boyutu", Ihlamur-Öner, S., Öner, N. Ş. (Ed.), Küreselleşme Çağında Göç:Kavramlar, Tartışmalar, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Akçay, N., (2008), 21.Yüzyılda Türkiye'nin Tehdit Algılamaları ve Güvenlik Açılımları Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Akgür, Z. G., (1997), Türkiye'de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik (1970-1993), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Akşin, S., (2005), Doğuştan Yükselişe Osmanlı Tarihi-1, 1300-1600, Milliyet Kitaplığı, İstanbul.
- Apak, H., "Suriyeli Göçmenlerin Kente Uyumları: Mardin Örneği", *Mukaddime*, 2014, 5(2), ss.53-70.
- Arends, J. F., M., (2015), "Homeros'dan Hobbes ve Ötesine:Avrupa Geleneğinde "Güvenlik" Kavramı", Aydın, M. vd. (Der.), Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe, (2.Baskı), ss.199-221, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Arı, T., (2001), Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika, Alfa Yayınları, İstanbul.

Arı, T., (2008), Uluslararası İlişkiler Teorileri: Çatışma, Hegemonya, İşbirliği, Marmara Kitap Merkezi, İstanbul.

Arıboğan, D. Ü., (2004), “Güvenliksiz Barıştan, Barışsız Güvenliğe”, Ateş, T. (Der.), ABD Dış Politikasında Yeni Yönelimler ve Dünya, Ümit Yayıncılık, Ankara.

Atalay, İ., (2011), Genel Beşerî ve Ekonomik Coğrafya, Meta Basım Matbaacılık, İzmir.

Avrupa Konseyi Yönergesi Geçici Koruma Yönergesi, 2001/55/EC (AT).

Baklacıoğlu, N. Ö., (2015), “Yugoslavya’dan Türkiye’ye Göçlerde Sayılar, Koşullar ve Tartışmalar”, Erdoğan, M., Kaya, A. (Der.), Türkiye’nin Göç Tarihi: 14.Yüzyıldan 21.Yüzyıla Türkiye’de Göçler, (1.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Baş, T., (2013), Anket (Nasıl Hazırlanır? Nasıl Uygulanır? Nasıl Değerlendirilir?), (7.Baskı), Seçkin Yayınları, Ankara.

Başçeri, E.Y., (1998), Uluslararası Göç, Uluslararası Politikada Yeni Alanlar-Bakışlar, Der Yayınları, İstanbul.

Başel, H., “İç Göçün Sonuçları ve İşgücüne Etkileri”, *Sosyal Bilimler Konferansları Dergisi*, 2006, 51, ss.288-321.

Baylis, J., (2015), “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı”, Aydın, M. vd. (Der.), Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe, (2.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, ss.153-166.

BBC News Türkçe, Grafiklerle: Suriye’de 8’inci Yılına Giren Savaş, <<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43414137>>, Erişim Tarihi:15.03.2018.

Bilgin, P., “Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar:Yeni Güvenlik Çalışmaları”, *SAREM Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Ocak 2010, 14, ss.69-96.

Bedirhan, Y., (2004) , Ortaçağ Tarihi, Çizgi Kitabevi Yayını, Konya.

BM, (2015) “Uluslararası Göç Raporu 2015 (International Migration Report)”, NY.

BM, (2017) “Uluslararası Göç Raporu 2017 (International Migration Report)”, NY.

BM, Human Security Trust Fund for the Aral Sea Region, <https://www.un.org/humansecurity/aral-sea/>, Erişim Tarihi:03.02.2019.

Booth, K., “Security and Emancipation”, *Reviews of International Studies*, cilt 17, no. 4, 1991, ss.313-326.

Booth, K., (2005), *Critical Security Studies and World Politics*, Lynne Rienner Publishers, London.

Borjas, G., (1990), Friends or Strangers: The Impact of Immigrants on the U.S. Economy, Basic Books, NY.

Boyle, P. J., Halfacree, K. H. and Robinson, V., (1998), Exploring Contemporary Migration, Addison Wesley Longman Limited, NY.

Brauch, H. G., (2012), "Güvenliğin Yeniden Kavramlaştırılması: Barış, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü", Aydın, M. vd. (Der.), Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe, (2.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, ss.167-199.

Buskirk, T. D., Willoughby, L. M., Tomazic, T. J., (2013), "Nonparametric Statistical Techniques" T. D. Little, (Ed.) The Oxford Handbook of Quantitative Methods: V.2 Statistical Analysis, ss.106-142, Oxford University Press.

Buzan, B., (1991), People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in Post-Cold War Era, NY.

Buzan, B. vd., (1998), Security: A New Framework for Analysis, Lynne Rienner Publishers, Inc., London.

Carr, E. H., (2010), Yirmi Yıl Krizi, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Caskey, J. L., (1975), Greece and the Aegean Islands in the Middle Bronze Age, Cambridge.

Castles, S., Miller, M. J., (1998), The Age of Migration, McMillan, London.

Chimhowu, A., Piesse, J., Pinder, C., (2005), "The socioeconomic Impact of Remittances on Poverty Reduction", Maimbo, S. M., Ratha, D. (Ed.), Remittances: Development Impact and Future Prospects, World Bank Publication.

Çiğerci, N., (2012), "Bursa-Kırcaali Hattı: 1989'da Gelen Bulgaristan Göçmenleri Örneği", İhlamur-Öner, S., Öner, N. Ş. (Ed.), Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar, İletişim Yayınları, İstanbul.

Clay, A. T., (1919), The Empire of the Amotites, Yale University Press, Oxford.

Çağlayan, S., "Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Güz, 2006, sayı:17, ss.67-91.

Çaha, Ö., (2013), Siyasi Düşüncelere Giriş, (3.Baskı), Değerler Eğitim Merkezi, İstanbul.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu G., Büyüköztürk Ş., (2012), Sosyal Bilimler için Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları, (2. Baskı), Pegem Akademi, Ankara.

ÇSGB Çalışma Hayatı İstatistikleri:Yabancıların Çalışma İzinleri 2011-2016 Yılları Raporları,<https://www.csgb.gov.tr/home/contents/istatistikler/yabanci_calismaizinleri>, Erişim Tarihi:22.07. 2018.

Danış, A. D., “Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye”, *Birikim Dergisi*, Ağustos-Eylül 2004, ss.216-224.

De Carlo, L.T., “On the Meaning and Use of Kurtosis”, *Psychological Methods*, 1997, 2: ss.292-307.

Dedeoğlu, B., (2003), Uluslararası Güvenlik ve Strateji, Derin Yayınları, İstanbul.

Devellis, R. F., (2003), “Scale Development:Theory and Application”, (2nd Ed.), Applied Social Research Methods Series, Vol.26, London.

Deniz, T., “Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18 (1), ss.175-204.

Deutsch, K. W., (1957), Political Community and the North Atlantic Area, Princeton University Press.

Dinçer, D., (2009), Sosyal Kimlik ve Temel Kişilik Özellikleri Bakımından Türkiye’deki Toplumsal Güvenlik Algılamaları Yüksek Lisans Tezi, Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, İstanbul.

Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), İslam Tarihinin Önemli Olayı: Hicret, <<http://www.diyanet.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu>>, Erişim Tarihi: 25.08.2018.

Doğan, N., Özdamar, K., “CHAID Analizi ve Aile Planlaması ile İlgili Bir Uygulama”, *Tıp Bilimleri*, 2003, 23, ss.392-398.

Duruel, M., “Suriyeli Sığınmacıların Türk Emek Piyasasına Etkileri Fırsatlar ve Tehditler”, *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Haziran 2017, Cilt:3, Sayı:2.

Durugönül, E., “*Sosyal Değişme Göç ve Sosyal Hareketler*”, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi-Toplum ve Göç, (Mersin), DİE Yayınları, Ankara, 1997, s.95

Ekşi, N., “Geçici Koruma Yönetmeliği Uyarınca Geçici Korumanın Şartları, Geçici Koruma Usûlü, Sağlanan Haklar ve Geçici KorumanınSona Ermesi”, *İstanbul Barosu Dergisi*, 2014, 6, ss.68.

Eminoğlu, A., (2009), Yeni Güvenlik Algılaması Kapsamında Küresel Isınma Yüksek Lisans Tezi, KTÜ, Trabzon.

Eralp, A., (1997), “Uluslararası İlişkiler Disiplininin Oluşumu: İdealizm-Realizm Tartışması”, Eralp, A. (Ed.), Devlet, Sistem, Kimlik-Uluslararası İlişkilerde Temel Yaklaşımlar, İletişim Yayınları, İstanbul.

Erdoğan, İ., “Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı”, *Akademik Bakış*, Yaz 2013, Cilt 6 (12).

Erdoğan, M., (2015), Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum (1.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Erdoğan, M., Kaya, A. (Der.), (2015), Türkiye’nin Göç Tarihi: 14.Yüzyıldan 21.Yüzyıla Türkiye’de Göçler, (1.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Erdoğan, M., (2018), Suriyeliler Barometresi-2017: Suriyeliler ile Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi (1.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Ergil, D., (2008), Doğu Sorunu, Teşhisler ve Tespitler, Akademi Kültür Sanat Yayınları, İstanbul.

Faist, T., (2003), Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar, Bağlam Yayınları, İstanbul.

Fawcett, J. T., "Networks, Linkages, and Migration Systems", *International Migration Review*, ,1989, 23, ss.671-680.

Ferris, G. E., (1998), Uprooted Refugees and Forced Migrants, Friendship Press, NY.

Field, A., (2005), Discovering Statistics Using SPSS, SAGE, London.

Garson, G. D., (2011), “Quantitative Research in Public Administration”, <http://faculty.chass.ncsu.edu/garson/PA765/structur.htm>, Erişim Tarihi:02.06.2018.

Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY), Bakanlar Kurulu Kararı, 2014/6883.

George, D., Mallery, M., (2010), SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10th ed.) Pearson, Boston.

Ghasemi, A., Zahediasl, S., (2012), “Normality Tests for Statistical Analysis: A Guide for Non-Statisticians”, *International Journal of Endocrinology and Metabolism*, 10 (2), ss.486-489.

GİGM Göç İstatistikleri, <www.goc.gov.tr>, Erişim Tarihi:02.06.2018.

Global Migration Group, 2011 Statement of the GMG on the Impact of Climate Change, <<http://www.globalmigrationgroup.org/migration-and-climate-change>>, Erişim Tarihi:03.02.2019.

Goularas, G., Sunata, U.,”Türk Dış Politikasında Göç ve Mülteci Rejimi”, *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2015, 2 (1), ss.12-40.

Göç Terimleri Sözlüğü, (2009), Uluslararası Göç Örgütü, Cenevre.

Gözaydın, E. F.,(1948), Kırım Türklerinin Yerleşme ve Göçmeleri: Coğrafi, Tarihi, Harsi, İktisadi ve Siyasi, Vakıf Matbaası, İstanbul.

Grant, J. S., Davis, L. L., (1997), Selection and Use of Content Experts for Instrument Development, Research in Nursing and Health.

Grigg, D. B., “E.G. Ravenstein and the Laws of Migration”, *Journal of Historical Geography*, 3 (1), ss.41-42.

Groeneveld, R. A., Meeden, G., (1984), “Measuring Skewness and Kurtosis”, *The Statistician*, 33: ss.391-399.

Güçtürk, Y., (2014), Sürgün ile Savaş Arasında Suriyeli Mülteciler, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Ankara, <<http://setav.org/tr/5-soru-surgun-ile-savas-arasinda-suriyeli-multeciler/yorum/18059>>, Erişim Tarihi:20.04.2017.

Güllüpmar, F., (2013), “Göç Olgusu ve Uluslararası Göç Kuramları, İnsan ve Toplum”, Suğur, N. (Ed.), Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.

Güngörmüş K. G., “Orta Doğu Merkezli Radikal Örgütler ve Türkiye’ye Etkileri”, *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2011, V.1, ss.789-805.

Gürbüz, S., Şahin, F., (2016), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, (3.Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Güvenç, N. (Çev.), Machiavelli, (1994), Prens, (2.Baskı), Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

Hammersly, M., (2012), Qualitative Casual Analysis:Grounded the Orizing and the Qualitative Survey, Cooper, B., Glaesser, J., Gomm, R., Hammersly, M. (Der), Challenging the Qualitative-Quatitative Divide (ss.72-93), Continuum IPG, India.

Haritamap, < https://www.haritamap.com/ilce/karesi-balikesir_ve_gaziantep>, Erişim Tarihi:11.06.2018.

Herz, J. H., (1951), Political Realism and Political Idealism: A Study in Theories and Realities, University of Chicago Press, Chicago.

Heywood, A., (2013), Siyaset, Liberte Yayınları, (8.Baskı), Ankara.

Heywood, A., (2014), Küresel Siyaset, Liberte Yayınları, (3.Baskı), Ankara.

Hochberg, Y., Tamhane, A. C., (1987), Multiple Comparison Procedures, John Wiley and Sons Press, NY.

Hopkins, K. D., Weeks, D. L., (1990), “Tests for Normality and Measures of Skewness and Kurtosis: Their Place in Research Reporting”, *Educational and Psychological Measurement*, 50:ss.717-729.

Hooper, P. L., “Forced Population Transfers in Early Ottoman Imperial Strategy: a Comparative Approach”, 2003, Master Tezi, Princeton University.

Howitt, D., Cramer, D., (2011), Introduction to SPSS Statistics in Psychology: For Version 19 and Earlier (Fifth Ed.), Pearson Education Limited, London.

Human Rights Watch, (2015), “When I Picture My Future, I See Nothing: Barriers to Education for Syrian Refugee Children in Turkey”, US.

Huysmans, J., (1995), “Migrants as a Security Problem: Danger of “Securitizing” Societal Issues”, Miles, R., T. (Der.), Migration and European Integration: The Dynamics of Inclusion and Exclusion, Pinter Publishers, ss.53-72, London.

Huysmans, J., “The European Union and Securitization of Migration”, *Journal of Common Market Studies*, 2000, 39 (5), ss.751-777.

Huysmans, J., (2006), The Politics of Insecurity: Fear in Migration and Asylum in the EU, Routledge Publishing, NY.

IOM, (2018) “Dünya Göç Raporu 2018 (World Migration Report 2018)”, Geneva.

İçduygu, A., Sirkeci, İ., (1999), “Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde Göç Hareketleri”, Baydar, O. (Der.), 75 Yılda Köylerden Şehirlere, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

İçduygu, A., “The Politics of International Migratory Regimes: Transit Migration Flows in Turkey”, *International Social Science Journal*, 2000, 165, ss.357-367.

İçduygu, A., Toktaş, Ş., “How Do Smuggling and Trafficking Operate via Regular Border Crossings in the Middle East? Evidence Fieldwork in Turkey”, *International Migration*, 2002, 40 (6), ss.27-54.

İçduygu, A., “Demographic Mobility and Turkey: Migration Experiences and Government Responses”, *Mediterranean Quarterly*, Fall 2004, 88-99.

İçduygu, A., (2004), Land of Diverse Migrations, Challenges of Emigration and Immigration in Turkey, Bilgi Üniversitesi Yayınları/ Göç Çalışmaları Dizisi, İstanbul.

İçduygu, A., Toktaş, Ş., (2005), Yurtdışından Gelenlerin Nicelik ve Niteliklerinin Tespitinde Sorunlar, TUBA Raporları, Sayı 12, Ankara.

İçduygu, A., “The Politics of Irregular Migratory Flows in the Mediterranean Basin: Economy, Mobility and Illegality”. *Mediterranean Politics*, 2007, Vol 12, (2), ss.141–161.

İçduygu, A., Yüksek, D., Aksel, D., (2013), Migration around Turkey: Old Phenomena, New Research, The Isis Press, İstanbul.

İçduygu, A., Erder, S., Gençkaya, Ö. F., (2014), Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları:1923-2023 Ulus Devlet Oluşumundan Ulus Ötesi Dönüşümlere, MİREKOÇ, İstanbul.

İnalçık, H., "Osmanlı Devletinde Uc (Serhad) lar", *Doğu Batı Makaleler II*, Doğu Batı Yayınları, 2008, Ankara.

İşler, E.İ.K., (2016), Algı İlüzyon Gerçeklik, İmge Kitabevi, Ankara.

Kafesoğlu, İ., (1989), Türk Milli Kültürü, Boğaziçi Yayınları, (6.Baskı), İstanbul.

Kane, H., "Leaving Home", *Society*, 1995, V.12, 4.

Karabulut, B., (2011), Güvenlik: Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek, Barış Kitabevi, (1.Baskı), Ankara.

Karabulut, B. (Der.), (2014), Algı Yönetimi ve Güvenliğin Siyasi bir Araç Haline Dönüştürülmesi: Güvenlikleştirme Teorisi, Alfa Yayınları, İstanbul.

Karpat, K., (2013), Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler, (2.Baskı), Timaş, İstanbul.

Karpat, K., (2015), "Önsöz", Erdoğan, M., Kaya, A. (Der.), Türkiye'nin Göç Tarihi: 14.Yüzyıldan 21.Yüzyıla Türkiye'de Göçler, (1.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Kartal, B., Başçı, E., "Türkiye'ye Yönelik Mülteci ve Sığınmacı Hareketleri", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran 2014, C.12 (2).

Kaya, A., (2015), "Türkiye'de Çerkezler", Erdoğan, M., Kaya, A. (Der.), Türkiye'nin Göç Tarihi: 14.Yüzyıldan 21.Yüzyıla Türkiye'de Göçler, (1.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Kayapınar, L., Ayönü, Y., (2015), "14. ve 15. Yüzyıllarda Anadolu'ya ve Balkanlar'a Türklerin Göçü", Erdoğan, M., Kaya, A. (Der.), Türkiye'nin Göç Tarihi: 14.Yüzyıldan 21.Yüzyıla Türkiye'de Göçler, (1.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Keohane, R. O., Nye, J. S. Jr., (1997), "Interdependence in World Politics", *Theoretical Evolution of International Political Economy:a Reader*, Oxford University Press, NY.

Kepek, Y., Yentürk, N., (2010), Türkiye Ekonomisi, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Kınal, F., (1983), Eski Mezopotamya Tarihi, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara.

- Kınık, K., “Göç, Sürgün ve İltica”, *Hayat Sağlık Dergisi*, Temmuz 2010, (2), ss.36–39.
- Kıray, M., (1998), *Kentleşme Yazıları*, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Kirişçi, K., “Disaggregating Turkish Citizenship and Immigration Practices”, *Middle Eastern Studies*, 2000, Vol. 36, (3), ss.1-22.
- Kirişçi, K., Bahadır, O., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Özmenek, E. Ç., (2013) *Suriyeli Mülteciler Krizi ve Türkiye: Sonu Gelmeyen Misafirlik*, Brookings-USAK, Karınca Ajans Yayıncılık, Ankara.
- Kirişçi, K., (2014), *Misafirliğin Ötesine Geçerken, Türkiye'nin Suriyeli Mülteciler Sınavı*, Brookings, Washington.
- Kirişçi, K., Karaca, S., (2015), ”Hoşgörü ve Çelişkiler: 1989, 1991, ve 2011’de Türkiye’ye Yönelen Kitleli Mülteci Akınları”, Erdoğan, M., Kaya, A. (Der.), *Türkiye'nin Göç Tarihi: 14.Yüzyıldan 21.Yüzyıla Türkiye’de Göçler*, (1.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Koca, S., (1990), *Türk Kültürünün Temelleri-1*, Damla Neşriyat, İstanbul.
- Kocaman, T., Beyazıt, S., “Türkiye’de İçgöçler ve Göç Edenlerin Sosyo-Ekonomik Nitelikleri”, *DPT Yayınları*, 1993, Ankara.
- Koçer, G., (2007), “Savaş ve Barış: Temel Seçenekler, Uluslararası Politikayı Anlamak”, Dağı, Z. (Der.), *Ulus Devletten Küreselleşmeye*, Afa Yayınevi, İstanbul.
- Kongar, E., (1985), *İmparatorluktan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Köroğlu, K., (2006), *Eski Mezopotamya Tarihi*, İletişim Yayınları , İstanbul.
- Kurt, S., “Toplumsal Güvenliğin Yükselişi”, *The Journal of Academic Social Sciences Studies*, (2015), Sonbahar 1 (37), ss.459-476.
- Kuşakcı, S.,(2010), *Segmentation of Student Market:A Chaid-Based Analysis. Empirical Studies in Social Sciences*, 6th International Student Conference, Izmir University of Economics, Izmir.
- Macar, E., (2015), “Yunanistan’dan Anadolu’ya Göç: Nüfus Mübadelesi”, Erdoğan, M., Kaya, A. (Der.), *Türkiye'nin Göç Tarihi: 14.Yüzyıldan 21.Yüzyıla Türkiye’de Göçler*, (1.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Marchesin, P., (2003), “Yeni Tehditler Karşısında Avrupa”, Dedeoğlu, B. (Çev.), *Dünden Bugüne Avrupa Birliği*, (1. Baskı), Boyut Yayınları, İstanbul.

Masala, C., (1999), “Demographic Pressure and Ecological Restraints: The Case of Mediterranean”, Spillman, K. R., Krause, J. (Ed.), *International Security Challenges in a Changing World*, Peter Lang, Bern.

Maslow, A. H., “A Theory of Human Motivation”, *Psychological Review*, 1943, 50, ss.370-396.

Massey, D. S., Arango J., Hugo G, Kouaouci A., Pellegrino A., Taylor E. J., “Theories of International Migration: A Review and Appraisal”, *Population and Development Review*, Sep., 1993, Vol. 19, (3), ss.431-466.

McCarty, J., (1945), Ölüm ve Sürgün:Osmanlı Müslümanlarının Etnik Kıyımı:1821-1922, Sarıkaya, F. (Çev.), 2.Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

McKillup, S., (2012), *Statistics Explained: An Introductory Guide for Life Scientists* (2nd Ed.), Cambridge University Press.

Mearsheimer, J., “The False Promise of International Institutions”, *International Security*, 1994, Cilt 19, 3, ss.5-49.

Mearsheimer, J., (2003), *The Tragedy of Great Power Politics*, W W Norton, NY.

Memiş, E., (2011), *Eskiçağ Türkiye Tarihi*, Ekin Kitabevi, Bursa.

Memiş, E., Bülbül, C., (2014), *Eskiçağda Göçler*, Ekin Kitabevi, Bursa.

Melchert, H. C., (2011), *Luviler (Anadolunun Gizemli Halkı)*, Baysal, Ç. Çıdamlı, Ç. (Çev.), Kalkedon Yayınları, 2.Baskı, İstanbul.

Miller, M. J., (1998), “International Migration and Global Security”, Poku N., Graham, D. T. (Ed.), *Redefining Security Population Movements and National Security*, Preager Publishers, London.

Mutluer, M., (2003), *Uluslararası Göçler ve Türkiye, Kuramsal ve Ampirik Bir Alan Araştırması: Denizli Tavas*, Çantay Kitabevi, İstanbul.

Newman, D., (1998), “Population as Security: The Arab Israeli Struggle for Demographic Hegemony”, Poku N., Graham, D. T. (Ed.), *Redefining Security Population Movements and National Security*, Preager Publishers, London.

Nüfus Bilgileri, <<https://www.nufusu.com/il/gaziantep-nufusu-ve-balikesir-nufusu>>, Erişim Tarihi:27.05.2018.

Nüfus Etütleri Merkezi (Hacettepe Üniversitesi), (2006), *Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması*, Yayın No. NEE-HÜ.06.01, Ankara.

O’Neill, P. E., “The European Union and Migration: Security versus Identity?”, *Defense Studies*, 6 (3), ss.322-350.

Olçar, K., (2013), Türkiye'nin Göç Alan Bölgelerinde Meydana Gelen Sorunların Güvenlik Bağlamında Analizi; İstanbul, Tuzla, Şifa Mahallesi Örneği Doktora Tezi, Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, İstanbul.

ORSAM Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu, No:195, Ocak 2015, Ankara.

Oytun, O., "Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri", *ORSAM Ortadoğu Araştırmacısı Yazısı*, 2015.

Özcan, E.D., "Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme", *İş ve Hayat Dergisi*, 2017, 2 (4), ss.183-215.

Özdamar, K., (2004), Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler), Kaan Kitabevi, Eskişehir.

Öztürk, S., Çoltu, S., "Suriyeli Mültecilerin Türkiye Ekonomisine Etkileri", *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:7, Sayı:13, ss.188-198.

Pehlivan, G., (2006), Chaid Analizi ve Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Petersen, W., "A General Typology of Migration", *American Sociological Review*, 1958, Vol.23 (3), ss.256-266.

Piore, M. J., (1979), Birds of Passage: Migrant Labor in Industrial Societies, Cambridge University Press, UK.

Poulton, H., (1993), The Balkans, Minority Rights Publications, London.

Purkis, S., "Modern Köleler: Göçmenler", *Eğitim Bilim Toplum*, 2006 (4), 13.

Ravenstein, E. G., "Laws of Migration", *Journal of the Statistical Society of London*, 1885 Vol.48 (2), ss.167-235.

Sander, O., (1998), Siyasi Tarih 1918-1994, İmge Kitabevi, 7.Baskı, Ankara.

Sandıklı, A. (Ed.), (2012), Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri, Bilgesam Yayınları, İstanbul.

Schoorl, J. J., Heering L., Esveldt I., Groenewold G., van der Erf R.F., Bosch A.M., deValk H. and de Bruijn B. J. (2000), Push and Pull Factors Of International Migration: A Comparative Report, The Hague.

Sert, D. Ş., (2012), "Uluslararası Göç Yazınında Bütünleyici Bir Kurama Doğru", İhlamur-Öner, S., Öner, N. Ş. (Ed.), Küreselleşme Çağında Göç İçinde, İletişim Yayınları, İstanbul.

Shaw, S., (1991), *The Jews of the Ottoman Empire and the Turkish Republic*, New York University Press, NY.

Source, Societal Security, <<http://www.societalsecurity.net/>>, Erişim Tarihi:22.05.2017.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE-2011), (2013), İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara.

Spiers, N., Manktelow, B., Hewitt, M. J., (2009), *Practical Statistics Using SPSS*, National Institute for Health Research NHS, England.

Streiner, D.L, “Figuring out Factors:The Use and Misuse of Factor Analysis”, *Canadian Journal of Psychiatry*,1994.

Stark, O., (1991), *The Migration of Labor*, Basil Blackwell, Cambridge.

Sümer, N., “Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar”, *Türk Psikoloji Yazıları*, 2000, 3(6), ss.49-74.

Şener, B., “Soğuk Savaş Dönemde Uluslararası Göç Olgusu ve Ulusal Güvenlik Üzerindeki Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, Mayıs 2017, 6 (1), ss.01-31.

Şimşir, B., “Migrations from Bulgaria to Turkey:The 1950-1951 Exodus”, *Dış Politika*, 7 (3-4), 1986.

Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., (2012), *Using Multivariate Statistics* (6th Edn.), Boston.

Taşagül, A., (2017), *Kadim Türklerin Serüveni*, Özgen, C. C. (der.), *Türklerin Serüveni*, Kronik Kitap, İstanbul.

Taşçı, F., “Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç”, *Kam-İş Dergisi*, 2009, 10 (4), ss.177-202.

TDK Türkçe Sözlük, <<http://www.tdk.gov.tr/index.php>>, Erişim Tarihi:27.05.2018.

Tekeli, İ., “Türkiye’de İçgöç Sorunsalı Yeniden Tanımlanma Aşamasına Geldi”, *Türkiye’de İçgöç*, Tarih Vakfı Yayını, 1998, ss.7-21.

Tekeli, İ., (2011), *Göç ve Ötesi*, Tarih Vakfı Yayını, 2.Baskı, İstanbul.

Tezbaşaran, A.A., (2008), *Likert Tipi Ölçek Hazırlama Kılavuzu*, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitimde Ölçek ve Değerlendirme Anabilim Dalı, Mersin.

Teune, H. and Przeworski, A., (1970), *The Logic of Comparative Social Inquiry*, ss. 32-34, Wiley-Interscience NY.

Topçuoğlu, R. A., (2012), “Düzensiz Göç:Küreselleşmede Kısıtlanan İnsan Hareketliliği”, Ihlamur-Öne, G., Öner, A. Ş. (Ed.), *Küreselleşme Çağında Göç, Kavramlar, Tartışmalar, İletişim Yayınları*, İstanbul.

TUİK, <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018>, Erişim Tarihi:22.12.2018.

Tuncel, G., Sezik, M., “Göçün Toplumsal Ayrışma Üzerine Etkisi”, *1.International Symposium on Migration and Culture Proceedings*, Amasya.

Tunç, A. Ş., “Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme”, *Tesam Akademi Dergisi*, Temmuz 2015, 2 (2). ss.29-63.

Turan, İ., (1986), *Türkiye’de Siyasal Kültürün Oluşumu*, Sarıbay, A.Y., Kalaycıoğlu, E. (Ed.), İstanbul.

Ucuzsatar, N., (2005), *Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ne Tehdit*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.

Varlık, A. B., (2012), “Niccolo Machiavelli:Prens”, Varlık, A. B. (Ed.), *Strateji, Harp ve Askeri Harekât Üzerine Dünya Klasikleri Öz İncelemeler Dizini*, KHO Basımevi, Ankara, ss.125-226.

Varlık, A. B., (2015), “Ulusal Güvenlik”, Özdağ, Ü. (Ed.), *Milli Güvenlik Teorisi*, Kripto Basım Yayın Ltd., ss.15-67.

Waeber, O., (1995), *Securitization and Desecuritization*, Columbia Uni. Press, NY.

Waeber, O., “Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi”, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2008 Cilt 5, (18), ss.151-178.

Waeber, O.,(2015), “Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi”, Aydın, M. vd. (Der.), *Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe*, (2.Baskı), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, ss.259-279.

Waltz, K. N. (1959) *Man the State and War*, Colombia Univercity Press, NY.

Waltz, K. N. (1979) *Theory of International Politics*, MacGraw-Hill, NY.

Wallerstein, I., (1974), *The Modern World System, Capitalist Agriculture and the Origins of the European World Economy in the 16th Century*, Academic Press, NY.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK), 6458 Sayılı kanun, 2013.

Yalçın, C., (2004), *Göç Sosyolojisi*, Anı Yayınları, Ankara.

Yazıcı, N., (2007), Türk Tarihinin Eski Çağları, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Yeniacun, S. H., (2014), “Suriyeli Sığınmacılar Raporu, İstanbul Örneği”, Fikir ve Eğitim Derneği, İstanbul.

Zelinsky, W., “The Hypothesis of Mobility Transition”, *Geographical Review*, 1971, 61 (2), ss.219-249.

EKLER

Ek-I: Toplumun Güvenlik Algısı Soru Kâğıdı

Toplumsal Güvenlik

1. Geleceğin kuşkusuz (kaygısız) yaşamını sağlamak amacıyla; kişilerin her türlü tehlikeyi karşılayabilmek için karşılıklı yaptıkları dayanışmadır (internet genel bilgi).
2. Bir toplumun geleneksel dil kalıplarını, kültürünü, dinini, ulusal kimliğini, örf ve adetlerini sürdürebilme yeteneğidir (Smith, 2002)¹⁶.
3. Bir toplumun kritik sosyal fonksiyonlarını sürdürebilme, vatandaşlarının yaşamlarını ve sağlıklarını koruyabilme ve çeşitli stres durumlarında temel ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğidir (Burgess ve Jore, 2008)¹⁷.

Yukarıdaki tanımlar göz önüne alınarak;

Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenliğine Hangi Konularda tehdit oluşturduğunu düşünüyorsunuz?

Konu başlıklarını sıralayınız.

S.No.

Konu Başlıkları

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

¹⁶ Smith, S.,(2002), The Contested Concept of Security: The Concept of Security Before and After September 11, Singapore:Institute of Defence & Strategic Studies.

¹⁷ Burgess P.J., Sissel Haugdal, J., (2008), The Influence of Globalization on Societal Security: The Norwegian contex, PRIO Policy Brief, 1-4.

Ek-II: Kavramlar ve Sıklıkları

S.No.	Konu Başlıkları	Sıklık
1	Şahsa Yönelik Suçlar (saldırı, tehdit, kişinin vücuduna darp, gasp, işkence, adam-çocuk kaçırma, çocuk suçları, özgürlük kısıtlanması (gece-gündüz dışarı çıkamama), zorla çek senet, vb.)	93
2	Toplum değerleri (kadın erkek ilişkileri, kişisel-ailevi hayat tarzı, aile yapısı, çok eşlilik, kayıt dışı evlilik, artan boşanmalar)	90
3	İşsizlik	81
4	Ülkeye Yönelik (Sınırların değişimi, Eğitim altyapısının bozulması (kritik tesislere okul vb. saldırı), terör	78
5	Yasadışı kazanç (dolandırıcılık, mafya, uyuşturucu ticareti, çocuk işçi, dilencilik, kayıtsız çalışma, fuhuş, kaçakçılık, ucuz işgücü)	76
6	Sağlık Tehdidi (Hastalıklar, bulaştırma, aşı, uyuşturucu kullanımı)	71
7	Gelir dağılımı (sosyal adalet, vergi muafiyeti)	59
8	Kapasite yetersizliğinden imkânlardan yararlanamama (hst, okul, dr, ögt, maddi vb.)	51
9	Yozlaşma (yolsuzluk, usulsüzlük, adaletsizlik [devletin din, dil, ırk, mezhep, etnik köken, politik görüş vb. farklı gruplara davranışı), hakkaniyetsizlik]	37
10	Halklar arası çatışma	34
11	Din, dil, ulusal/ümme kimliği,	33
12	Mala Karşı Suçlar (Hırsızlık, kundaklama, izinsiz konut)	32
13	Demografik yapı (kontROLSÜZ nüfus artışı)	32
14	Eğitim seviyesi	27
15	Geleneksel değerler	24
16	Gelecek ve parçalanma kaygısı	23
17	Ötekileştirme (Türk vatandaşlığını ırk üzerinden tanımlama, etnik mezhepsel kutuplaşma)	20
18	Uyumsuzluk (kente, topluma)	19
19	Bağımsızlık kazanma söylemleri (etnik, din vb. grupların)	19
20	Uzun dönem toplumsal refah	17
21	Teşvik ve yardım	17
22	Politik sistemin değişimi	12
23	Çarpık kentleşme (gecekondu)	12
24	Ulusal kanunlarda değişim (insan hakları)	11
25	Vatandaşlık	7
26	Atık yönetimi	6
27	Ekonomik kutuplaşma	4
28	Fazla çalışma	4
29	Yiyecek-su kaynaklarda kıtlık	4
30	Korku baskıdan özgürlük	3

Ek-III: SOURCE Yedi Güvenlik Sütunu¹⁸

FİZİKSEL GÜVENLİK

Sınırların değişimi, eğitim altyapısı, sağlık, kişinin vücudu, şahsa yönelik suçlar, darp, dolandırıcılık, kundaklama, oto yakma, oto hırsızlığı, terör, gasp, gece dışarı çıkamama, gündüz dışarı çıkamama, mafya, uyuşturucu, çocuk suçları, izinsiz gösteri, izinsiz konut, izinsiz inşaat, zorla çek-senet, eğitimde eşitsizlik, hastalıklar, aşı, çocuk sağlığı, kadın sağlığı

SİYASİ GÜVENLİK

Korku-baskıdan özgürlük, insan hakları, ulusal kanunlar, usulsüzlük, yolsuzluk, gelecek kaygısı, ötekileştirme, etnik grupların bağımsızlık kazanma söylemleri, parçalanma kaygısı, devletin farklı gruplara (din, dil, ırk, mezhep, etnik köken, politik görüş vb.) eşit ve adil davranmaması, kente uyumsuzluk

SOSYO-EKONOMİK GÜVENLİK

İşsizlik, gelir, gelir dağılımı, ekonomik kutuplaşma, Türk vatandaşlığını ırk üzerinden tanımlama, uzun dönem toplumsal refah, yasadışı kazanç, sosyal adalet sağlanamaması, vergi, teşvik ve yardım dağıtımı, fazla çalışma

KÜLTÜREL GÜVENLİK

Toplum değerleri, kişisel hayat tarzı, vatandaşların çeşitli kültürel kimlikleri, etnik ayrımcılık, geleneksel değerler, aile yapısı, kadın-erkek ilişkileri, din, sanat dalları, dil, ulusal kimlik, ümmet kimliği

ÇEVRE GÜVENLİĞİ

İklim değişimi, yiyecek ve kaynaklarda kıtlık, atık yönetimi

SİBER GÜVENLİK

Bilgi ve bilgi sistemleri, kişisel bilgilere saldırı

RADİKAL BİLİNMEYEN TEHDİTLER

Doğal afetler, salgın hastalıklar, artan dirençler, güvenlik güçlerine direniş

¹⁸ Güvenlik Boyutları SOURCE D3.1 Methodology Workshop and Review of Available Empirical Sources Raporunda yer almaktadır (<http://www.societalsecurity.net/>).

Ek-IV: Ölçekte Kullanılabilecek Sorular

1. Suriyeli Sığınmacılar kaynaklı şahsa yönelik suçlar toplumsal güvenliği tehdit eder
2. Suriyeli Sığınmacılar darp, kavga, gasp vb. suçlarla şahsi güvenliğini tehdit eder
3. Suriyeli Sığınmacılar kaynaklı adam/çocuk kaçırma olaylarındaki artış aile güvenliğini tehdit eder
4. Suriyeli Sığınmacıların varlığı gece dışarı çıkma kararını etkiler
5. Suriyeli Sığınmacılar şiddet, hırsızlık, kaçakçılık, terör ve fuhuş suçlarına bulaşarak toplumsal değerleri bozuyor
6. Suriyeli Sığınmacıların kadın erkek ilişkileri Türkiye'deki bu ilişkileri etkiler
7. Suriyeli Sığınmacıların çok eşli olması aile hayatını etkiler
8. Suriyeli Sığınmacılar Türkiye'deki boşanma oranını artırıyor
9. Suriyeli Sığınmacılar yüzünden aile kurumunun ve aile bağlarının zayıflaması toplumsal güvenliği tehdit eder
10. Suriyeli Sığınmacılardan dolayı dışarı çıktığımda kendimi güvende hissetmiyorum
11. Suriyeli Sığınmacıların ailevi yaşamları Türk aile hayatını olumsuz etkiler
12. Kayıt dışı evliliklerin artması aile birlikteliğini tehdit ediyor
13. Suriyeli ucuz işçiler haksız rekabet yaratıyor
14. Suriyeli Sığınmacılar Türkiye'deki işsizliği artırıyor
15. Suriyeli Sığınmacıların ucuza da olsa çalışma ihtimalinden işimi kaybetme kaygısı yaşıyorum
16. Suriyeli Sığınmacılara yapılan yardımlar ekonomiye ciddi yük getirerek zarar vermektedir
17. Suriyeli Sığınmacılar kaynaklı işsizliğin artması toplumsal güvenliği tehdit eder
18. Suriyeli Sığınmacıların ülkenin her yerine dağınık yaşamaları terör olaylarının her yerde olabileceğini hissettiriyor
19. Suriyeli Sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırıyor
20. Suriyeli Sığınmacılar terör eylemlerinin artmasını sağlıyor
21. Terör örgütlerine yardım ve yataklık yapabilecek kişilerin aralarında olmasından dolayı güvensizlik hissediyorum
22. Suriyeli Sığınmacılar ileride Türkiye'nin sınırlarının değişimine neden olur
23. Suriyeli Sığınmacılar eğitim sistemi/altyapısını etkiler
24. Suriyeli Sığınmacılar dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin artmasına neden oluyor
25. Suriyeli Mülteci çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma, hırsızlık vb. yaparak yasadışı kazanç sağlıyor
26. Suriyeli Sığınmacıların sigortasız ve ucuz işgücü sağlamaları özel sektörde işçi olarak çalışan Türk vatandaşların emeklerini almalarını engeller
27. Suriyeli Sığınmacılar çocuk işçi çalıştırmak suretiyle haksız kazanç sağlıyor
28. Suriyeli Sığınmacı kadınların parasal değer olarak görülmesiyle fuhuş artar
29. Suriyeli Sığınmacıların gelmesiyle hastalık çeşitleri artmıştır
30. Suriyeli Sığınmacıların gelmesinden sonra uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türemiştir

- 31.Acil servislerin Suriyeli Sığınmacılar tarafından sık kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan sağlık hizmetleri olumsuz etkilenir
- 32.Suriyeli Sığınmacıların gelmesiyle hasta sayısı artmıştır
- 33.Suriyeli Sığınmacıların gelişi aşı sistemini etkiliyor
- 34.Suriyeli Sığınmacıların gelmesiyle uyuşturucu kullananların sayısı artıyor
- 35.Suriyeli Sığınmacılara vergi muafiyeti verildiği düşüncesiyle sosyal adalet etkileniyor
36. Suriyeli Sığınmacıların varlığı, devletin Türk vatandaşlarına verdiği hizmetlerde aksaklığa sebep olur
- 37.Okulların Suriyeli Sığınmacılar tarafından kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetleri olumsuz etkilenir
- 38.Suriyelilere din, dil, ırk, mezhep, etnik köken ve politik görüş nedeniyle devletin adaletsiz davranışı yozlaşmaya sebep olur
39. Suriyeli Sığınmacıların işlediği suçlara ceza verilmediği düşüncesiyle adalet mekanizmasına güvenim azalıyor
- 40.Suriyeli Sığınmacılar ile Türkler arasında yaşanabilecek fikir ayrılıkları ülke içi karışıklığa neden olur
- 41.Suriyeli Sığınmacıların kullandığı dil Türkçe'nin bozulmasına neden olur
- 42.Suriyeli kimliği Türk kimliğini tehdit eder
- 43.Suriyeli Sığınmacıların dini mezhepsel inanışlarının farklı olması Türkiye'nin dini inançlarını etkiler
- 44.Suriyeli Sığınmacılar gecekondulu/izinsiz konut sayısını artırır
- 45.Suriyeli Sığınmacıların gelişi hırsızlık/kundaklama olaylarını artırır
- 46.Suriyeli Sığınmacılar kontrolsüz nüfus artışını tetikliyor
- 47.Suriyeli Sığınmacıların eğitim seviyesinin düşüklüğü Türkiye eğitim seviyesini etkiliyor
- 48.Suriyeli Sığınmacı çocukların okula gitmemesi eğitimsizliği artırır
- 49.Suriyeli Sığınmacıların varlığı gelecek kaygısı yaratıyor
50. Suriyeli Sığınmacılar ilerisi için ülke içinde bağımsızlık kazanma söylemleri ile üniter yapıyı tehdit eder
- 51.Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlıktan çıkıp ülke bütünlüğünü tehdit eder
52. Suriyeli Sığınmacıların varlığı Türk vatandaşlığını ırk üzerinden tanımlanmasına yol açar
- 53.Suriyeli Sığınmacıların toplum uyumunda güçlük yaşıyor
- 54.Suriyeli Sığınmacılar uzun dönemde toplumsal refahı etkiler

Ek-V: Boyutların Açıklanan Toplam Varyans Tablosu

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared			Rotation Sums of Squared		
	Initial Eigenvalues			Loadings			Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	14,085	40,244	40,244	14,085	40,244	40,244	8,433	24,096	24,096
2	2,578	7,364	47,608	2,578	7,364	47,608	5,935	16,958	41,054
3	2,026	5,787	53,396	2,026	5,787	53,396	4,320	12,342	53,396
4	1,529	4,369	57,765						
5	1,349	3,853	61,618						
6	1,134	3,239	64,857						
7	1,058	3,022	67,879						
8	,930	2,658	70,536						
9	,878	2,507	73,043						
10	,812	2,320	75,363						
11	,764	2,183	77,546						
12	,750	2,143	79,689						
13	,656	1,875	81,564						
14	,628	1,794	83,358						
15	,585	1,671	85,029						
16	,574	1,641	86,670						
17	,490	1,401	88,072						
18	,467	1,335	89,407						
19	,434	1,239	90,647						
20	,402	1,149	91,796						
21	,356	1,018	92,814						
22	,337	,964	93,778						
23	,296	,845	94,623						
24	,263	,751	95,374						
25	,241	,690	96,064						
26	,225	,642	96,706						
27	,212	,606	97,312						
28	,197	,563	97,876						
29	,160	,457	98,333						
30	,157	,449	98,782						
31	,117	,333	99,115						
32	,104	,298	99,413						
33	,091	,260	99,673						
34	,066	,188	99,861						
35	,049	,139	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Ek-VI: 3 Boyutun Toplam Varyans Matrisi

Rotated Component Matrix^a

	Component		
	1	2	3
F6	,732		
F5	,730	,357	
F2	,722	,319	
F1	,700	,335	
F7	,678		
E4	,459		,667
E5	,658		,322
S4			,641
F4	,633	,470	
F3	,632	,465	
F13	,595	,392	
S1	,473	,591	
E3	,480		,575
F12	,553	,469	
K8		,305	,509
F11	,487	,466	
F10	,419		
S7		,760	
S3	,483	,688	
S6		,686	
F9		,652	
K3		,456	,642
S2	,477	,605	
S5	,523	,569	
E1			,499
K7		,450	,481
K9	,459	,409	,472
K5			,806
E2			,743
K6	,373		,656
K2			,566
K4	,404		,553
K1		,376	,508
F8	,434		
E7		,384	,425

Ek-VII: TOPLUMUN GÜVENLİK ALGISI ÖLÇEĞİ

Bu anket (ölçek) “Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi” ile ilgili tutumları ölçmek amacı ile hazırlanmıştır. Ölçek sonuçları, bu konudaki tutumları belirlemek için kullanılacaktır. Bu ölçekte — adet ifade bulunmaktadır. Cevaplama süresi yaklaşık — dakikadır. Her bir ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı size verilen cevap kâğıdına / liste üzerinde ayrılan yere (X) işaretleyiniz. Bir ifadeyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz. İşaretsiz ifade bırakmayınız. Size verilen tutum listesi (ve cevap kâğıdı) üzerine adınızı **yazmayınız, kimliğinizi belirtecek herhangi bir işaret koymayınız**. Buradaki bilgiler hiçbir şekilde bilimsel akademik çalışma dışında kullanılmayacak ve paylaşılmayacaktır. Bu bilgiler İnönü Üniversitesi Doktora Öğrencisi Hakan Ömer TUNCA tarafından doktora tezi çalışması için kullanılacaktır.

1. Cinsiyetiniz

a. Kadın b. Erkek

2. Yaşınız

3. Eğitim Durumunuz

a. Okur-yazar Değil
b. Okur-yazar
c. İlkokul
ç. Ortaokul
d. Lise
e. Üniversite
f. Yüksek Lisans
g. Doktora

4. Mesleğiniz

5. Çalışıyor musunuz? a. Evet b. Hayır (Emekli, öğrenci, ev kadını, işsiz vb.)

6. En son ne zaman iş değiştirdiniz Hangi Sıklıkta

7. Yaşadığınız İl

8. Yaşadığınız İle ne zaman geldiniz

9. Aile Büyüğünüz ne zaman geldi

10. Hanenizin geliri

a. Dar Gelirli Çok altı
b. Dar Gelirli Altı
c. Dar Gelirli
ç. Dar Gelirli üstü
d. Dar Gelirli çok üstü

Şimdi Sizlere Suriyeli Sığınmacıların günlük hayatımızdaki güvenlik etkileri ile ilgili sorular soracağız. SİZCE;

S. No	Sorular	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.	Suriyeli Sığınmacılar darp, kavga, gasp vb. suçlarla şahsi güvenliğimi tehdit etmektedir					
2.	Suriyeli Sığınmacılar kaynaklı adam/çocuk kaçırma olayları aile güvenliğimi tehdit etmektedir					
3.	Suriyeli Sığınmacıların gelişi hırsızlık/kundaklama olaylarını artırmaktadır					
4.	Suriyeli Sığınmacı kadınların parasal değer olarak görülmesiyle fuhuş artmaktadır					
5.	Suriyeli Sığınmacılardan dolayı dışarı çıktığımda kendimi güvende hissetmiyorum					
6.	Suriyeli Sığınmacıların ülkenin her yerine dağılık yaşamaları sebebiyle terör olaylarının her yerde olabileceğini hissediyorum					
7.	Suriyeli Sığınmacılar terör eylemlerinin artmasına neden olmaktadır					
8.	Suriyeli Sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırmamaktadır					
9.	Suriyeli Sığınmacılar kontrolsüz nüfus artışı yaratmaktadır					
10.	Suriyeli Sığınmacıların gelmesinden sonra uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türemiştir					
11.	Acil servislerin Suriyeli Sığınmacılar tarafından sık kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan beni ve yakınlarımı mağdur etmektedir					
12.	Suriyeli Sığınmacıların gelişi ile salgın hastalıkların arttığını düşünüyorum					
13.	Okulların Suriyeli Sığınmacılar tarafından kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan eğitim hizmetlerini olumsuz etkilemektedir					

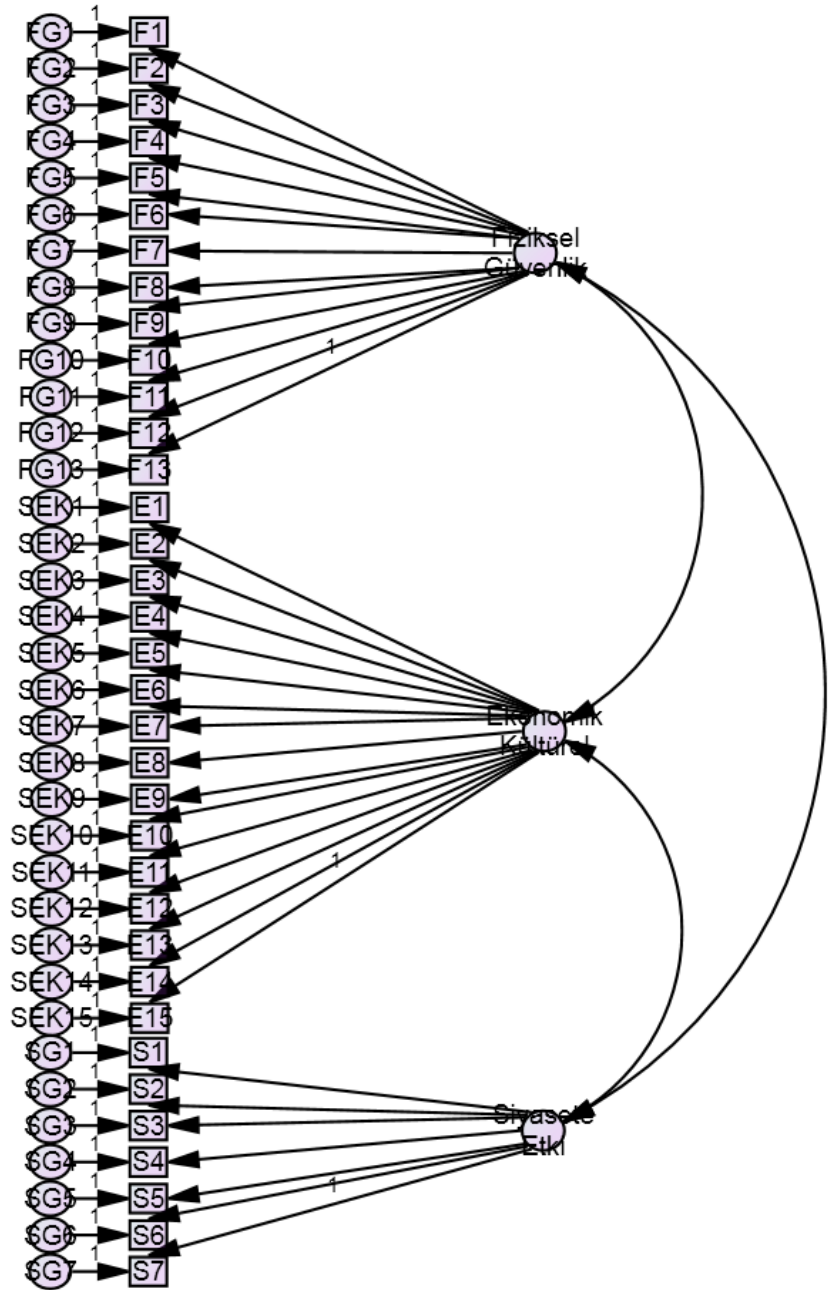
Şimdi Sizlere Suriyeli Sığınmacıların sosyo-ekonomik ve kültürel etkileri ile ilgili sorular soracağız. SİZCE;

S.No	Sorular	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.	Suriyeli Sığınmacıların varlığı sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunur					
2.	Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır					
3.	Suriyeli Sığınmacılar Türkiye'deki işsizliği artırmaktadır					
4.	Suriyeli Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma, hırsızlık vb. yaparak yasadışı kazanç sağlamıyor					
5.	Suriyeli Sığınmacılar dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin artmasına neden olmaktadır					
6.	Suriyeli Sığınmacılar uzun dönemde Türkiye'nin ekonomik olarak büyümesine katkı sağlayacaktır					
7.	Suriyeli Sığınmacıların eğitim seviyesinin düşüklüğü Türkiye eğitim seviyesini etkilememektedir					
8.	Suriyeli Sığınmacı çocukların okula gitmemesi eğitimsizliği artırmaktadır					
9.	Suriyeli Sığınmacıların ailevi yaşamları, çok eşlilik ve kadın-erkek ilişkileri Türk aile hayatını olumsuz etkilemektedir					
10.	Suriyeli Sığınmacı erkeklerin uygunsuz davranışları Türkiye'deki kadınları rahatsız etmemektedir					
11.	Kayıt dışı evliliklerin artması/kumalık Türkiye'deki aile birlikteliklerini tehdit etmektedir					
12.	Suriyeli Sığınmacıların topluma uyumunda güçlük yaşanmamaktadır					
13.	Suriyeli Sığınmacıların kullandığı dil Türkçe'nin bozulmasına neden olmaktadır					
14.	Suriyeli Sığınmacıların dini mezhepsel inanışlarının farklı olması Türkiye'nin dini inançlarını etkilemektedir					
15.	Suriyeli kimliği Türkiye'deki yerleşik kimlik bütünlüğünü tehdit etmektedir					

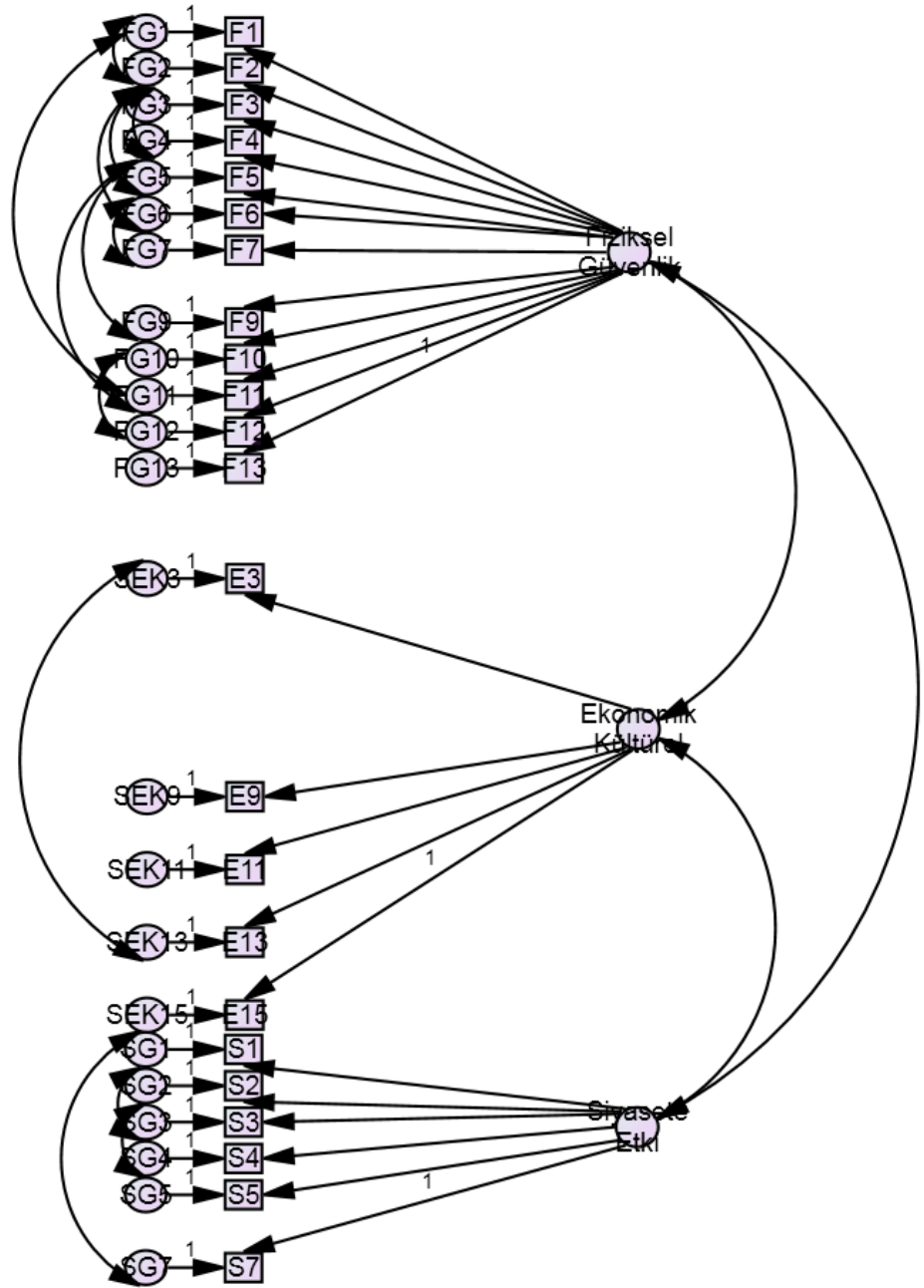
Şimdi ise Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'deki siyasete etkileri ile ilgili sorular soracağız. SİZCE;

S.No	Sorular	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.	Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur					
2.	Suriyeli Sığınmacıların işlediği suçlara ceza verilmediği düşüncesiyle adalet mekanizmasına güvenim azalmaktadır					
3.	Suriyelilere din, dil, ırk, mezhep, etnik köken ve politik görüş nedeniyle devletin adaletsiz davranışları yozlaşmaya sebeptir					
4.	Suriyeli Sığınmacılar ile Türkler arasında yaşanabilecek fikir ayrılıkları ülke içi karışıklığa neden olabilir					
5.	Suriyeli Sığınmacıların varlığı bende gelecek kaygısı yaratmamaktadır					
6.	Suriyeli Sığınmacıların toplu olarak vatandaş olması siyasi dengeleri etkiler					
7.	Suriyeli Sığınmacılar ilerisi için ülke içinde bağımsızlık kazanma söylemleri ile üniter yapıyı tehdit etmektedir					

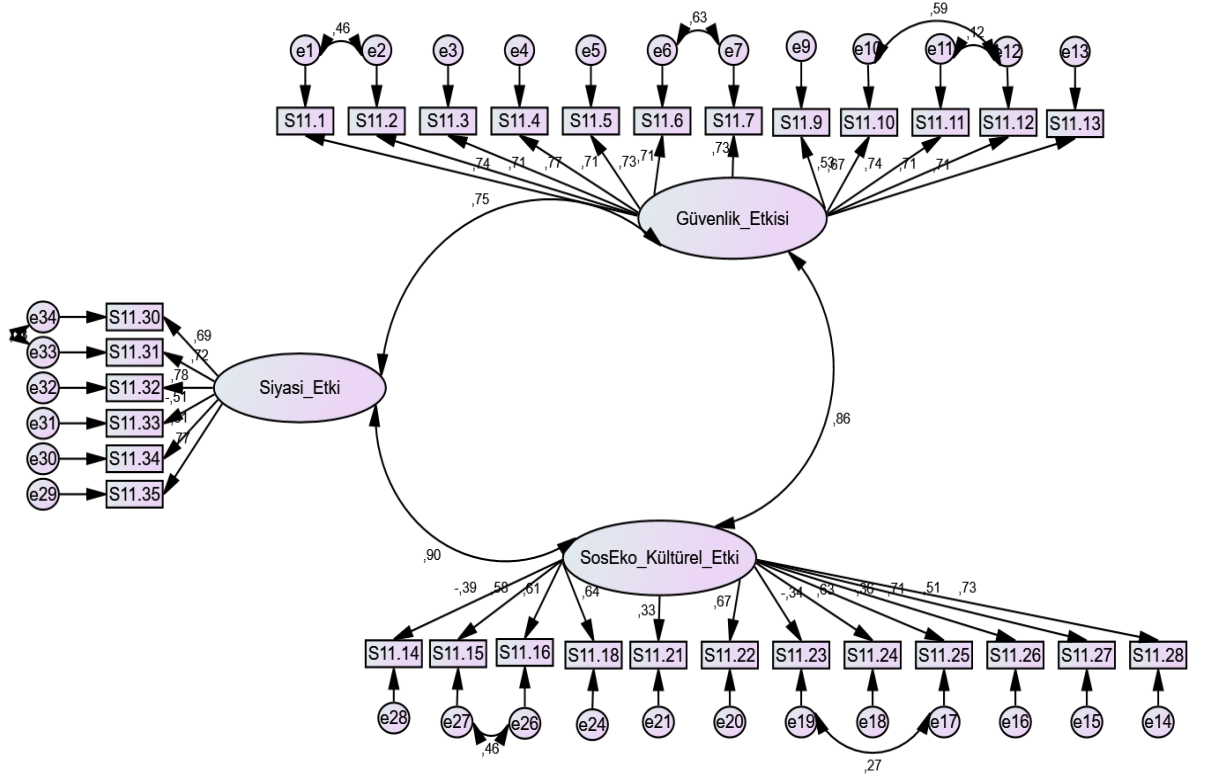
Ek-VIII: Birinci Düzey Çok Faktörlü DFA Modeli

Ek-IX: Düzeltilmiş Birinci Düzey Çok Faktörlü DFA Modeli

Ek-X: Anket Sonrası Birinci Düzey Çok Faktörlü DFA Modeli

Ek-XI:Suriyeli Göçmenlerin İllere Dağılımı(GİGM 21.05.2017 tarihli Verisidir)

S. No	İller	Suriyeli	İl Nüfusu	Oran	Suriyeliler İçinde Oranı	AÇIKLAMA	Katsayı
1	Adana	153.490	2.201.670	6,97%	5,14%	BM+İLKON	
2	Adıyaman	26.043	610.484	4,27%	0,87%	BM	
3	Afyonkarahisar	4.665	714.523	0,65%	0,16%		
4	Ağrı	945	542.255	0,17%	0,03%		
5	Aksaray	1.539	396.673	0,39%	0,05%		
6	Amasya	250	326.351	0,08%	0,01%		
7	Ankara	73.838	5.346.518	1,38%	2,47%		
8	Antalya	403	2.328.555	0,02%	0,01%		
9	Ardahan	100	98.335	0,10%	0,00%		
10	Artvin	40	168.068	0,02%	0,00%		
11	Aydın	8.059	1.068.260	0,75%	0,27%		
12	Balıkesir	2.331	1.196.176	0,19%	0,08%		
13	Bartın	33	192.389	0,02%	0,00%		
14	Batman	19.876	576.899	3,45%	0,67%		
15	Bayburt	42	90.154	0,05%	0,00%		
16	Bilecik	566	218.297	0,26%	0,02%		
17	Bingöl	701	269.560	0,26%	0,02%		
18	Bitlis	771	341.225	0,23%	0,03%		
19	Bolu	1.238	296.896	0,41%	0,04%		
20	Burdur	8.070	261.401	3,09%	0,27%		
21	Bursa	108.497	2.901.396	3,74%	3,64%	İLKON	
22	Çanakkale	3.805	519.793	0,73%	0,13%		
23	Çankırı	389	183.880	0,21%	0,01%		
24	Çorum	1.911	527.863	0,36%	0,06%		
25	Denizli	8.075	1.005.687	0,80%	0,27%		
26	Diyarbakır	30.018	1.673.119	1,79%	1,01%		
27	Düzce	747	370.371	0,20%	0,03%		
28	Edirne	6.587	401.701	1,64%	0,22%		
29	Elazığ	5.907	578.789	1,02%	0,20%		
30	Erzincan	182	226.032	0,08%	0,01%		
31	Erzurum	702	762.021	0,09%	0,02%		
32	Eskişehir	2.526	844.842	0,30%	0,08%		
33	Gaziantep	329.622	1.974.244	16,70%	11,04%	BM+İLKON	
34	Giresun	154	444.467	0,03%	0,01%		
35	Gümüşhane	78	172.034	0,05%	0,00%		
36	Hakkâri	1.033	267.813	0,39%	0,03%		
37	Hatay	384.774	1.555.165	24,74%	12,89%	BM+İLKON	
38	İğdir	89	192.785	0,05%	0,00%		
39	Isparta	6.538	427.324	1,53%	0,22%		

40	İstanbul	480.834	14.804.116	3,25%	16,11%	İLKON	
41	İzmir	109.549	4.223.545	2,59%	3,67%	İLKON	
42	Kahramanmaraş	90.877	1.112.634	8,17%	3,04%	BM	
43	Karabük	488	242.347	0,20%	0,02%		
44	Karaman	581	245.610	0,24%	0,02%		
45	Kars	182	289.786	0,06%	0,01%		
46	Kastamonu	987	376.945	0,26%	0,03%		
47	Kayseri	59.585	1.358.980	4,38%	2,00%		
48	Kırıkkale	825	277.984	0,30%	0,03%		
49	Kırklareli	2.145	351.684	0,61%	0,07%		
50	Kırşehir	883	229.975	0,38%	0,03%		
51	Kilis	124.888	130.825	95,46%	4,18%	BM+İLKON	
52	Kocaeli	32.587	1.830.772	1,78%	1,09%		
53	Konya	73.672	2.161.303	3,41%	2,47%		
54	Kütahya	364	573.642	0,06%	0,01%		
55	Malatya	22.072	781.305	2,83%	0,74%	BM	
56	Manisa	6.690	1.396.945	0,48%	0,22%		
57	Mardin	94.382	796.237	11,85%	3,16%	BM+İLKON	
58	Mersin	147.907	1.773.852	8,34%	4,96%	İLKON	
59	Muğla	9.783	923.773	1,06%	0,33%		
60	Muş	877	406.501	0,22%	0,03%		
61	Nevşehir	6.644	290.895	2,28%	0,22%		
62	Niğde	3.495	351.468	0,99%	0,12%		
63	Ordu	724	750.588	0,10%	0,02%		
64	Osmaniye	44.241	522.175	8,47%	1,48%	BM	
65	Rize	662	331.048	0,20%	0,02%		
66	Sakarya	8.269	976.948	0,85%	0,28%		
67	Samsun	4.372	1.295.927	0,34%	0,15%		
68	Siirt	3.394	322.664	1,05%	0,11%		
69	Sinop	81	205.478	0,04%	0,00%		
70	Sivas	2.564	621.224	0,41%	0,09%		
71	Şanlıurfa	420.530	1.940.627	21,67%	14,09%	BM+İLKON	
72	Şırnak	14.671	483.788	3,03%	0,49%		
73	Tekirdağ	6.709	972.875	0,69%	0,22%		
74	Tokat	870	602.662	0,14%	0,03%		
75	Trabzon	2.318	779.379	0,30%	0,08%		
76	Tunceli	96	82.193	0,12%	0,00%		
77	Uşak	1.462	358.736	0,41%	0,05%		
78	Van	2.104	1.100.190	0,19%	0,07%		
79	Yalova	2.930	241.665	1,21%	0,10%		
80	Yozgat	3.357	421.041	0,80%	0,11%		
81	Zonguldak	348	597.524	0,06%	0,01%		
	Toplam	2.984.633	79.811.871	100%	100%		

Ek-XII: SEGE 2011 İLLERİN ve BÖLGELERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI ARAŞTIRMASI DEĞİŞKENLERİ

Demografik Göstergeler

- 1 Nüfus Yoğunluğu TÜİK 2010 km²/Kişi
- 2 Yaşa Özel Doğurganlık Oranı (15-49 yaş) TÜİK 2010 Binde
- 3 Genç Bağımlı Nüfus Oranı (0-14 yaş) TÜİK 2010 Yüzde
- 4 Net Göç Hızı TÜİK 2010 Binde
- 5 Şehirleşme Oranı TÜİK 2010 Yüzde

İstihdam Göstergeleri

- 1 İşsizlik Oranı TÜİK 2010 Yüzde
- 2 İşgücüne Katılma Oranı TÜİK 2010 Yüzde
- 3 Çalışma Çağındaki Nüfusun (15 - 64 yaş arası) Toplam Nüfus İçerisindeki Oranı TÜİK 2010 Yüzde
- 4 İmalat Sanayi İstihdamının Sigortalı İstihdam İçindeki Oranı SGK 2010 Yüzde
- 5 Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Aktif Çalışanların Toplam Nüfusa Oranı SGK 2010 Yüzde
- 6 Ortalama Günlük Kazanç SGK 2010 TL
- 7 Ortalama Günlük Kazanç - Kadın SGK 2010 TL
- 8 İstihdam Oranı TÜİK 2010 Yüzde

Eğitim Göstergeleri

- 1 Okuryazar Nüfus Oranı TÜİK 2010 Yüzde
- 2 Okuryazar Kadın Nüfusunun Toplam Kadın Nüfusuna Oranı TÜİK 2010 Yüzde
- 3 Genel Ortaöğretim Net Okullaşma Oranı MEB 2009-2010 Yüzde
- 4 Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı MEB 2009-2010 Yüzde
- 5 İlin YGS Ortalama Başarı Puanı ÖSYM 2010 Ort. Puan
- 6 Yüksek Okul veya Fakülte Mezunu Nüfusun 22+ Yaş Nüfusa Oranı

Sağlık Göstergeleri

- 1 Yüz Bin Kişiye Düşen Hastane Yatak Sayısı Sağlık Bakanlığı 2010 Yüzbinde
- 2 On Bin Kişiye Düşen Hekim Sayısı Sağlık Bakanlığı 2010 Onbinde
- 3 On Bin Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı Sağlık Bakanlığı 2010 Onbinde
- 4 On Bin Kişiye Düşen Eczane Sayısı Türkiye Eczacılar Birliği 2010 Onbinde
- 5 Yeşil Kart Sahibi Nüfusun İl Nüfusuna Oranı SGK Yüzde

Rekabetçi ve Yenilikçi Kapasite Göstergeleri

- 1 İl İhracatının Türkiye İçindeki Payı TÜİK, Ekonomi Bakanlığı 2010 Yüzde
- 2 Kişi Başına Düşen İhracat Tutarı TÜİK, Ekonomi Bakanlığı 2010 Bin ABD Doları
- 3 İmalat Sanayi İşyerlerinin Türkiye İçindeki Payı SGK 2009 Yüzde
- 4 İmalat Sanayi Kayıtlı İşyeri Oranı SGK 2009 Yüzde
- 5 Kişi Başı İmalat Sanayi Elektrik Tüketimi TÜİK, TEDAŞ 2009 MW/h
- 6 Organize Sanayi Bölgesinde Üretim Yapılan Parsellerin Türkiye İçindeki Payı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2010 Yüzde
- 7 Küçük Sanayi Sitesi İşyeri Sayısının Türkiye İçindeki Payı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2010 Yüzde

- 8 Yeni Kurulan Şirketlerin Toplam Sermayesinin Türkiye İçindeki Payı TÜİK 2009 Yüzde
- 9 On Bin Kişiyeye Düşen Yabancı Sermayeli Şirket Sayısı Ekonomi Bakanlığı 2010 Onbinde
- 10 Yüz Bin Kişiyeye Düşen Marka Başvuru Sayısı TPE 2010 Yüzbinde
- 11 Yüz Bin Kişiyeye Düşen Patent Başvuru Sayısı TPE 2010 Yüzbinde
- 12 Yüksek Lisans ve Doktora Sahibi Nüfusun 30+ Yaş Nüfusa Oranı TÜİK 2010 Onbinde
- 13 Kırsal Nüfus Başına Düşen Tarımsal Üretim Değeri TÜİK 2009 TL
- 14 Turizm Yatırım-İşletme ve Belediye Belgeli Yatak Sayısının Türkiye İçindeki Payı TÜİK, Kültür ve Turizm Bakanlığı 2009 Yüzde
- 15 Teşvik Belgeli Yatırım Tutarının Türkiye İçerisindeki Payı Ekonomi Bak. Yüzde

Mali Göstergeler

- 1 İlerdeki Banka Kredilerinin Türkiye İçindeki Payı TBB 2010 Yüzde
- 2 İlerdeki Tasarruf Mevduatının Türkiye İçindeki Payı TBB 2010 Yüzde
- 3 Kişiyeye Başına Düşen Banka Mevduatı Tutarı TBB ve TÜİK 2010 Bin TL
- 4 Bin Kişiyeye Düşen İnternet Bankacılığında Aktif Bireysel Müşteri Sayısı TBB 2011 Binde
- 5 Bin Kişiyeye Düşen İnternet Bankacılığında Aktif Kurumsal Müşteri Sayısı TBB 2011 Binde
- 6 Kişiyeye Başına Düşen Bütçe Gelirleri Maliye Bakanlığı 2010 Bin TL
- 7 İl Vergi Gelirinin Türkiye İçindeki Payı Maliye Bakanlığı Yüzde

Erişilebilirlik Göstergeleri

- 1 Kırsal Kesim Asfalt-Beton Köy Yolu Oranı TÜİK 2010 Yüzde
- 2 İlin En Yakın Havaalanına Uzaklığı DHMİ Yüzde
- 3 Hane Başına Genişbant Abone Sayısı BTK 2008 ADSL/Hane Yı
- 4 Kişiyeye Başına Düşen GSM Abone Sayısı BTK 2008 GSM/Kişiyeye
- 5 İlin Otoyol ve Devlet Yollarına Göre yük-km Değeri TCK 2010 Ton/km
- 6 Toplam Demiryolu Hattının Yüzölçüme Oranı TÜİK 2010 km/km²

Yaşam Kalitesi Göstergeleri

- 1 Bin Kişiyeye Düşen AVM Brüt Kiralanabilir Alan Oranı AVM Derneği 2010 Binde
- 2 Kanalizasyon Şebekesi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı TÜİK 2008 Yüzde
- 3 Kişiyeye Başına Mesken Elektrik Tüketimi TEDAŞ 2009 MWh
- 4 On Bin Kişiyeye Düşen Özel Otomobil Sayısı TÜİK 2010 Binde
- 5 Kükürtdioksit (SO₂) Ortalama Değeri TÜİK 2009 SO₂ Ort.Değeri
- 6 Partiküler Madde (Duman) Ortalama Değeri TÜİK 2009 Partiküler Madde Ort. Değeri
- 7 Sosyal Güvenlik Kapsamı Dışında Kalan Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı SGK 2009 Yüzde
- 8 Yüz Bin Kişiyeye Düşen Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlü Sayısı TÜİK 2008 Yüzbinde
- 9 Yüz Bin Kişiyeye Düşen İntihar Vakası Sayısı TÜİK 2009 Yüzbinde

Değişken Sayısı: 61

Ek-XIII: İl Karşılaştırma Çizelgesi

İL KARŞILAŞTIRMALARI									
KADEME	İL	SEGE 2011	NÜFUS	SURİYELİ	İL	SEGE 2011	NÜFUS	SURİYELİ	ARALIK
1.KADEME	İZMİR	1,9715	4.223.545	109.549	ANTALYA	1,5026	2.328.555	403	4,5154 1,0993
2.KADEME	ADANA	0,5666	2.201.670	153.490	AYDIN	0,5597	1.068.260	8.059	0,9154 0,5272
					DENİZLİ	0,9122	1.005.687	8.075	
					SAKARYA	0,5641	976.948	8.269	
3.KADEME	GAZİANTEP	0,2678	1.974.244	329.622	MANİSA	0,4711	1.396.945	6.690	0,4764 0,1579
					BALIKESİR	0,4764	1.196.176	2.331	
					SAMSUN	0,1579	1.295.927	4.372	
4.KADEME	HATAY	-0,1302	1.555.165	384.774	MALATYA	-0,0785	781.305	22.072	0,1550
					AFYON	-0,0797	714.523	4.665	-0,2405
5.KADEME	KİLİS	-0,5733	130.825	124.888	NİĞDE	-0,3761	351.468	3.495	-0,2479 -0,9602